

Møte tirsdag den 27. november kl. 10

President: K a r i L i s e H o l m b e r g

D a g s o r d e n (nr. 19):

1. Finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2002 i Stortingets møte 11. oktober 2001, og finansministerens redegjørelse om endringer av St.prp. nr. 1 (2001-2002) om statsbudsjettet medregnet folketrygden 2002 i Stortingets møte 9. november 2001
2. Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2002 og forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2002 (Budsjett-innst. S. I (2001-2002), jf. St.meld. nr. 1 (2001-2002), St.prp. nr. 1 (2001-2002) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-4 (2001-2002))
3. Innstilling fra finanskomiteen om skatte-, avgifts- og tollvedtak for 2002, endring av Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2001, endring av trygdevedtaket for 2001, rammetilskudd til kommunesektoren mv. for 2002, tilfeldige utgifter og inntekter i statsbudsjettet for 2002 og statsbudsjettets kapitler som gjelder utbytte mv. for 2002 (Budsjett-innst. S. nr. 1 (2001-2002), jf. St.meld. nr. 1 (2001-2002), St.prp. nr. 1 (2001-2002) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-4 (2001-2002))
4. Innstilling fra finanskomiteen om endring av Stortingets vedtak om forbruksavgift på elektrisk kraft i statsbudsjettet for 2001 (Innst. S. nr. 24 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 100 (2000-2001))
5. Referat

Presidenten: Fra Kystpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Steinar *Bastesen* fra og med 27. november og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Karl-Anton *Swensen*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Karl-Anton *Swensen* er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Oddvard Nilsen (H): Jeg foreslår Elisabeth Røbekk Nørve og Finn Martin Vallersnes.

Presidenten: Elisabeth Røbekk Nørve og Finn Martin Vallersnes er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Elisabeth Røbekk Nørve og Finn

Martin Vallersnes anses enstemmig valgt som settepresident for Stortingets møte i dag.

Statsråd Per-Kristian Foss overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1–4 behandles under ett – og anser det som vedtatt.

S a k n r . 1

Finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2002 i Stortingets møte 11. oktober 2001, og finansministerens redegjørelse om endringer av St.prp. nr. 1 (2001-2002) om statsbudsjettet medregnet folketrygden 2002 i Stortingets møte 9. november 2001

S a k n r . 2

Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2002 og forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2002 (Budsjett-innst. S. I (2001-2002), jf. St.meld. nr. 1 (2001-2002), St.prp. nr. 1 (2001-2002) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-4 (2001-2002))

S a k n r . 3

Innstilling fra finanskomiteen om skatte-, avgifts- og tollvedtak for 2002, endring av Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2001, endring av trygdevedtaket for 2001, rammetilskudd til kommunesektoren mv. for 2002, tilfeldige utgifter og inntekter i statsbudsjettet for 2002 og statsbudsjettets kapitler som gjelder utbytte mv. for 2002 (Budsjett-innst. S. nr. 1 (2001-2002), jf. St.meld. nr. 1 (2001-2002), St.prp. nr. 1 (2001-2002) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-4 (2001-2002))

S a k n r . 4

Innstilling fra finanskomiteen om endring av Stortingets vedtak om forbruksavgift på elektrisk kraft i statsbudsjettet for 2001 (Innst. S. nr. 24 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 100 (2000-2001))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten ordnes slik: Debatten føres over to dager, i dag og i morgen, med en samlet taletid på 7 timer og 10 minutter eksklusive replikker og 3-minutters-innlegg.

Taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 110 minutter, Høyre 95 minutter, Fremskrittspartiet 65 minutter, Sosialistisk Venstreparti 60 minutter, Kristelig Folkeparti 55 minutter, Senterpartiet 25 minutter, Venstre 10 minutter, Kystpartiet 10 minutter.

Replikordskiftet foreslås ordnet slik: Det blir adgang til fem replikker med svar etter innlegg av partigruppens hovedtalere, parlamentariske ledere, statsministeren og finansministeren, og tre replikker med svar etter talere

med 10 minutters taletid eller mer, samt etter øvrige statsråders innlegg uansett lengde innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Siv Jensen (FrP) (komiteens leder): Den 11. oktober la Stoltenberg-regjeringen frem sitt forslag til statsbudsjett for 2002. Den 9. november kom Bondevik-regjeringen med sitt tillegg. I henhold til forretningsordenens § 19 skal finanskomiteen senest 20. november avgi innstilling om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet, med forslag til rammevedtak for bevilgninger samt innstilling vedrørende skatter og avgifter og rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner. Det har finanskomiteen gjort.

Komiteen har hatt kort tid til behandling av budsjettet. Selv om vi raskt kom i gang med høringer, var det selvsagt vanskelig å påbegynne den reelle behandlingen før tilleggsinnstillingen var kjent. På elleve dager maktet likevel komiteen å fullføre sitt arbeid i tråd med forretningsordenen. Jeg vil derfor gi honnør til finanskomiteens medlemmer for godt utført arbeid, og ikke minst også til sekretærene som har utført sine oppgaver på en utmerket måte.

Det er selvsagt ikke noen ønskesituasjon at det i finansinnstillingen ikke ble etablert noe flertall for et budsjettopplegg. Men det er min påstand at dette verken er mitt eller finanskomiteens formelle eller praktiske ansvar. Komiteen har gjort jobben sin.

Hvorfor ble det så ikke budsjettenighet mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet? Sett i den helt nære samtidshistories lys er det ikke så merkelig at det ikke har utkrySTALLISERT seg noe flertall i finanskomiteen i år. Jeg har lyst til å sitere en tidligere leder av finanskomiteen, Lars Gunnar Lie, som omtalte den subsidiære budsjettenigheten mellom sentrumspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet for 1999-budsjettet på følgende måte:

«Samstundes har vi i sentrumspartia etter vår vurdering strekt oss langt – meir enn 3,5 milliardar kr i den første innstillinga frå finanskomiteen og no ytterlegare om lag 2 milliardar kr i den tilleggsinnstillinga som komiteen kom med seint fredag kveld.»

Dette illustrerer noe av grunnen til at det ikke ble budsjettenighet mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet om neste års budsjett.

Samtlige budsjettforlik som har vært inngått innenfor gjeldende budsjettssystem, har medført milliardendringer i forhold til det forslaget regjeringen opprinnelig la frem. Eksempelvis gav den subsidiære enigheten i 1999 mellom sentrum, Høyre og Fremskrittspartiet en omprioritering på nesten 10 milliarder kr, og medførte 4 milliarder kr i skatte- og avgiftsreduksjoner. For 1998 – etter enighet mellom sentrumspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet – ble det gitt 1,8 milliarder kr i skatte- og avgiftsreduksjoner. Denne gangen stoppet regjeringspartienes bud på i overkant av 580 mill. kr, altså i underkant av 1 promille av statsbudsjettet. Og det var selvsagt

ikke mulig for Fremskrittspartiet å sette sine fotavtrykk på budsjettet under slike forhold.

Jeg har registrert at representanter fra regjeringspartiene forsøker å fremstille årets situasjon som helt annerledes enn og usammenlignbar med tidligere opplegg. Hva er det som er annerledes?

Tidsmessig har vi denne høsten vært i tilnærmet identisk situasjon som vi var i høsten 1997, da sentrumsregjeringen tiltrådte og la frem tilleggsinnstillingen på om lag samme tidspunkt som i år. Det kan dermed ikke være den usammenlignbare situasjonen. Vi er i år, som tidligere, i den situasjon at vi har en mindretallsregjering som legger frem et budsjett de ønsker å forhandle frem flertall for. Hele poenget med forhandlinger er at de parter som deltar i dem, skal sette sitt stempel på det gjennom å ha oppnådd politisk gjennomslag for saker som i utgangspunktet ikke er regjeringens politikk. Heller ikke her har vi noen ny og unik situasjon som ikke kan sammenlignes med tidligere. Det eneste som i tilfelle er nytt, er at vi har en regjering som ønsker å redusere det samlede skatte- og avgiftstrykket, samt prioritere annerledes enn arbeiderpartiregjeringen gjorde. Og jeg trodde hele poenget med et regjeringsskifte var at en ny regjering skulle føre en annen politikk enn den forrige. Så heller ikke dette er spesielt oppsiktsvekkende eller revolusjonerende.

Det som derimot er nytt og relativt oppsiktsvekkende, er at vi har en mindretallsregjering som mer og mer later til å tro at den er en flertallsregjering, og at den dermed ikke trenger å etablere flertall i Stortinget. Det kom svært tydelig frem gjennom de budsjettforhandlinger som ble ført mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet.

Hva var det så Fremskrittspartiet forlangte? Vi gjorde det klart før vi gikk i forhandlinger at avstanden mellom vårt eget alternativ og Regjeringens opplegg var så svimlende at det ville være urealistisk å bruke dette som utgangspunkt. Derfor gikk vi inn i forhandlingene med et realistisk utgangspunkt med klart prioriterte områder og reell og uttalt vilje til å komme regjeringspartiene i møte på halvveien. Dette ville ha medført en endring i størrelsesorden 6 milliarder kr, altså knapt 1 pst. av statsbudsjettet.

Fremskrittspartiet prioriterte først å få fjernet de forverringene som Bondevik-regjeringen foretok i forhold til Stoltenberg-regjeringen: blåreseptordningen, nettolønnsordninger for fergereferiene, videreføring av landslinjene og kompensasjon for autodieselavgift for ekspressbussene. Videre prioriterte vi å reversere forslag til skatteskjerpelser som ligger i budsjettet, herunder firmabilordning, kilometergodtgjørelse, flyttebilordning samt diverse mindre avgiftsøkninger. Vi prioriterte også lave egenandel i forbindelse med sykdom, og vi ville ha gjennomslag for gradvis å fjerne avkortingen av grunnpensjonen til gifte og samboende pensjonister. Vi ønsket en raskere pasientbehandling ved våre sykehus gjennom å øke den innsatsbaserte finansieringen og ved å la den innsatsbaserte finansieringsordningen også omfatte private sykehus. Vi mente det var nødvendig med en sterkere sosial profil i skatteopplegget, og ville derfor gi lettelser for dem med lave inntekter og sørge for at også én-

inntektsfamiliene, alle som skattes i kl. 2, skulle nyte godt av lettelser i toppskatten. Vi ønsket å sikre at Forsvaret ble finansiert i tråd med den vedtatte forsvarsstruktur som regjeringspartiene selv var med på å vedta for noen få måneder siden. Vi mente det var nødvendig med ytterligere reduksjoner i alkoholavgiftene for å få stoppet grensehandelen, og ikke minst var vi opptatt av å få til et krafttak mot kriminalitet. Vi minnet regjeringspartiene om en rekke løfter de hadde gitt i løpet av valgkampen, både hva gjaldt veibygging og avgifter på både biler og motorsykler, men vi la også stor vekt på strukturtiltak som ville bidratt til å effektivisere norsk økonomi og konkurranseutsatt store deler av Kommune-Norges oppgaver.

Vi hadde selvsagt også oppfattet den svært fastlåste holdningen hva gjelder økt bruk av oljepenger, noe som medførte vilje fra vår side til å finansiere skatte- og avgiftsreduksjoner og økte utgifter med kutt på andre områder. Heller ikke dette ble akseptert av regjeringspartiene. Vi opplevde at alle forsøk på å nå frem til enighet hele tiden ble begrenset av hva som står nedfelt i Sem-erklæringen. Men Fremskrittspartiet antok virkelig at siden dette var erklært politikk fra de tre regjeringspartiers side, ville de selvsagt også fremme disse forslagene på egen kjøll. Det er med andre ord ikke Fremskrittspartiets jobb å hjelpe Sem-kameratene til å gjennomføre egen politikk. Det som er vår jobb og vår forpliktelse overfor våre velgere, er å forsøke å få gjennomført deler av Fremskrittspartiets politikk. Og det måtte selvsagt også blitt noe av resultatet fra en vellykket budsjettforhandling, nemlig at Fremskrittspartiet fikk gjennomslag for noe som vi virkelig var opptatt av i et omfang som i hvert fall lignet på det sentrumspartiene oppnådde i forlik med Arbeiderpartiet, eller som i omfang lignet på hvilken som helst av de siste budsjettavtaler i dette hus. Det fikk vi ikke.

Vi ble tilbudt mindre enn 1 promille av det totale statsbudsjettet – historisk lite og dermed oppsiktsvekkende i den forstand at regjeringspartiene burde vite bedre. Statsministeren selv gjorde et nummer av hvor store bevegelser sentrumspartiene fikk til i forhandlinger med Arbeiderpartiet for inneværende års budsjett. Hvorfor skulle situasjonen være annerledes i år? I finansinnstillingen har derfor Fremskrittspartiet konsentrert seg om å presentere sitt alternative og helhetlige budsjettopplegg.

Fremskrittspartiet er opptatt av å legge forholdene til rette for høyere vekst og for at norsk økonomi ikke skal gå inn i en resesjon på kort sikt. Det er derfor vi med en viss undring registrerer at Regjeringen ikke har tatt dette innover seg. Det skjer en markant forverring i verdensøkonomien, og da bør det iverksettes finanspolitiske tiltak som kan bidra til å forhindre en mulig norsk resesjon. Det vil heller ikke være noen motsetning mellom slike tiltak og en politikk for langsiktig økonomisk vekst.

Fremskrittspartiets hovedmålsetting for den økonomiske politikken er økt velferd gjennom høyere økonomisk vekst, lavere skatter og avgifter, en bedring av det offentlige tjenestetilbudet, lavere ledighet og lav og stabil inflasjon. Lav og stabil inflasjon er en forutsetning for

et lavt og stabilt rentenivå. Men Fremskrittspartiet mener at Regjeringens forslag vil medføre lav økonomisk vekst og økt ledighet, og at det ikke gir tilstrekkelige garantier for lav og stabil inflasjon og dermed heller ikke for lav og stabil rente.

I vårt alternativ har vi lagt vekt på følgende:

- avgiftsreduksjoner som øker økonomiens effektivitet, og som på kort sikt får direkte virkning på prisstigningen og derved på renten
- skattereduksjoner som øker økonomiens effektivitet og arbeidsinnsatsen, og som får virkning på kjøpekraften og dermed på fremtidige lønnsoppgjør
- investeringer i forskning, veibygging og IKT, som bereder grunnen for effektivitetsforbedringer og produktivitetsvekst
- investeringer i helsevesenet som fører til økt pasientbehandling og dermed færre på trygdeytelser og flere i arbeid
- lovendringsforslag og reformer som over tid virker effektiviserende og produktivitetsfremmende på norsk økonomi
- Ved å redusere skatte- og avgiftssatsene legges grunnlaget for økte skatte- og avgiftsinntekter til den norske stat.

Det er nødvendig med økt verdiskapning fordi det danner grunnlaget for at også offentlig sektor kan vokse uten å ta mer av kaka til privat sektor. Velferdsstaten skal finansieres, og da må de som til syvende og sist skal betale regningen, få muligheten til å tjene pengene først. Vi må stimulere folk til å arbeide mer. Det må være lønnsomt å jobbe noen timer ekstra. Vi må stimulere til flere investeringer og selv bidra gjennom produktive offentlige investeringer. I sum fører slike tiltak til at bruttonasjonalproduktet vokser, verdiskapningen øker og vår velferd kan bli bedre uten at vi får inflasjon og høyere rente.

Man kan få inntrykk av at Regjeringen mener at økonomien er tilnærmet statisk, og at økonomiens vekstevne er skrevet i stein. Fremskrittspartiets påstand er selvsagt at vekst ikke er en forutbestemt størrelse som storting og regjering ikke har noen innflytelse over, og som vi må tilpasse alle andre forhold til. Det er jo gjennom å legge grunnlaget for økt vekst at vi fører en ansvarlig finanspolitikk. Etter vårt skjønn dreier en for stor del av debatten om statsbudsjettet seg om budsjettbalansen og hvorvidt budsjettet virker nøytralt på etterspørselen. Økonomisk vekst fremmes av politikk som gjør det lønnsomt å jobbe og politikk som gjør at produktiviteten øker. Produktiviteten vil øke ved at det legges til rette for økte investeringer i norsk økonomi, og at den kapital og arbeidskraft som er tilgjengelig, brukes på en mer effektiv måte.

Fremskrittspartiets økonomiske politikk er innrettet på å stimulere til en høyere økonomisk vekst i fastlandsøkonomien. Lavere skatter og avgifter stimulerer til økte private investeringer både i bedriftene og i husholdningene. Fremskrittspartiet satser på infrastruktur og forskning, både gjennom eksempelvis veibygging og økte midler til forskningsfond og forskningsutstyr. Dette kombineres med lavere offentlige utgifter samlet sett, og dermed også en lavere underliggende utgiftsvekst i stats-

budsjettet. Langsiktig ansvarlighet i finanspolitikken dreier seg først og fremst om å øke samlet verdiskapning.

Sparing når det gjelder oljeinntekter, har ingen verdi i seg selv. Poenget er at vi sørger for størst mulig verdiskapning nå og i fremtiden. Grunnlaget for vekst og verdiskapning legges gjennom ansvarlige investeringer i ulike former for formue som gir avkastning, og ved å legge rammevilkårene til rette slik at ressursene blir brukt best mulig. Fremskrittspartiet foreslår å benytte nær 20 milliarder kr mer av oljepengene neste år, som er en fornuftig og balansert bruk, og som må veies opp mot skatte- og avgiftsreduksjoner på 39 milliarder kr og reduserte offentlige utgifter på 19 milliarder kr.

Handlingsregelen for bruk av oljepenger ble etablert i vår, og flertallets intensjon var at retningslinjene skulle være enkle og fungere som en rettesnor i det løpende budsjettarbeid. Regelen innebærer at man korrigerer bl.a. for variasjon i skatteinntekter som følge av aktiviteten i økonomien, regnskapsomlegginger og særskilte midlertidige inntekter og utgifter. I statsbudsjettforslaget er dette forsøkt vist gjennom at det overføres 36 milliarder kr fra oljefondet som deretter korrigeres for såkalte konjunkturbestemte aktivitetskorreksjoner, som i realiteten er skatte- og avgiftsinntekter som av en eller annen grunn er «til overs». Med andre ord regner man ikke med at inntektene strukturelt vil holde seg på dette nivået, fordi vi overstiger det man har beregnet er den såkalte trendutviklingen i skatte- og avgiftsinnbetalingene.

Det er meget interessant at man justerer for at skatte- og avgiftsinnbetalingene er ekstraordinært høye, samtidig som vekstanslaget for BNP er justert kraftig ned. Så trekker man fra reelle utgifter som man later som ikke er brukt og dermed kan trekke fra underskuddet. I budsjettforslaget utgjør dette 19 milliarder kr, og det er sletting av gjeld som følge av statlig overtakelse av sykehusene. Dette er interessant, fordi dersom man etter en slik logikk betaler all statlig innenlands gjeld eller overtar og betaler kommunenes gjeld, bompengeselskapers gjeld eller lignende med oljepenger, så vil det budsjettmessig fremstå som om man strukturelt ikke bruker mer penger i det hele tatt. Alle skjønner at dette er kreativ bokføring eller finansdepartementalsk aritmetikk. Man kan kalle det hva man vil – kjært barn har mange navn – men hadde landet vært uten oljepenger, så måtte man ha tjent disse pengene før man brukte dem, eller man måtte ha lånt dem. Det er litt i overkant kvikt å late som om de verken er tjent eller brukt. Fremskrittspartiet stemte mot innføringen av handlingsregelen, fordi vi mener at den fører til handlingslammelse og ikke til handling.

Så er vi dessverre fortsatt i det sporet at Stortinget ikke skal skille mellom bruk av penger i utlandet og bruk av penger i Norge. Heller ikke skal vi skille mellom penger brukt til investeringer og penger brukt til forbruk. Men det er besynderlig og fullstendig meningsløst, fordi det forhindrer dette hus fra å foreta seg fornuftige ting med vår rikdom. Ingen vil være tjent med å sløse bort formuen som nasjonen har opparbeidet seg, men vi er heller ikke tjent med bare å bygge opp en enorm formue plassert i utenlandske verdipapirer som ingen riktig vet

hva skal brukes til i fremtiden. Hvorfor er det logisk å la 3 300 anleggsarbeidere gå på ledighetstrygd fremfor å bevilge mer penger til veibygging, som fører til at vi kan redusere utbetalingene over ledighetsbudsjettet fordi anleggsarbeiderne kommer i jobb, og som fører til at vi får bedre og flere veier, som igjen fører til økt verdiskapning og forbedret konkurransevne? Hvorfor er det logisk at Forsvarets jagerpiloter risikerer å miste sertifikatene sine på grunn av mangel på flytimer, fordi Norge ikke har råd til å kjøpe kampfly, eller at Forsvaret må bruke av driftsmidlene sine til å leie inn utenlandske helikoptre fordi de norske er så dårlige at de står på bakken? Hvorfor blir det inflasjon i Norge hvis vi bruker penger på å reklamere for Norge som turistmål, i tysk TV? Hvorfor blir det inflasjon i Norge hvis vi sender revmatikere og andre kronikere på behandlingsreiser til sydlige strøk? Hvorfor blir det inflasjon i Norge hvis vi bygger sykehjemsplasser til dem av våre eldre som ønsker det, i Spania? Hvorfor blir det inflasjon i Norge hvis vi kjøper studieplasser for våre studenter i utlandet? Hvorfor blir det inflasjon i Norge hvis vi anskaffer nye politibiler fra Tyskland? Dette kunne vi gjort hvis det hadde vært reell vilje til å gjøre det, og det hadde ikke ført til inflasjon. Vi registrer at flertallet er mer opptatt av budsjettbalansen enn av å løse praktiske problemer med praktiske virkemidler.

Jeg tar med dette opp Fremskrittspartiets forslag til fastsettelse av rammer for bevilgninger over statsbudsjettet for 2002, og ser frem til en lang og interessant finansdebatt.

Presidenten: Representanten Siv Jensen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Hill-Marta Solberg (A): Finansinnstillingen gir som kjent ingen avklaring på hvilket flertall som eventuelt vil fremstå ved slutten av denne todagersdebatten om budsjettet for neste år. Etter å ha hørt finanskomiteens leders redegjørelse for det indre liv i forhandlinger som har funnet sted mellom Fremskrittspartiet og regjeringspartiene, så er det min vurdering at sannsynligheten for en subsidiær støtte fra Fremskrittspartiet ikke er blitt større. Innlegget fremstod som en understrekning av hvilke problemer Regjeringen er oppe i.

Fremskrittspartiets fremste finanspolitiker understreket i innlegget at partiets mål er å skape økt velferd, og virkemidlene er å stimulere til vekst gjennom lavere skatter. I finansinnstillingen fremkommer det at regjeringspartienes skatteopplegg for dem med inntekter under 200 000 kr gir betydelig mer skatt for dem med lave inntekter enn Arbeiderpartiets skatteopplegg for den samme inntektsgruppen. Mitt spørsmål til representanten Siv Jensen er: Er representanten Jensen enig i at Arbeiderpartiets skatteopplegg er langt bedre for dem som har de laveste inntektene? Og videre: Kan det likevel bli slik at Fremskrittspartiet støtter et skatteopplegg som gir mer skatt på de lave inntektene enn hva Arbeiderpartiets opplegg innebærer?

Siv Jensen (FrP): Problemet med både Arbeiderpartiets og regjeringens skatteopplegg er at de lettelse som blir gitt til dem med lave og midlere inntekter, vil være så marginale at det knapt vil merkes på den enkeltes lommebok i løpet av et år. Og jeg synes nok at Hill-Marta Solberg skylder å gjøre oppmerksom på at det er summen av skatte- og avgiftsforslagene for neste år som vil påvirke økonomien til hver enkelt av oss. Vi har betydelige avgifter knyttet til vårt helt vanlige forbruk som ikke blir redusert med Arbeiderpartiets opplegg. Sett med Fremskrittspartiets øyne er det summen av dette som vil være avgjørende for hva som er et godt og hva som er et mindre godt opplegg for skatter og avgifter for neste år.

Fremskrittspartiets utgangspunkt er at det er nødvendig med kraftige reduksjoner både i skatter og avgifter, slik at flere mennesker kan leve av egen inntekt. Det er mulig man kan fremstille det slik som Hill-Marta Solberg her gjør, men i de oppleggene som er foreslått, snakker vi altså om noen ytterst få hundrelapper til hver enkelt skatteyter i dette land. Og det vil selvsagt ikke merkes når vi på den annen side får mye av dette spist opp igjen på grunn av prisøkninger på en rekke andre områder. Jeg forstår at Arbeiderpartiet har et behov for å forsøke å fremstille sitt opplegg som svært mye bedre enn regjeringens, men jeg tror nok det er å trekke dette mye lenger enn det strengt tatt er forsvarlig å gjøre. Etter vårt skjønn ville det derimot blitt et betydelig bedre skatteopplegg hvis man hadde vært villig til å ta et krafttak også for dem som hadde lave inntekter, og ikke minst også for alle dem som ikke vil få toppskattreduksjoner, som altså er skatteyttere i klasse 2. Det er jo helt merkelig at når man har brukt en hel valgkamp til å snakke om behovet for redusere toppskatten for skatteytterne, så velger man bort en veldig viktig gruppe som ikke får nytte godt av det.

Jan Tore Sanner (H): Representanten Siv Jensen stilte i sitt innlegg spørsmålet: Hva har endret seg siden budsjettforhandlingene i forrige stortingsperiode? Både høsten 1997 og 1998 satt Høyre og Fremskrittspartiet på samme side av forhandlingsbordet, og den viktigste endringen siden den gang er at man da forhandlet om et budsjett som i utgangspunktet la opp til skatte- og avgiftsøkninger. Denne gang forhandler man med utgangspunkt i et budsjett som legger opp til historiske skatte- og avgiftslettelser. Det innebærer også at handlingsrommet er mindre.

Jeg er glad for at Siv Jensen – om hun ikke var så tydelig på det i sitt innlegg, er hun tydelig på det i et innlegg i Dagens Næringsliv i dag – understreker at Bondevik-regjeringens budsjett «går i riktig retning». Det er et godt utgangspunkt. Jeg er også glad for å kunne understreke at selv om man ikke har kommet frem til en avtale, så er samarbeidspartiene og Fremskrittspartiet i budsjettinnstillingen enige på mange områder. Det gjelder forslaget om å fjerne dobbeltbeskatningen av utbytte, fjerne flyseteavgiftene, redusere boligskatten, redusere det statlige eierskapet, utvide momskompensasjonsordningen og også utvide ISF-ordningen for sykehus.

Ett av de områdene hvor det er uenighet, er i spørsmålet om bruk av oljepenger. Vi må ta til etterretning at Fremskrittspartiet er uenig med et bredt flertall i Stortinget når det gjelder virkningen av økt bruk av oljeinntekter. Det er også åpenbart at Fremskrittspartiet har en annen vurdering enn det de ledende økonomiske miljøene har, når det gjelder konsekvensen av en mer ekspansiv finanspolitikk. Jeg viser der til bl.a. et oppslag i Dagens Næringsliv i dag, hvor to økonomer slår fast at Fremskrittspartiets opplegg vil føre til renteoppgang.

Mitt spørsmål til Siv Jensen er om Fremskrittspartiet også er uenig i de retningslinjene som Norges Bank styrer etter når det gjelder pengepolitikken, for i dem er det nedfelt at man i utgangspunktet ikke skal ta hensyn til effektene av lavere avgifter når man skal fastsette rentenivået.

Siv Jensen (FrP): Det er riktig at Fremskrittspartiet og Høyre i forhandlingene høsten 1997 og 1998 satt på samme side av bordet. Derfor var det all mulig grunn til å regne med at når man hadde byttet ut Senterpartiet med Høyre i regjering, ville det bli betydelig enklere for Fremskrittspartiet å delta i forhandlinger om et statsbudsjett. Men så enkelt viste det seg ikke å være. Jeg har sagt det mange ganger tidligere at det fremstod som langt enklere – sett med mine øyne i hvert fall – å forhandle med den daværende sentrumsregjeringen om endringer, i forståelse av at alle parter skulle sette sitt preg på et budsjettopplegg.

Jeg registrerer også at Jan Tore Sanner er opptatt av å fremstille dette som «historiske» skattereduksjoner. Jeg har bare lyst til å minne om at vi for inneværende års budsjett opplevde historiske skatteøkninger. Summen av det som foreslås i år, vil bidra til nettopp å nullstille de økningene vi fikk i fjor. Så realiteten er jo at vi strengt tatt ikke har kommet spesielt mye lavere når det gjelder de samlede skatte- og avgiftsbyrdene som det norske folk og de norske bedriftene er påført gjennom de senere år.

Så er det helt korrekt at Bondevik-regjeringens budsjett går i riktig retning. Det har jeg ingen problemer med å erkjenne. Men jeg håper også at representanten Sanner kan være enig i at spørsmålet om bruk av oljepenger ikke var en sentral del av de forhandlingene vi nylig har vært gjennom, rett og slett fordi vi hadde respekt for at regjeringens partiene hadde en annen oppfatning. Da burde man også kunne forvente en større vilje fra regjeringens partiene til å komme opp med kuttforslag som kunne skape de nødvendige rom for andre prioriteringer som Fremskrittspartiet var opptatt av.

Når det gjelder retningslinjene for Norges Bank, har Fremskrittspartiet i mange år vært en pådriver for å få en fri og uavhengig sentralbank som ikke blir styrt av politiske innfall fra tid til annen. Det er jo hele forutsetningen for å ha en troverdig pengepolitikk. Men vi har der like mye et ansvar for å føre en finanspolitikk som over tid legger til rette for at vi kan få renten ned.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Fremskrittspartiet har ikke fått gjennomslag for så mye som de skulle ønske

i forhandlingene som aldri ble fullført. Det skal de fleste av oss være glade for.

Fremskrittspartiet gikk til valg med slagordet «FOR FOLK FLEST» og profilerte seg som et parti for arbeidsfolk. Partiets alternative statsbudsjett forteller en annen historie. Kanskje burde slagordet gjøres om til «For rikfolk flest». For hva slags grep er det Fremskrittspartiet tar i sitt alternative statsbudsjett? Jo, de går inn for å støtte forslaget om å fjerne utbytteskatten og få lettelse i opsjonsbeskatningen, til tross for at vi vet at 90 pst. av disse lettelsene kommer de 10 pst. rikeste i Norge til gode. Fremskrittspartiet går inn for massive kutt – 3,4 milliarder kr – i rammetilskuddet til kommunene, noe som vi vet vil ramme basisvelferdstilbudet rundt omkring i landet. Det er jo ganske utrolig at et parti som vil bruke 19 milliarder kr mer av oljepengene, ikke kan finne rom for å opprettholde overføringene til skoler og helsetilbud lokalt.

Fremskrittspartiet tar til orde for deregulering av arbeidsmarkedet for «å begrense organisasjonenes makt». Fremskrittspartiet vil at lønninger skal framforhandles individuelt, og at lønnsfastsettelsen skal skje lokalt på hver enkelt bedrift. Slik skal folk flest kastes ut i konkurranse med hverandre om hvem som kan tilby den billigste arbeidskraften. De rikeste i Norge vil fryde seg hele veien til banken hvis Fremskrittspartiet får det som de vil. På toppen av det hele er det ett skattefradrag som Fremskrittspartiet ikke vil gi, og det er skattefradrag for fagforeningskontingent til alle de arbeidsfolk som er fagorganiserte.

Vi vet fra andre land at kombinasjonen av lav kapitalbeskatning, kutt i offentlig sektor og svekkede fagforeninger fører til økte økonomiske forskjeller. Mitt spørsmål til Siv Jensen er: Hva slags interesse mener Fremskrittspartiet at folk flest har av en økt forskjellsutvikling også i Norge?

Siv Jensen (FrP): Det er relativt kostelig å høre SV forsøke å fremstille det som om det er SVs politikk – da gjerne i samarbeid med Senterpartiet og Arbeiderpartiet – som i sum vil føre til at forskjellene i dette landet blir mindre. Det er jo gjennom de siste 15–20 årene at forskjellene i Norge har økt, og det er i hvert fall ikke fordi Fremskrittspartiet har hatt makt og innflytelse over nasjonens utvikling! Tvert imot, det er jo partier som ligger nærmere Audun Lysbakken og hans parti som har hatt ansvaret, og dermed bidratt til at forskjellene mellom folk har blitt kraftig forverret.

Men da er spørsmålet: Er det i seg selv et problem at vi er forskjellige, eller er det et større problem at vi ikke klarer å legge til rette for at de som virkelig trenger hjelp fra det offentliges side, får det? Det må jo være vår aller største utfordring, nemlig å sørge for velferdsordninger som bidrar til at de som av ulike grunner faller utenfor, får tilstrekkelig og fornuftig hjelp fra offentlige myndigheters side. Men det må ikke være ensbetydende med at vi ikke skal kunne bygge opp private kapitalmiljøer og private eiermiljøer i dette landet som vil være med på å løfte verdiskapningen videre! Jeg har lyst til å trekke

frem et eksempel, nemlig den kampen som pågår i et av landets største selskaper for tiden: Kværner. Hvis det der ute ikke hadde vært eiere med kapital som var villige til å investere i norsk næringsliv, hadde vi kanskje ikke fått løsninger på den type eierskapsproblemer som man her står overfor. Antakeligvis er det slik at SVs løsning på dette er at staten skal gå inn og overta eierskapet i samtlige deler av norsk næringsliv. Men det blir altså ikke mer produktivt av den grunn! Derfor må man klare å føre en skatte- og avgiftspolitik som legger til rette for mer næringsliv, et selvstendig næringsliv som kan stå på egne ben, og samtidig bruke skatte- og avgiftspolitikken slik at også helt vanlige folk klarer å leve av egen inntekt.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Låg rente er god fordelingspolitikk, og rentenivået er eit av dei instrumenta som gjev sterkast utslag både for unge i etableringsfasen, for kommunane og for næringslivet. Derfor er det svært viktig for samarbeidspartia at budsjettet for neste år skal ha ei innretning som kan leggja grunnlaget for ei rentenedsetjing.

Eg erkjenner at Framstegspartiet har eit noko anna syn enn oss når det gjeld økonomisk politikk og den innverknaden dei ulike elementa har på den økonomiske utviklinga. Eg skal lata dette liggja, men vil fokusera på målet ei låg rente. Spørsmålet vert då: Deler Framstegspartiet vårt syn som går ut på at ei låg rente er god fordelingspolitikk, at ei låg rente er viktig for unge i etableringsfasen, at ei låg rente er viktig for kommunane, og at ei låg rente er viktig for næringslivet? Representanten Siv Jensen var delvis innom nokre av desse spørsmåla, men eg har likevel lyst til å gå litt meir grundig til verks. Mitt spørsmål til slutt vert då: Dersom svaret på desse spørsmåla er ja, kan representanten Jensen seia litt om kor viktig det er for Framstegspartiet å føra ein økonomisk politikk som kan leggja grunnlaget for ei låg rente?

Siv Jensen (FrP): Jeg tror samtlige partier i dette hus er av samme oppfatning når det gjelder viktigheten av å få et lavt og stabilt rentenivå i Norge. Det er ingen uenighet om det. Det vi derimot diskuterer, er hvordan vi skal få det til. Og da har jeg lyst til å minne representanten Sørfonn om at fra regjering etter regjering, i statsbudsjettbehandling etter statsbudsjettbehandling, har den samme argumentasjonen vært brukt – fra de samme partier som har sittet med ansvaret – nemlig at budsjettet må være *akkurat* så stramt, krittstreken må gå *akkurat* der, for at vi skal få renten ned.

Men hva er det som har skjedd? Har vi fått lavere rente som følge av den argumentasjonen som Sørfonn og hans partifeller har ført gjennom mange, mange år? Det er jo nettopp det vi ikke har fått. Og da må man begynne å stille seg spørsmålet: Tar vi i bruk de virkemidlene som vi bør, for å legge forholdene til rette for at renteforskjellen mellom Norge og land omkring oss skal bli mindre?

Vi er av den oppfatning at det som er ansvarlig og fornuftig finanspolitikk, det er å sørge for at vår økonomi kan vokse for å danne grunnlaget for at vi får økt velferd for samtlige av nasjonens innbyggere. Det er all mulig

grunn til å bekymre seg når man nå ser at i anslag etter anslag – anslag som kommer fra Regjeringen og anslag som har kommet fra tidligere regjeringer – justerer man jo ned veksten i norsk økonomi for hvert år som går. Spørsmålet er hvor lenge man skal sitte stille og se på at veksttakten i norsk økonomi faller som en stein, før man begynner å ta i bruk andre virkemidler som bidrar til å snu den trenden og sørger for at vår økonomi vokser på en sunn og forsvarlig måte, slik at vi får verdiskapning og klarer å holde en lav og stabil inflasjon, som er forutsetningen for at vi skal få renten ned.

Morten Lund (Sp): Jeg vil litt inn på de praktiske følgene av Fremskrittspartiets politikk for mange innbyggere.

Skole, barnehage og eldreomsorg er viktig for Senterpartiet, for Fremskrittspartiet og for svært mange folk. Så er det slik at mange kommuner er i en veldig vanskelig økonomisk situasjon. Det er ikke noe nytt, det har vært slik lenge. Forventningene er langt større enn det økonomien strekker til, sier de som styrer i kommunene, og de som jobber i kommunene. Og mange innbyggere sier at tjenestene ikke er gode nok i forhold til det de har blitt forespeilet bl.a. i valgkampen.

Senterpartiets konklusjon er at det trengs 3 milliarder kr utover det Regjeringen har foreslått. Vi ønsker også at gjelden skal bli slettet med 12 milliarder kr. Da vil vi få bedre skole, flere og billige barnehager, romsligere sosialhjelp og bedre barnevern. Fremskrittspartiet vil kutte istedenfor å plusse på. De har en helt annen oppskrift. Det skal kunne spares 3,4 milliarder kr i kommunesektoren totalt. Og vi leser i innstillingen at det mener Fremskrittspartiet det er lett å gjøre allerede neste år. Det er ikke noe problem, for det er noen som har utredet at det går an å spare 10 pst., kanskje 20 pst., av det som kommunene bruker.

I Os kommune har Fremskrittspartiet hatt to år på seg for å få effektivisert og få til billige og gode tjenester. I nesten ingen andre kommuner i landet fins det noe parti som har slike muligheter, for i Os bestemmer Fremskrittspartiet. Men så skjønner jeg at det ikke har gått så veldig godt. Etter Fremskrittspartiets mening skal Os kommune få 5–6 mill. kr mindre neste år. Senterpartiet ønsker at de skal få 8–10 mill. kr mer. Spørsmålene til representanten Jensen blir da: Har det gått så bra i Os kommune? Fins det så lettvinne muligheter for å spare penger? Og blir det bedre tjenester av en politikk med så mye strammere rammer?

Siv Jensen (FrP): Først vil jeg få lov å rette opp en åpenbar misforståelse. Fremskrittspartiets opplegg for kommunene for neste år bidrar ikke til lavere inntekter for Kommune-Norge samlet sett. Tvert imot vil summen av alle de forslag som Fremskrittspartiet fremmer i sitt alternative opplegg, føre til at kommuneøkonomien samlet sett styrkes med flere milliarder kroner.

Jeg har lyst til å ta representanten Lund på ordet når han sier at mange folk ute i Kommune-Norge mener at tjenestene fra kommunene ikke er gode nok. Ja, det er jeg

helt enig i. Men da må man snart begynne å stille seg spørsmålet: Hvorfor er de ikke det? Det er jo med dagens system og dagens regelverk og med dagens styring at innbyggerne rundt omkring i det ganske land ikke får den kvaliteten på de tjenestene som de faktisk har krav på. Kanskje det skyldes at vi ikke har vist noen vilje til å la kommunene få lov til å konkurransenutsette de tjenestene som de skal tilby innbyggerne sine? På alle andre områder hvor vi som forbrukere kan oppleve konkurranse, velger vi oss bort fra det som ikke er i tråd med den kvaliteten vi ønsker oss, og over til dem som tilbyr oss det vi vil ha. Hvorfor i alle dager er Senterpartiet så motstander av at det prinsippet også skal gjelde for kommunale tjenester? Hvorfor i alle dager skal det ikke være mulig for innbyggerne i vårt land å kunne få konkurranse på helt nødvendige tjenester, som bidrar til at kvaliteten på tjenestene går opp og prisen ned? Det burde jo være en fornuftig måte å disponere midler på også i Kommune-Norge. Det betyr ikke at man gir opp styringen og kontrollen med tjenestene, men at man faktisk lar andre som er mer kompetente til det, produsere tjenestene rimeligere og bedre.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Hill-Marta Solberg (A): Statsbudsjettet for 2002 er det første budsjettet som skal vedtas etter at den nye handlingsregelen for bruk av oljepenger og endringer i penge- og valutapolitikken ble vedtatt. Både regjeringen Stoltenberg og regjeringen Bondevik legger denne handlingsregelen til grunn for den økonomiske politikken. Ved å bruke forventet realavkastning av Petroleumsfondet kan oljepenger fases inn i norsk økonomi på en jevn og forsiktig måte.

Det er positivt at et flertall på Stortinget er enige om rammene for finanspolitikken. Bare Fremskrittspartiet stiller seg helt utenfor denne virkeligheten. Det fremstår derfor som ekstra underlig at regjeringspartiene kun har gått til Fremskrittspartiet for å forhandle om budsjettet, altså til det partiet Regjeringen er mest uenig med i finanspolitikken.

I nasjonalbudsjettet brukte regjeringen Stoltenberg de økte mulighetene denne handlingsregelen gir, på to måter: til å redusere skatter og avgifter, spesielt redusere skatten på arbeid, og til å styrke innsatsen på viktige velferdsområder.

Da regjeringen Bondevik la fram sine endringer på statsbudsjettet, viste det seg at nye anslag for inntekter og utgifter for staten gav ytterligere rom på om lag 2 milliarder kr for neste år. Dette kan skje uten at det blir brukt mer oljepenger enn den vedtatte handlingsregelen tilsier. Arbeiderpartiet aksepterer naturligvis de nye anslagene fra Finansdepartementet og innarbeider dem i vår budsjettinnstilling.

Før valget presenterte Arbeiderpartiet våre viktigste prioriteringer i statsbudsjettet for 2002 og de kommende årene:

- Vi ville ha bedre sykehus, vi ville fortsette utbyggingen av eldreomsorgen, og vi ville ha billigere medisiner til eldre og uføre.

- Vi ville ha bedre kvalitet i skolen, opprusting av skolebygg og mindre egenbetaling i skolen.
- Vi ville ha flere barnehageplasser og lavere foreldrebetaling.
- Vi ville ha lavere skatt på lønnsinntekt, vi ville heve fagforeningsfradraget og fortsatt ha full lønn under sykdom.
- Vi ville sette ned elavgiften og sikre landets elektrisitetsforsyning.
- Og til slutt: Vi ville slå ring om Norges bistand til verdens fattigste og vår støtte til FN.

Alle disse områdene følges opp i regjeringen Stoltenbergs budsjett for neste år og styrkes betydelig.

Arbeiderpartiet er svært tilfreds med at våre satsinger på barnehage, på helsevesen, på eldreomsorg og på opprusting av skolebygg vinner fram. 2002 kan dermed bli det året barnehageutbyggingen igjen skyter fart, samtidig som foreldrebetalingen blir kraftig redusert. Uten at regjeringen Stoltenberg hadde satset slik, ville dette neppe blitt resultatet.

Vi er tilsvarende skuffet når regjeringen Bondevik II nå kutter i arbeiderpartiregjeringens satsing på en bedre studiefinansiering, på gratis skolebøker i videregående skole og på forskning.

Regjeringen Stoltenbergs budsjett for 2002 hadde en klar sosial profil, med satsing på barn, på helse og på å bedre situasjonen for de vanskeligst stilte. Det økte handlingsrommet i statsbudsjettet gir rom for ytterligere å styrke innsatsen overfor dem som trenger det mest. Regjeringen gir derimot mest til dem som allerede har mest.

Av det økte handlingsrommet bruker Arbeiderpartiet om lag 1,4 milliarder kr på tiltak overfor de vanskeligst stilte, hvorav over 800 mill. kr går til skattelettelse på de laveste inntektene. Satsen i minstefradraget økes fra 22 til 24 pst. Det gir betydelig skattelette på lønnsinntekter mellom 140 000 og 175 000 kr. Samtidig økes den skattefrie nettoinntekstgrensen for pensjoner. Det gir betydelige skatteletter på pensjonsinntekter.

Arbeiderpartiet tar også et løft for en mer sosial boligpolitikk. Stoltenberg-regjeringen la opp til en økning av Husbankens ramme med 2 milliarder kr for neste år, noe som bl.a. kunne gitt 4 000 flere husstander etableringslån i forhold til i år. Dessverre fulgte ikke Bondevik-regjeringen opp dette, noe som spesielt vil ramme ungdom i etableringsfasen. Arbeiderpartiet derimot vil ytterligere øke boligtilskuddet til utleieboliger, og vi vil styrke bostøtteordningen.

Regjeringen regner med at arbeidsledigheten vil øke til neste år, men unnlater å øke bevilgningen til arbeidsmarkeditiltak. Arbeiderpartiet mener det trengs en aktiv innsats for å motvirke og forebygge arbeidsledighet. Derfor foreslår vi å bruke 45 mill. kr mer til arbeidsmarkeditiltak. Når vi vet at arbeid er det beste virkemidlet for å forebygge fattigdom, er dette en viktig prioritering.

Vi vet at mange sliter med store utgifter til medisiner og egenandeler. Det var bakgrunnen for at Stoltenberg-regjeringen foreslo gratis medisin på blå resept for uføre og eldre over 67 år.

Arbeiderpartiet vil i tillegg bruke 95 mill. kr til å redusere taket på egenandeler til medisiner fra 1 500 kr til 1 350 kr. Det vil gjelde for alle. I sum representerer dette en betydelig reduksjon i egenandelene.

Det vakte naturligvis mye oppstyr da regjeringen Bondevik II gikk imot vårt forslag om gratis medisin på blå resept til eldre og uføre. Jeg registrerer med tilfredshet at regjeringspartiene etter hvert er kommet til at dette er gode forslag som bør bli vedtatt.

Arbeiderpartiet vil også forsterke innsatsen for å forebygge rusproblemer. I tillegg støtter vi forslaget om vel 70 mill. kr mer til behandling av rusmiddelmissbrukere.

Etter at Bondevik-regjeringen la fram sitt alternative budsjett med massive kutt i nærings- og distriktsstøtten, har det strømmet inn nærmest et skred av protestbrev. Jeg vil sitere fra et av dem. Det kommer fra lederen i Sandane Næringshage:

«Regjeringa har i sitt framlegg til statsbudsjett 2002 skamklipt SND og kutta kommunale næringsfond. Dette inneber ein dramatisk nedtur for nyetablering og nyskaping for oss i distrikta. Nyetablerarar som har gode forretningsidear, treng både fagleg og økonomisk hjelp i ein startfase før dei er så oppe og går at dei tener nok pengar til å stå på egne bein. Ser ikkje regjeringa dei openberre negative resultatata av desse kutta?»

Jeg kan bare slutte meg til dette spørsmålet.

Når Regjeringen utover dette foreslår kutt i landbruks-overføringene og fjerner fraktutjevningsordningen, betyr dette kraftige forverringer for Distrikts-Norge. Regjeringens forslag til endringer på statsbudsjettet fortjener derfor stemplet distrikts- og næringsfiendtlig.

I dag, ved begynnelsen av en to dagers debatt om det viktigste dokumentet Stortinget skal vedta i høst, nemlig neste års statsbudsjett, er det altså fortsatt uklart hvilket budsjett Stortinget vedtar i morgen kveld. Finansinnstillingen som vi nå debatterer, gir ingen avklaring om hvilket budsjett som får flertall.

Dette er en svært uvanlig og også en alvorlig situasjon. Landet har fått en ny borgerlig mindretallsregjering som etter omtrent 45 dager er i sin første store konflikt med Stortinget. Regjeringen har ikke tatt seg bryet med å finne ut hvilke flertallsløsninger det kunne vært mulig å oppnå i Stortinget. Da det var et faktum at forhandlingene med Fremskrittspartiet ikke førte fram – vi har tidligere fått en grundig utdypning av hvorfor det ikke lyktes – valgte Regjeringen å se bort fra den øvrige opposisjon, og velger etter all sannsynlighet i stedet å møte Stortinget med tvang. Det er en merkelig opptreden fra en mindretallsregjering.

Det må i løpet av debatten, slik jeg ser det, bæres fram en eller annen krykke for Regjeringen, slik at den skal komme seg helskinnet gjennom budsjettbehandlingen. Jeg antar at fødselshjelper Hagen også påtar seg rollen som assistent. På denne måten har aldri tidligere et statsbudsjett blitt vedtatt. Statsministeren kan komme til å bruke sitt kraftigste våpen overfor Stortinget allerede første høsten i stortingsperioden. Resultatet vil likevel bli at det ikke finnes et flertall som tar ansvaret for gjennomføringen av neste års budsjett. Det kan tvinges fram et

flertall for Regjeringen, men det er like fullt ikke et flertall for Regjeringens politikk. Det må være lov å si at om ikke dette er enestående svakt, er det i hvert fall enestående.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Tore Sanner (H): Når man lytter til representanten Hill-Marta Solberg, er det litt vanskelig å få tak i hva hun egentlig ønsker å formidle når det gjelder den nye regjeringens budsjett, for i det ene åndedraget sies det at budsjettet i stor grad er en videreføring av den sosiale politikken Arbeiderpartiet har stått for, en utbygging av velferdssamfunnet, og i det neste åndedraget høres det ut som om det budsjettet som ble lagt frem for noen uker siden, er noe av det mest dramatiske som har skjedd i nyere norsk historie.

Det er for øvrig svært spennende å følge Arbeiderpartiet om dagen. Partiet er alt annet enn forutsigbart. Det kan vel best sammenlignes med et bevegelig mål, eller for å sitere Dagsavisen fra 20. november: «Arbeiderpartiet kommer halsende etter Bondevik II-regjeringen». Og det er vel kanskje det inntrykket som sitter mest igjen etter at Arbeiderpartiet måtte gå av etter at velgerne gav partiet reisepass ved valget i høst, nemlig at Arbeiderpartiet nå kommer halsende etter Bondevik-regjeringen på flere områder. Det gjelder i spørsmålet om å bekjempe fattigdom, som Dagsavisen særlig tok for seg, det gjelder i skattepolitikken, hvor Arbeiderpartiet i fjor la frem forslag om historiske skatte- og avgiftsøkninger, mens de i år forsøker å konkurrere med Samarbeidsregjeringen når det gjelder skattelettelse, det gjelder i barnehagepolitikken, hvor Høyre foreslo økte bevilgninger i fjor, noe Arbeiderpartiet gikk imot, men som de nå er for, og det gjelder i skolepolitikken, hvor Høyre gjennom alle år har foreslått flere undervisningstimer – Arbeiderpartiet var imot, nå er de for. Mitt spørsmål til Hill-Marta Solberg er om dette er et utslag av en ny politisk kurs som Arbeiderpartiet vil holde fast ved, eller om den kursendringen som vi nå har sett, er mer taktisk begrunnet i den politiske situasjonen vi befinner oss i.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg skjønner at det ikke var så enkelt for representanten Sanner å takle at de også fikk litt ros, men når det er et faktum at regjeringen Bondevik II viderefører Arbeiderpartiets viktige satsinger på barnehage, på helse og på eldreomsorg, og altså ikke har gått løs på disse i sitt justerte budsjett, er naturligvis vi veldig glade for det, for det betyr at vi kan få en bedre satsing på barnehager til neste år enn vi har hatt på svært, svært lenge, og som er i tråd med det Arbeiderpartiet har gått inn for. Når Regjeringen gjør noe positivt, så skal de få ros for det av Arbeiderpartiet. Det kan jeg forsikre om. Og når de tilsvarende gjør noe vi mener er svært uheldig, så skal de også bli fortalt det. I så måte skal vi, som vi har sagt før, være en konstruktiv opposisjon.

Når representanten Sanner spør om det ligger en nyorientering fra Arbeiderpartiet, bl.a. gjennom vår skattepolitikk, må jeg få minne om at da Stortinget behandlet

den nye handlingsregelen for finanspolitikken, la faktisk Arbeiderpartiet til grunn at deler av det økte rommet skulle brukes til å lette skatter og avgifter. Før den nye regjeringen overhodet var påtenkt, la regjeringen Stoltenberg faktisk fram et budsjett med betydelige skattelettelser, med bruttolettelser på vel 7 milliarder kr, og der budsjettvirkningen for neste år var 3,5 milliarder kr i samlede skatte- og avgiftslettelser. Så dette er ikke et forsøk på å løpe etter den regjeringen som sitter, dette er politikk som Arbeiderpartiet presenterte i sitt forslag til nasjonalbudsjett.

Ellers vil jeg si at når representanten Sanner velger å referere til Dagsavisens beregninger av hvordan Arbeiderpartiet støtter de som har det vanskeligst, tillater jeg meg å si at den artikkelen i Dagsavisen ikke var spesielt oppdatert og informativ, for å si det forsiktig. Også på det området har Arbeiderpartiets opprinnelige budsjett en rekke viktige tiltak som vi ytterligere har styrket gjennom finansinnstillingen.

Per Erik Monsen (FrP): Fremskrittspartiet er veldig opptatt av å stimulere til vekst i økonomien ved å gjøre det mer attraktivt å jobbe. Derfor har vi, som mange andre, vært opptatt av den såkalte toppskatten, også kalt overtidsskatten – en skatt som opprinnelig hadde som formål å ramme dem med høy inntekt, men som etter hvert rammer bortimot en million arbeidstakere i dette landet.

Stoltenberg-regjeringen foreslo å øke grensen for betaling av toppskatt fra 289 000 kr til 320 000 kr, noe som var et skritt i riktig retning etter mitt syn. Men det er med forundring jeg registrerer at ingenting ble gjort for dem som skatter i klasse 2, i stor grad barnefamilier og enslige forsørgere. Spørsmålet er: Hvorfor denne helt urimelige forskjellsbehandlingen?

Hill-Marta Solberg (A): Det er hyggelig at Fremskrittspartiet også gir Arbeiderpartiet honnør for at vi faktisk har gjort viktige ting i skatte- og avgiftspolitikken. Det er også riktig at arbeiderpartiregjeringen foreslo å justere taket i toppskatten. Det har aldri vært meningen at vanlige lønnsinntekter skulle betale toppskatt. Det var derfor åpenbart at når nivået på toppskatten slo inn allerede ved 289 000 kr i inntekt, rammet det på en annen måte enn det som var tilsiktet. Det var også bakgrunnen for at vårt budsjettframlegg inneholdt en betydelig justering.

Nå har vi opplevd – kanskje spesielt i løpet av valgkampen – en viss auksjon, slik det ofte kan bli. Det hadde vi også på dette punktet, og den nåværende regjering var da i hvert fall sikker på én ting, at den skulle gå lenger enn Arbeiderpartiet når det gjaldt toppskatten. Nå ser vi av budsjetttillegget som kom fra den nye regjeringen, at det ikke er tilfellet, og at de har et opplegg for toppskatt som er helt identisk med det Arbeiderpartiet har foreslått. Det gjelder også spørsmålet omkring toppskatten i forhold til skatteklasse 2. Så det er et faktum at det er et stort flertall i Stortinget som er enige om det som har vært Arbeiderpartiets forslag når det gjelder toppskatt for 2002.

Øystein Djupedal (SV): I likhet med mange har jeg registrert at når den nye regjeringen klarte å komme opp med noen ekstra penger, valgte Arbeiderpartiet å bruke disse på dem som sitter nederst ved bordet. Vi i SV er tilfreds med at Arbeiderpartiet i så måte kommer oss i møte. Det kan vel egentlig ikke oppfattes som noe annet enn en kraftig selvkritikk av det Arbeiderpartiet tidligere har stått for. Men det forbauser meg at det må ekstrapenger til. Man må liksom vinne i lotto før man bryr seg om dem man burde ha brydd seg om før. Uansett er SV glad for at Arbeiderpartiet nå åpenbart har lagt om til en annen kurs og ikke bare fokuserer på dem som har mest, men også fokuserer på dem som har minst. – Men la det ligge.

Jeg har en utfordring til representanten Hill-Marta Solberg. Nå har finansministeren sagt at han ønsker et ytterligere nedsalg i DnB. Det kan bety at DnB, i likhet med ved tidligere nedsalg av statens aksjer, havner på utenlandske hender. Jeg la merke til at tidligere statsminister Jens Stoltenberg tok selvkritikk på Arbeiderpartiets holdning til salg av Kredittkassen, og det var vi glade for. Vi var de eneste som den gangen advarte mot dette. Tidligere har også Fokus Bank blitt solgt ut. Det var på nippet at Storebrand ble solgt ut, og nå har Regjeringen åpnet for at også Gjensidige NOR kan bli et aksjeselskap, og da er det fare for at enda en bank går ut. Satt på spissen – i løpet av få år sitter vi kanskje igjen med bare Haltdalen Sparebank eller GS Banken, tidligere Gjerpen og Solum Sparebank. Ellers er alle øvrige sentrale finansinstitusjoner i Norge styrt fra utlandet. For en sivilisert nasjon er dette meget uheldig, og jeg tviler på at det finnes et eneste annet land i Europa som ville tillatt at en så viktig bit av det som er et sivilisert samfunn, nemlig bank- og kredittvesenet, i all hovedsak styres fra utlandet.

Utfordringen min til representanten Hill-Marta Solberg er følgende: Vi har i dag lagt fram et forslag der vi ber om en tenkepause, om at departementet stopper nedsalget av DnB i påvente av en stortingsmelding, for å sørge for at vi i hvert fall har noe nasjonalt eierskap i bank- og kredittvesenet til gagn for forbrukere og norsk næringsliv. Jeg håper at Hill-Marta Solberg kan ta imot denne utfordringen.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg må først få lov å gå i rette med representanten Djupedal når han beskriver Arbeiderpartiets innsats for dem som, som han sier, «sitter nederst ved bordet». Det er et faktum at det budsjettet som arbeiderpartiregjeringen la fram i oktober, inneholdt en betydelig satsing nettopp rettet inn mot dem som har lite. Det lar seg summere til om lag 3 milliarder kr, en målrettet bruk av penger for å lette situasjonen for folk som har det vanskelig, både for å hjelpe folk tilbake til arbeid, for å gi folk rimeligere medisiner og for på en rekke områder å lette situasjonen for dem som har minst. Så den karakteristikken som representanten Djupedal forsøker å gi av Arbeiderpartiets politikk på dette området, er ikke riktig. Den er direkte misvisende. Arbeiderpartiet har brydd seg, og det var derfor naturlig for oss, når det var et økt rom for å bruke ytterligere ressurser

neste år, at vi innrettet det på den samme måte. Vi fulgte opp en sosial profil som lå i budsjettet fra regjeringen Stoltenberg. Det er en politikk som Arbeiderpartiet står ved, og som vi også vil føre videre.

Så til det forslaget fra SV som representanten Djupedal viser til, knyttet til finansministerens signaler om nedsalg i DnB. Det har vært mange og store, viktige runder i Stortinget de senere år knyttet til statens engasjement i finansnæringen, og det tyder på at vi for så vidt heller ikke er helt ferdig med de diskusjonene, i hvert fall hvis vi skal forstå finansministerens signaler riktig. Det er imidlertid slik at når det gjelder omfanget av nedsalg i DnB, har Stortinget gitt sine fullmakter gjennom å beskrive hva slags omfang dette nedsalget skal ha. Slik Arbeiderpartiet ser det, må den nye regjeringen, hvis man vil endre denne politikken, komme til Stortinget og be om nye og utvidete fullmakter, og da skal Arbeiderpartiet igjen befestes sin politikk på dette området.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Arbeiderpartiet sitt budsjettforslag fekk ein vesentleg betre sosial profil etter at Arbeiderpartiet kom i opposisjon. Eg skjønar godt at Arbeiderpartiet slit litt med å forklara dette, og eg skal derfor ikkje rippa opp i kva grunnane til det kan vera. Men eg har eit par spørsmål på nokre andre område.

For det første: I budsjettavtalen mellom sentrumspartia og Arbeiderpartiet for inneverande år var det ein avtale om å avvikla investeringsavgifta frå 1. april neste år. I budsjettforslaget frå arbeiderpartiregjeringa for 2002 vart avviklinga utsett til 1. oktober. I prosessen i komiteen har så Arbeiderpartiet gjort ei rekkje endringar i budsjettet, men punktet om investeringsavgifta er ikkje forandra. Spørsmålet er då kort og godt: Kvifor?

Det andre spørsmålet går på at Stortinget ved fleire høve har lagt sterke føringar for at næringslivet i dei 14 kommunane som fekk auka arbeidsgjevaravgift frå 1. januar 2000, skulle få full kompensasjon for meirkostnadene som følgje av dette samt evaluering av soneinndelinga i 2003. Fullkompensasjon betyr 154 mill. kr pr. år. Av arbeiderpartiregjeringa sitt budsjettforslag kunne me lesa at den kompensasjonen som så langt var gjeven, var tilstrekkeleg, og at det derfor ikkje var nødvendig med nye løyvingar. Naturleg nok har dette vekt sterke reaksjonar i dei 14 kommunane det gjeld.

Gjennom komiteehandlinga av budsjettet har Arbeiderpartiet lagt inn 20 mill. kr som visstnok er tenkt til dette føremålet. Behovet er altså 154 mill. kr. Eg forstår ikkje dette heilt. Spørsmålet er då: Er det slik å forstå at Arbeiderpartiet i motsetning til den avgåtte arbeiderpartiregjeringa meiner at det likevel står igjen 12–13 pst. som næringslivet i desse kommunane ikkje har fått kompensert?

Hill-Marta Solberg (A): Jeg må si at jeg satt med stor undring og lyttet til replikken fra replikanten, at Arbeiderpartiet er blitt bedre i opposisjon. Ja, Arbeiderpartiet kunne ha gjort som Regjeringen gjorde da det lå ekstra muligheter i norsk økonomi. Hva gjorde Regjeringen og representanten Sørfonns parti? Jo, de brukte

1,5 milliarder kr til å gi skattelette til dem som har aller mest. Arbeiderpartiet brukte 1,5 milliarder kr til å gi mer til dem som har minst. Det er forskjellen. Vi stod overfor nøyaktig det samme valget, men Arbeiderpartiet valgte ikke å bruke de økte mulighetene til å prioritere dem som allerede har mest, slik representanten Sørfonns parti har gjort.

Så må jeg si, når det blir spurt om kompensasjonsordningen til kommunene: Enhver som hørte denne replikken, må jo tro at representanten Sørfonns parti har ordnet opp i dette. Det har de overhodet ikke. De hadde sågar muligheten fra regjeringskontorene, men har ikke lagt inn én krone for å følge opp den ordningen. Så får Arbeiderpartiet spørsmålet om hvorfor vi bare legger inn 20 mill. kr. Da er min hilsen til de kommunene at det må da være bedre med Arbeiderpartiets 20 mill. kr enn representanten Sørfonns 0 kr. Så dette mener jeg er en replikk som gir grunnlag for å skape forvirring, som jeg nå håper at jeg har klart å oppklare.

Odd Roger Enoksen (Sp): Sentrumsregjeringen tok initiativ til å starte et arbeid for utflytting av statlige arbeidsplasser fra Oslo. Vi har en sterk skeivdeling geografisk når det gjelder fordeling av statlige arbeidsplasser, og det ble igangsatt et arbeid som var ferdig like før sentrumsregjeringen gikk av i mars 2000. En god del av det arbeidet ble prisverdig nok fulgt opp av Arbeiderpartiet, som i sin regjeringstid under ledelse av Jens Stoltenberg faktisk kritiserte sentrum for at vi ikke hadde vært offensive nok, og sa at Arbeiderpartiet fikk gjort mer med hensyn til utflytting enn det sentrumsregjeringen klarte å få gjennomført. Riktignok var det oppfølging av saker som stort sett var igangsatt fra sentrumsregjeringens side, men la det ligge i denne omgang. Det var prisverdig at Arbeiderpartiet fulgte det opp.

Derfor er det desto større grunn til undring over at Arbeiderpartiet nå ikke er med på et forslag fra Senterpartiet og Kystpartiet om å be Regjeringen legge fram en sak for Stortinget om utflytting av statlige arbeidsplasser fra Oslo. Dette er ingen enkel sak, la det være helt klart. Også for Senterpartiet er det å ta en større gjennomgang av utflytting av statlige arbeidsplasser vanskelig. Det berører enkeltmennesker. Det berører strukturer som er bygd opp over lang tid. Men det er helt nødvendig å gjennomføre et slikt arbeid for å få til en bedre geografisk fordeling, også av statlige arbeidsplasser. Det gjøres best etter vår oppfatning gjennom en helhetlig plan som kan bli vedtatt i Stortinget, og hvor man vet hva man har å forholde seg til over lang tid, slik at man kan få en god struktur på en slik utflytting av statlige arbeidsplasser. Mitt spørsmål til representanten Solberg er: Hvorfor har ikke Arbeiderpartiet etter det arbeidet man gjorde i regjeringen Stoltenberg, fulgt opp eller villet være med på et slikt forslag fra Senterpartiet og Kystpartiet?

Hill-Marta Solberg (A): La meg aller først noen få sekunder gå tilbake til forrige replikkvar. I min forundring over representanten Sørfonns spørsmål glemte jeg faktisk å svare på det om investeringsavgiften, som fak-

tisk var det punktet der de nåværende regjeringspartiene kraftigst angrep Arbeiderpartiet da budsjettet ble lagt fram. Man hadde altså nye muligheter innenfor rammene, men valgte å gjøre ingenting! Også da er det et mysterium hvordan det skytset igjen kan rettes mot Arbeiderpartiet.

Så til siste replikk, fra representanten Enoksen, om utflytting av statlige arbeidsplasser. Ja, jeg kan forsikre om at Arbeiderpartiet vil føre videre den politikken vi førte i regjering når det gjelder å vurdere utflytting og ikke minst at all nyetablering skal vurderes gjort utenfor hovedstadsområdet såfremt det er mulig. Det er mange gode eksempler på at Arbeiderpartiet har fått dette til. Vi har gått inn for at Luftfartsverkets treningssenter skal legges til Tjeldsund. Vi har også satt i gang en prosess som forhåpentligvis også leder til at deler av Statskjøp kan flyttes ut av Oslo, kanskje til Narvik sågar. Det er jo positivt for oss nordlendinger, slik vi ser det. Dette kommer vi til å følge veldig aktivt opp. Likevel er ikke vi enig i Senterpartiets tilnærming, at man kan gjøre ett samlende vedtak. Vi mener at det må følges løpende, vurderes fra sak til sak, institusjon for institusjon, avdeling for avdeling. Jeg kan forsikre representanten Enoksen om at i alle de sakene tror jeg Arbeiderpartiet og Senterpartiet skal bli veldig enige.

Presidenten: Presidenten vil spørre om representanten Solberg vil ta opp forslag i forbindelse med sitt innlegg.

Hill-Marta Solberg (A): Det vil jeg så gjerne. Jeg tar opp alle forslag som Arbeiderpartiet fremmer alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Solberg har tatt opp de forslag hun refererte til.

Replikkordskiftet er omme.

Jan Tore Sanner (H): Utålmodighet er et godt tegn. I budsjettarbeidet har det kommet mange innspill og forslag om økte bevilgninger til gode formål, og forslag til skatter og avgifter som bør reduseres ytterligere. Mange har også vist til Sem-erklæringen, som har ambisjoner utover det som har vært mulig å få til i dette første budsjettet.

Budsjettet innebærer en ny politisk kurs. Etter år med sosialdemokratisk styre står samfunnet overfor en rekke grunnleggende utfordringer. Budsjettet for 2002 er kun et første skritt, men et svært viktig skritt for å ruste samfunnet til å møte den nye tiden:

- Lavere skatter og avgifter skal øke den enkeltes valgfrihet og bedre rammebetingelser for næringslivet.
- Det statlige eierskapet skal reduseres samtidig som det skal profesjonaliseres.
- Offentlig sektor skal moderniseres for å gi oss bedre service og mer velferd.
- Innsatsen overfor dem som har det vanskeligst, skal styrkes.
- Skolen skal bli bedre.

– Det skal satses offensivt for å bedre miljøet.

Budsjettinnstillingen viser at det er uenighet om prioriteringene. Det er allikevel en styrke at det er bred enighet om de nye retningslinjene som er etablert for bruken av oljeinntektene. Bruker vi mer oljeinntekter enn denne retningslinjen tilsier, reduseres mulighetene for en rentenedgang.

Samarbeidspartiene har i budsjettarbeidet lagt avgjørende vekt på at budsjettet skal legge et godt grunnlag for rentenedgang. Lavere rente er god fordelingspolitikk, viktig for næringslivet og verdiskapingen, og vil bety mye for Kommune-Norge.

En familie med 1 mill. kr i gjeld vil spare 10 000 kr før skatt dersom renten går ned med én prosent. Det vil bety mye for en familie i etableringsfasen. For Kommune-Norge kan en slik rentenedgang bety om lag 700 mill. kr. Det er i dette perspektivet man må se samarbeidspartiernes fasthet i spørsmålet om bruk av oljepenger.

Føres en mer ekspansiv finanspolitikk, vil det kunne styrke kronen ytterligere. Det vil kunne ramme konkurranseutsatt næringsliv.

Opposisjonen angriper budsjettet fra forskjellige kanter. I de økonomiske miljøene er imidlertid dommen ganske entydig positiv. Sjøføkonom Knut Anton Mork uttalte til Reuters 9. november: «Regjeringen har gjort en bra jobb», mens sjøføkonom Tormod Andreassen uttalte til TDN Finans at: «Samarbeidsregjeringens forslag til statsbudsjett er en bedring i forhold til forslaget fra Stoltenberg.»

For 2001 strammet Arbeiderpartiet inn overfor bedrifter og privathusholdninger gjennom historisk høye skatte- og avgiftsskjerpelser. For 2002 vil samarbeidspartiene gjennomføre de største skatte- og avgiftslettelsene i nyere tid. I 2002 får alle lavere skatt. I gjennomsnitt får alle en skatte- og avgiftslettelse på 1 800 kr.

Det er gledelig at Arbeiderpartiet nå beveger seg mot Høyre og åpner for noe lavere skatt. Men det er ikke til å komme forbi at Arbeiderpartiet det siste året har opptrådt som en bevegelig målskive. Det gjenstår å se om Arbeiderpartiets ledelse nå har lagt om kursen i retning Høyre på mer varig basis, eller om kursskiftet er mer taktisk begrundet i den aktuelle situasjonen.

Fortsatt innebærer Arbeiderpartiets budsjettforslag, også slik det fremkommer i finansinnstillingen, et høyere skatte- og avgiftsnivå. For inntekter opp til 100 000 kr er Arbeiderpartiets opplegg nå like godt som samarbeidspartiernes, mens alle med en inntekt over dette må ut med mer av sin lønn med Arbeiderpartiets opplegg.

Gjennom hele valgkampen, men også etter regjeringsskiftet, har Arbeiderpartiet hevdet at det ikke er mulig å redusere skatter og avgifter samtidig som sentrale velferdsoppgaver styrkes.

Samarbeidsregjeringen reduserer skatter og avgifter med nesten 12 milliarder kr samtidig som det satses mer på helse, mer på skole og mer på barnehager.

Regjeringen har tatt et første og svært viktig skritt i kampen mot fattigdom i Norge:

– Barnetillegget til uførepensjonister med forsørgeransvar økes.

– Satsene for sosialhjelp justeres.

– Kontantstøtten holdes utenfor ved beregning av sosialhjelp.

– Tilskuddet til lys og varme i bostøtteordningen justeres.

– Det gjennomføres flere tiltak for rusmisbrukere.

Arbeiderpartiets årelange kamp mot Forskjells-Norge har vært med på å skape Fattig-Norge. Det har vært viktigere å holde noen igjen enn å sørge for at alle blir løftet opp. Arbeiderpartiet har vært mer opptatt av å styre livene til de mange som kan klare seg selv, enn å hjelpe dem som virkelig trenger det.

Vi betviler ikke den sosiale viljen i Arbeiderpartiet, men de har klart vist at de ikke har hatt evnen til å målrette sine tiltak. Jeg er glad for at Arbeiderpartiet nå melder seg på i diskusjonen. Men det er nok flere enn leder-skribenten i Dagsavisen som sitter med inntrykk av at «... Arbeiderpartiet kommer halsende etter Bondevik II-regjeringen.»

Etter at Arbeiderpartiet har forsøkt å gjøre Norge til et skattepolitisk annerledesland, er det behov for en ny kurs i næringspolitikken. Samarbeidsregjeringens forslag til budsjett for 2002 viser at vi allerede har startet kursendringen: Det legges opp til en politikk

– for å styrke næringslivets konkurransevne

– for å bedre vilkårene for kunnskapsbasert næringsliv

– for å fremme norsk, privat eierskap

I 2001-budsjettet fikk Arbeiderpartiet innført dobbeltbeskatning av utbytte. I budsjettet for 2002 foreslår Samarbeidsregjeringen å fjerne dobbeltbeskatningen. Det betyr en styrking av rammebetingelsene for norsk, privat eierskap, samtidig som det vil bidra til at overskuddet i bedriftene investeres i de næringsprosjektene som gir samfunnet størst mulig avkastning.

Konkurranseskraften til norsk næringsliv er tett knyttet til FoU-aktiviteten i landet, og særlig til hvordan FoU er koblet til næringslivet.

Arbeiderpartiet har lagt opp til en svært lite effektiv utnyttelse av landets ressurser ved å drive en *tilskuddspolitik* fremfor en *nyskappingspolitikk*. Den beste måten å få utnyttet FoU på er at bedrifter selv setter i gang prosjekter som de senere kan se kommersiell nytte av, ikke at statlige instanser på vegne av næringslivet bestemmer hvilken kunnskap som trengs. Vi erstatter derfor tilskuddspolitikken med et sterkt motiv for bedriftene, en utvidet skattefradragordning for FoU.

Fremfor å bygge opp tilskuddsordninger for å hjelpe bedriftene over de statlig skapte hindringene, vil samarbeidspartiene bygge ned hindringer som hemmer skaper-vilje og livskraftige bedrifter.

Arbeiderpartiets næringspolitikk har ført til at staten, i fraværet av et godt fungerende kapitalmarked, har måttet fungere som en risikotakende investor. Med de rammebetingelser samarbeidspartiene legger opp til for norsk næringsliv, er forholdene bedre lagt til rette for at det private kapitalmarkedet vil ha større incentiver til å investere kapital i norsk næringsliv.

SNDs rolle med hensyn til enkelte programmer kan derfor justeres. Private investorer er bedre til å bedømme

lønnsomheten av forskjellige investeringer enn det vi som politikere er gjennom våre bevilgninger til SND. For enkelte bedrifter i Distrikts-Norge kan tilgangen på det private kapitalmarkedet være vanskeligere enn for bedrifter i sentrale strøk. Vi mener derfor SNDs virksomhet generelt bør rettes mot områder der markedet og private tilbud ikke fungerer tilfredsstillende. SND bør ha en sentral rolle for disse bedriftene i deres idé-, utviklings- og kommersialiseringsfase. Vi ønsker at SND skal være en støtte for bedrifter i distriktene, ikke en av Norges største venture-kapitalister.

Det statlige eierskapet i Norge er meget omfattende. Mens Arbeiderpartiet nå trykker på bremsen, tar Samarbeidsregjeringen nye initiativ. Nå skal statens eierskap reduseres, og det private eierskapet skal styrkes. Det skal ryddes opp i statens roller, og eierskapet skal profesjonaliseres.

Statens fremtidige eierskap må begrenses til selskaper av forvaltningsmessig karakter og selskaper der eierskapet har en klar politisk begrunnelse. Jeg er glad for at det i finansinnstillingen er et flertall som uttrykker en felles holdning til behovet for å redusere det statlige eierskapet.

En mindretallsregjering er avhengig av å samarbeide med andre partier for å få flertall. Ved behandlingen av budsjettet for 2002 var det helt naturlig å søke samarbeid med Fremskrittspartiet. Arbeiderpartiet tapte valget. Samarbeidspartiene varslet en ny kurs, og Fremskrittspartiet uttrykte at de foretrakk en ny regjering.

Forhandlingene med Fremskrittspartiet viste dessverre at avstanden var for stor til at vi kunne bli enige om en avtale. Jeg mener at samarbeidspartiene strakk seg langt i forhandlingene. Vi kom Fremskrittspartiet i møte når det gjelder spørsmål om egenandeler, blåresept, refusjonsordning for sjøfolk, tiltak mot kriminalitet, lavere skatt for dem som tjener minst, momskompensasjonsordningen og ISF-ordningen. Vi åpnet for strukturendringer for å finne en løsning for Forsvaret, og åpnet for bindende avtaler mellom samarbeidspartiene og Fremskrittspartiet på avgrensede områder.

Det er også verdt å understreke at handlingsrommet er mindre når utgangspunktet er et budsjett med relativt store skatte- og avgiftslettelser. Jeg er imidlertid glad for at Fremskrittspartiets hovedtalskvinne i denne debatten og også i Dagens Næringsliv i dag har understreket at budsjettet er et skritt i riktig retning.

Det er ingen tvil om at det ville vært en fordel med en budsjettavtale. Etter budsjettbruddet foretok imidlertid samarbeidspartiene noen justeringer i Regjeringens budsjettforslag for å komme Fremskrittspartiet i møte.

Jeg vil uttrykke et håp om at Regjeringens budsjett, med de justeringer som er foretatt, kan sikres flertall ved morgendagens votering. Og med dette tar jeg opp innstillingene som ligger til behandling i dag.

Elisabeth Røbekk Norge hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Nordtun (A): Det var interessant å høre representanten Sanner nå når han tilhører regjeringsfraksjonen.

Hovedskillene i den økonomiske politikken går etter min oppfatning mellom den sittende regjering og Arbeiderpartiet på to vesentlige punkter. Den sittende regjering satser utelukkende på ett spor. Det er skattelette til én del av næringslivet og til en spesiell gruppe. Det er god Høyre-politikk, og her er det tydelig at Høyre sitter med hånden på rattet. Arbeiderpartiet satser på et annet spor: bedre rammebetingelser og mindre skatt på arbeid, kombinert med en aktiv næringspolitikk.

Hvordan greier Jan Tore Sanner å fremstille SND som et unikum etter dette budsjettframlegget, der SND nesten er radert? Ser ikke Jan Tore Sanner også hovedutfordringen, som han var inne på, i økonomien – denne todelingen som vi ser, hvor ledigheten er stor og omstillingsbehovet er stort i den konkurranseutsatte næringen? Da trenger vi nemlig et instrument som kan være med og etablere nyskaping og utvikle denne næringen.

Så sier Jan Tore Sanner at vi har tatt et første skritt, vi må møte den nye tid. Ja, er det å møte den nye tid med de store, dramatiske kuttene i SND-overføringene? Er det å møte den nye tid med den sentraliseringspolitikken som det her legges opp til? Er det vi nå ser, den nye kursen i Bondevik II-regjeringen? Og hvordan vil utslagene bli for distriktene? Dette er tydeligvis en næringspolitikk for ytterligere sentralisering.

Jan Tore Sanner (H): Jeg er litt i tvil om det er korttidshukommelsen som svikter i Arbeiderpartiet, eller om det er slik at partiet har lært.

For ett år siden, da Arbeiderpartiet fremmet sitt forslag til statsbudsjett, var det historisk høye skatte- og avgiftsskjerpelser, og det rammet i særdeleshet næringslivet. Gjennom budsjettforhandlingene den gang klarte sentrumspartiene å gjøre det noe bedre. Men allikevel er det helt åpenbart at det budsjettet Arbeiderpartiet gjennomførte for 2001, innebar en vesentlig skjerpelse for næringslivet og har dermed skapt problemer for mange bedrifter også i Distrikts-Norge.

Samarbeidsregjeringen er opptatt av å bedre de generelle rammebetingelsene for næringslivet. I dette budsjettet har man prioritert å fjerne flyseteavgiften. Gjennom den valgkampen vi har vært igjennom, var det ikke få bedrifter i Distrikts-Norge som gav en helt entydig beskjed til oss om at flyseteavgiften måtte bort fordi den rammet bedrifter i Distrikts-Norge.

Vi har prioritert å fjerne dobbeltbeskatningen av utbytte, fordi dobbeltbeskatning av utbytte diskriminerer bedrifter som henvender seg til det norske kapitalmarkedet, kontra bedrifter som forholder seg til det internasjonale kapitalmarkedet. Fjerning av dobbeltbeskatning av utbytte er god næringspolitikk, og vi har vært mer opptatt av å bygge ned hindringene for de livskraftige bedriftene, bygge ned hindringene for skapervilje, enn å prioritere mer direkte støtte. Men vi mener at vårt forslag også innebærer at SND vil spille en viktig rolle i fremtiden, ikke minst for bedrifter i Distrikts-Norge.

Per Erik Monsen (FrP): Høyre gikk til valg med løfter om massive skatte- og avgiftskutt. Vi i Fremskrittspartiet følte det faktisk i en periode som om Høyre hadde stjålet klærne våre mens vi var ute og badet.

For Fremskrittspartiet er det viktig å gjøre noe med både skattene og avgiftene. Det er faktisk slik at avgiftene i mange tilfeller slår dårligere ut sosialt enn skattene gjør. Spørsmålet blir da: Hvordan henger det sammen med Høyres skatte- og avgiftsprofil i valgkampen når Regjeringen nå faktisk foreslår økning i ikke mindre enn 15 ulike avgifter?

Jan Tore Sanner (H): Det er riktig som Per Erik Monsen understreker i sin replikk, at enkelte avgifter blir økt til neste år, men det må ses i lys av at Samarbeidsregjeringen legger frem et budsjettforslag som samlet sett reduserer skatter og avgifter med nesten 12 milliarder kr. Historisk sett er det svært mye. I ettertid har skatteforliket fra 1992 blitt sett på som et forlik som innebar historiske skatte- og avgiftslettelser. Budsjettet for 2002 innebærer større lettelse.

I løpet av ganske få uker klarte samarbeidspartiene å foreta omprioriteringer på budsjettet. Jeg skal villig innrømme at det var viktigere å fjerne dobbeltbeskatningen av utbytte, fjerne flyseteavgiften og redusere boligskatten, enn å reversere skjerpningen for firmabileiere. Det var en prioritering som ble gjort fra samarbeidspartiens side. Det ble prioritert å fjerne og lette skatter og avgifter som berørte folk flest, og som vil ha betydning for næringslivet. Men når det er sagt, vil jeg også understreke at i skatte- og avgiftspolitikken er man, selv om Fremskrittspartiet ønsker å gå betydelig lenger enn samarbeidspartiene, på en del områder enige. Når det gjelder dobbeltbeskatningen av utbytte, når det gjelder flyseteavgiften, når det gjelder boligskatten, og også en rekke andre skatter og avgifter som vi ønsker å redusere, er samarbeidspartiene og Fremskrittspartiet enige, selv om Fremskrittspartiet ønsker å gå lenger – og da har vi i hvert fall kommet et skritt videre.

Øystein Djupedal (SV): Jeg må starte med å gratulere Høyre. Hvis man ser i det som er regjeringens finansinnstilling, og ser på det som er lagt fram av regjeringen Bondevik, er det ikke mulig å se noe annet enn helt tradisjonell, vanlig Høyre-politikk. Jeg klarer ikke å se at Kristelig Folkeparti overhodet har satt sitt stempel på dette. I så måte er det bare å gratulere Høyre med at Høyre nå har lyktes med å få kommandoen over denne regjeringens politikk, og redusert de øvrige partiene i Regjeringen til rene støttepartier for Høyre. Likevel er det ikke nok for å få flertall i Stortinget. Det er ganske merkelig å se på den øvelsen som nå skjer og har skjedd i finanskomiteen, i denne balansegangen, der Fremskrittspartiet hele tiden gir litt støtte og litt ydmykelse, litt støtte og litt ydmykelse. Det kan i sannhet ikke være enkelt å prøve å få dette til, men det ser ut til at man skal sjangle videre på en eller annen måte også gjennom denne debatten.

Representanten Sanner la vekt på at Høyre hadde gjort så mye mot fattigdom i sitt budsjett. Det jeg legger mer-

ke til, er at når man snakker om fattigdom, må man ha et finsikte som er slik at man er 100 pst. sikker på at alle de tiltak man gjør, skal treffe 100 pst. Hvis det finnes den minste tvil om at dette ikke er målt på millimeteren, og at noen finner ut at denne ordningen ikke er 100 pst. god, må man erstatte den med en annen ordning eller ta ordningen bort.

Men når det gjelder skatt på aksjeutbytte, tar man bort 1,5 milliarder kr uten en eneste føring. Man sier elegant at dette fører til at man investerer mer i norsk næringsliv. Det gjør at Norge som ett av to land i OECD ikke har skatt på aksjeutbytte. Når det gjelder de rikeste, de som har mest, gir man altså glatt bort 1,5 milliarder kr. De 85 rikeste i Norge får 1,7 mill. kr hver, mens 3,5 millioner nordmenn ikke får en eneste øre av dette. Her skal man ikke bruke finsikte. Her skal man si: Joda, disse pengene går sikkert tilbake til næringslivet i form av investeringer. Men det er jo ikke det som skjer. Vi vet at det private forbruket blant denne gruppen av det norske folk er enorm i forhold til det vanlige.

Mitt spørsmål til representanten Sanner er: Hvorfor bruker man ikke finsikte på dette, mens alle de fattigste skal finsiktes helt ned på millimeteren?

Jan Tore Sanner (H): Det er et interessant spenn i replikkene. I forrige replikk, som ble fremsatt av en representant fra Fremskrittspartiet, fikk jeg høre at det var ganske puslete greier som lå i finansinnstillingen, at Høyre tidligere hadde stjålet Fremskrittspartiets klær, og at man ikke kjente igjen det som nå lå i samarbeidssinnstillingen. Mens nå, fra SVs side, er det Høyre som gratuleres, og det er Høyre som har fått gjennomslag. Jeg tror vel kanskje at sannheten ligger et sted midt imellom. Ved en rask gjennomlesning vil man kunne gjenkjenne en sterk satsing på bistand, på miljø, frivillige organisasjoner og ikke minst fattigdomsbekjempelse, hvor særlig statsministeren har hatt et stort engasjement som avtegner seg i forslaget til budsjett.

Så til spørsmålet som gjelder dobbeltbeskatning kontra fattigdomsbekjempelse, hvor man er opptatt av at tiltakene skal treffe bedre. Det er ikke riktig at man er ute etter at tiltakene skal treffe 100 pst. Men jeg tror man må erkjenne, og som nå åpenbart Arbeiderpartiet også erkjenner, at de tiltakene som man har brukt, ikke har truffet godt nok. Min anklage mot sosialdemokratiet er at man har vært mer opptatt av å fordele fra 80 pst. av befolkningen til 80 pst. av befolkningen, og vært mer opptatt av millimeterrettferdighet blant dem som sitter midt på treet, enn å ha en politikk som gjør at man bekjemper fattigdom – en politikk som gjør at man hever alle. Det er den ideologiske forskjellen.

Når det gjelder aksjeutbytte, er det dobbeltbeskatningen vi er imot. Vi er imot at det skal være mer ulønnsomt å investere i næringslivet enn å sette pengene i banken. Vi er opptatt av å fjerne denne dobbeltbeskatningen fordi det er god næringspolitikk og fordi det vil bidra til at flere vil investere i aksjer. Det vil bidra til å fjerne urettferdigheten mellom bedrifter som henvender seg til det norske kontra det utenlandske markedet. Jeg tror at det

også vil komme folk flest til gode fordi vi vil kunne få et mer livskraftig næringsliv.

Morten Lund (Sp): I første del av valgkampen synes det å fjerne den forferdelige toppskatten å være en veldig god sak for Høyre. Men så ble det litt mer snakk om hva den toppskatten var for noe, hvem som betalte, hvor få det var, og hvor skjevt den var fordelt geografisk og mellom menn og kvinner. Så ble det stille, det ble ikke så mye mer snakk om toppskatten etter det. Men nå er den dukket opp. Og bare for å nevne eksempel: I min kommune er det 11 pst. av skattyterne som tjener over 300 000 kr. I Bærum er det tre ganger så mange. I Gratangen er det 7 pst. som tjener over 300 000 kr. I Sør-Trøndelag er det 8 pst. som betaler toppskatt, i Akershus 16,5 pst., og kvinner tjener som kjent 60 pst. av det menn gjør. Men så dukker altså forslaget om å kutte i toppskatt opp i Foss-budsjettet, og de tar også med å fjerne skatt på aksjeutbytte. Jeg synes det er overraskende at hele Regjeringen ønsker det.

Statistikk sier at i 1999 hadde 14 pst. av alle over 17 år en alminnelig inntekt over 300 000 kr, og av de skattelettene til personer på 5 milliarder kr som nå gis ved årsvirkning, får altså den gruppen på 14 pst. fire av de milliardene. Det er 65 pst. som har en inntekt under 150 000 kr. De får ingen skattegevinst, etter det jeg kan se. Så går det 1 milliard kr i skattegevinst til dem med inntekt mellom 150 000 og 200 000 kr. Det er 16 pst. av toppskatten som betales av kvinner, og det er 18 pst. av aksjeutbyttet som betales til kvinner. 42 pst. av aksjeutbyttet går til Oslo og Akershus, 5 pst. til de fire nordligste fylkene.

Sanner snakket i sitt innlegg om det første år i den nye tid. Skal kvinner og distriktene tape like mye også i de neste årene av den nye tid?

Jan Tore Sanner (H): Nå ble det mange prosenter i løpet av to minutter. Men hvis jeg skal besvare spørsmålet om hvorvidt kvinner og distrikter skal tape, så er svaret nei. Etter min forstand er det ingen som taper på at man reduserer skatter og avgifter. Det er ingen som taper på at man bedrer rammebetingelsene for næringslivet – snarere tvert imot.

Jeg vet at Morten Lund også var mye på farten i valgkampen, og jeg antar at han også hørte kravet fra Distrikts-Norge, og ikke minst ønsket fra bedriftene i Distrikts-Norge, om at man skulle fjerne flyseteavgiften. Nå fjerner vi den. Jeg antar at Morten Lund også hørte alle bedriftene, også i Distrikts-Norge, som bad om at man skulle fjerne dobbeltbeskatningen av utbytte. Nå fjerner vi den. Det kommer næringslivet til gode, og det kommer befolkningen til gode.

Ellers stusser jeg litt når det hevdes at det er så få som betaler toppskatt. Problemet med toppskatten slik den har vært inntil nå, er jo at den rammer også en vanlig industriarbeider, sykepleiere, lærere. Med andre ord: Innlagspunktet for toppskatten er blitt så lavt at det ikke lenger er de såkalt rike som man beskatter ekstra mye, men det er folk med helt gjennomsnittlige inntekter. Der-

for har vi tatt det første skritt for å heve det såkalte innslagspunktet for toppskatt.

Når det gjelder Regjeringens samlede skatte- og avgiftslettelse, er det ikke riktig at det bare er høye inntekter som får glede av det. Faktisk får de laveste inntektene en større prosent av inntekt i skatte- og avgiftslettelse enn de mer midlere inntektene. I gjennomsnitt er det 1 800 kr. Det er en god skatte- og avgiftslettelse for alle inntektsgrupper, og det synes jeg er et godt første skritt i denne perioden.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Representanten Sanner sier at Bondevik II-regjeringen betyr en ny kurs i næringspolitikken. Ja, Bondevik I-regjeringen foreslo å styrke kommunale næringsfond. Bondevik II-regjeringen foreslår å fjerne det. Bondevik I-regjeringen foreslo en ny stor bevilgning til regional samordning. Bondevik II-regjeringen foreslår å fjerne den. Bondevik I-regjeringen kjempet for fraktutjamning i distriktene. Bondevik II-regjeringen foreslår å fjerne det. Bondevik I-regjeringen foreslo betydelige bevilgninger til vannkvalitet for næringslivet i distriktene. Bondevik II-regjeringen foreslår å fjerne dem. Næringsdepartementet og Fiskeridepartementet kutter alle, absolutt alle bevilgninger til utviklingsprogram i Statens nærings- og distriktsutviklingsfond.

Jeg har merket meg at en av Norges mest kjente bedriftsledere, også en kjent Høyre-mann, konsernsjef Jens Petter Ekornes, i Sunnmørsposten den 13. november sier:

«Forslaget fra regjeringa om å kutte kraftig i bevilgningene til SND er kort og godt en katastrofe.»

Han sier videre:

«Å vinge klippe SND på den måten som det nå ligger an til, er intet mindre enn et grunnkudd for næringsutviklinga i distriktene. Jeg frykter for at dette bare er begynnelsen på en rasering av SND som drivkraft i næringsutviklinga på landsbygda.»

Dette er utvilsomt en ny kurs i nærings- og distriktspolitikken.

Men er ikke den største endringen i nærings- og distriktspolitikken at Kristelig Folkeparti ikke lenger mener det Kristelig Folkeparti har ment, men det Høyre har ment?

Jan Tore Sanner (H): Dette hørtes vel mer ut som en replikk til Kristelig Folkeparti enn en replikk til meg. Men når spørsmålet først stilles, mener jeg at det budsjettet som er lagt frem, og som nå er noe justert gjennom finanskomiteens innstilling, er et godt budsjett, som reflekterer de tre partiene som utgjør Samarbeidsregjeringen.

Jeg var tidligere inne på både bistandspolitikken, miljøpolitikken, satsing på frivillige organisasjoner og fattigdomsbekjempelse. I tillegg er det en god næringspolitikk som hele Regjeringen stiller seg bak. Vi er opptatt av at vi skal gå fra en tilskuddspolitikk til en nyskappingspolitikk. Derfor ønsker man også å satse på generelle og gode, forbedrede rammebetingelser.

Jeg forstår godt at det er enkelte som protesterer når noen tilskudd går ned, men hvis man ser på hva Regjering-

gens budsjett samlet betyr for næringslivet, kan det ikke være noen tvil om at det er forbedrede rammebetingelser som ligger i bunnen. Å fjerne dobbeltbeskatningen, å fjerne flyseteavgiften og å redusere personskatten er en politikk for nyskaping og vekst i næringslivet. Og jeg er ganske overbevist om at Karl Eirik Schjøtt-Pedersen husker hvilke reaksjoner som kom fra næringslivet, særlig i Distrikts-Norge, på arbeiderpartiregjeringsens budsjett.

Det kunne vært fristende å spørre tilbake om det er slik at Arbeiderpartiet nå har lært, og derfor har endret sin politikk mer i retning av Høyre, eller om det er slik at det er korttidshukommelsen som svikter, og at de protestene som kom fra næringslivet, ikke minst fra distriktene i forrige periode, allerede er glemt.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Øystein Djupedal (SV): Hvis en ser på norsk politikk utenfra, så må den fortone seg ganske merkelig. Verdens rikeste land, med større muligheter enn kanskje noe annet land, klarer ikke å prioritere det de fleste vil mene er viktigst.

Vi klarer altså ikke å bruke vår handlefrihet til å tenke langsiktig og berede grunnen for et enda bedre Norge, et Norge som er mer solidarisk og mer miljøvennlig, og, ikke minst, å legge til rette for et næringsliv som ikke er ensidig råvarebasert. For det er dette som er vår store utfordring: å bruke de ressursene landet er gitt, på en bedre og mer langsiktig måte. Det er SVs utgangspunkt i vårt alternative budsjett.

Vårt mål er en bedre velferdsstat, som i større grad møter de behov og de utfordringer som befolkningen har. Det betyr at vi må gjøre noen valg. Og vi gjør disse valgene. Vi velger ikke skattelettelse for de som har mest. Vi velger ikke lavere strømpriser. Vi velger ikke kontantstøtte. Vi velger ikke store forsvarsinvesteringer. Vi velger ikke privatisering. Vi velger ikke salg av statens eiendom. Vi velger simpelthen det vi lovet våre velgere i valgkampen: å satse på fremtiden, på barn og unge, på skole, på rettferdighet og på miljø. Det er våre prioriteringer.

I vårt alternative budsjett klarer vi dette ved faktisk å bruke noe mindre penger enn det regjeringspartiene og Arbeiderpartiet gjør. Og vi gjør det nettopp for å vise at det er mulig å velge annerledes, vise at det er mulig å lage et mer solidarisk Norge innenfor den samme økonomiske rammen.

Vi velger å bruke den samme økonomiske rammen, delvis for å vise at dette er viktig, og vise at det går an å prioritere, men vi gjør det også fordi det i en meget spent internasjonal økonomi, kombinert med høy kapasitetsutnyttelse i norsk industri, er viktig å bruke finanspolitikken til å stramme inn der det eventuelt skal strammes inn, og ikke rentevåpenet, som er et meget usosialt våpen.

Det norske rentenivået er for høyt. SVs mål er at det skal ned. Derfor er det viktig å bruke finanspolitikken, altså de prioriteringer Stortinget gjør, til å sørge for at man får en mer solidarisk innstramming – hvis det er nødvendig – og ikke bruke pengepolitikken, som jo er al-

ternativet. Det som nemlig har skjedd gjennom de siste årene, er noe som kan karakteriseres som et pengepolitisk kupp, etter hvert også institusjonalisert av Stortinget, ved at Sentralbanksjefen har tillagt seg en myndighet han før ikke har hatt, og ved at Stortinget etter hvert har gitt sin tilslutning til det. Hvis Sentralbanksjefen og hans styre er uenig i de prioriteringer Stortinget gjør, eller er uenig i at lønnsoppgjøret har de rammene som partene i arbeidslivet er blitt enige om, så har han på selvstendig grunnlag muligheten til å si at renten skal opp.

SV mener at finanspolitikken og pengepolitikken må trekke i samme retning, og at dette ansvaret burde ha vært forankret i Finansdepartementet. Skal man stramme inn, eller skal man slippe opp, er det de demokratiske valgte representantene i Stortinget som skal bestemme det, og ikke et rentevåpen, som er usosialt, bestemt av styret i Norges Bank. Vi var uenig i den beslutningen som den gang ble tatt, og vi viser i vårt alternative budsjett hvordan det er mulig å holde seg innenfor den samme balansen som angivelig er den mest ansvarlige, samtidig som vi prioriterer det som er viktigst, gjennom disse mange tabeller og kolonner.

La meg vise til fire hovedgrep som SV gjør i vårt alternative budsjett. Noe av det viktigste er å få flere hender i arbeid. En av Norges største utfordringer er at vi har mange ledige hender, samtidig som vi har høy kapasitetsutnyttelse i industrien. Velferdsstaten trenger disse ledige hendene. Alle de som venter på pleie, og alle de som ønsker barnehageplass, vil ha bruk for dem, for dette vil kreve flere ansatte.

SV foreslo i revidert nasjonalbudsjett og fikk flertall for at regjeringen skulle pålegges å legge fram en plan for hvordan vi skulle klare å få flere ledige hender i arbeid. Dette har merkelig nok ikke blitt fulgt opp av Regjeringen. Hvordan man sørger for å bruke sine ressurser bedre, burde være en tverrpolitisk utfordring for alle partier på Stortinget.

Vi har foreslått en rekke tiltak. La meg bare nevne noen av dem, for å vise hva vi har av arbeidskraftreserver allerede i dag. Vi foreslår å avvikle kontantstøtten kombinert med økt barnehageutbygging. Vi foreslår at man skal kunne gi lønnstilskudd, og ikke minst intervju de som er uføretrygdet. – Vi har opp mot 300 000 mennesker som er uføretrygdet. Mange av disse kunne ha jobbet litt hvis det ikke nærmest er en automatikk i at man blir uføretrygdet når man kommer til doktoren. – Man har muligheten til å kunne gi lønnstilskudd, for på den måten å stimulere arbeidsgivere til å ta inn mennesker som har vært uføretrygdet.

Vi ønsker at alle arbeidsledige skal få mulighet til jobb, utdanning eller tiltaksplass i løpet av fire uker. Vi ønsker lavere skatt for dem som har lavtlønnede jobber. Vi ønsker en reduksjon over tid av vernepliktstiden. Ikke minst ønsker vi å stimulere eldre til fortsatt innsats i arbeidslivet. Vi ønsker også en oppmyking av innvandringsstoppen, i den grad det er nødvendig.

Noen av disse tiltakene er mulige på kort sikt, andre vil være mulige på lengre sikt. Det avgjørende er at vårt samfunn både får redusert presset i økonomien, og – ikke

(Djupedal)

minst – får løst de mange, mange oppgaver som vår velferdsstat består av, og der vi har bruk for hender som kan utføre arbeidsoppgavene.

Dette er en langsiktig utfordring som SV trekker opp i sitt alternative budsjett.

En annen utfordring vi trekker opp, er at vi ønsker et stopp i salg av statens aksjer i DnB, og trekker tilbake denne fullmakten som Regjeringen har bedt om. Vi mener at hele Stortinget i større grad burde vært opptatt av hvordan vi sørger for å ha et nasjonalt eierskap. Det er viktig i industri, og det er viktig i bank- og finansieringsinstitusjoner.

Jeg legger merke til at Høyre av rent ideologiske grunner nå ønsker å gå videre i et nedslag av statens aksjer, ikke fordi staten trenger pengene, ikke fordi dette nødvendigvis er et sterkt ønske fra bedriftene, men man ønsker rett og slett av ideologiske grunner å realisere disse aksjene.

Sett fra statens ståsted er dette meget uklokt. For det første vil et så stort salg av aksjer føre til en meget dårlig pris, en spottpriis. Det betyr at vi gir bort statens penger. Men det som kanskje er mer alvorlig over tid, er at Norge reduseres til et rent filialland. Gjennom de siste år har vi sett at hovedkontorene til store, viktige institusjoner flyttes ut, og beslutninger av stor betydning for vårt land tas i andre land. Vi mener at denne utfordringen, hvordan vi skal hindre at Norge blir et rent filialland med en ren råvarebasert økonomi der viktige beslutninger tas i utlandet, er en av vårt lands aller største utfordringer. Og vårt ønske er ikke nødvendigvis at staten skal eie mest mulig – overhodet ikke. Men det har vist seg at de som har privat kapital og privat eierskap, dessverre ikke klarer å stå imot så snart de får et godt tilbud, og så selger de ut. Og det betyr at vi ønsker den langsiktige kapitalisten. Hvis ikke private kan være det, må staten være det, i hvert fall til man sørger for at dette ikke bare fyker til utlandet.

Den tredje store utfordringen vi trekker opp, er at vi ønsker å kutte i oljeinvesteringer. Og det gjør vi av flere grunner. Vi gjør det av økologiske grunner, men vi gjør det også av økonomiske grunner. De økonomiske grunnene er delvis dette: Oljeindustrien som sådan tar en så stor del av den samlede investeringsmassen i Norge at andre lønnsomme investeringer i Fastlands-Norge må lide. Det har vi sett veldig klare eksempler på, fordi oljeinvesteringer tar en stor del av den samlede investeringsmassen i Norge. Ønsker vi et livskraftig næringsliv, ønsker vi grønn kunnskapsindustri, må det frigjøres kapital – privat kapital – til å investere i disse områdene. I tillegg gjør det oss ekstremt sårbare når man baserer en økonomi i så stor grad på én råvare og prisen på én råvare og prisen på dollar. Det gjør nasjonen veldig sårbar for svingninger både når det gjelder renteufortsigbarhet og inflasjonsufortsigbarhet. Sett også fra et økologisk ståsted er det helt åpenbart riktig at man nå vrir investeringene mot det som er mindre forurensende og mer fremtidsrettet enn den grå oljeøkonomien. Det betyr at vi i vårt alternative budsjett ønsker å anviser kutt i oljeinvesteringer for på den måten å frigjøre kapital til å bruke på andre områder i økonomien.

Det fjerde punktet vi legger vekt på i vårt alternative budsjett, er å styrke fellesskapets økonomi, og kommunene er den viktigste arenaen for velferdsproduksjon i Norge. Det er her barnehageplassene finnes, det er her skolene finnes, det er her sykehjemmene finnes, det er herfra kollektivtrafikken drives. Og hvorfor dette rike landet ikke klarer å prioritere bedre tjenesteproduksjon i kommunesektoren, er for meg svært vanskelig å forstå. Vi klarer innenfor den samme rammen som Regjeringen å bruke 7,5 milliarder kr mer på velferdsproduksjon i norske kommuner. Denne regjeringen har jo sett det som et mål at veksten i offentlig økonomi til enhver tid skal være under veksten i bruttonasjonalproduktet. Man velger altså en dogmatisk formel for hvorfor man ikke skal ha en større vekst i kommuneøkonomien, istedenfor å se på hvilke oppgaver som faktisk kreves utført – man tar isteden den dogmatiske økonomiske modellen. For SV er dette viktig. Det er viktig at vi har en velferdsstat som fungerer. Det betyr bedre og billigere tjenester, og det betyr at alle de løftene som vi gav i valgkampen, har vi fulgt opp. Men vi registrerer til vår store skuffelse at alle de andre som også snakket om kommuneøkonomi, om skoler, om barnehager, ikke har fulgt dette opp.

Vi har kalt vårt alternative budsjett «Bruk mulighetene – sats på framtida», og dette burde være en fellesnevner for alt det Stortinget faktisk gjør. Vi satser på barn, vi satser på miljø, vi satser på rettferdighet, og vi satser på internasjonal solidaritet. Og når vi nå ser at den nye regjeringen har kommet og satt sitt høyrepreg på det budsjettet som ble lagt fram, ser en også at skrittene dessverre går i feil retning. Kanskje særlig alvorlig er det å se på eierskapspolitikken, der man ønsker å selge ut det som stort sett er av statlige aksjer. Det har jeg allerede berørt, men over tid er dette meget alvorlig.

Det andre som er meget alvorlig, er at man i dette budsjettet foreslår en oppheving av skatten på aksjeutbytte på mottakers hånd. Og grunnen til at dette er alvorlig, er for det første at det stiller Norge i en helt spesiell situasjon internasjonalt idet alle andre sammenlignbare land – kanskje med unntak av ett, eller kanskje to – i OECD-området har denne skatten, fordi den selvfølgelig er helt rimelig. Det andre er at dette har en fordelingsprofil som er ganske hårreisende. Det er altså slik at 3,5 millioner nordmenn overhodet ikke har glede av dette, mens de aller rikeste har betydelig glede av det. Og Finansdepartementet selv har regnet ut at de 84 rikeste nordmenn får i snitt 1,7 mill. kr hver. Dette står i grell kontrast til det man gjør for de fattigste. Det man her holder på med, er altså ikke omfordelingspolitikk, man holder på med utdelingspolitikk. Man driver altså ikke fordeling lenger, og denne regjeringen har ikke som mål å drive fordelingspolitikk. Det er også veldig klart uttrykt av finansminister Foss: Han er mer opptatt av de fattige enn av at det er noen som er rike. Men skal man innenfor ansvarlige budsjetttrammer drive fordelingspolitikk, må man altså bruke det grepet som finnes, nemlig at man må ta fra

dem som har mest, og som har sterkest rygg til å bære det.

Gjennom hele 1990-tallet har vi også sett at denne skjeve inntektsutviklingen har eksplodert. I all hovedsak skyldes dette det som inntil i fjor var skattefritt aksjeutbytte. Og etter SVs masing i mange, mange år om overveldende dokumentasjon på hvor sosialt urettferdig dette var, vedtok heldigvis Stortinget i fjor skatt på aksjeutbytte. Det har i år blitt foreslått fjernet. Det vil vi sterkt advare mot. Dette har også en annen slagside som det er viktig å påpeke, nemlig at disse menneskene som får glede av dette, i all hovedsak bor i Oslo-området. Dette er i all hovedsak middelaldrende menn som stort sett har rikelig med penger fra før.

Vi foreslår som kjent at aksjeskatten skal videreføres, og vi vil fortsette med det. Men det er selvfølgelig ikke nok. Hvis man skal drive omfordelingspolitikk, må man også sørge for kloke og treffsikre tiltak for dem som har minst. Vi tar til orde for et tak 2 i egenandelsordningen, rett og slett fordi det er svært mange kronikere som har betydelige egenandeler, ikke bare knyttet til medisiner, men knyttet til mange andre egenandeler vårt samfunn pålegger.

Vi bruker 1 milliard kr til ulike boligtiltak, vi øker barnetrygden for det tredje og fjerde barn, vi vil fjerne egenbetalingen i skolen, som det er en skam at vi fremdeles har, og vi vil holde barnetrygden utenfor sosialhjelpen. I tillegg er SVs skatteprofil i dette budsjettet slik at de med inntekt under 300 000 kr vil få skattelettelse med SVs opplegg. I tillegg satser SV på barna, i tråd med det vi lovet i valgkampen.

Et av våre viktigste krav i valgkampen var at vi ønsket oss ned på svenske barnehagepriser, og vi foreslår det her. Vi foreslår å ta det første skrittet ned til 1 500 kr i snitt for barnehagesatsene. Dette var det mange partier i denne sal som lovet i valgkampen. Vi har finansiert dette og ønsker å gå videre, helt ned til 1 140 kr, som våre fattige svenske naboer har råd til. Det har altså ikke vi råd til.

Vi foreslår i tillegg også en satsing på skolen, som SV er kjent for. Vi ønsker å bruke 10 milliarder kr til satsing på ungdomsskolen. Vi ønsker mange ulike tiltak for å kunne skape en krevende, engasjert og lekende kunnskapsskole, en skole som møter barna våre på barnas egne premisser, men der kunnskap, kunnskap, kunnskap er det viktigste. Vi må fremme læringslyst og entusiasme. Det gjør SV, men det krever altså at man setter av noe mer penger. Jeg var forleden dag på besøk på min gamle skole og ble ganske rystet over å se at pultene var de samme som da jeg gikk ut for 25 år siden. Jeg tror ikke det er så mange andre ansatte i norsk arbeidsliv som har de samme stolene som for 25 år siden.

Jeg ser at presidenten har reist seg, og derfor skal jeg avslutte. Jeg vil til slutt ta opp de mange forslag som står i innstillingen, og også det som er utdelt på representantenes plasser.

Presidenten: Øystein Djupedal har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Torstein Rudihagen (A): Det er lett å gi honnør til SVs budsjettopplegg på mange område, for i motsetnad til Regjeringas opplegg har SVs opplegg ein sosial og eg vil òg seie distriktsvennleg profil når det gjeld skatteopplegg, geografisk fordeling, satsing på barn og unge, helse og omsorg og tiltak for dei vanskelegstilte.

Men når det gjeld tiltak for dei vanskelegstilte, har SV i den politiske debatten fokusert veldig mykje på sosialhjelpssatsar. Eg forstår ut frå det Djupedal her nå har sagt, at han er einig i at det viktigaste er forebyggjande tiltak mot fattigdom. Eg oppfatta det òg slik at han er einig i at det er viktig å satse på arbeidsmarknadstiltak, boligpolitikk, gratis skule, billige barnehagar, som han nemnde i innlegget sitt, og at folk primært må leve av arbeid eller eventuelt trygd dersom sjukdom, funksjonshemming eller alder krev det.

Eg har jo tidlegare sett at SV har operert med sosialhjelpssatsar som gir nettoinntekter langt over manges arbeidsinntekt. Spørsmålet blir: Kor lett blir det å sjå arbeidsfolk i augo med eit slikt opplegg? Ser ikkje SV dilemmaet i dette dersom målet er arbeidslinja, og at vi må unngå å gjere sosialhjelpsmottak til ein permanent tilstand?

Øystein Djupedal (SV): Jeg takker representanten Rudihagen for en mulighet til å oppklare en åpenbar misforståelse som er publisert gjennom Dagsavisen.

Det viktigste er selvfølgelig at mennesker kan leve av egen inntekt. Det er det aller viktigste tiltaket vi kan gjøre for å bekjempe fattigdom. Derfor la jeg også i mitt innlegg stor vekt på at det finnes mye samfunnet kan gjøre for at mange av dem som har minst, kan leve av egen inntekt. Det er mange gode grunner til det. For samfunnet er det et pluss, for den enkelte er det et pluss.

Nå er det selvfølgelig slik at mange ikke kan leve av egen inntekt. Gjennom valgkampen ble det fokusert stadig sterkere på de fattigste. Det skyldtes delvis SVs engasjement gjennom lang tid. Både Arbeiderpartiet og ikke minst Kristelig Folkeparti og det som nå er regjeringspartiene, hadde fullstendig oversett dette. Derfor kom dette midt under valgkampen som en bombe for de fleste. De færreste partiene, bortsett fra SV, var forberedt på dette. Vi har nemlig i mange år fokusert på det som vi kaller Forskjells-Norge, nemlig den forskjellsutviklingen som har funnet sted i vårt samfunn gjennom 1990-tallet. Det har dessverre vært i en periode da Arbeiderpartiet i all hovedsak har hatt regjeringsmakt.

Nå legger vi merke til at det denne regjeringen gjør, er å komme med enkelte tiltak. Vi legger merke til at Arbeiderpartiet etter at de fikk noen bonuspenger av regjeringen Bondevik, kommer med noen tiltak. Det er vi glade for. Vi er glade for at det nå forhåpentligvis finnes et flertall i denne sal for tiltak som faktisk vil få betydning for dem som sitter nederst ved bordet. Det er selvfølgelig ikke slik at SV ønsker at de som går på sosialhjelp eller annen offentlig ytelse, skal ha – slik som det stod i Dagsavisen – stortingslønn. Dette er selvfølgelig helt misvi-

sende! Jeg kan bare rette opp to åpenbare misforståelser i den artikkelen. Vi ønsker å fjerne kontantstøtten. Det betyr at man automatisk tar bort en betydelig del av dette. Vi ønsker heller ikke at bilgodtgjørelse skal ligge inne i denne SIFO-satsen for sosialhjelp. Det gjør at denne familien som presenteres i Dagsavisen, med SVs regnestykke vil komme ut med noe over en tusenlapp mer enn det som er dagens nivå.

Heidi Larssen (H): SV synes Samarbeidsregjeringens budsjett er usosialt, og mest usosialt er forslaget om å fjerne dobbeltbeskatningen av aksjeutbytte. Vi gir altså «Kake til de rikeste, smuler til de fattige».

Nå er det jo slik at vi lever av de verdiene næringslivet skaper, og som er grunnlaget for samfunnets velstand. Både privatøkonomien, arbeidsplassene og kvaliteten på de offentlige velferdstjenestene avhenger av næringslivets konkurransekraft. Fjerning av dobbeltbeskatning av aksjeutbytte er ett ledd i å bedre konkurransevnen til norsk næringsliv og dermed skape arbeidsplasser. Den beste sosialpolitikken er å skape arbeidsplasser, og det er vel ikke SV uenig i – det hørtes ikke slik ut på hr. Djupedal.

Samtidig som Samarbeidsregjeringen bedrer rammebetingelsene for næringslivet for å skape og sikre arbeidsplasser, styrkes også innsatsen overfor dem som har det vanskeligst. SV har imidlertid større ambisjoner. De sier i finansinnstillingen: «All fattigdom skal fjernes.» Når man vet at den nåværende offisielle definisjonen av fattigdom omfatter dem som har under halvparten av gjennomsnittsinntekten, vil vel det innebære at det alltid vil være fattige – hvis man ikke ønsker å fjerne alle inntektsforskjeller.

Mitt spørsmål til Djupedal blir da om SV faktisk ønsker å gå så langt i sin omfordelingspolitikk at de vil fjerne alle inntektsforskjeller og på den måten bli kvitt fattigdommen. Eller er de enig med Høyre i at det er behov for en ny definisjon av fattigdom, og at vi må målrette tiltakene og gjøre noe for dem som har de største behovene?

Øystein Djupedal (SV): Jeg vil takke representanten Larssen for en god replikk, for det er selvfølgelig slik at SV ønsker privat næringsliv. I vårt alternative budsjett har vi mange tiltak for å styrke det private næringslivet. Men det å fjerne aksjeutbytteskatten styrker ikke norsk næringsliv; det forutsetter en slags trylleformel som sier at alle de som mottar disse pengene, på en eller annen måte investerer dem igjen, og det finnes jo ingen automatikk i det. Det man gjør med dette tiltaket, er at man styrker aksjonærenes konti, og det kan sikkert finnes gode, aktverdige grunner for det, sett fra et høyreståsted. Men hvis man er opptatt av å styrke norsk næringsliv, er det helt andre virkemidler som ville vært langt mer treffsikre, men her går jo Regjeringen i helt motsatt retning. Man fjerner SND-tilskudd – noe NHO og næringslivet raser over – som nettopp bidrar til vekst, arbeidsplasser og privat næringsliv i Distrikts-Norge. Og det vi til vår store forbauselse registrerer, er at det er kapitaltørke i

mange av disse bedriftene. Det finnes altså ikke privat kapital som man ønsker å investere i lukrative, gode bedrifter i Distrikts-Norge. For å skape denne veksten må altså SND inn. Det er ikke noe mål for SV at staten skal være borti dette, men vi registrerer til vår store forbauselse at norske kapitalister ikke tar det samfunnsansvaret de burde ha tatt. Derfor er det viktig at man har slike ordninger som SND, og at man har kommunale næringsfond for å skape verdier, velstand og vekst i norsk næringsliv.

Så er det selvfølgelig et mål – og det vil jeg tro alle vil være enig i – at fattigdom bør fjernes. Fattigdom bør fjernes i dette rike landet som flyter over av melk og honning, men som ikke klarer å bruke sine ressurser klokt nok. Det er klart at det er et mål at fattigdom skal fjernes, men en filologisk diskusjon om definisjonen av dette begrepet vil SV ikke være med på. Den definisjonen som er gitt på dagens fattigdom, mener vi er mer enn holdbar. Det å fjerne fattigdom ved å trikse og endre statistikker, endre tabeller eller endre definisjoner hjelper ikke et eneste menneske. Det som er det viktigste, er hvilke tiltak Stortinget er i stand til å komme med for at de menneskene som faktisk har bruk for vår støtte og solidaritet, får det.

Per Erik Monsen (FrP): I dette øyeblikk foregår det en demonstrasjon utenfor med sikte på å sikre arbeidsplassene i norsk maritimt næringsliv.

SV foreslår i budsjettinnstillingen at Regjeringen skal legge fram et forslag om oppheving av de særlige reglene for rederiskaper i skatteloven fra 2002. Siden de land norske rederier og norske sjøfolk konkurrerer med, nettopp har slike særlige regler, ville dette etter min oppfatning, hvis det ble gjennomført, føre til slutten for norske rederier og norske sjøfolk.

Spørsmålet blir: Er det dette SV ønsker seg, eller mener SV virkelig at norske rederier kan konkurrere med utenlandske under helt andre rammebetingelser enn de andre land har?

Øystein Djupedal (SV): Norge har stolte maritime tradisjoner som også vi ønsker å ivareta, men av en eller annen merkelig grunn har det spredd seg en forestilling om at dette er en næring som må subsidieres offentlig. Det er riktig at mange land har foretatt flere skattegrep som gjør det mer lukrativt å investere i rederivirksomhet enn i mange andre ting, nettopp fordi man er gitt helt spesielle ordninger. Det har vi også gjort for vår egen maritime næring knyttet til rederibeskatningen.

Jeg mener at denne rederibeskatningen er grunnleggende usunn og bør fjernes. Jeg mener norske rederier har rygg til å bære en helt ordinær bedriftsbeskatning. Jeg mener at norske rederier har all mulig grunn til selv å ønske å oppføre seg som en hvilken som helst annen norsk bedrift, med de samme rammebetingelsene.

Norske rederier og den maritime næring er sterke. De har flinke folk, de er konkurransedyktige, og de har kapitalsterke mennesker bak seg, nemlig den norske rederstanden, som vil være i stand til å klare konkurranse på de vilkår som det øvrig norsk næringsliv har. På mange

måter synes jeg det er et paradoks, fordi nesten alle de store, tunge bedriftene vi har, driver kontinuerlig konkurranse med utlandet. Nesten på en hvilken som helst arbeidsplass kan man si at denne varen kan produseres billigere et annet sted, dette kan gjøres et annet sted til en lavere kostnad. Og det å gå inn på den karusellen at man hele tiden skal presses til å endre skatte- og avgiftsnivået for å harmonisere nedover, er et grunnleggende usunt trekk, det vil nemlig undergrave finansieringen av hele velferdsstaten. Jeg mener at norsk næringsliv, og at man også internasjonalt, i større grad bør være opptatt av dette. Jeg har ledet en arbeidsgruppe i Nordisk Råd som har sett på dette med skattedumping, og det er nå tatt initiativ både innenfor OECD og innenfor EU når det gjelder tiltak for å hindre at land skal kunne gå foran i denne usunne skattekonkurransen. For dette er en grunnleggende usunn skattekonkurranse som det ene land etter det andre dessverre presses til å bli med på. SV mener at norsk maritim næring vil ha råd til helt ordinære norske skattebetingelser.

Björg Tørresdal (KrF): SV har mange gode forslag til mange gode saker, deriblant forbedring av skolen. Det mangler ikke på gode forslag i deres alternative budsjett til forbedringer av skolebygg, kvalitet og innhold, til økt lærertetthet og mindre klasser, som for så vidt er samme sak. Det er vanskelig å være uenig i SVs formulering om at en vil skape verdens beste skole. Men spørsmålet til Djupedal blir: Er ikke dette en unyansert ja til alt-politikk? Hvor realistisk er det å greie å gjennomføre den? Nå mener SV å finne rom i sitt alternative budsjett til å kunne gjennomføre en slik satsing i skolen, og spesielt i ungdomsskolen. Men hva med hender til å gjøre jobben?

Nå sa Djupedal at det var SVs politikk å ha flere tiltak for å få flere hender i arbeid. Men er det en gjennomtenkt SV-politikk at det er et stort behov for mange lærere for å følge opp den planen for skolen som SV legger opp til? Hvor mange lærere er det bruk for for å ta i bruk disse 10 milliarder kronene? Har en gjort et regnestykke på hva det vil koste å rekruttere nye lærere, og er dette medregnet i SVs kostnadsberegninger?

SV foreslo flere tiltak for å få flere hender i arbeid, men vil en finne de lærerne som skal gå inn i skolen, ved å ta vekk kontantstøtte, ved å gi lønnstilskudd til uføre, ved lavere skatt til dem som har lavest inntekt, ved å stimulere eldre til å stå lenger i jobb, eller ved arbeidsinnvandring? Er det her SV vil finne muligheten til en stor lærerrekuttering?

Nå sa Djupedal at ja, SV ønsker et næringsliv. Men er det ikke slik at en stadig økning i antall offentlig ansatte i barnehager, skole osv., mange gode formål som vi ønsker, vil få konsekvenser for hvor mange ansatte vi har igjen til næringslivet?

Øystein Djupedal (SV): Jeg takker for en god replikk, som gir meg muligheten til å snakke om noe av det som ligger mitt hjerte aller nærmest, nemlig hvordan vi skal greie å bruke våre ressurser best i vårt samfunn.

Hvis representanten slår opp i dagens innstilling, vil hun se balansen i SVs budsjett, som faktisk er 23 mill. kr mindre enn Regjeringens. Vi strammer altså inn 23 mill. kr mer enn det Regjeringen gjør. Det gjør vi nemlig, som jeg sa i mitt hovedinnlegg, for å vise at det finnes handlemulighet og det finnes mulighet til å prioritere annerledes, hvis man vil. Jeg anviste også i mitt innlegg hvordan vi faktisk gjør dette, uten at jeg skal gå i detalj om det.

Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti ser det gode i SVs politikk. Jeg er glad for at man her kanskje er villig til å møte oss noe mer enn de så langt har gjort, i satsingen på skolen. Det finnes altså ikke noe valg, man kan like det eller ikke, men det kommer til å bli flere ansatte innenfor alt som går på velferdsproduksjon og alt som går på kunnskapsproduksjon. Hvis vårt samfunn overhodet skal ha noen mulighet til fremdeles å være et velferdssamfunn utover i dette århundret, vil det kreves stadig mer. Det vil bli krevd bedre eldreomsorg, flere barnehageplasser og bedre skoler. Dette vil ikke være noe SV-krav alene, alle vil kreve det – til og med høyrefolk mener at skolen skal være bedre. Da trenger vi folk. Og hvordan greier vi å skape ressurser i vårt samfunn til å satse på dette som alle mener er viktigst? Ja, da må man faktisk prioritere. Det betyr at alle tiltak som kan foreslås, enten av SV eller andre, for å få mennesker til å stå lenger i jobb og for å få mennesker til å bruke sin arbeidskraft bedre, på en annen måte, er tiltak vi ønsker hjertelig velkommen. For det er dypest sett dette som er viktig: Kunnskap er fremtiden. Det finnes ikke noe annet alternativ enn at vi har kunnskap. I revidert budsjett har vi valgt å ta med en tabell, som vi tar med i hvert eneste av våre alternative budsjett, for den viser hva som er vårt samfunns viktigste ressurser. Mange tror at det er oljeformuen, men på denne tabellen er den en liten «pillemidd» helt nederst i venstre hjørne. Det er folk, det er det vi har i hodet, det vi har i hendene, som er vår nasjons viktigste fortrinn. Det er dette vi må prøve å gjøre enda bedre. Det betyr at det å satse på folk, er å satse på fremtiden, og det er faktisk SVs alternative budsjett i et nøtteskall.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg har merket meg at SV legger vekt på at det skal lønne seg å arbeide, og at man til tross for den kampen som SV fører, i likhet med Senterpartiet, for utjamning og for mer rettferdig fordeling, nå har gått ganske kraftig tilbake på den kritikk som ble framført mot Senterpartiet for kort tid tilbake, da SV mente at Senterpartiets forslag til sosialhjelpssatser var bortimot lusent, og at vi burde ha støttet SVs forslag. Nå har man gått tilbake og innser at man ikke kan legge sosialhjelpssatsene på et nivå som gjør at det ikke lønner seg å jobbe. Jeg er glad for det.

Men i og med at dette allerede er avklart, har jeg lyst til å spørre representanten Djupedal om et helt annet tema. SV kutter i dette budsjettet med 2,8 milliarder kr i bevilgningene til Forsvaret. Jeg har ikke tenkt å spørre om SVs forsvarspolitik. At de ulike partiene har ulike prioriteringer her, erkjenner jeg, og det får vi leve med. Men i likhet med Senterpartiet gikk SV imot investering i fregatter, en investering som både Senter-

partiet og SV mente var en feilslått investering. Jeg registrerer altså at SV nå kutter 2,8 milliarder kr og i budsjettkommentarene sier at man er uenig i at det skal investeres i fregatter og stridsvogner. Nå er det imidlertid inngått kontraktsrettslige forpliktelser på investeringer i fregattene. Senterpartiet erkjenner at selv om vi var uenig i den investeringen, så må vi faktisk følge opp de forpliktelsene som vi har inngått gjennom kontraktene. Mitt spørsmål til Djupedal blir derfor: Hvordan kan det ha seg at SV bruker så mye av forsvarsbudsjettet som fregattinvesteringene innebærer, til å saldere sitt budsjett med økte utgifter på andre områder, når SV vet, på samme måte som Senterpartiet, at det her er inngått bindende kontraktsrettslige forpliktelser som må innfris uavhengig av om SV og Senterpartiet var uenig i investering i fregatter i sin tid?

Øystein Djupedal (SV): Jeg tror at denne høsten for mange av oss, også meg, har vært en lærepenge i hvordan man har tenkt tradisjonelt når det gjelder å se farer, og at nye farer oppstår på områder man kanskje ikke hadde tenkt seg. Det betyr at det norske forsvaret og også vi i Stortinget, tror jeg, nå har fått en voksenopplæring i at det moderne trusselbildet er veldig forskjellig fra det trusselbildet som vi på en måte tradisjonelt er opplært til å se. Det betyr at en styrkeoppbygging i Indre Troms ikke øker vår sikkerhet, det betyr at mange av de tradisjonelle forsvarsinvesteringer som er foretatt for å øke vår egen trygghet, overhodet ikke er i nærheten av å øke vår egen trygghet, for det er ikke derfra trusselen kommer. Det trusselbildet som har blitt rullet opp i all sin gru foran hele verdens øyne, gjør at vi innenfor også dette feltet er nødt til å se på hva vi bruker pengene på, hva vi faktisk investerer i.

Vi er selvfølgelig innforstått med at Forsvaret har inngått kontrakter når det gjelder mange av disse tingene. Vi mener faktisk at det hadde vært riktig å reforhandle noen av disse kontraktene for å få dem mindre omfangsrige og på den måten komme seg ut av dem, slik at man kan bruke også disse pengene til i større grad å møte det trusselbildet som de fleste nå oppfatter som langt mer alvorlig enn det Forsvaret tradisjonelt har hatt. Vi imøteser en debatt også om dette, fordi vi registrerer til vår store skuffelse at veldig mange fremdeles sitter fast i et tradisjonelt trusselbilde, på tross av at denne høsten har vært en forferdelig voksenopplæring for mange av oss. Det betyr at flere burde være enig i at mange av de forsvarskontraktene vi har inngått, bør reforhandles, rett og slett fordi de ikke er representative for det som faktisk er trusselen mot Norge. Trusselbildet er annerledes, og det betyr at det at Sjøforsvaret klart å lure Stortinget til å inngå disse kontraktene om fregatter, var en ulykke. Det er riktig at SV og Senterpartiet advarte sterkt mot dette, men selv om vi tapte den kampen, kan det ikke være sånn at vi ikke kan fortsette med å si at disse pengene burde vi ha brukt på en bedre og klokere måte.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed over.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Kristeleg Folkeparti legg forvaltaransvaret til grunn for den økonomiske politikken. Me meiner det er viktig at òg den økonomiske styringa av landet byggjer på eit fundament som har basis i eit fast og stabilt verdisyn.

Forvaltaransvaret medfører

- at me ser lenger fram enn til neste dag
- at ein legg avgjerande vekt på at det skal koma generasjonar etter oss
- at me ser heilskapen i og analyserer konsekvensane av den politikken me vil føra

Det er brei politisk forståing for kor stor del av petroleumsinntektene som til kvar tid skal takast i bruk. Denne forståinga byggjer på grundige og gjennomgripande analysar frå ulike fagmiljø, som Statistisk sentralbyrå, Noregs Bank, Finansdepartementet og uavhengige fagmiljø med høg kompetanse.

Å leggja seriøse faglege analysar til grunn for våre vedtak meiner eg er god forvaltning. Framlegget frå samarbeidspartia er såleis utforma i tråd med eit slikt syn.

I budsjetttilrådinga frå desse tre partia har vi makta å få til ei kursending i den økonomiske politikken. Det er ei dreining som m.a. vil styrkja arbeidsplassane i dei konkurranseutsette næringane, ved t.d.

- bortfall av dobbelt skattlegging av utbytte
- bortfall av investeringsavgifta
- bortfall av flyseteavgifta
- auka veginvesteringar
- forbetra ordningar med skattefrådrag for investeringar i forskning og utvikling
- redusert skatt på tilsetteopsjonar

Ein god næringslivspolitik er ein god distriktspolitikk. Det har kome kritikk mot Regjeringa for at satsinga på distriktspolitikken ikkje har fått høg nok prioritet. Eg vil seie det på følgjande måte: Ved å leggja til rette for eit budsjett som kan medføra rentenedgang – eit budsjett som vil styrkja konkurranseutsett næringsliv – ved å styrkja lågprisikolåneordninga i SND med ein halv milliard kroner, og med andre grep som òg gjev betre tilgang på kapital til næringslivet, har samarbeidspartia lagt opp til ein distriktspolitikk som vil vera robust over tid. Ved at dei generelle rammevilkåra for næringslivet vert gjort betre, styrkjer me distriktspolitikken.

Når det gjeld landbruket, må reduksjonen over statsbudsjettet klart sjåast i samanheng med det Regjeringa seier i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4:

«Forut for jordbruksforhandlingane 2002 gjennomføres en utredning med sikte på forbedringer av skatte- og avgiftsregler for landbruket.»

Det er vidare klart at den avtalen me no er inne i, ikkje skal rammast av reduksjonen, og at det skal førast reelle forhandlingar til hausten.

Regjeringspartia har ved handsaminga i finanskomiteen gjort endringar som ytterlegare styrkjer dei områda som Regjeringa prioriterer. I tillegg til å auka barnetillegget til uføretrygda, halda kontantstøtta utanfor beregningsgrunnlaget ved utmåling av sosialhjelp, auka innsatsen for rusmisbrukarar og auka minsteifrådraget har samarbeidspartia redusert utgiftstaket for betaling av

eigendelar for medisinar frå 1 500 kr til 1 350 kr og føreslege at uføre- og alderspensjonistar vert fritekne for eigendel for medisinar og sjukepleieartiklar på blå resept frå 1. oktober. Dette styrkjer Regjeringa sin innsats for å forbetra forholda for dei som økonomisk har det aller tyngst. For Kristeleg Folkeparti er dette eit prioritert område.

Også den totale verknaden av skatte- og avgiftsletten som Samarbeidsregjeringa gjer framlegg om, viser ein profil som vi gjerne vedkjenner oss. For storparten av lønstakargruppene vil skatte- og avgiftstrykket neste år i høve til 2001 verta redusert med mellom 0,7 og 1,1 pst. Eller sagt på ein annan måte: Neste år får kvar person i gjennomsnitt ein skatte- og avgiftslette på noko over 1 700 kr.

Det er ei prioritert oppgåve for Kristeleg Folkeparti å oppretthalda og vidareutvikla velferdssamfunnet. I den samanhengen ser me at private kan yta nyttige supplement på område som barnehagar, sjukehus og ulike andre velferdstilbod. Dette står ikkje i motsetnad til det offentlege sitt ansvar. Her snakkar me om både- og. I vårt budsjettforslag er barnehageinnsatsen styrkt med 1 milliard kr i auka overføringar i forhold til inneverande års budsjett. I tillegg er driftstilskotet prisjustert med 170 mill. kr. Dette er viktige tiltak for å nå målet om full barnehagedekning i 2003.

Den floraen av frivillige lag og organisasjonar som vert drivne og haldne oppe av idealisme, engasjement og pågangsmot, utfører ein innsats som ikkje berre er imponerende, men som faktisk er uerstatteleg. Den samfunnsmessige verdien av dette arbeidet vert rekna til 40 milliardar kr pr. år. Om overslaget er rett eller gale, kan eg ikkje gå god for, men uttrykka «imponerende», «uvurderleg» og «uerstatteleg» står eg inne for.

På denne bakgrunnen har Samarbeidsregjeringa i tilleggsproposisjonen gått inn for ytterlegare 100 mill. kr som kompensasjon for ekstra utgifter som frivillige organisasjonar har fått som følgje av momsreforma frå 1. juli i år. Kjem budsjettforslaget vel i hamn, er det då 200 mill. kr til rådvelde for dette føremålet. Det står så att å finna eit enkelt og treffsikkert system som gjer at midlane kjem der dei skal.

I tilleggsproposisjonen har Samarbeidsregjeringa vidare varsla at den vil sjå nærare på ulike tiltak som kan betra dei økonomiske vilkåra for dei frivillige organisasjonane. I revidert nasjonalbudsjett til våren vil ein m.a. sjå nærare på innretninga for inntektsfrådrag for gåver til frivillige organisasjonar.

Det er ikkje berre fattigdomssituasjonen i vårt eige land som er prioritert område for Regjeringa; også internasjonalt vil Samarbeidsregjeringa ta ansvar. Målsetjinga er at utviklingsbistand frå Noreg skal aukast til 1 pst. av BNI innen 2005. Det er i samband med dette budsjettet teke eit godt steg i rett lei, ved at ODA-godkjend bistand vil utgjere 0,92 pst. av BNI i 2002 mot 0,89 pst. i 2001. Dette er Kristeleg Folkeparti godt nøgd med.

Me i Kristeleg Folkeparti er stolte over at miljøvernministeren har markert Samarbeidsregjeringas miljøpolitikk på ein positiv og tydeleg måte. For å styrkja miljø-

profilen endå meir inneheld budsjettforslaget m.a. kollektivsatsing på 65 mill. kr, forskning på CO₂-frie gasskraftverk vert ytterlegare auka med 30 mill. kr, og enøk får ei ekstrasatsing på 20 mill. kr.

Resultatet av stortingsvalet i haust synte eit sterkt ønske om ein ny politisk kurs i fedrelandet. Allereie dette første budsjettforslaget frå Samarbeidsregjeringa viser at ein ny kurs er mogleg – og realistisk. Dette inneber ein økonomisk politikk der hovudmåla er arbeid for alle, vidareutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og ei berekraftig utvikling. Eit sterkt og konkurransedyktig næringsliv er ein av føresetnadene for å nå desse måla. Neste år, når Samarbeidsregjeringa får leggja heile budsjettet, like frå dei første grunnsteinane, vil denne politiske kursen verta endå tydelegare.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ranveig Frøiland (A): Det er mange ting i budsjettet i dag som eg er glad for at regjeringa Stoltenberg får gjennomslag for med støtte frå den nye regjeringa og regjeringspartia. Det gjeld bl.a. satsing på barnehagar, satsing på utdanning og at eigendelar på blå resept skal bort, som Sørffonn nemnde ein del om.

Men når det er rom for auka bruk av pengar, skil vi lag med Kristeleg Folkeparti, for då vil Kristeleg Folkeparti gje dei 100 personane som har høgast inntekt, 1,5 mill. kr i skattelette. Dei 3 000 med høgast inntekt får skattelette i snitt på 190 000 kr. Dette vil ikkje Arbeidarpartiet vera med på. Vi vil gje mest skattelette til dei som tener minst. Så det er der vi skil lag – i tillegg til at vi skil lag i den nye kursen for næringspolitikken, som Sanner brukte tida si til å skryta av. Og då ser eg at representanten Sørffonn ikkje har det godt. Eg trur aldri vi har fått så mange spørsmål om kutt i SND og i dei tiltaka som SND representerer, som vi har fått denne hausten. Det er dramatisk det som skjer. Men 80 pst. av alle dei tiltaka som SND er inne i, er vellukka. Sidan 1993 har 15 000 små og mellomstore bedrifter fått tilskot frå SND. Og i tillegg til dei 32 milliardar kr som er brukte, får ein altså 70 milliardar kr frå private, og mellom 40 000 og 50 000 arbeidsplassar er etablerte sidan 1993.

Kristeleg Folkeparti vil no gje skattelette til allereie etablerte bedrifter, men vil ikkje tenkja på nyetablering. Dette er veldig dramatisk for kommunane i Noreg og for distrikta. Dette er trist. Og så tar eg på meg å reisa rundt i lag med representanten frå Kristeleg Folkeparti for å forklara desse ni kommunane i Hordaland at 20 mill. kr er mindre enn null. Det skal verta ei oppleving.

Ingebrigt S. Sørffonn (KrF): Først av alt kan eg forsikra representanten Frøiland om at representanten Sørffonn har det svært godt. Så det er unødvendige bekymringar.

Når det så gjeld dobbelskattlegging av utbytte, vil eg minna representanten Frøiland om at i fjor i Budsjettinnst. S nr. 1 stod Kristeleg Folkeparti og bl.a. Arbeidarpartiet i lag i ein fleirtalsmerknad der det heitte at fleirtalet «viser til at utbytteskatten kun skal gjelde for 2001».

Det er òg på den bakgrunnen interessant å høyra argumentasjonen frå Frøiland i dag.

Men når det gjeld dobbelskattlegginga av utbyttet, er den eitt av fleire ledd for å skaffa risikovillig kapital til næringslivet, og det meiner me er rett og det meiner me er viktig. For nettopp når det gjeld distriktpolitikk, er ein god næringslivspolitikken den beste distriktpolitikken. Og me seier ikkje at SND ikkje er viktig, men det er slik at i den innretninga som er vald, er det lagt opp til å prioritera den vide distriktpolitikken framfor den smale – om ein kan seia det slik. Det er òg moglegheit for å prioritera SND sine bedriftsretta tiltak i distrikta, det kan fylkeskommunane gjera, slik at ein har eit visst handlingsrom som kan treffa der det er behov for det. Men ser ein på det som samla er gjort, avvikling av utbytteskatten, innføring av eit forbetra FoU-frådrag og fjerning av flyseteavgifta osb., meiner me at me totalt sett står godt oppreiste med den næringslivspolitikken som det vert lagt opp til her, og me er overtydde om at i distrikta, der verdiskapinga for ein stor del skjer, vil dette få positive utslag.

Gjermund Hagesæter (FrP): Det er klart at det er enkelte positive ting i regjeringspartia sitt framlegg til statsbudsjett, m.a. er det positivt at ein no har gjort eit kutt i alkoholavgiftene. Og spesielt med tanke på at Sverige vil setje ned vinavgiftene frå 1. desember i år, er dette openbert eit skritt i riktig retning. Problemet er berre at avgiftsreduksjonane er altfor små, og då spesielt på vin. Med tanke på m.a. svenske avgiftsreduksjonar burde derfor avgiftsreduksjonane på vin òg vore på minst 15 pst., slik som det er gjort framlegg om for brennevin.

I samband med det ønskjer eg å stille følgjande spørsmål til Kristeleg Folkeparti sin finanspolitiske talsmann, Ingebrigt S. Sørfonn: Kva for ein strategi er det som ligg bak forslaget om å redusere brennevinsavgifta med 15 pst., medan vinavgifta berre blir redusert med 5 pst.? Ønskjer Kristeleg Folkeparti i større grad å styre forbruket over frå vin til brennevin, eller er det andre strategiar som ligg bak?

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Eg takkar for ein replikk som gjev meg høve til å klargjera litt meir det som ligg bak forslaget som eg har vore med på når det gjeld reduksjon av alkoholavgiftene.

Det er nemleg slik at når det gjeld brennevin, vert faktisk litt mindre enn halvparten omsett via Vinmonopolet. Resten skjer via andre meir eller mindre illegale omsetningsformer og -ledd. Og i Sem-erklæringa, regjeringserklæringa frå dei tre partia, heiter det at ein har som mål å redusera det totale alkoholforbruket og bringa meir av alkoholomsetninga inn i lovlege former.

Når det så gjeld vin, vert det i mindre grad omsett illegalt. Eg hugsar ikkje heilt prosenten der, men ein langt større del vert i alle fall omsett via Vinmonopolet. Når det gjeld øl, er det liten illegal omsetning. Så denne avgiftsinnretninga, der avgiftsreduksjonen på brennevin er størst, er først og fremst for å prøva å føra ein større del av alkoholomsetninga tilbake til Vinmonopolet, for der-

med å kunna bruka det edruskapspolitiske verkemiddelet som Vinmonopolet var tenkt å skulla vera.

Heidi Grande Røys (SV): Det er ein del av oss som har problem med å kjenne igjen Kristeleg Folkeparti sin politikk i den innstillinga som vi har til behandling i dag. På fleire av dei viktige områda ser det ut som om Kristeleg Folkeparti har tverrsnudd frå sine tidlegare standpunkt og latt Høgre få store gjennomslag.

Ta eigarskap: På heimesida til Kristeleg Folkeparti kan vi lese under overskrifta «Nasjonalt eierskap – offentlig eigarskap» følgjande:

«Det er et mål å sikre nasjonalt eierskap i næringslivet. Dette gjelder ikke minst i næringer med stor strategisk betydning og i enkelte nøkkelbedrifter. I noen tilfeller – som finanssektoren – er det få andre virkemidler enn direkte offentlig eierskap som kan sikre nasjonalt eierskap.»

Korleis kan då Kristeleg Folkeparti vere med på tides største nedsal og utsal av statlege eigardelar? Det er ingenting i dagens situasjon som tilseier at det hastar med å få selt ut statlege eigardelar. Tvert imot, det vert åtvare mot det frå fleire hald fordi vi ikkje har nasjonale, langsiktige investorar som kan ta imot det som skal seljast ut. Dermed vert ytterlegare gode norske bedrifter og god norsk kompetanse selde på billigsal til utlandet.

På heimesida til Kristeleg Folkeparti kan ein òg lese kva dei eigentleg meiner om distriktpolitikk:

«Vi ønsker at bosettingen skal opprettholdes også i distrikts-Norge. Da må vi være villige til å bruke økonomiske virkemidler for at det skal skje.»

Men korleis kan då Kristeleg Folkeparti no vere med på dei gigantiske kutt i distriktpolitiske verkemiddel som nettopp dette budsjettframlegget er? Vi hugsar at Bondevik braut den fyrste runden i forhandlingane med Høgre fordi distriktpolitikken var for dårleg. Men kva var det Kristeleg Folkeparti vann i andre runde, utanom statsministerposten?

Regjeringa sitt framlegg betyr kutt i SND med 1,7 milliardar kr, som no har vorte 1,3 milliardar kr etter at regjeringspartia har lagt inn igjen ein halv milliard kr. Vi har kutt i kommunale og regionale næringsfond med 350 millionar kr, kutt i jordbruksavtalen med 300 millionar kr, osb.

Kan Kristeleg Folkeparti i det heile vedkjenne seg ein sånn distriktsprofil?

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Replikken gjekk vel spesielt på to hovudområde. For det første gjekk han på statleg eigarskap. Det er i det heile tatt ikkje noko problem for Kristeleg Folkeparti – med det som me både har sagt og stått for tidlegare – å stå inne for m.a. den merkningen som er lagd inn i budsjettinnstillinga, og det som elles kjem til uttrykk i Regjeringa sin politikk.

Me seier her m.a. at me går inn for «at staten rydder opp i sitt eierskap i næringslivet og definerer hva man vil med eierskapet i hvert enkelt tilfelle». Det trur me kan vera ei nyttig øving.

Me seier vidare:

«Statens fremtidige eierskap må begrenses til selskaper av forvaltningsmessig karakter, og selskaper der eierskapet har en klar politisk begrunnelse.»

Vidare:

«Slike begrunnelser for direkte offentlig eierskap kan være å ivareta økonomisk virksomhet markedet ellers ikke kan løse, f.eks. særlige infrastrukturoppgaver, forvaltning av viktige fellesverdier, hovedkontorfunksjoner og forsknings- og utviklingsinnsats.»

Når det så gjeld distriktpolitikken, prøvde eg å svara litt på det òg i førre replikken. Me har hevda, og me hevda framleis, at den beste forma for distriktpolitikk er ein god næringslivspolitik. Det er gjort ei viss omlegging av ein del verkemiddel – det er rett. Men med dei grepa som totalt er tekne, både ved fjerning av flyseteavgift, avvikling av dobbelskattlegging av aksjeutbytte, innføring av ein sterkare grad av forsknings- og utviklingsfrådrag og reduserte skattar på aksjeopsjonar, er me overtydde om at dette vil gje ein betre tilgang på risikovillig kapital som gjer at samla sett skal næringslivet – òg i distrikta – koma godt ut.

Åslaug Haga (Sp): Uansett hva representanten Sørfohn måtte si om Regjeringas distriktpolitikk, representerer framleggelsen av Samarbeidsregjeringas budsjett at Kristelig Folkeparti har gjennomført en distriktpolitisk snuoperasjon av dimensjoner. Denne snuoperasjonen har skjedd etter det tidspunktet da Kristelig Folkeparti og Senterpartiet satt sammen i regjering.

La meg ta noen eksempler: Under Bondevik I ble satsingen på SNDs distriktpolitiske ordninger styrket. Under Bondevik II ble bevilgningene til SNDs låneordninger og tilskudd foreslått redusert med det vi nå vel vet er 1,3 milliarder kr sammenlignet med årets budsjett. Under Bondevik I ble det satt av en egen pott til profilering av distriktene, Bondevik II har ingen lignende satsing. Bondevik I opprettet et prosjekt med utdanning av det vi kalte positivitetsagenter, under Bondevik II ser ikke det prosjektet ut til å bli videreført. Under Bondevik I var det tung satsing på kommunale næringsfond, Bondevik II har kuttet ut hele posten. Bondevik I ville legge alle nye statlige arbeidsplasser utenfor Oslo, Bondevik II har ikke sagt at de vil følge opp dette. Bondevik I ønsket bredbånd til hele landet til lik pris, Bondevik II mener at markedet skal ta seg av utbygging av bredbånd, med de skjvheter som vi vet vil følge av dette. – Eksempelene kunne vært flere.

Samarbeidsregjeringa har sagt at det har vært begrenset hvilke endringer en har hatt mulighet til å gjøre i sitt budsjett sammenholdt med Arbeiderpartiets budsjett. Det er imidlertid sagt at man har angitt en retning.

Mitt spørsmål til representanten Sørfohn er: Er det slik å forstå at Kristelig Folkeparti vil gå inn for ytterligere og forsterket svekkelse av den distriktpolitiske satsingen i årene som kommer?

Ingebrigt Sørfohn (KrF): Representanten Haga og eg er vel ueinige om premissane for spørsmålet, og då blir vel svaret kanskje ikkje akkurat slik som represen-

tanten hadde ønskt det. Når ho spør om me ønskjer ei ytterlegare svekking av distriktsprofilen, meiner me at det faktisk ikkje er ei svekking av distriktsprofilen. Me ønskjer å halda oppe ein sterk distriktsprofil, ein næringslivsprofil, for – som tidlegare sagt – det er i distrikta at mykje av næringsutviklinga, næringsverksemda og verdiskapinga skjer. Derfor er distriktpolitikk og næringslivspolitik to sider av same sak.

Når det gjeld dei verkemidla som er brukte, vil eg òg understreka at kanskje eit av dei aller viktigaste verkemidla er renteinstrumentet. Det å leggja til rette for eit budsjett som kan gje grunnlag for ei rentenedsetjing, vil vera eit verkemiddel som vil bety svært mykje for Kommune-Noreg. Ein halv prosent rentenedgang vil for Kommune-Noreg representera 400 mill. kr.

I tillegg er det lagt inn ytterlegare ein halv milliard kroner i lågrisikolån til SND under budsjettbehandlinga til regjeringspartia. Eg deler difor slett ikkje konklusjonen til representanten Haga om at dette er ei svekking av distriktsprofilen.

Trond Giske (A): Det er noe jeg ikke forstår! Nå sier representanten Sørfohn at dette ikke er noen svekkelse av distriktpolitikken.

Sammenlignet med det statsbudsjettforslaget som lå på bordet da regjeringen Bondevik overtok, har man redusert distriktssatsingen og næringsutviklingen på en rekke områder: tilskudd til forskning og utviklingskontrakter 65 mill. kr, utviklingstilskudd 114 mill. kr, tilskudd til næringsutvikling i marin sektor 30 mill. kr, kommunale næringsfond 93,3 mill. kr, etableringsstipend 50 mill. kr osv. Det er fakta som ligger på bordet. Da synes jeg at representanten Sørfohn kan være såpass ryddig at han står på talerstolen og sier: Ja, dette er en svekkelse. Det var muligens nødvendig for å få til et budsjett.

Mitt spørsmål er: Hvordan kan bortfall av utbytteskatt og skattefradrag for forskning kompensere for dette? Dette er i stor grad bedrifter som ikke er i skatteposisjon, og som ikke betaler utbytte. Det kan ta ti år for en ny bedrift før man kommer i skatteposisjon og betaler utbytte. Det jeg ønsker en forklaring på, er hvordan dette kan kompensere for disse dramatiske kuttene i distriktpolitikken.

Så sier representanten Sørfohn at man vil satse på den store næringspolitikken, ikke på den lille. Mitt spørsmål er da: Er dette en linje som regjeringen Bondevik og samarbeidspartiene vil fortsette til neste år slik at vi før eller siden kommer til et tidspunkt hvor vi bare driver stor næringspolitikk, altså skattefradrag og skattelette, og ikke har distriktpolitiske tiltak gjennom SND osv. i det hele tatt? For hvis det var riktig som representanten Sørfohn sa, at å satse på den store næringspolitikken var mye mer fornuftig enn å satse på den lille, burde konsekvensen være å gå videre i denne retningen med skattelette i stedet for satsing på SND. Sannheten er jo selvsagt at alle de bedriftene som er avhengig av noe hjelp i en oppstartingsfase, ikke blir hjulpet av disse skattelettelsene til den Bondevik-ledede Høyre-regjeringen, men at de trenger

disse tilskuddene, etableringsstipendene og hjelpen, i en startfase.

Og så et lite spørsmål til slutt: Hvorfor er det helt riktig å kutte alkoholavgiftene med 15 pst. i år når man så bastant nei til å være med på det samme kuttet da Arbeiderpartiet foreslo det i fjor?

K a r i L i s e H o l m b e r g hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Dette vart mange spørsmål på kort tid.

For det første: Når det gjeld korleis utbytteskatten vil verka for dei som ikkje er i skatteposisjon – slik oppfatta eg spørsmålet – vil fjerning av denne gje tilgang på risikovillig kapital som igjen vil vera med og styrkja næringslivet, styrkja nyetablerarar osb. Her er det ein klar samanheng.

Når det gjeld FoU-satsing, har eg registrert at det i revidert vart gjeve ei klar bestilling til Regjeringa på å leggja fram eit forslag basert på Hervik-utvalet. Det vart ikkje gjort av Stoltenberg-regjeringa – det var ein svært avkorta modell som vart lagd fram. Samarbeidsregjeringa har løfta dette ein god del, slik at det er mange fleire bedrifter som no vert omfatta av skattefrådrag for FoU-investeringar.

Representanten hadde eit spørsmål til som fall ut for meg, eg noterte litt kjapt her –

Trond Giske (A) (fra salen): Alkoholavgiften!

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Takk for det!

Når det gjeld alkoholavgifta, er den absolutt ikkje noko problem. Eg gjorde greie for den i førre svar. I fjor hadde vi nemleg ein dialog med våre samarbeidspartnarar den gangen om å kombinera ei nedsetjing av alkoholavgifta med førebyggjande edruskapspolitiske tiltak. Så vidt eg hugsar, var det ein stor grad av usemje mellom våre sosialfraksjonar når det gjaldt akkurat det punktet om dei edruskapspolitiske tiltaka som vart føreslegne av Arbeidarpartiet den gongen – dermed den usemja.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Morten Lund (Sp): «Rike mener høyere skatter ikke vil hjelpe fattige», var NTB-overskriften etter en MMI-undersøkelse. De med husstandsinntekt over 500 000 kr ville ikke ha økte skatter for å utjevne forskjellene. Også Regjeringen tenker mest på de rikeste. Foss-budsjettet øker forskjellene dramatisk ved å dele ut lettelsler i toppskatt, utbytteskatt og opsjonsskatt på over 4 milliarder kr i årsvirkning. 14 pst. av alle over 17 år fikk hele denne gevinsten. De 65 pst. som tjener under 150 000 kr, fikk ingen skattegevinst – bare 1 milliard kr mindre skatt til dem med inntekter mellom 150 000 og 200 000 kr. De seneste justeringer i komiteen gav litt til de fattige – uten å ramme de rikeste.

Det må ha vært mange med dårlig råd som stemte på disse tre partiene – kanskje ut fra det Kristelig Folkeparti og Venstre skrev til langtidsprogrammet i vår sammen med Senterpartiet:

«Forskjellene mellom de aller rikeste og de aller fattigste i Norge øker. Disse medlemmer vil arbeide for å snu denne utviklingen.»

Jeg vil nevne noen store tapsposter i samfunnsregnskapet i dette innlegget. Jeg har allerede nevnt én. Politikernes troverdighet har blitt for tynnslett. Vi må bli mer opptatt av å skape enighet om å hjelpe dem som trenger det mest, også etter valgkampen. Det handler om vilje til å holde ord, til å samarbeide, til å lage regler for vår budsjettering som tillater at de som *ikke* vil satse på dem som har minst, blir nedstemt. Jeg tror Norge nå vil ha godt av en flertallsregjering. Den må bestå av dem som bryr seg om å hjelpe der hjelpen trengs mest. Vi må få mindre politisk spill.

Senterpartiet har tilbudt samarbeid også med denne regjeringen, ut fra ønsket om å påvirke i retning av bedre fordeling, bedre distriktpolitikk og bedre vilkår for byggende verdiskaping. Samarbeid er Senterpartiets tradisjon. Vi har svært sjelden blitt avvist.

Sviktende tillit til folkevalgte er en av flere store tapsposter i samfunnsregnskapet som ikke står der, fordi de ikke kan tallfestes. Noen tapsposter er godt nok utredet, men mottiltakene i budsjettet er puslete.

Sykefraværets omfang, årsaker og kostnader er velkjent: 220 000 tapte årsverk. Vi vet hva som forebygger hjerte- og karsykdommer, kreft, muskel- og skjelettlidelser, mentale lidelser. Medisin mot høyt kolesterol koster i dag staten like mye som idretten får av tippemidlene. Det er slik at medisinposten ikke har noen limit. Idretten må selge mer lodd.

Mangel på arbeidskraft og følgene av det for verdiskapingen, lønns- og prispresset, er vel kjent. Samtidig er det mye villig arbeidskraft som ikke får delta. En gruppe er de over 55 år. Det påstås å være 50 000 årsverk. Uføre og de på attføring utgjør 330 000 årsverk. Arbeidsløse utgjør 80 000 årsverk. Av de yrkeshemmede er det 30 000 som ønsker å arbeide. Innvandrere kan gi 180 000 ekstra årsverk i løpet av 10 år, sies det. De deltidsarbeidende ønsker å arbeide 23 000 årsverk ekstra. Ved mennesker i helsekø mister vi 7 000 årsverk.

Fra alle disse burde vi kunne hente 100 000 årsverk.

Med samme yrkesdeltagelse og arbeidstid som menn kunne kvinner delta med 380 000 årsverk ekstra, har Statistisk sentralbyrå regnet ut. Likevel fortsetter vi å underbetale kvinner og belønne rike mannfolk med skattelette, og åpner for mer import av arbeidskraft.

Svart økonomi er en annen stor tapspost, 100 milliarder kr årlig i omsetning, sies det. Sentraliseringskostnader er ytterligere en tapspost, at norsk fisk foredles i Kina likeså, og at eierskap uten samfunnsansvar får lov til å spre seg.

Videre er det urettferdig fordeling i samfunnet, f.eks. at 32 pst. av kvinnene i 1999 tjente under 100 000 kr.

Senterpartiet har overskrifta «Forebygge bedre og bygge videre» for vårt budsjettoplegg. Vi mener be-

stemt at tapspostene kan reduseres om bevilgninger, skatter og avgifter brukes rett. Vi ønsker å koste på *litt* mer for å spare *mye* om noen år. Å kutte forebyggende tiltak er dumt når det kan gi svære kostnader senere. Vi har synliggjort forebyggingstanken ved å gjøre opplegget avhengig både av et lån fra oljefondet på et par milliarder og ved å foreslå skattelette bare til dem med lave lønninger.

Senterpartiet vil bruke mye penger på å forebygge at barn blir kriminelle, og at unge og voksne blir klienter og pasienter. Vi vil sette inn 2,5 milliarder kr mer i en bedre grunnskole, bedre barnevern, flere og billigere barnehageplasser, bedre tiltak mot rusmiddelmissbruk og romsligere sosialhjelp. Vi synes det er meningsløst å redusere alkoholavgiftene i et omfang som ifølge fagfolk vil medføre 100 flere dødsfall i året. Vi øker avgiften på røyketobakk med over 40 pst., fordi vi tror at færre unge da vil begynne å røyke.

Senterpartiet vil forebygge sentralisering etter sentrumsregjeringens oppskrift ved å stimulere eksisterende og nytt næringsliv gjennom SND og andre gode virkemidler, og flytte statlige arbeidsplasser dit det er ledige arbeidshender. Vi vil satse 1 milliard kr på samferdselssektoren, der det finnes store behov og mange ledige maskiner og fagfolk.

Et bedre nett av gang- og sykkelveier forebygger ulykker og får flere til å gå eller sykle til jobb og skole. Vår styrking av kommuneøkonomien vil bidra til at færre grendeskoler blir nedlagt, og færre unger blir avhengige av skoleskyss. Vi vil foreslå at det lages en stortingsmelding om betydningen av økt fysisk aktivitet og bedre kosthold.

Regjeringen har nå bekreftet at bredbåndutbygging går mye tregere enn Stortinget har forutsatt. Vi foreslår en halv milliard kroner fra staten det første året. Ikke minst for å kunne desentralisere statlig administrasjon vil et godt utbygd bredbåndnett være viktig.

Vi ser at befolkningsnedgangen er særlig bekymringsfull i innlandet, og foreslår at det nedsettes en innlandskommisjon lik den Odvar Nordli en gang ledet, og som visstnok medvirket til at olympiaden og storflyplassen havnet nord for Sinsen.

Senterpartiet vil forebygge fattigdom og dårlige levekår ved å bidra til at folk kommer i arbeid. Vi foreslår 150 mill. kr ekstra til arbeidstrening og til vernede bedrifter. Så vil vi bevilge betydelige midler rettet mot de mange fattige bostedsløse.

Senterpartiet vil bidra mer til det forebyggende og helsefremmende arbeid som drives i regi av frivillige organisasjoner. Vi lanserer et krafttak for lokale lag og foreninger ved å foreslå skattefradrag for gaver til disse. Slike skattefritak er innført i de fleste land. Frivillig sektor bør få nullsats innenfor momssystemet. For 2002 forhøyer vi kompensasjonen for tjenestemomsen til 200 mill. kr. Timesatsen for tilskudd til kultur- og musikk skolene økes fra 69 til 100 kr, og vi ønsker en betydelig økning av støtte til lokale og regionale kulturbygg.

Senterpartiets alternative budsjett ble lagt fram før Foss-budsjettet. Vårt alternativ inneholder en ekstra sat-

sing på distrikt og verdiskaping på 3,4 milliarder kr. Særskilte tiltak til forebygging og fordeling beløper seg til 4,5 milliarder kr ekstra i forhold til Arbeiderpartiets budsjett.

Arbeiderpartiets satsing på distrikt, på utjevning og på kommunesektoren var særdeles skuffende. At Foss-budsjettet var betydelig verre, forandrer ikke vår kritikk av Arbeiderpartiet. Også Arbeiderpartiet prioriterte reduksjon av toppskatten. Så har de i ettertid brukt 2 ½ Foss-milliarder til å forbedre både sosial- og distriktsprofilen.

Foss-budsjettet massakrerer bevilgningene til nyskaping i SND og Forskningsrådet og den ekstra stimulans til distriktene gjennom kommunale næringsfond og næringshager. Disse kuttene vil medføre store tap. Det er ikke bare distriktsbedrifter og -kommuner som protesterer, men det er der det vil svi mest.

Senterpartiet vil hjelpe nyetablerere ved å fjerne den avgift som betales til Brønnøysundregistrene. Vi vil stimulere det eierskapet som tar mest samfunnsansvar, ved å fjerne arveavgiften på næringsformue i familiebedrifter.

Senterpartiet vil beholde den nye tilskuddsordningen for forskning og utvikling som nå foreslås fjernet, utvide den til flere bedrifter og lovfeste 20 pst. tilskudd for å unngå uforutsigbare budsjettkutt. Dette siste synes å være den eneste reelle motforestilling fra næringsliv og forskere mot å beholde en tilskuddsordning i stedet for det foreslåtte skatteincentivet.

Senterpartiets skatteopplegg gir over 1 milliard kr i skattelette i forhold til Stoltenbergs forslag til dem med inntekter mellom 120 000 og 200 000 kr. Etter vårt opplegg er det skattelette i forhold til dagens system for alle med inntekter under 500 000 kr. Vi innfører et særskilt skattefradrag på 500 kr til enslige med lav inntekt. Det trengs flere målrettede tiltak til fordel for denne gruppen, som har blitt hengende etter i den økonomiske utviklingen, bl.a. på grunn av økede kommunale avgifter og bo-kostnader.

Det er bra at skoleelever og studenter vet å si fra om løftebrudd. Men hva med kommunesektoren, som blir sittende med den verste svarteper? Jeg tror tiden er inne til å innføre en reservasjonsrett mot nye oppgaver og reformer som det ikke følger penger med, inntil det innføres et lokalt selvstyre med reelt innhold – uten pinsettstyring.

Jeg synes også sjøfolkene har grunn til å si skikkelig fra. De maritime næringene har opplevd mer uforutsigbarhet enn noen annen næring, samtidig som det maritime cluster dokumenteres som en suksess. Her har vi lyktes. Nå må Regjeringen fortelle hvordan vi skal lykkes videre. Jeg er skuffet over at arbeidet ikke er kommet lenger, og at den forrige regjeringen ikke satte det i gang da det var lovet. Jeg håper at hele flåten blir med i den utredning som kommer, også kystfrakteflåten, som bør moderniseres under norsk flagg og med norske sjøfolk.

Så vil jeg få sette fram de forslag som Senterpartiet står bak i innstillingen.

Presidenten: Representanten har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Svein Roald Hansen (A): Representanten Morten Lund viste til at Senterpartiet har mye mer til det kommunene har ansvaret for, og Senterpartiet pleier også å framheve viktigheten av å sikre verdiskapingen i hele landet, og at folk skal ha et like godt tjenestetilbud, uansett hvor de bor.

Kommunenes inntekter er svært ulike, og vi skal ikke så langt utenfor hovedstadens bygrense før vi finner kommuner med inntekter som er blant de laveste i landet, målt pr. innbygger. Kommunene i Østfold har f.eks. i snitt de laveste inntektene pr. innbygger i landet. Mens utgiftsnivået i disse kommunene ofte ligger nær 100 pst., ligger inntektene nærmere 90 pst. Med et slikt gap er det så å si umulig å gi innbyggerne det tjenestetilbud de bør ha. Jeg håper Senterpartiet også har innbyggerne i strøkene sør for hovedstaden i tankene når de peker på at tjenestetilbudet skal være uavhengig av bosted.

Så har Senterpartiet i sitt budsjett 680 mill. kr mer til vei, og begrunnelsen er bl.a. hensynet til verdiskapingen i distriktene. Uansett hvor i landet verdiskapingen skjer, skal omtrent 80 pst. av det vi eksporterer og importerer, og som fraktes over land, gjennom flaskehalsene E6 og E18 i Østfold. Det hjelper ikke så mye å få fisketrailerne fort ut av Møre og Romsdal hvis de må stå i kø på E6 før de passerer Svinesund.

Jeg håper derfor at Senterpartiet vil være med og bruke noen av sine 680 millioner for å bidra til at vi kan få flertall for å få større fart på utbyggingen av E6 og E18 gjennom Østfold enn innen de 16 årene det nå er lagt opp til. Det vil være et bidrag til verdiskapingen både i distriktene og i mer sentrale strøk. Jeg håper at Senterpartiet vil forsøke å bidra til et flertall for dette, selv om vi snakker om hovedveien til Europa.

Morten Lund (Sp): De to temaene som er tatt opp her, den kommunale fattigdommen og mangelen på samferdselsmidler, er vel noe av det som opptar folk aller mest, og som fyller lokalaviser og riksaviser.

Jeg tror at den kommunale fattigdommen er stor, og at det er svært få kommuner som har det romslig nok i forhold til de oppgavene som Stortinget har pålagt dem. Hvorfor det nå har blitt slik, kan en virkelig lure på, så god kontakt som vi burde ha med våre velgere, og så viktige tjenester som kommunene står for. Men min oppfatning er i hvert fall at den kommunale fattigdommen fins over hele landet, i alle typer kommuner. Det er mulig at vi nå burde ha innført et storbytilskudd til de største byene; det er mulig at vi er kommet dit igjen. Men ellers er det spørsmål om mer penger, rett og slett – mer penger og større frihet for kommunene til å få gjort jobben istedenfor å drive med detaljsøknader og rapporteringer etterpå.

Så er spørsmålet hvor vi da skal satse disse ekstra millionene til vei. Senterpartiet vil nok satse de pengene lenger ut i distriktet enn Høyre og Fremskrittspartiet vil – jeg trodde kanskje ikke det var så stor forskjell mellom Arbeiderpartiet og Senterpartiet der. De som kjører fisketrailerne fra Hitra eller fra kysten oppe i Nord-Norge, synes kanskje det aller viktigste er å kunne kjøre med full

last helt nede fra laksemerdene, at vi greier å få opp standarden på de ytterste veiene. De synes vel det er enda viktigere enn å få bort de siste svingene ved grensen. Men eksportveiene våre er viktige. Jeg tror at vi i framtida er nødt til å få gjort noe slik at vi kan kjøre mer av fisken vår ut ved hjelp av båt, for hvis vi når de målene vi har innenfor havbruksnæringen vår, kommer veiene våre rett og slett ikke til å ha kapasitet nok. – Vi får håpe vi når dit.

Torbjørn Hansen (H): Senterpartiet befester i sitt forslag til statsbudsjett rollen som annerledespartiet i norsk politikk.

Spesielt i avgiftspolitikken får dette store konsekvenser for næringslivet og for folk flest. Prisnivået i Norge på alkoholholdige drikkevarer og tobakk ligger skyhøyt over nivået i våre naboland. Norske landbruksvarer er betydelig dyrere enn svenske og danske landbruksvarer. Handelslekkasjen mot Sverige har eksplodert de siste årene og var i 2000 mellom 3,5 milliarder og 7,5 milliarder kr. I år fortsetter veksten – selv etter halveringen av matmomsen har handelslekkasjen mot Sverige økt med 10 pst. Prisforskjellene er uforståelige for folk flest, og de innretter seg deretter.

Videre er det et omfattende og økende illegalt og uregistret alkoholforbruk i Norge. Dette undergraver muligheten for å føre en effektiv alkoholpolitikk, fordi folk i mindre og mindre grad bruker den norske vinmonopolordningen, som har vært basis for norsk alkoholpolitikk i en årrekke.

Fra 1. desember kutter Sverige avgiften på vin med nye 19 pst. I løpet av kort tid ventes EU å øke reisekvotene mellom medlemslandene betydelig. Dette presser fram enda lavere avgifter i Sverige, og Norge blir mer og mer et avgiftspolitisk annerledesland. Senterpartiets svar på disse utfordringene for 2000 er å øke avgiften på røyketobakk med 40 pst. Partiet går dessuten imot enhver nedsettelse av det særnorske avgiftsnivået.

Så mitt spørsmål til representanten Lund er: Er Senterpartiet enig i at handelslekkasjen mot Sverige er et stor og økende problem, og hva er i så fall Senterpartiets tiltak for å redusere denne lekkasjen?

Morten Lund (Sp): Det store spørsmålet er jo hvilke verdier og hvilke temaer en har i fokus.

For fire år siden kom det en ny sentrumsregjering. Den hadde minstepensjonister, småbarnsforeldre og distriktene i fokus. Dit førte man de ekstra pengene. Denne gangen er det millionærene og billigere brennevin som er i fokus. Det er en enorm forskjell på de to regjeringene.

Senterpartiet ønsker å opprettholde et norsk landbruk. For å greie det trenger vi et skikkelig grensevern; det er det vi arbeider for hele tiden. Vi ønsker å ha et grensevern når det gjelder råvarer, og vi ønsker det når det gjelder videreframstilte varer. Det å fjerne prisforskjellen mellom Sverige og Norge er totalt urealistisk hvis vi ønsker å opprettholde lønnsforskjellen. Vi har 20 pst. høyere lønn i Norge. Hvis vi skal fjerne handelslekkasjen, må vi ned på svensk lønnsnivå. Og det greier vi ikke.

Senterpartiet ønsker heller ikke at landbruket skal komme ned på svensk nivå når det gjelder produksjonsmåten. Svensk landbruk er langt på vei et industrilandbruk. Vi ønsker ikke å innføre et slikt for å fjerne prisforskjellen på landbruksvarer.

Så var det dette med brennevin. Komiteen har nettopp fått et brev fra finansministeren, fra Høyre, i forbindelse med kvotene for grensehandel. Fremskrittspartiet ønsker at kvotene skal være de samme mellom Norge og Sverige som mellom EU-landene. Finansministeren har sagt i brevet at vi må glemme det, fordi all handel da kommer til å gå over grensen. Det er ikke realistisk at vi skal kunne ha de samme prisene, heller ikke på brennevin, som det svenske har.

Når det gjelder røyketobakk, har den, ifølge den instansen som fortalte komiteen om tobakksavgiften, vist seg ikke å være en grensehandelsvare. Folk reiser ikke over fem mil for å kjøpe tobakk.

Øystein Hedstrøm (FrP): Det ble brudd i forhandlingene når det gjaldt budsjettet, mellom samarbeidspartiene og Fremskrittspartiet. Da var parlamentarisk leder i Senterpartiet veldig raskt ute og ønsket et bredt budsjettforlik. Men det var helt tydelig at samarbeidspartiene ikke ville lytte på det øret. De tenkte kanskje at det ville være uforenlig med Samarbeidsregjeringens politikk med Høyre som det dominerende partiet som hadde vunnet valget, og Senterpartiet.

Jeg kjenner representanten Lund godt. Han var leder i næringskomiteen i forrige periode, og han var en sterk talsmann for en tradisjonell landbruks- og distriktpolitikk. Men når vi ser i Sem-erklæringen, er det en del nye tanker og visjoner som kommer, som vel også Senterpartiet måtte føle seg bundet av hvis de skulle gå inn i et forlik med Regjeringen. Jeg tenker da på at man skulle redusere forskjellene i matvarepriser mellom våre naboland og Norge, som ble forsterket av Bondevik i etterkant. Og så har vi denne lov om konsesjonsgrenser for ervervs-messig husdyrhold – svin, kylling, egg osv. Der ønsker man nå å vurdere grensene for å komme mer på linje med andre land og få til mer konkurranse. Jeg snakket masse om dette i valgkampen fordi Østfold-bøndene ikke skjønnte hvorfor de skulle tape for svenske bønder når kravet til helse, miljø og sikkerhet var det samme.

Er Sem-erklæringen og Regjeringens landbruks- og distriktpolitikk forenlig med hva Senterpartiet kommer til å stå for fremover?

Morten Lund (Sp): Sem-erklæringens innhold overrasket oss, og det ville selvfølgelig ikke ha vært slik om Senterpartiet hadde vært med i forhandlingene. Når det overrasket oss, var det ikke fordi vi syntes det var rart at Høyre ville ha Høyre-politikk. Det var rart at det partiet som vi hadde skrevet fellesinnstilling med til langtidsprogrammet og til revidert nasjonalbudsjett, hadde forandret seg såpass mye.

Vi inviterte likevel til et budsjettforlik. Vi syns det bør være slik at det fra finanskomiteen leveres en innstilling som har flertall, eller som er sikret subsidiær tilslutning

fra et flertall. Vi inviterte til et forlik for å få en bedre fordeling og for å få et bedre resultat når det gjaldt distriktpolitikk og satsingen på de svakeste – på de områdene vi syntes det var størst skjevhet i forhold til det vi ønsket. Vi har vært aktive for å få til samarbeid, som jeg har sagt tidligere. Denne gangen fikk vi ikke noe svar.

Matvareprisene i Norge og Sverige har faktisk nærmet seg hverandre de senere år. Det har skjedd bl.a. ved at moms ble kuttet. Jeg syns det var på høy tid, den burde kanskje ha vært kuttet enda mer. Det har også skjedd ved at bøndene har gitt fra seg inntekt, og jeg tror vi har nådd grensen for en tid tilbake. De kan ikke gå lenger ned hvis vi skal ha håp om å beholde et norsk landbruk. Jeg har oppfattet at et flertall i det norske folk ønsker det, og at de også ved flere anledninger har sagt at de ønsker å beholde de støtteordningene vi har, for å kunne beholde det norske landbruket. Jeg har ikke møtt særlig mange som ønsker at vi skal produsere broiler- og svinekjøtt i industri-anlegg. Folk er mer opptatt av kvaliteten på matvarene enn av prisen. Det syns jeg vi har fått nok av eksempler på det siste året.

Øystein Djupedal (SV): Senterpartiet gikk til valg på en sentrumsregjering, som ikke ble overveldende godt mottatt, iallfall ikke noen suksess. Velgerne sa i hvert fall ikke ja til det. Det betyr at to av de tidligere regjeringkammeratene nå har valgt å gå sammen med Høyre. Og jeg registrerer at Senterpartiet, i hvert fall enkelte i Senterpartiet, nå har tatt til orde for at man skal finne seg nye samarbeidspartnere.

Jeg har også registrert at vi har fått brev. Det er jo hyggelig å få brev. Jeg har registrert at Arbeiderpartiet også fikk brev. Jeg antar at også Arbeiderpartiet syns det er hyggelig å få brev. Det er jo en ting i den moderne tid at det ikke er så hyggelig å få en e-post som et brev! Det som stod i brevet, var at man inviterte til et budsjett-samarbeid – det var nå den siden. Men det jeg ønsker å utfordre representanten Lund på, er følgende: Hvordan ser Senterpartiet for seg at de skal komme tilbake i en makt-posisjon? Hvilke partier vil de nå finne det naturlig å alliere seg med? Jeg la merke til at partiets leder, Odd Roger Enoksen, fikk på pukkelen da han foreslo at man skulle samarbeide med Arbeiderpartiet, og ble kraftig irettesatt av bl.a. partiets nestleder, som mente at dette burde man i hvert fall ikke si, om man mente det. Derfor lurer jeg på om det i den invitasjonen som Senterpartiet nå har sendt, også ligger en tanke om et mer forpliktende samarbeid fra Senterpartiet mot Arbeiderpartiet og SV. Eller føler Senterpartiet seg bekvemt der de er?

Morten Lund (Sp): Vi føler oss ikke bekvemme med det valgresultatet som ble, men det er ikke noe å gjøre med det.

Vi inviterte til et samarbeid rundt budsjettet, og jeg sa i stad hvorfor vi gjorde det. Vi syns at alle sammen skal prøve å finne fram til samarbeidsløsninger, slik at vi slipper å være i den situasjonen som vi er i akkurat nå. Det var kanskje ikke vi som burde hatt det største ansvaret for det, men vi tok nå det initiativet. Vi sa også fra hvilke

forbedringer vi ønsket. Jeg tror Regjeringen ville ha tjent på det, hvis de hadde gått inn på det. Når en regjering gjør seg helt avhengig av ett parti, og utelukker samarbeid med andre, og når politikken etter min mening blir så sterkt omlagt som den har blitt nå, er partiene i den regjeringen nødt til å få reaksjoner fra velgerne sine. Jeg tror ikke at de som stemte på de partiene, hadde ønsket så store gevinster for de aller rikeste. Jeg tror ikke at de som stemte på Kristelig Folkeparti, hadde sett for seg at det i det første budsjettet skulle komme lettelser i alkoholavgiften som enkelte sier vil føre til at 100 flere vil dø.

Så er det en annen sak, det med forpliktende samarbeid i en regjering. Vi har sagt at det er lite sannsynlig at det vil skje i denne perioden. Vi kan ikke tvinge oss inn i noe samarbeid, og jeg tror at et samarbeid i en regjering for vår del vil skje etter at vi har hatt et stortingsvalg. Da vil vi se hva velgerne sier om det som har skjedd i denne perioden, i forhold til vår innsats og i forhold til andres innsats. Når det gjelder det som skjer i samfunnet av forandringer innen den tid – det var sagt her at dette er det første år i den nye tid – er jeg litt redd for at det kan bli store forandringer hvis denne regjeringen fortsetter å samarbeide kun med Fremskrittspartiet i årene framover.

Gjermund Hagesæter (FrP): Senterpartiet er etter eiga utsegn opptatt av gode tenester i kommunane, men, slik eg har forstått det, imot konkurranseutsetjing av offentleg sektor. Samtidig er Senterpartiet også imot monopol i næringslivet og for størst mogleg konkurranse der, noko som er positivt. I den samanhengen har eg følgjande spørsmål til representanten Morten Lund: Dersom konkurranse fungerer og er positivt innanfor næringslivet, vil det ikkje då vere fornuftig å konkurranseutsetje enkelte kommunale tenester ved at det offentlege betaler, og at den beste tilbydaren utfører tenestene? Kan representanten Morten Lund forklare kvifor konkurranse er positivt i næringslivet, men altså ikkje i offentleg sektor?

Morten Lund (Sp): Kommuner driver med så mangt, og jeg vet at det fortsatt er noen som tviholder på at det er kommunalt ansatte som skal hente søppel og brøyte veiene, for den del, eller måke snø. I mange andre kommuner er det lenge siden de sluttet med det. Men omsorg, helse-tjenester og undervisning er av de basistjenestene som jeg synes at kommuner skal drive med. Jeg synes også at de andre som jobber på en skole, skal være kommunalt ansatt, og at en ikke skal ty til konkurranseutsetting når det gjelder vaktmestertjenester og renhold, f.eks. Men vi får etter hvert erfaringer fra dem som har konkurranseutsatt innenfor helse-tjenester, innenfor vannforsyning, innenfor omsorg. En del av seniorenene fra Stortinget var på befaring i Danmark for å høre om deres erfaringer rett etter at Stortinget trådte sammen i år, og jeg traff da en representant fra Høyre som fortalte om hvilken resolusjon de hadde vedtatt. Det var tverrpolitisk enstemmighet når det gjaldt hva de som var fra Norge, hadde erfart fra de danske forsøkene. Det var negativt, de ønsket ikke at vi skulle slå inn på den veien som noen i Danmark var kommet ganske langt på. For det har vist seg, som noen

har advart mot, at etter en tid er man ikke fornøyd med dem som har hatt det, og så er det ikke noen som står klar til å ta over – det er ikke noe etablert apparat for å overta akkurat der. Noen steder i landet vil det kunne gå godt med konkurranseutsetting, fordi det er noen som konkurrerer. Andre steder er det ikke slik. Så vi er skeptisk til konkurranseutsetting av basistjenestene, som handler om omsorg, som handler om skole, som handler om helsetilbud.

Så til det litt større, det som staten driver med. Det kom en liten avis her nå om dagen om erfaringene fra New Zealand. Jeg var så heldig å få lov å besøke det landet i min første stortingsperiode. De var tidlig ute med privatisering, og vi er kanskje der de var for 15 år siden. De erfaringene det står om i den avisen, er ikke veldig positive verken når det gjelder arbeidstakernes situasjon eller resultater når det gjelder offentlige tjenester.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

May Britt Vihovde (V): Venstre er godt fornøgd med den utforminga budsjettet har fått etter Samarbeidsregjeringa sine endringar av Stoltenberg-regjeringa sine forslag. Budsjettet har fått ein god miljøprofil, ein god sosial profil og ein offensiv næringspolitikk, i tråd med Venstre sine prioriteringar.

Regjeringa prioriterer auka satsing på ei rekkje område, m.a. fattigdomsnedkjemping, rusomsorg, kollektivtrafikk, beredskap mot terror, miljøvennleg energiforsking, utdanning og frivillige organisasjonar.

Den nye regjeringa gjennomfører ein langt meir offensiv miljøpolitikk enn den førre regjeringa, overfor Sellafeld og i klimapolitikken, i arbeidet for forureiningsfrie gasskraftverk og for utbygging av kollektivtrafikken. Miljøfondet blir auka med 1 milliard kr.

Nokre av dei mest utsette og gløymde i samfunnet, dei narkomane, får endeleg eit skikkeleg lyft, og innsatsen for dei fattigaste blir auka ved m.a. auka barnetillegg, bustøtte og minstefrådrag. Støtta til frivillige organisasjonar blir auka med 100 mill. kr.

Ei rekkje område har fått betydeleg auka løyvingar i forhold til budsjettet for 2001. Det gjeld m.a. utbygging av barnehagar, auka løyvingar til helse og pasientbehandling, bistand, vidareføring av utbygging av eldreomsorga og utbetring og bygging av nye skulebygg.

Det har under budsjettforhandlingane dessverre ikkje lukkast å oppnå einigheit om budsjettet. Samarbeidspartia har etter dette justert sitt budsjettforslag. Her blir det foreslått ytterlegare skattelettar for dei med låge arbeidsinntekter og for pensjonistar, reduserte eigendelar på medisinar, tilskot til ferjereiarlag, meir til kollektivtrafikk, politi, domstolar og distriktsutvikling.

Venstre ser det som svært viktig at budsjettet blir innanfor ein ansvarleg økonomisk ramme, og at vi følgjer handlingsregelen om ikkje å bruka meir enn avkastninga av petroleumsfondet. Ytterlegare bruk av oljepengar vil vanskeleggjera lågare rente.

Det kan vera freistande å bruka meir oljepengar på mange gode område. Og kvar for seg kan slike forslag

høyrest tilforlatelege ut, det skal jo berre brukast litt meir pengar her og litt meir pengar der. Dessverre lurer ein seg sjølv, og prisen som må betalast, kan vera dramatisk når ein uansvarleg finanspolitikk fører til høgare rente. Ingen innstrammingar rammar meir usosialt enn høg rente, og spesielt rammar det dei unge som skal etablera seg.

Eit ansvarleg budsjett vil derimot leggja grunnlag for rentenedgang. Lågare rente gir betre vilkår, både for privatpersonar, for næringslivet og for kommunane. Vi har fått mange telefonar og brev når det gjeld kutta i løyvingane til SND, men det er likevel ikkje tvil om at alle forbetringane for næringslivet mange gonger veg opp for desse kutta. Eksempelvis utgjer kuttet på SND ca. 400 mill. kr, medan forbetringane for næringslivet ligg på nærmare 3 milliardar kr. Både fjerning av dobbeltskattlegging av utbytte, fjerning av flypassasjeravgifta, auka frådrag for forskning i næringslivet og betre opsjonsskattlegging er eksempel på tiltak som styrkjer arbeidsplassane.

Opposisjonen har funne lite å kritisera i dette budsjettet. Samarbeidsregjeringa har ikkje kutta i velferden, slik Arbeidarpartiet spådde, men tvert imot styrkt satsinga på ei rekkje viktige velferdsområde i forhold til Stoltenberg-regjeringa sitt forslag – meir til dei som har minst, til rusomsorg, til det frivillige Noreg, til miljø og til utdanning, for å nemna noko.

Det er derimot først nå, etter valet, at Arbeidarpartiet har begynt å interessera seg for dei fattigaste. Men i staden for å koma med tiltak som verkar, vel dei å driva symbolpolitikk for dobbeltskattlegging av utbytte – ein skatt som rammar norsk næringsliv og arbeidsplassar, og som Arbeidarpartiet sjølv argumenterte mot i klare ordelag fram til for eit par år sidan.

Det var ein klar føresetnad i budsjettavtalen mellom Arbeidarpartiet og sentrumspartia for 2001 at utbytteskatten berre skulle gjelda for 2001. Nå følgjer Samarbeidsregjeringa opp avtalen – eller ein kan vel seia at Kristeleg Folkeparti og Venstre, som var med på denne avtalen, følgjer han opp – og fjernar dobbeltskattlegginga.

Venstre seier seg faktisk godt fornøgd med budsjettforslaget som nå ligg til behandling i Stortinget, sjølv om det er ting som vi vil jobba vidare for for å få med ved neste krossveg.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ranveig Frøiland (A): Det var mange ting å ta tak i her, men eg har lyst til å vera litt positiv, for eg trur det er veldig mange ting vi står saman om i dette Stortinget. Det er lagt inn i Stoltenberg-regjeringa sitt budsjett, som òg den nye regjeringa, Bondevik II, følgjer opp, og det er satsing på veldig mange velferdsordningar – barnehagar, som representanten nemnde, og ulike andre ting. Men eg synest det er veldig stygt når ein representant står på talarstolen og seier at det er først etter valet at Arbeidarpartiet har begynt å interessera seg for dei vanskelegstilte, for representanten veit veldig godt at det ikkje er sant. Vi la inn veldig mange tiltak i forhold til dei vanskeleg-

stilte i Stoltenberg-regjeringa sitt budsjett, tiltak som utgjer over 2 milliardar kr. Så har altså regjeringa Bondevik funne rom for å bruka meir pengar, og vi er sjølvsgat heilt innforstått med at det skal vi òg gjera. Då brukar vi endå meir på dei vanskelegstilte, og Venstre er med på å gje skattelette til dei som har aller mest, altså 1,5 mill. kr til dei hundre rikaste.

Men det som er den største skilnaden i politikken til dei to regjeringane, er jo akkurat næringsopplegget. At det er ein offensiv næringspolitikk – vel, det går på skatten, men så er det alle dei som ikkje er i skatteposisjon. Eg trur May Britt Vihovde har fått like mange brev om SND som vi har fått, om kva konsekvensane er. Og når vi f.eks. ser på det vi skal leva av i framtida, på havprodukta våre og skjelnæringa, ser ein at med dette kuttet i forskning på næringsutvikling i fiskerisektoren på 30 mill. kr vert skjelnæringa ikkje i stand til å utvikla seg vidare. Dette er ei næring som er viktig for vårt distrikt, som er viktig for heile Noreg, og som er viktig for eksporten, og då lurer eg på kva svar May Britt Vihovde har til dei som har fått desse over 400 konsesjonane som no vert stoppa.

May Britt Vihovde (V): Eg har lyst til å begynna med å snakka litt om den sosiale profilen, for representanten Frøiland meinte at eg var litt urettferdig mot Arbeidarpartiet då eg sa at det var først etter valet at dei hadde begynt å bekymra seg for dei fattigaste. Så trekkjer ho fram denne utbytteskatten, dobbeltskattlegginga, som om vi gir til dei rike, medan dei fattige ikkje får noko. Men på budsjettet for 2001 ligg det ganske mange skatteskjerpingar for norsk næringsliv som regjeringa Stoltenberg har lagt inn, og som vi var med og forhandla fram, men det ligg veldig lite til dei fattige. Og i revidert budsjett, der vi var med og prøvde å forhandla oss fram til gode løysingar, var faktisk Arbeidarpartiet nesten ikkje villig til å bevega seg ein millimeter for å hjelpa dei som då hadde minst. Ein fekk ein sosialhjelpssats, og det gjekk ut brev til Kommune-Noreg om å redusera sosialhjelpssatsen og laga ein minstestandard, som veldig mange kommunar har følgd opp, og som veldig mange i dag har problem med å klara seg på.

Så når Arbeidarpartiet snakkar om dobbeltskattlegging når ein set inn gode tiltak for norsk næringsliv for at ein skal få eit næringsliv som skal investera i arbeidsplassar – arbeidsplassar som alle er avhengige av – lagar ein det eg kallar for misunningspolitikk. Det var ein som sa at den mest smittsame sjukdomen i Noreg var avundsjuka – det var verken medisinar for han eller moglegheit til å førebyggja han. Og det eg nå føler at Arbeidarpartiet legg opp til, er at ein bruker denne dobbeltskattlegginga – det at ein vil ha eit næringsliv som skal ha moglegheit til å investera i gode arbeidsplassar – og knyter det opp mot dei som har minst. Denne regjeringa har vilja visa – og vil visa – at vi faktisk kan gjera begge delar. Vi vil ha eit næringsliv som produserer tenester, som eksporterer, og som gir tilbake skattepengar til Noreg som vi kan bruka til dei som har minst, og som vil vera med på å løfta dei.

Gjermund Hagesæter (FrP): Tall frå i sommar viser at det er over 3 000 anleggsarbeidarar som går ledige. I tillegg til det er det også mange anleggsmaskinar som står ledige og ubrukte for tida. Fordelinga i landet viser at nesten 1 000 av desse ledige anleggsarbeidarane kjem frå Rogaland og Hordaland, og i den samanhengen har eg eit spørsmål til representanten May Britt Vihovde. Synest ho det er fornuftig at desse går arbeidsledige og hevar arbeidsløysetrygd, eller ville det vore meir fornuftig samfunnsøkonomisk å få desse ut i produktivt arbeid, slik at ein også kunne fått realisert mange nyttige vegprosjekt?

May Britt Vihovde (V): Eg kunne jo vore freista til å svara ja på spørsmålet frå Hagesæter. Men eg har lyst til å minna om at Regjeringa legg opp til å auka løyvingane til samferdselssektoren. Ein legg opp til å konkurranseutsetja f.eks. Statens vegvesen, og det vil gjera at veldig mange små og mellomstore entreprenørar kan gå inn og konkurrera, få oppdrag både innan drift og innan vedlikehald og bygging av vegnettet vårt. Det er veldig positivt.

Så trur eg òg at når ein får gode konkurransevilkår, gode rammevilkår for norsk næringsliv, slik at dei ulike bedriftene kan bruka desse anleggsarbeidarane, kan det òg vera positivt. Men eg har ikkje lyst å hoppa på å seia at ein skal flytta pengar frå arbeidsløyseløyvingane og over på veginvesteringane. Eg trur ikkje dette har stort å seia. Dette har noko med å halda ein stram økonomi, halda dei offentlege investeringane nede, slik at ein ikkje får renteoppgang. Det rammar alle desse anleggsarbeidarane. Det rammar òg norsk næringsliv. Det rammar dei som f.eks. vil gå inn og investera i nye maskinar og nytt utstyr for å kunna konkurrera, og forhåpentlegvis då konkurrera med Statens vegvesen.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Venstre gikk til valg med høy bannerføring i en del saker som også er viktige for SV. Det gjaldt bl.a. saker som har med miljø og ungdom under utdanning å gjøre. Venstre snakket mye både om behovet for å styrke kollektivtrafikken og om behovet for å øke stipendene til studentene. De snakket om hvor viktig det er å få til en ordning med gratis lærebøker i den videregående skole, og de snakket om studentrabatt på kollektivtrafikk.

Hva er det så som skjer når Venstre har vært med å legge fram et statsbudsjett? Jo, alle disse områdene blir nå utsatt for kutt. Jeg har her et notat fra Natur og Ungdom som nylig er offentliggjort, der det bl.a. kommer fram at hvis man blir litt i budsjettforslaget til regjeringen Bondevik, vil man komme fram til at det totale regnestykket når det gjelder kollektivtrafikken, er et kutt på 115 mill. kr. Vi vet også at Regjeringen har trukket tilbake det lovt tillegget i stipendiet til studentene. Vi vet at Regjeringen har tatt vekk pengene som skulle gå til utlånsordning for skolebøker. Hvis man blir litt i utdanningsbudsjettet, vil man finne at det også er kuttet i studentrabatten, bl.a. på NSBs langdistansetog, som vil gjøre at det blir vesentlig dyrere for studenter å reise med tog. Dette er stikk i strid med det som Venstre hadde som hovedsaker i valgkampen. Mitt spørsmål er da: Er det

slik at disse prioriteringene er Venstres egne, og uttrykk for de valg Venstre mener er viktige å ta – f.eks. at pengene nå går til skattelette isteden – eller om dette er Høyrepolitikk som Venstre har måttet bøye seg for underveis i prosessen?

May Britt Vihovde (V): Når ein sit i ei stortingsgruppe med to representantar og partiet er med i regjering, synest eg at Venstre skal vera veldig godt fornøgd med dei påplussingane og den miljøprofilen som vår regjering har fått til i dette budsjettet.

Så har eg lyst til å seia litt om utlånsordningane og stipend. Det kan vel ikkje forbausa representanten Lysbakken at Venstre går imot å leggja på 100 mill. kr på ei utlånsordning der ein skal kjøpa inn bøker som skal liggja der, og som skuleelevane våre skal bruka, og så skal ein kanskje ikkje ha nok pengar til å bytta ut desse bøkene. Venstre har alltid vore imot den måten å gjera det på. Vi ønskjer at elevane i vidaregåande skule skal få stipend, og det kjem vi og denne regjeringa til å jobba for.

Når det gjeld stipendordninga, er det ei ordning som er slik at ein blir ramma dersom ein er sjuk og ikkje klarer å ta eksamen, og det er òg noko som Venstre har vore imot. Vi vil auka stipenddelen, og det er òg noko som denne regjeringa kjem til å gjera, sjølv om ein ikkje har fått til alt i denne omgangen. Men det er vel ingen som er forbausa over at ein har klart å reversera ei ordning som desse tre partia er imot.

Så til kollektivtrafikken. Vi slost i budsjettforliket i fjor for å få 190 mill. kr til styrking av kollektiv, og det klarte vi. Vi har følgt opp i dette budsjettforslaget ved å leggja på 50 mill. kr til kollektivsatsing. Det går til infrastruktur, til T-banen. Endeleg kan ein få fortgang i eit veldig viktig prosjekt for Bergen, som også representanten Lysbakken er opptatt av, nemleg bybanen, eit prosjekt som har lege i dødvatn, som ingen har sagt at ein verkeleg vil gjera noko med. Denne regjeringa har gripe fatt i det og har løyvt 5 mill. kr til planlegging. Ein har òg sett av meir pengar til studentrabattar, til rabattar til ungdomen vår. Det er for å visa at dette vil vi satsa på.

Så har eg lyst til å seia at for Venstre er det viktig å vera der makt blir utøvd, vera med for å kunna påverka, og påverka retninga. Det vil aldri SV klara.

Marit Arnstad (Sp): Representanten Vihovde fikk ikke helt plass i sitt første replikk svar til å si så veldig mye om en offensiv næringspolitikk, så jeg skal gi representanten en ny mulighet.

Uansett om Venstre sier at dette budsjettet representerer en offensiv næringspolitikk, er det nok mange som vil hevde at Samarbeidsregjeringens budsjett innebærer at både Kristelig Folkeparti og Venstre har gjennomført en distriktspolitisk og næringspolitisk snuoperasjon av dimensjoner. En kan jo spørre seg om hva som egentlig har skjedd i løpet av det siste halve året. Har situasjonen i distriktene endret seg vesentlig? Har utfordringene til SND og næringspolitikken endret seg vesentlig siden Venstre stod sammen med Senterpartiet i merknader der

vi understreket betydningen av en aktiv, målrettet og spesifikke næringspolitikk?

I sentrumsregjeringa stod Senterpartiet og Venstre saman om å styrke SND. Det er ingen grunn til å bagatellisere de 1,2 milliarder kr man nå reduserer med på SND. Under sentrumsregjeringa stod Senterpartiet og Venstre saman om å opprette nye distriktpolitiske tiltak, som nå raderes ut av den nye regjeringa. Høyres næringsminister har offentleg gitt uttrykk for at dette bare er starten på en kursendring. Dette er en kursendring der den spesifikke næringspolitikken skal bygges ned til fordel for generelle skattelettelser. På den fronten er det jo unektelig en del igjen å oppfylle av løftene til Regjeringa. Mitt spørsmål til representanta må jo da bli: Vil Venstre vere med på en fortsatt nedbygging av næringspolitiske og distriktpolitiske tiltak, som vi nå ser det i dette budsjettet, og som næringsministeren hevder bare er starten på en kursendring når det gjelder næringspolitikken?

May Britt Vihovde (V): Eg prøvde i mitt innlegg å trekka fram at ein kuttar på SND med 400 mill. kr, men legg samstundes inn ein auke i rammevilkåra til norsk næringsliv på 3 milliardar kr. Eg har lyst til å seia at inntrykket etter mitt møte med Distrikts-Noreg under valkampen var: Kva er behovet? Jo, vi har behov for meir arbeidskraft. Vi har behov for meir til samferdsel. Vi har eit ønske om meir til forskning og utvikling. Vi vil ha stabile rammevilkår på lik linje med Europa, slik at vi kan utvikla og skapa gode arbeidsplassar både i byane og elles i landet. Vi synest at rentenivået i Noreg er for høgt. Utruleg mange ute i Distrikts-Noreg kom og sa til meg: Få ned flypassasjeravgifta.

Når ein då skulle gå inn og gjera val, har vi faktisk valt at dette var viktig å få til i første omgang. Så var ein med på å kutta på SND. Det meiner Venstre var den rette prioriteringa å gjera ved denne krossvegen. Dersom ein leverer eit stramt budsjett og får ned renta, vil det koma Distrikts-Noreg til gode. Det vil koma Kommune-Noreg til gode – dei som då skal levera gode velferdstilbod til oss som bur i Distrikts-Noreg. Det vil koma det næringslivet til gode som skal produsera gode og framtidretta arbeidsplassar. Det vil koma alle dei til gode som skal etablera seg, uansett kor dei skal etablera seg. Vi i Venstre meiner det er ein god distriktsprofil i dette budsjettet, sjølv om ein har kutta ned på løyvingane til SND. Vi vil heller halda vakt ved at dei ordningane ein set i verk, skal vera dei som gir mest mogleg resultat. Som sagt: Kutta på SND smertar. Eg trur dei smertar alle dei tre partia i Regjeringa. Men ein valde å prioritera andre ting, meir retta mot næringslivet, som eg faktisk trur vil hjelpa betre.

Ranveig Frøiland (A): Eg trur at vi fort kan einast om at forslaga som ligg føre til budsjettet i dag, vil leggja eit godt grunnlag for at rentene kjem til å gå ned. Det er det ikkje berre det forslaget som representanta Vihovde er med på å leggja fram, som er med på.

Men det som eg bad om ordet for, galdt sosialhjelpa. Representanta Vihovde sa at det var sendt ut eit brev til alle kommunane om å redusera sosialhjelpa. Så vidt eg veit, vart det sendt ut rettleiande retningslinjer – ikkje for å redusera sosialhjelpa, for det var opp til kommunane å avgjera den sjølve, og veldig mange kommunar har auka sosialhjelpssatsane sine. Så det går ikkje an å seia sånt, det er ikkje tilfellet. Det er tull frå ende til annan.

Så sa ho at i det budsjettet som no er lagt fram av regjeringa Bondevik, er sosialhjelpssatsane auka. Då ber eg om ei lesarrettleiing som kan fortelja meg kor det står at dei er auka. Eg har lese det slik at ein har som føremål å auka dei, men ein skal koma tilbake til dei konkrete satsane. Eg ber om at Vihovde fortel meg kor det står, så skal eg sjølv sagt ta det til etterretning.

Når det gjeld utlansordning for skulebøker, synest eg det er greitt at ein har som haldning at det skal vera stipend i staden for utlån. Men då må ein bruka dei pengane som var inne på regjeringa Stoltenbergs budsjett på 100 mill. kr, til ei stipendordning. Men May Britt Vihovde har vore med på å fjerna desse pengane. Derfor vert det ikkje noka stipendordning. Når det gjeld den ordinære stipendordninga, er det heilt feil at dersom ein er sjuk, får ein ikkje utbetalt stipend med den ordninga som vi i Arbeidarpartiet var med på å innføra. Ein kan ha utsettjng på to år og likevel tena på at ein får meir stipend med den ordninga som vart vedteken i juni i år, enn med det som regjeringa Bondevik no legg opp til.

May Britt Vihovde (V): Lat meg starta med skulebøkene til dei i vidaregåande skule. Ein kunne jo ha valt å bruka desse 100 mill. kr som låg i regjeringa Stoltenbergs forslag om å utvida innkjøp av bøker, og lagt dei inn i ei ordning, men i staden valde vi at ein skal jobba med dette for å få til ein skikkeleg stipendordning. Så den er utsett. Men det må ikkje forbausa representanta Frøiland at vi ikkje gjekk inn med 100 mill. kr til å kjøpa endå fleire bøker som kanskje ville bli liggjande.

Så var eg vel kanskje litt unøyaktig då eg snakka om sosialhjelpssats. Her sende regjeringa Stoltenberg eit brev om rettleiande sosialhjelpssatsar som var mindre enn det veldig mange av kommunane har i dag. Ein bad òg om at barnetrygda og kontantstøtta skulle haldast utanom, det skulle reknast som inntekt når ein begynte å rekna dei ut. Og det har gjort at veldig mange kommunar har gått inn og redusert sosialhjelpssatsen sin. Har ein kommune begynt med det, har neste kommune begynt, fordi ein har sagt at ein må ha ein viss likskap. Det har ført til at veldig mange er komne opp i ein utruleg vanskeleg situasjon, og det var dei allereie før.

Det Samarbeidsregjeringa har gjort, er at dei har justert satsane i dei rettleiande retningslinjene og lagt inn midlar til kommunane, slik at ein faktisk får høve til å rekna inn kontantstøtta og dermed får auka løyvingane til sosialhjelp. Og det er for å hjelpa dei som har aller minst.

I tillegg har vi lagt inn meir pengar med omsyn til m.a. våre tunge rusmisbrukarar. Det låg eit forslag om 30 mill. kr i auke frå regjeringa Stoltenberg. Det har Regjeringa plussa på med 71,5 mill. kr. Det er eit godt skritt

(Vihovde)

på vegen til å hjelpa dei som har aller minst. Det er noko som denne regjeringa ønskjer å satsa på, og Venstre vil vera med i denne regjeringa for å medverka til at det er der ein satsar.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Karl-Anton Swensen (Kp): Kystpartiet vil gi dette budsjettet en verdikonservativ sentrumsprofil. Derfor legger vi vekt på to ting spesielt. Det ene er at skatte- og avgiftspolitikken i større grad bør bidra til at folk flest får muligheten til å leve av egen inntekt. Det andre er at distriktene skal gis gode vekstvilkår, slik at vi får en balansert utvikling i hele landet, og at presset i byene minskes.

Hvordan skal vi sikre at skatte- og avgiftspolitikken gjør det lettere for folk flest å klare sine forpliktelser og derved utvikle seg til myndige og selvstendige mennesker? Kystpartiet foreslår at man reduserer skatter og avgifter på nødvendighetsgoder som mat, bolig og arbeid. På denne måten kan alle få råd til å kjøpe sunn og god mat. De har større mulighet til å bo trygt i sin bolig, og de kan ha jobb å gå til.

Da matmomsen ble redusert fra 23 til 12 pst., var det mange som tvilte på om dette skulle komme forbrukerne til gode. Men det har vist seg i ettertid at matprisene er redusert med ca. 10 pst. fra mai til i dag. Kystpartiet vil derfor gå videre på denne veien, og legger frem forslag til votering om en ytterligere reduksjon av momsen fra 12 til 6 pst. Det vil gi besparelser for forbrukerne på 1,1 milliarder kr. I tillegg vil det bidra til større konkurransekraft for norsk næringsliv og minske handelslekkasjen til utlandet. Vi håper på bred støtte til vårt forslag.

Boligen er i dag belastet både med fordelsskatt, formuesskatt og eiendomsskatt. Og det er en internasjonal trend som går i retning av å beskatte bolig hardere, fordi den ikke er så lett flyttbar som andre skatteobjekter, boligen ligger jo fast der. Kystpartiet vil gå den andre veien og fjerne alle former for boligskatt.

Særlig vil vi fokusere på inntektsskatten på fordel ved egen bolig. En bolig må nemlig holdes ved like og representerer derved en utgift for de fleste. Da blir det underlig å betale inntektsskatt av stipulerte økonomiske fordeler ved å bo i eget hus. Derfor er vi glade for at Regjeringen på sikt har forpliktet seg til å avvikle fordelsskatten på bolig, og at Fremskrittspartiet er enig i denne målsettingen. Men Kystpartiet mener at disse partiene går for sakte frem for å nå målet. Vi foreslår at bunnfradraget økes fra 80 000 kr til 200 000 kr, noe som vil gi besparelser for boligeierne på ca. 780 mill. kr i 2002.

Det å eie sin egen bolig gir trygghet i hjemmet og trening i å forvalte verdier. Derfor er det viktig å legge bedre til rette for at flere kan eie. I dag er dokumentavgiften et hinder for en slik utvikling. Kystpartiet støtter derfor forslaget fra Sosialistisk Venstreparti om å fritta personer under 30 år fra å betale dokumentavgift når de kjøper sitt eget hus.

Kystpartiet vil gi skattelettelser for næringslivet, slik at vi fortsatt skal ha full sysselsetting både i by og bygd.

Investeringer i distriktene vil ha en mindre prisdrivende effekt enn investeringer i byene. Vi foreslår en videre distriktssatsing på mange områder.

Rederieringen trenger like rammevilkår som våre konkurrenter i andre land. Kystpartiet vil derfor gå inn for en bedre refusjonsordning for sjøfolk, og vi ser at vårt forslag om nettolønnsordning i skipsfartsnæringen, som ble fremmet nå, ser ut til å bli en realitet.

Kystpartiet vil opprettholde avskrivningsreglene på 1999-nivået, før sentrum og Arbeiderpartiet reduserte avskrivningssatsene. Dette tilsvarer en besparelse for næringslivet på 417 mill. kr. Vi ønsker også å opprettholde en ordning med høyere avskrivningssats i distriktene.

Kystpartiet ønsker en større satsing på næringslivet og arbeidsplassene i distriktene og foreslår at bevilgningsrammen til SND økes med om lag 2,2 milliarder kr utover Regjeringens forslag.

Det trengs større bevilgninger til skole og helse, og derfor foreslår Kystpartiet at rammetilskuddene til kommunene og fylkeskommunene økes med 1,3 milliarder kr. Vi vet jo at det der ligger store utfordringer i pensjonsforpliktelsene til kommunene, ekstra regninger fra KLP.

Kystpartiet vil redusere transportkostnadene og har derfor forslag om reduserte fergepriser og større satsing innenfor veisektoren. Vi vil opprettholde transportstøtten når det gjelder drivstoff og frukt, som Regjeringen foreslår å ta bort. Kystpartiet er skeptisk til at bedriftene i bl.a. Nord-Norge ikke gis de samme rammevilkår som bedriftene i Nord-Sverige og Finland når det gjelder transport av varer. Det vises i denne sammenheng til at EU har mye gunstigere ordninger med avstandstransportstøtte for bedriftene.

Kystpartiet vil også peke på at man må få en større satsing på de maritime næringene og rammevilkårene for å få en større del av transportvolumet over på kjøll. Dette forutsetter også at den maritime infrastrukturen blir bedre og mer utbygd.

Kystpartiet støtter forslagene om å utrede utflytting av statsinstitusjoner fra Oslo. En slik utflytting vil skape vekst i andre deler av landet og redusere presset i Oslo.

Kystpartiet vil redusere skattetrykket for både privatpersoner og bedrifter, samtidig som vi vil opprettholde et godt offentlig tjenestetilbud i hele landet. Dette gjøres ved å foreta en begrenset reduksjon i det enorme overskuddet på statsbudsjettet. De økonomiske utsiktene er ikke så gode som tidligere antatt, derfor er det rom for en viss stimulering av økonomien.

På denne bakgrunn vil jeg fremsette de forslagene som Kystpartiet har kommet med i innstillingen.

Presidenten: Karl-Anton Swensen har satt fram de forslag han refererte til.

Olav Akselsen (A): Finansminister Foss var tydeleg ikkje heilt nøgd då han presenterte budsjettforslaget frå Regjeringa. Han unnskylda seg med at det hadde vore lite tid til å endra på det framlagde budsjettet frå arbeidar-

partiregjeringa. Statsministeren har sagt noko liknande i eit avisinnlegg.

Tidlegare år har Høgre i sine alternative budsjett hatt for vane å flytta på rundt 20 milliardar kr. I fjor skyttest dåverande parlamentariske leiar i Kristeleg Folkeparti, Kjell Magne Bondevik, uhemma av at han hadde fått til tidenes største endring i framlagt budsjett. Endringane i fjor var på omtrent 20 milliardar kr. Då var han altså i opposisjon. I år, med heile regjeringsapparatet i ryggen, har det vore vanskelegare å føreta omprioritering, og Regjeringa nøyser seg difor med å flytta på i overkant av 4 milliardar kr.

Personleg er eg sjølvsagt glad for at endringane ikkje blei større. Arbeidarpartiets budsjett var eit godt budsjett med satsing på barn og unge, fleire og billegare barnehagar, opprusting av skulebygg, meir til helse og lågare skatt på arbeid – så jo færre endringar, jo betre.

Litt meir bekymra blir eg når eg ser på endringane som er gjorde, ikkje minst når både statsministeren og finansministeren slår fast at dette berre er begynnelsen. Endringane som er gjorde, viser kva veg Regjeringa ønskjer å gå, heiter det. Om så er tilfellet, er det all grunn til å gratulera Høgre, for det kan ikkje vera tvil om at det er dette partiet som har fått stemplet sitt på dei endringane som er gjorde. Rett nok finst det nokre små påplussingar òg på område som skal vera viktige for dei andre regjeringspartia, men desse påplussingane fungerer vel meir som alibi, eller fikenblad, enn som reelle prioriteringar.

Dei vesentlege endringane som er gjorde, er som henta frå Høgre sitt partiprogram. Skattelette går til dei som har mest frå før. Dei hundre med høgst inntekt får 1,5 mill. kr i skattelette, medan dei med låge inntekter får lite eller ingenting og må ta til takke med auka utgifter til medisinar og skulebøker.

Regjeringa føretar ei total omlegging av næringspolitikken. Skattelette synest å vera einaste gyldige resept frå Regjeringa. Viktige ordningar som i vår hadde brei oppslutning på Stortinget, blir raserte fordi Venstre og Kristeleg Folkeparti har skifta side. Forkortinga av «SND» synest å ha fått ei ny mening. Samarbeidsregjeringa nedprioriterer distrikta. Bedrifter, gründerar og lokalsamfunn landet rundt er i opprør på grunn av Bondevik-regjeringa sine kutt i Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, SND. SND har vore eit av dei viktigaste næringspolitiske verkemiddel det siste tiåret. Tusenvis av bedrifter og titusenvis av arbeidsplassar har blitt oppretta og trygga på grunn av ordningane til SND. I juni blei stortingsmeldinga om SND behandla her i huset. Ei uavhengig vurdering av SND viser at det er gjort ein god jobb, at SND har verka etter føresetnadene, og at ein har oppnådd gode resultat. Difor peika eit breitt fleirtal på Stortinget, inkludert Kristeleg Folkeparti og Venstre, på verdien av det arbeidet SND gjer, og slo fast at løyvingane til SND skulle halda fram omtrent på dagens nivå. Kristeleg Folkeparti og Venstre, saman med tidlegare sentrumskamerat Senterpartiet, sa i ein merknad:

«Disse medlemmer vil også legge til rette for et bredt register av offentlig støtte- og utviklingstiltak og gjøre risikokapital mer tilgjengelig for små og mel-

lomstore bedrifter. I dette viktige arbeidet står SND helt sentralt.»

Men det var då og ikkje no. Mindre enn eit halvt år seinare har Kristeleg Folkeparti og Venstre nemleg ofra store delar av distrikts- og næringspolitikken sin for å kunna regjera saman med Høgre. Det Regjeringa no føreslår, er nemleg å gjennomføra det som Høgre og til dels Framstegspartiet gjekk inn for i vår, den gongen til sterke protestar frå Kristeleg Folkeparti og Venstre. Ei så radikal nedskjering som det Regjeringa no føreslår, får svært alvorlege konsekvensar for næringslivet, særleg i Distrikts-Noreg. SND spelar ei viktig rolle for å hjelpa fram gründerar og småbedrifter i ein vanskeleg oppstartingsfase, men òg alt etablerte bedrifter nyttar seg av SND sine ordningar. Sjølv innan vekstnæringer kan det vera behov for fødselshjelp. Havbruksnærings- og IT-industrien er mellom dei som reagerer sterkast på dei nye kuttforslaga.

Kutta kjem på verst tenkjeleg tidspunkt. Terrorhandlingane den 11. september forsterka nedgangen i den internasjonale økonomien. Marknaden for mange norske eksportvarer går ned, og Regjeringa har sjølv varsla auka arbeidsløyse. Næringslivet slit, og etterspørselen etter risikokapital er større enn på lenge. Samtidig har den private kapitalmarknaden tørka inn. Utryggleiken er stor her heime og internasjonalt. Kutt i statlege støtteordningar og risikokapital er difor eit heilt feil signal no. Reaksjonane i næringslivet og i distrikta har ikkje late venta på seg. Distrikta er i opprør. Lågare skatt er vel og bra for dei som får det, men faktum er at svært mange av dei som nyttar seg av SND sine ordningar, ikkje betalar skatt i det heile. Særleg gjeld dette nyetablerte bedrifter og småbedrifter i ein tidleg utviklingsfase. I praksis slår denne politikken ut til fordel for byar og for store bedrifter. Omlegginga av næringspolitikken fører til overføring av pengar frå distrikta til sentrale stork, frå småbedrifter i oppstartingsfasen til store veletablerte konsern, og ikkje minst til eigarane av desse. Regjeringa har f.eks. prioritert å fjerna utbytteskatten. Halvparten av den skatteletten på 1,3 milliardar kr som dette gjev, hamnar i Oslo-området, og resten hamnar stort sett i dei andre store byane våre.

I desse dagar flaumar det over med negative meldingar om kva kutta vil føra til i praksis. Inn-bunken i næringskomiteen har blitt nærast uoverkommeleg på grunn av protestskriv og fortvila meldingar frå dei som blir ramma av kutta. Også lokalpolitikarar land og strand rundt protesterer, og det er blitt tatt til orde for ein distriktsopposisjon internt i Kristeleg Folkeparti – forståeleg nok all den tid desse kutta strir med Kristeleg Folkeparti sitt program. Føreseielege rammevilkår har vore eit honnørord for noverande regjeringsparti og har vore brukt flittig dei siste åra. Kutta i SND gjev vel alt anna enn ein føreseieleg situasjon. At Regjeringa også føreslår å fjerna refusjonsordninga for utanriksferjene, gjev vel heller ikkje ein særleg føreseieleg situasjon. Tvert imot må vel det vera eit av dei klaraste løftebrota så langt i denne perioden. For eit år sia gjekk eit samla storting inn for å gje Statkraft ein føreseieleg utbyttepolitikk ved at ein skulle ta 50 pst. av overskotet. Eit år etterpå føreslår

regjeringspartia at ein skal ta 80-90 pst. av overskotet. Så lenge varte den føreseielege situasjonen.

I tillegg til kutt i SND føreslår Regjeringa eit kutt på 300 mill. kr i landbruket – landbruket veit me som kjent finst hovudsakleg i distrikta. Regjeringa fjernar fraktutjamningstilskotet, og tilskotet til kommunale næringsfond blir òg fjerna, noko som vil redusera kommunane si moglegheit til å driva næringsutvikling lokalt.

Alt i alt er vel dette eit av dei mest distriktsfiendtlige budsjetta på svært lang tid. At ei Høgre-dominert regjering fremmar eit slikt forslag, er vel kanskje ikkje så merkeleg, då me alle veit at dette er ein politikk som Høgre har kjempa for i mange år. At Kristeleg Folkeparti derimot har gått med på desse endringane, er vanskelegare å fatta. Partiet har i alle fall ofra store delar av sin distrikts- og næringspolitikk, men det er vel kanskje den betalinga ein må gje for å få statsministeren. Éin ting er i alle fall sikkert: Så langt er det Høgre som har fått politikken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ivar Kristiansen (H): Dette ble veldig mye. Representanten fra Arbeiderpartiet starter med å omtale Bondevik-regjeringens budsjettforslag som såkalte bagatellmessige endringer. Deretter gyver representanten løs på disse såkalte bagatellmessige endringer, og man gir uttrykk for at det skal rasere både næringspolitikk og distriktspolitikk, med den suverene forglemmelse at man selv, når man advarer mot en ekstrem utbyttepolitikk, som man sier, etter at Gul bok er lagt frem av Stoltenberg-regjeringen, plusser på med å bruke 700 mill. kr, ved å saldere med økt utbytte. Så dette henger overhodet ikke på grep. Jeg vil bare minne om at den såkalte rasing av SND, er kutt på 17 pst. i forhold til Stoltenberg-regjeringens forslag.

Arbeiderpartiet har nesten uten unntak siden 1990-tallet vært med på å avgjøre budsjettene her i huset. Man har på disse årene systematisk bidratt til å svekke norske konkurranseutsatte arbeidsplasser år for år. Det har blitt færre og færre av dem, man har tapt konkurransekraft, og man har tapt markedsandeler. Man har bidratt til å gjøre Norge til et skatte-, avgifts- og rentepolitisk annerledesland. Hvis ikke Arbeiderpartiet skjønner at det beste bidrag til Distrikts-Norge, og til enhver konkurranseutsatt arbeidsplass i dette landet, nå er å få det særnorske, høye rentenivået til meget raskt å krype nedover, er man ikke det man utgir seg selv for å være, nemlig arbeidsplassenes beste venn og talsmann. Så dette henger overhodet ikke i hop, og det viser at Arbeiderpartiet ikke vet hvilken fot man skal stå på når det gjelder næringspolitikken.

Olav Akselsen (A): Det er svært mange av regjeringspartia sine veljarar som er skuffa etter at Regjeringa har lagt fram sitt budsjett, fordi svært få av lovnadene som regjeringspartia kom med i valkampen, er følgde opp. Og det må vera grunn til å seia at alt i alt er det gjort få endringar i høve til det budsjettet som blei lagt fram av den førre regjeringa. Eg har merka meg at regjeringspartia har ein teknikk der dei finn ei sak som ikkje har noko

med desse endringane å gjera, nemleg rentespørsmålet. Men det er ingenting i dette nye budsjettforslaget frå den nye regjeringa som skil seg frå den førre Regjeringa sitt budsjett i høve til spørsmålet om rentepolitikk. Begge budsjetta held seg til den same totalramma. Det er fordelinga av pengane me diskuterer i denne salen i dag. Verknadene i forhold til totaløkonomien og i forhold til rentespørsmålet er uendra. Så i den grad renta vil gå ned, noko den truleg vil gjera, er det like stor grunn til å gje den førre regjeringa æra for det som den nye regjeringa. Så eg har ei viss forståing for at ein prøver å trekkja fram dette spørsmålet, fordi det er svært lite ein kan visa til i høve til dei endringane som er gjorde. Då er det forståeleg at ein prøver å finna ei anna forklaring.

Eg kritiserer ikkje Høgre for å fremma sin politikk. Det er sjølv sagt derfor ein kjempar politisk, for å få gjennomslag for den politikken ein har stått for. Det eg prøvde å gje uttrykk for i mitt innlegg, er verknadene av denne politikken. Det er rart at to parti som så seint som for eit halvt år sia var sterkt ueinige i denne politikken, no faktisk ikkje berre går inn for han, men òg seier at dei har blitt for denne politikken. Det føler eg er merkeleg.

Øystein Hedstrøm (FrP): Representanten Akselsen var veldig opptatt av dette med forutsigbarhet med hensyn til rammebetingelsene, eller mangel på sådan, hos samarbeidspartiene. Fremskrittspartiet er også opptatt av langsiktige, forutsigbare rammebetingelser.

Tidligere i dag var det en demonstrasjon foran Stortinget. Medlemmer av Norsk Sjømannsforbund, Maskinistforbundet og Norsk Sjøoffisersforbund forsøkte å overbevise politikerne om at det er viktig med langsiktige forutsigbare rammebetingelser. Og jeg syns det er gledelig at den avgåtte Stoltenberg-regjeringen la fram en nyvinning når det gjaldt en nettolønnsordning for sjøfolkene, da spesifisert til Fjord Line og Color Line. Jeg håper, hvis vi får vedtatt en ramme i morgen, at det skal bli muligheter til å få løftet inn denne ordningen som vår nye regjering har fjernet i sitt statsbudsjett. Nettolønnsordning betyr nemlig langsiktige, forutsigbare rammebetingelser. Finland, Sverige, Danmark og en rekke andre land som våre sjøfolk må konkurrere med, har disse rammebetingelsene. Så jeg vil ta representanten Akselsen på ordet her. Vil han bidra til at man gjennom et verbalforslag i det minste kunne få utredet en nettolønnsordning for norske sjøfolk – ikke bare spesifisert til Fjord Line og Color Line – for å bedre forutsigbarheten? De faktiske forhold er at Stortinget kanskje to ganger i året i samband med budsjettet og revidert nasjonalbudsjett endrer rammebetingelsene, og det er ikke norsk sjøfart tjent med.

Olav Akselsen (A): Lat meg først seia at eg har svært stor forståing for den demonstrasjonen som var utanfor her i dag. I fleire år har det partiet eg tilhøyrrer, blitt kritisert av eit fleirtal her i salen for at ein ikkje har greidd å stilla opp med gode nok rammevilkår for denne næringa. Dette er sjølv sagt eit resultat av prioriteringar som me har gjort i det partiet eg er med i. Men det har vore eit fleirtal som gong på gong har sagt at det vil gje denne

næringa føreseielege rammevilkår. Det viser seg at når ein får makt til å utøva den politikken, er det vanskelegare å gjennomføra desse tiltaka.

Den førre Bondevik-regjeringa kutta i refusjonsordningane, stikk i strid med alt dei hadde lova, og trass i at dei hadde kritisert Arbeidarpartiet for ikkje å vera føreseieleg nok på dette området. Og ei av dei store overraskingane i det budsjettet som den noverande regjeringa la fram, var forslaget om å fjerna dei ordningane for ferjeriarlaga som ein hadde lagt opp til, slik at dei skulle få føreseielege rammevilkår på lik linje med det ein har i nabolanda. Så igjen – eg har full forståing for at folk protesterer, for det er svært mange som har røysta på desse partia nettopp for å sikra gode rammevilkår. Og når dei då ser at det første desse partia som dei har røysta på, gjer, er å rømme frå lovnadene sine, så skjønar eg at ein både blir bekymra og forarga over det som har skjedd.

Når det så gjeld forslaget om at ordningane for ferjeriarlaga bør gjerast meir generelle, så er ikkje eg i stand til å svara konkret på det her og no. Det får me diskutera vidare i komiteen når det måtte høve seg. Men me vil kjempa for at dei ordningane som me la opp til i vårt budsjett, kan overleva, slik at den delen av næringa i alle fall får føreseielege rammevilkår.

Inge Ryan (SV): Representanten Olav Akselsen var opptatt av distriktpolitikk i sitt innlegg, og det er jeg veldig glad for. Han pratet mye om at det er et dårlig distriktsbudsjett som er blitt lagt fram for oss nå, og det er jeg helt enig i. Det er vel et av de dårligste distriktsbudsjettene vi noen gang har sett, som vil bety en negativ utvikling, tror jeg, i Distrikts-Norge. Men det er ikke det første dårlige distriktsbudsjettet vi ser. Jeg som har levd i Distrikts-Norge de siste 20 årene, og som har drevet lokalpolitikk, har følt dette tett på kroppen og har opplevd at de aller, aller fleste statsbudsjettene som har kommet, har vært dårlige for distriktene. De har ikke vært like dårlige alle sammen, det har gått litt i bølger – enkelte har vært brukbare, enkelte har vært svært dårlige. Denne gangen får vi igjen et svært dårlig distriktsbudsjett. Det er ikke noe problem med et dårlig distriktsbudsjett for ett år. Det vil ikke føre til dramatiske endringer i Distrikts-Norge. Problemet er at vi har hatt en distriktpolitikk de siste 20 årene som har vært dårlig.

Og mitt spørsmål til Olav Akselsen blir derfor: Kan Olav Akselsen og Arbeiderpartiet tenke seg å være med på å kaste den distriktpolitikken vi har, over bord, at vi lager oss et nytt puslespill, et mye større puslespill, og legger nye brikker og tenker distrikt på nytt igjen, så vi slipper å få den enorme forvitringen og utarmingene som vi opplever dag etter dag, vi som velger å bosette oss oppe i dalene, ute på øyene og inne i fjordene? Kan Arbeiderpartiet – de som har vært med og styrt dette landet i mange år – tenke seg at vi nå revurderer fullstendig den norske distriktpolitikken og legger brikkene på nytt?

Olav Akselsen (A): Eg har stor forståing for at folk som bur i ein del av landet der det er nedgang i befolkninga, talet på eldre går opp og det blir vanskelegare

og vanskelegare å halda oppe tilbod som skular, barnehagar og den type ting, er bekymra. Så vidt eg skjønar, kjem Inge Ryan frå ein slik plass, og han opplever det kanskje derfor slik at den distriktpolitikken som har vore ført i Noreg i dei siste 20 åra, har vore feil.

Eg trur dessverre ikkje at me kan gjera vedtak om at folk skal bli buande der dei bur. Men på den andre sida meiner eg at dei tiltaka me legg til rette for her på Stortinget, har betydning for befolkningsutviklinga og kan vera med og styra utviklinga i store delar av landet, og då er det viktig at me finn fram tiltak som er best mogleg. Det finst altså eksempel på distriktsområde der ein òg har hatt vekst i befolkninga, og fått ei mykje gunstigere befolkningsmansetjing enn det som f.eks. er tilfellet i indre delar av Nord-Trøndelag.

Når ein har opplevd ein negativ trend over mange år, bør ein gå igjennom alle dei verkemidla ein har, for å sjå om ting kan gjerast på ein betre og meir effektiv måte, og om andre tiltak har betre verknad enn dei tiltaka ein har brukt til no. Den førre regjeringa hadde i alle fall ein offensiv politikk med omsyn til å prøva å lokalisera mest mogleg av den statlege aktiviteten, særleg ny aktivitet, til andre delar av landet enn Oslo-gryta.

Dersom ein er einig i den beskrivinga at mange ting har gått feil veg dei siste åra, bør ein i alle fall ikkje gå inn for det budsjettet som regjeringspartia no har fremma, for det vil medverka til ei sterkare sentralisering og ein mykje vanskelegare situasjon for Distrikts-Noreg, ikkje minst når det gjeld å skapa nye arbeidsplassar.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Per Erik Monsen (FrP): Det snakkes fra mange hold vakkert om nødvendigheten av å bedre kommuneøkonomien fordi det er her velferden skapes. Likeverdige tilbud skal være målet innenfor kommunenes kjerneområder som skole, helse og omsorg.

Så har man skapt et system som i praksis viser seg å prioritere helt andre politiske målsetninger. Rapporten fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi viser at fordelingen av de statlige rammeoverføringene til kommunene i stor grad er medansvarlig for det. Samlebegrepet «kommuneøkonomien» gir egentlig svært liten mening når vi ser at inntektsforskjellene kommunene imellom er meget store, og at disse forskjellene i stor grad er skapt i denne sal. Når gjennomsnittsinntekten for kommunene i Vestfold er 91 pst. av landsgjennomsnittet, og den for kommunene i Østfold er 92 pst., mens den tilsvarende prosenten for Finnmark er 133, viser det med all mulig tydelighet at geografi er det viktigste kriteriet for fordeling av de statlige rammeoverføringene. I tillegg kommer arbeidsgiveravgiften, elavgiften, spesielle skatteregler osv. Dette fører naturligvis til det alle sier de er imot, nemlig store forskjeller i de kommunale tjenestetilbudene.

Fremskrittspartiet mener at overføringene fra staten til kommunene skal skje etter objektive kriterier. Derfor må en vesentlig større del gis som innbyggertilskudd, fordi det er den delen av rammeoverføringene som gis etter

kriterier som tar hensyn til kommunenes ulike utgiftsbehov, og som legger til rette for en likeverdig kommunal service i alle landets kommuner. Andre tilskudd, som Nord-Norge-tilskuddet, regionaltilskuddet og det ekstraordinære skjønnstilskuddet, er motivert ut fra en politisk tenkning som har som mål å forfordle noen kommuner og regioner på bekostning av andre, basert på geografisk beliggenhet.

Fremskrittspartiet ønsker å sikre alle kommuner et likeverdig tilbud innenfor kjerneområdene skole, helse og omsorg. Vi mener at den beste måten å gjøre dette på er å la staten overta det direkte økonomiske ansvaret for disse aller viktigste offentlige oppgavene. Bare på den måten kan vi unngå de store og til dels dramatiske forskjellene i tjenestetilbudene som vi ser i dag.

I Fremskrittspartiets alternative budsjett kutter vi ca. 3,4 milliarder kr i overføringene til kommunesektoren, men virkningen på lønninger og priser som følge av Fremskrittspartiets samlede opplegg vil føre til at stort sett alle kommuners økonomi styrkes.

Fremskrittspartiet mener at det er store potensielle effektiviseringsgevinster å hente i offentlig virksomhet, ikke minst i kommunesektoren. Effektivitet er først og fremst et spørsmål om å oppnå resultater, fortrinnsvis med mindre ressursinnsats. Den sosialdemokratiske løsningen har hele tiden vært å putte mer penger inn i offentlig sektor framfor å se på selve organiseringen og effektiviteten. Dette betyr ineffektivitet og gir ikke samfunnsøkonomisk optimale løsninger.

Markedsøkonomien har vist at konkurranse er et godt virkemiddel for å oppnå størst mulig effektivitet og gode tilbud til rimelige priser. Derfor bør også offentlige tjenester konkurransestimuleres. Det er ingen grunn til at oppgaver som det offentlige har ansvaret for, må utføres i offentlig regi. Det offentlige kan konsentrere seg om å finansiere tjenestene og overlate til private å produsere dem. Skal private bedrifter og offentlige etater konkurrere om oppdrag, forutsetter det at konkurransen er reell. Det er dessverre ikke tilfellet i dag, og det er særlig to forhold som gjør at det er slik.

For det første har det offentlige ofte ikke en reell prising av sin tjenesteproduksjon, fordi ikke alle kostnader er med i kalkylen, som husleiekostnader, deler av administrasjonskostnader o.l. For det andre må vi få en momskompensasjonsordning som er generell, og som ikke favoriserer produksjon med egne ansatte. Det er avgjørende at Regjeringen følger opp sine løfter fra Sem-erklæringen og lager en momskompensasjonsordning som er generell, som går direkte til den avdeling eller den etat som har hatt utgiften, og som gir kompensasjonen vesentlig raskere enn i dag. Da først vil vi kunne hente ut effektiviseringsgevinster fra offentlig sektor, som ikke minst Høyre har basert sine løfter om skattelette på.

Vi har fått en ny regjering som er blitt til med støtte fra Fremskrittspartiet. Grunnlaget for en slik støtte var løfter om at denne regjeringen ville føre en annen politikk enn arbeiderpartiregjeringen. Særlig hadde vi store forventninger til Høyres løfter om betydelige skatte- og avgiftslettelser. Det er ikke å ta for hardt i å si at våre for-

ventninger så langt ikke på langt nær har blitt innfridd. Det er overraskende at en regjering med Høyre som det absolutt største partiet står fast på et budsjettforslag som inneholder skatte- og avgiftsskjerpelser på en lang rekke områder.

Regjeringen ønsker å øke tobakksavgiften, engangsavgiften på bil, årsavgiften, omregistreringsavgiften, bensinavgiften, dieselavgiften, båtmotoravgiften, smøroljeavgiften, CO₂-avgiften, avfallsavgiften, kjemikalieavgiften, sjokoladeavgiften, grunnavgiften på drikkevareemballasje, miljøavgiften på drikkevareemballasje og sukkeravgiften. Dette er forslag om skjerpelser av 15 ulike avgifter.

Fremskrittspartiet går imot disse skjerpelsene og foreslår i tillegg en lang rekke lettelser på avgiftssiden, både fordi vi mener at det generelle skatte- og avgiftsnivået i Norge er altfor høyt, og fordi avgiftene rammer spesielt usosialt, dvs. uten hensyn til betalingsevne. Særlig gjelder dette noen avgifter, som f.eks. elavgiften og bilavgiftene, som i tillegg til at de er usosiale, også utgjør betydelige beløp for den enkelte. Derfor foreslår Fremskrittspartiet betydelige reduksjoner i disse avgiftene.

Fremskrittspartiet tar også den betydelige og stadig voksende handelslekkasjen til Sverige og Danmark på alvor og ønsker å gjøre noe med den. Den eneste farbare veien å gå er å gjøre noe med det høye norske avgiftsnivået, spesielt alkoholavgiftene, fordi alkohol er kanskje den viktigste lokkevaren i forhold til grensehandelen, men også fordi den store avgiftsforskjellen mellom Norge og resten av Europa gir grobunn for organisert kriminalitet av betydelige dimensjoner. Vi har sett fremveksten av maffialignende organisasjoner som har spesialisert seg på smugling av sprit og tobakksvarer. Fortjenestemulighetene er enorme, og smuglingen sammen med hjemmebrenning og taxfree-handel har ført til at under 50 pst. av brennevinet som drikkes i Norge, omsettes gjennom Vinmonopolet. I det illegale markedet er tilgjengeligheten stor, også for mindreårige, og kvaliteten dårlig, til tider livsfarlig.

Fremskrittspartiet mener at det i lengden er umulig for et land å leve med så store forskjeller i avgiftsnivå i forhold til nabolandene, og vil gjøre noe med det nå. Derfor foreslår vi å redusere tobakksavgiftene med 40 pst. og å redusere alkoholavgiftene ned til svensk nivå. Vi mener det er nødvendig å gjøre såpass kraftige grep hvis vi skal greie å endre folks atferd. En reduksjon på henholdsvis 15 og 5 pst., slik Regjeringen foreslår, vil etter vår oppfatning ikke ha noen effekt i retning av å endre folks vaner, men bare føre til reduserte inntekter for staten. Når vi vet at Sverige blir nødt til å redusere sine avgifter ytterligere, er det viktig at Norge også følger med for å unngå en ytterligere økning i smugling og grensehandel. At dette vil koste staten betydelige avgiftsinntekter, er ikke nødvendigvis riktig selv om Finansdepartementet påstår at det er slik. Det finnes noe erfaring fra utlandet som sier det motsatte. I Sveits, som hadde et høyt avgiftsnivå i forhold til nabolandene og et betydelig grensehandelsproblem, ble avgiftene på sterkvin og brennevin redusert med i gjennomsnitt ca. 40 pst. fra 1. juli 1999.

Til tross for at det totale alkoholforbruket sank med 4,5 pst. året etter, steg statens avgiftsinntekter. I tillegg fikk Sveits full momsgevinst av all grensehandel som ble trukket hjem fra nabolandene.

Budsjettet inneholder ingen tiltak for å fornye bilparken, noe som ville være det viktigste miljøtiltaket på bil-siden. Den norske personbilparken har en gjennomsnittsalder på ca. ti år, og nærmere 40 pst. av bilene er fortsatt uten katalysator for rensing av avgasser. Den høye gjennomsnittsalderen er også et sikkerhetsaspekt, idet nye biler er betydelig sikrere enn eldre. De siste årene har det vært en rivende utvikling på dette området, og det bør ikke være slik at norske bilister på grunn av høye avgifter skal være nødt til å kjøre rundt i mer trafikkfarlige biler enn bilister i andre land. Ved avgiftsomleggingen i 1996 ble det lagt til grunn at vektkomponenten skulle stå for ca. 45 pst. av engangsavgiften på typiske familiebiler. Vekten av slike biler ble den gang anslått til ca. 1 100 kilo. Etter den tid har vekten på slike biler økt med 50–100 kilo, vesentlig som følge av økt sikkerhet, både konstruksjonsmessig og som følge av nytt sikkerhetsutstyr som kollisjonsputer, blokkeringsfrie bremses osv.

Vektøkningen har ført til at vektkomponenten nå står for rundt 60 pst. av engangsavgiften. I tillegg slår progresjonen i effekt og volumdelen kraftig ut. Dette rammer i særlig grad barnefamilier, som er avhengig av større biler som nødvendigvis også må ha en større motor, men som av økonomiske grunner må velge små og mer trafikkfarlige biler som ikke dekker familiens behov. Derfor foreslår Fremskrittspartiet en gjennomsnittlig reduksjon i engangsavgiftene på 20 pst. som et første skritt for å få et avgiftsnivå på linje med gjennomsnittet i Europa. Fremskrittspartiet ønsker også å senke andre avgifter på bil og bilbruk som drivstoffavgiftene, årsavgiften og omregistreringsavgiften.

Norge har et utall av mer eller mindre godt begrunnede avgifter. Noen har en historisk begrunnelse, noen blir begrunnet ut fra miljøhensyn, mens andre er rent fiskale.

Fremskrittspartiet mener at Regjeringen bør ta en gjennomgang med sikte på å fjerne de avgiftene som er dårlig begrunnet, har liten økonomisk betydning, skaper økt byråkrati og stort sett bare er til irritasjon for folk flest.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A): Fremskrittspartiet er mer opptatt av å dele ut 1,5 milliarder kr i skattelettelse til de rikeste her i landet enn av å gi skattelettelse til dem som tjener minst, eller som har de laveste pensjonsinntektene. Fremskrittspartiet vil gi de 3 000 rikeste med de høyeste inntektene en skattelette på i gjennomsnitt 190 000 kr. Det er faktisk mer i skattelettelse til disse 3 000 rikeste enn det som de med de laveste inntektene totalt tjener og skal leve av.

Mitt spørsmål til representanten Monsen er: Hvem er det da Fremskrittspartiet prioriterer? Er det de 3 000 med de svært høye inntektene, eller er det de mange hundre tusen med de laveste inntektene?

Arbeiderpartiet foreslår å øke skattefradraget fra 900 kr til 1 800 kr når det gjelder fagforeningskontingen-ten. Det betyr rundt 300 kr i skattelettelse til hver enkelt arbeidstaker. Det er Fremskrittspartiet imot. Og selv om Fremskrittspartiet sier at de er enige i at skattene skal senkes, er de *imot* at skattene senkes på dette området.

Fremskrittspartiet er imot at arbeidsfolk organiserer seg, og de vil tilbake til den tiden da folk stod med lua i hånda og måtte be om tillegg og faglige rettigheter. Mitt spørsmål til representanten Monsen er: Hva er grunnen til at Fremskrittspartiet er *for* skattelettelser for dem som gir gaver til f.eks. fiskeklubben, men *imot* at de som betaler fagforeningskontingent, skal ha de samme rettigheter til skattefradrag?

Per Erik Monsen (FrP): Jeg ble litt usikker på hva som var spørsmålet her, men det dukket jo opp til slutt. Jeg oppfattet at det som innledning kom en rekke påstander om Fremskrittspartiets politikk som i høyeste grad er uriktige.

Jeg vil ta for meg noe av det. For det første det som dreier seg om skattelettelse til de rikeste. Jeg går ut fra at det siktes til utbytteskatten. Det er faktisk slik at det er usedvanlig viktig for norsk næringsliv at det ikke er en dobbel beskatning på utbytte. Grunnen til det er for det første at vi må ha risikovillig kapital i Norge. For det andre er det helt urimelig – og ikke bare det; det er også dumt – å forskjellsbehandle penger i banken og penger investert i næringslivet. Derfor er det viktig at vi blir kvitt denne skatten, som for så vidt også var planen i budsjettforliket. Hadde Arbeiderpartiet vært opptatt av skattelettelser for de fattige, hadde de antakelig støttet Fremskrittspartiets opplegg, for det er faktisk bedre for dem med aller minst inntekt enn det som Arbeiderpartiet selv har lagt fram. Når det gjelder fradraget for fagforeningskontingent, mener vi at det er mye viktigere for de fagorganiserte å få skattelettelse enn dette spesielle fra-draget.

Torbjørn Hansen (H): Først vil jeg betone at Fremskrittspartiet har en økonomisk politikk som på mange måter er meget god. Skatte- og avgiftslettelser, privatisering og modernisering av offentlig sektor er tiltak som bedrer vekst og verdiskaping, både privat og i det offentlige. Her er Fremskrittspartiet godt på linje med det økonomiske grunnlaget for Samarbeidsregjeringen, og på dette området er forhåpentligvis Regjeringens budsjettfor-slag en kursendring som også er god lesning for Fremskrittspartiet.

Valgkampens hovedbudskap fra Fremskrittspartiet har imidlertid også vært å øke bruken av oljepenger kraf-tig og bryte handlingsregelen for bruk av oljeformuen. En slik politikk vil gi økt inflasjonspress og renteøkning. Det har konsekvenser. 1 pst. renteøkning vil for en hus-holdning som har 1 mill. kr i gjeld, bety 10 000 kr i økt rente. For bedriftene er finanskostnadene og rentenivået en svært viktig rammefaktor, og for kommunene, som har 80 milliarder kr i gjeld, vil 1 pst. rente bety

800 mill. kr i økte utgifter. Høyt rentenivå rammer derfor usosialt, og det hindrer også vekst i økonomien.

Det er unison enighet mellom de økonomiske fagmiljøene om at brudd på handlingsregelen vil gi renteøkning. Det er også unison enighet i bankene og meglerforetakenes analysemiljøer om at økt bruk av oljepenger vil gi renteøkning. Og vi kan faktisk observere nervøsiteten i rentemarkedet når usikkerheten om brudd på handlingsregelen stiger.

Da vil jeg bare spørre representanten Monsen om han kan nevne en eneste fagøkonom som går god for Fremskrittspartiets bruk av oljepenger, om at dette ikke påvirker rentenivået. Og hvis både markedet og fagmiljøene forventer at en svekket budsjettbalanse vil gi inflasjonspress, hva tror representanten Monsen da vil skje med renten hvis man gjennomfører det.

Per Erik Monsen (FrP): Dette blir på en måte hakk i plata fra de siste budsjettbehandlingene. Vi har hørt om ansvarlighet. Arbeiderpartiet har på en måte definert seg som det partiet som er det ansvarlige. Det Arbeiderpartiet til enhver tid gjør, er ansvarlig – også når det gjelder bruken av oljepenger.

Nå viser det seg at Regjeringen på en måte har overtatt Arbeiderpartiets definisjon. Regjeringen definerer også det Arbeiderpartiet til enhver tid foreslår, som det ansvarlige.

Fremskrittspartiet er også enig i at økt rente er usosialt. Men det vi har sett de siste årene, hvor det har vært snakket om stramme budsjetter, ansvarlighet og rentenedgang, har jo ført til det motsatte. Vi har stort sett fått renteoppgang.

Heikki Holmås (SV): Det er én ting som jeg har hørt til det kjedsommelige i den offentlige debatten, og det er hvor forferdelig det er med denne dobbeltbeskatningen av aksjeutbytte. Men det kan ikke være andre enn høyresiden med sin iboende angst for å betale skatt som synes det er viktigere å telle hvor mange ganger man betaler en skatt, enn hvor stor andel man faktisk betaler.

28 pst. betales i bedriftene, og deretter betales det 11 pst. i utbyttebeskatning. Det skulle gi i underkant av 37 pst. skatt, og det er fortsatt mindre enn den skatten som vanlige folk som betaler toppskatt, betaler, som altså

er 28 pst. pluss en trygdeavgift pluss 13,5 pst. i toppskatt. Jeg betaler gladelig heller 1 pst. skatt ti ganger enn å betale 40 pst. skatt én gang. Det viser jo at dette bare er en språklig dekkoperasjon fra høyresiden for å skjule at det vi holder på med, er å gi skattelette til de rike – først som sist.

Hvis Fremskrittspartiet stemmer for Regjeringens budsjett, må jo det bety at man synes det er viktigere med skattelette på aksjeutbytte til dem som tjener mest, enn å gi skattelette til dem som tjener mindre. Dette budsjettet vil jo føre til at de økonomiske forskjellene mellom folk i Norge kommer til å bli større. Da er spørsmålet mitt: Hvordan kan Fremskrittspartiet etter dette kalle seg et parti for folk flest?

Per Erik Monsen (FrP): Jeg har jo sagt noen ord tidligere om dette med skatt på aksjeutbytte.

Det er viktig at aksjeutbytte blir beskattet i bedriftene. Men når det gjelder dette med 28 pst., er det faktisk forskjell på arbeidsinntekt og inntekt på aksjer, i den forstand at de som har aksjeinntekt, ikke får noen pensjon. De får ingen pensjonsrettigheter av dette. Folketrygdavgiften er ikke inkludert. Det er heller ikke noen motsetning mellom det å gi skattelette til dem med høye inntekter og dem med lave inntekter. Nå er det ikke alltid slik at de som har aksjer, har høye inntekter. Det er veldig mange småsparere som også har aksjeinntekter, så jeg ser ikke noen motsetning her.

Med hensyn til kapital til næringslivet sa jeg også i stad at det er viktig at vi ikke skattlegger inntekt av aksjer annerledes enn vi skattlegger inntekt av annen kapital. Det er ikke noe ønske for dem som er interessert i norsk næringsliv, at de som har kapital, skal sette disse pengene i banken i stedet for å investere dem i næringslivet – og bankinnskudd har ikke denne ekstra beskatningen.

Det ble sagt fra en av SVs talsmenn her i dag at vi hadde for lite risikovillig kapital i Norge – og dette må jo være en måte å skaffe det på.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Presidenten vil foreslå at formiddagens møte heves, og at forhandlingene starter igjen kl. 18.00. – Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 14.55.

Møte tirsdag den 27. november kl. 18

President: K a r i L i s e H o l m b e r g

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 19)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 1

Finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2002 i Stortingets møte 11. oktober 2001, og finansministerens redegjørelse om endringer av St.prp. nr. 1 (2001-2002) om statsbudsjettet medregnet folketrygden 2002 i Stortingets møte 9. november 2001

s a k n r . 2

Innstilling fra finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2002 og forslaget til statsbudsjett medregnet folketrygden for 2002 (Budsjett-innst. S. 1 (2001-2002), jf. St.meld. nr. 1 (2001-2002), St.prp. nr. 1 (2001-2002) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-4 (2001-2002))

s a k n r . 3

Innstilling fra finanskomiteen om skatte-, avgifts- og tollvedtak for 2002, endring av Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2001, endring av trygdevedtaket for 2001, rammetilskudd til kommunesektoren mv. for 2002, tilfældige utgifter og inntekter i statsbudsjettet for 2002 og statsbudsjettets kapitler som gjelder utbytte mv. for 2002 (Budsjett-innst. S. nr. 1 (2001-2002), jf. St.meld. nr. 1 (2001-2002), St.prp. nr. 1 (2001-2002) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-4 (2001-2002))

s a k n r . 4

Innstilling fra finanskomiteen om endring av Stortingets vedtak om forbruksavgift på elektrisk kraft i statsbudsjettet for 2001 (Innst. S. nr. 24 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 100 (2000-2001))

Statsråd Per-Kristian Foss: For en uke siden la OECD frem sin oversikt over den økonomiske utviklingen i den industrialiserte verden, herunder Norge. Deres prognoser er at den økonomiske veksten i 2002 vil kunne bli den laveste verden har sett på rundt 20 år. Det er klart at Norge ikke er upåvirket av dette. Særlig vil de eksportrettede deler av næringslivet være utsatt. Likevel er de norske husholdningene i en forholdsvis solid stand finansielt, i motsetning til i de fleste andre land. Lav prisstigning og skatte- og avgiftslettelser bidrar også til dette. OECDs prognoser hva gjelder norsk økonomisk utvikling neste år, stemmer godt overens med de justerte anslag som er lagt frem i tilleggsproposisjonen fra Regjeringen. Det er derfor intet grunnlag for å uttale, slik lederen i finanskomiteen gjør i en artikkel i en av dagens aviser, at Regjeringen

«drastisk har nedjustert vekstanslaget for fastlandsøkonomien i de nærmeste årene».

Det er det intet grunnlag for.

Det er grunn til å understreke at OECD også i sine analyser understreker usikkerheten om den videre utviklingen. Den økonomiske veksten forventes imidlertid allerede i 2003 å ta seg opp til det nivået vi har sett de siste fem årene. Økonomisk vekst vil likevel ikke komme som manna fra himmelen uten at vi også politisk legger forholdene til rette for nyskaping og verdiskaping.

Samarbeidsregjeringen vil føre en politikk som sikrer velferden gjennom økonomisk vekst. Vi vil derfor redusere skatter og avgifter, gjøre Norge enklere og mindre byråkratisk og forsterke konkurransepolitikken, som et ledd i dette. Problemene i internasjonal økonomi synliggjør nå i større grad svakhetene også i norsk økonomi. Konkurransetsatt næringsliv opplever tilbakeslag, mens aktiviteten i skjermede sektorer fortsatt er høy. Vi ser med andre ord en sterk tendens til todeling i økonomien. Den delen av næringslivet som skal være grunnlaget for fremtidig velferd, blir mindre og stadig mer skviset. Dette kan ikke fortsette hvis vi ønsker et fortsatt høyt velferdsnivå. Samarbeidspartienes budsjettforslag er et skritt i riktig retning for å snu denne utviklingen.

I dagens situasjon er det først og fremst pengepolitikken som bør stimulere aktiviteten i norsk økonomi. Kombinasjonen av utsikter til svakere økonomisk vekst internasjonalt, som særlig vil ramme eksportindustrien, sterkere lønnsvekst enn hos våre handelspartnere, sterk kronekurs og et høyt rentenivå, tilsier dette. De gjeldende retningslinjene for den økonomiske politikken innebærer at pengepolitikken har fått en klarere rolle i å stabilisere utviklingen i norsk økonomi.

Regjeringen legger vekt på at budsjettet skal gi rom for lavere rente fremover. Norges Bank har signalisert at det kan være aktuelt med rentekutt. En mer ekspansiv finanspolitikk vil redusere mulighetene for en rentenedgang. Det vil være dårlig nytt både for unge i etableringsfasen og for konkurranseutsatt næringsliv. Regjeringens opplegg for 2002 legger etter min oppfatning bedre til rette for en rentenedgang i forhold til den foregående regjeringens opplegg. Vi har et opplegg med lavere utgiftsvekst, også lavere enn veksten i bruttonasjonalproduktet slik det er nedjustert. Vi har et opplegg der uttaket av oljefondet i større grad brukes til skatte- og avgiftslettelser. Det bidrar til mindre press. Og vi har et opplegg der det statlige kredittvolumet er noe lavere enn i den foregående regjeringens opplegg. Det bidrar i samme retning.

Regjeringen har lagt vekt på at budsjettpolitikken skal legge grunnlaget for et lønnsoppgjør til våren som næringslivet kan bære. Det hviler også et ansvar på arbeidslivets parter for å bidra til at lønnsveksten nå kommer ned mot nivået hos våre handelspartnere.

I formiddagens debatt har Regjeringen – ikke overraskende – opplevd kritikk mot sitt budsjettopplegg. Men kritikken spriker sterkt. Fra Fremskrittspartiet får vi høre at opplegget er puslete og har for lite høyreprofil. Fra Arbeiderpartiet og SV-hold brukes sterke uttrykk som «rasering», og man gratulerer Høyre med å være budsjett-

vinner. Jeg har vel levd lenge nok i denne salen på et vis, til å skjønne at slik «ros» har et helt annet siktemål, nemlig å skade våre samarbeidspartier, Kristelig Folkeparti og Venstre. På en måte er kanskje den form for ros en avsløring av at samarbeidslinjen i Arbeiderpartiet ikke har nådd helt frem ennå, for å si det forsiktig. Det går nemlig an å lage et budsjettopplegg med mer enn ett parti som vinner. Det finnes mer en én sannhet. Det er litt av samarbeidets natur, og det kommer vel etter hvert.

Vesentlige satsingsområder i den foregående regjeringens opplegg videreføres også i denne regjeringens budsjettopplegg. Helse, eldreomsorg og barnehager er de viktigste av disse områdene. Det er et uttrykk for en bred enighet i politikken som jeg setter pris på. Regjeringen skal videreføre satsingen på disse områder. U-hjelpssatsingen i budsjettet er rekordhøy, med 80 pst. av bruttonasjonalinntekten, og til og med fra arbeiderpartihold – vel, riktignok fra avgåtte statsråder, men det er kanskje fra slike man hører det – får Regjeringen ros for å gjøre noe med fattigdomsproblemene, for å gjøre mer enn andre. Dette har utløst at andre har kommet etter med liknende tiltak, til dels forsterket tiltakene. Det er jo bra. Dette kalles i politikken for synergieffekter, og det hjelper på.

Regjeringen har blitt angrepet sterkt for å fjerne dobbeltbeskatningen på utbytte. Denne skatten var ment å være midlertidig, og derfor er den også fjernet. Men jeg undrer meg litt over det voldsomme angrepet på dobbeltbeskatningen. I Ot.prp. nr. 35 fra 1990-91 om skattereforamen 1992, skriver arbeiderpartiregjeringen følgende:

«Departementet legger på bakgrunn av disse vurderingene til grunn at ved utformingen av utbyttebeskatningsreglene er det viktig å unngå dobbeltbeskatning av aksjeselskap og aksjonær.»

Videre:

«Det er viktig at avkastning på investeringer i aksjeselskap ikke skattlegges forskjellig fra avkastning på finanskapital for øvrig.»

Det er jeg hjertens enig i, og det er denne regjeringens politikk. Det har også vært sosialdemokratisk politikk i ca. ti år. Derfor var det litt underlig å høre på den debatten som var her i formiddag, at dette tiltaket skulle være et særlig tiltak for å hjelpe de vel bemidlede, eller de rike. Det er jo da en karakteristikk det også av Arbeiderpartiets politikk på 1990-tallet.

Jeg har også lyst til å sitere tidligere stortingsrepresentant, nå med tittelen administrerende direktør, Paul Chafey, som i et uketidsskrift nylig sa følgende:

«Fjerning av utbytteskatten vil gjøre det mindre attraktivt å låse penger inne i bedriftene og mer attraktivt å investere i bedrifter og bransjer med høyere avkastning. Endring av skattleggingen av personalopsjoner vil gjøre det mer attraktivt å belønne gode resultater med mulighet for medeierskap i bedriftene og dermed mulighet til å ta del i den verdistigning som skjer i en virksomhet som lykkes.»

Det synes jeg er en meget nyttig erkjennelse, og det tiltres.

Avslutningsvis har jeg lyst til å berøre et tema som har vært noe perifert, men dog inne i debatten, nemlig statens

eierskap i Den norske Bank. Stortinget har i en innstilling fra forrige periode, Innst. S. nr. 245 for 1999-2000 om statens eierskap i Kreditkassen, gitt sin fullmakt til statlig ned salg i Den norske Bank, dog begrenset til å stoppe på 33 ¹/₃ pst. Regjeringen legger for sin del denne fullmakt til grunn for sin politikk. Stortingsflertallet har også ønsket at Den norske Bank skal utvikle seg til å bli en ledende norsk finansinstitusjon, og dette kan nødvendiggjøre strukturløsninger. Dersom det skulle oppstå konflikt mellom Stortingets to målsettinger – eierskapsbegrensningen når det gjelder det statlige eierskapet, og ønsket om utvikling til én ledende norsk finansinstitusjon – vil vi forelegge saken for Stortinget på nytt.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Hill-Marta Solberg (A): Det må vel kunne sies om finansministeren at han i sitt innlegg var akkurat så bekymret som en finansminister bør være, litt bekymret over hvordan internasjonal utvikling vil påvirke norsk økonomi, litt bekymret over tiltakene i todelingen i norsk økonomi, og også litt bekymret over en mulig sterkere lønnsvekst i Norge enn i våre konkurrerende land. Men det som var virkelig interessant, var å høre på finansministerens utdyping av «samarbeidets natur», som statsråd Foss omtalte det.

Jeg skjønner at det har vært nødvendig – ja, selvfølgelig helt avgjørende nødvendig – å være opptatt av samarbeidet i en regjering bestående av tre partier. Regjeringen ønsker jo også selv å bli husket som Samarbeidsregjeringen.

Det som kanskje gir grunn til undring, er at det overhodet ikke bekymret finansministeren, som for kort tid siden la fram sitt aller første statsbudsjett – vi har det til debatt i Stortinget i dag, og vi skal også debattere det i morgen – at det ikke er noe flertall som har uttrykt vilje til å støtte hans budsjett her i salen. Finansministeren viet ikke den utfordringen Regjeringen står overfor i møte med Stortinget, med ett eneste ord i sitt innlegg, og det synes jeg var ganske oppsiktsvekkende.

Det må vel også kunne sies, i samarbeidsånden da, at Regjeringens nyvinning når det gjelder samarbeidstenkingen, i hvert fall ikke har slått ut i forhold til opposisjonen på Stortinget. Hvis det hadde vært tilfellet, ville vi hatt en annen situasjon i denne finansdebatten enn det vi faktisk har.

Min utfordring til finansministeren er: Er det mulig for Stortinget å få høre finansministerens vurdering av situasjonen han og hans regjering befinner seg i, der hans framlagte budsjett ikke har noe avklart flertall ved behandlingen i Stortinget i dag og i morgen?

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg forstår at problemet var at jeg var sånn passelig bekymret for økonomien, men litt for lite bekymret for den politiske situasjonen. La meg bare si om økonomien at jeg tilstrebet å gi en ganske nøktern beskrivelse, og markerte vel også en viss avstand til tendenser til svartmaling av norsk økonomi, hvilket jeg mener det ikke er noe grunnlag for. Jeg tror

jeg traff sånn noenlunde, og jeg føler også at det ikke er stor uenighet om akkurat beskrivelsen i forhold til tidligere og nåværende regjeringspartier.

Så til situasjonen i Stortinget. Det hadde vært en fordel om budsjettet hadde vært lagt frem ikke bare med en beskrivelse av interessant arbeid i komiteen og ros til komiteens medlemmer, hvilken jeg meget gjerne tiltrer, men også med en avklart situasjon hva gjelder et flertall. Men når jeg lytter til debatten, må jeg nok si at jeg opplever ikke den helt store avstand eller dramatisk. Og jeg registrerte at finanskomiteens leder i en artikkel som står offentliggjort i Dagens Næringsliv, skriver om Bondevik-regjeringens budsjettforslag at det «går i riktig retning».

Jeg husker jo også såpass langt tilbake som til for fire år siden, da vi også diskuterte budsjettssamarbeid. Da var det et budsjett som inneholdt ganske betydelige skatteøkninger, som det var mulig å oppnå enighet om ved å redusere skatteøkningene, dog ikke helt fjerne dem. Nå dreier det seg om et budsjett med skattelettelser som etter mitt beste skjønn går i en slik retning at også Fremskrittspartiet vil kunne støtte det. Og det har vært uttrykt fra denne talerstolen ved flere anledninger.

Jeg skal ikke la meg invitere til å spekulere ytterligere i debattens utfall i dag eller i morgen. Jeg skal bare peke på at det er bred oppslutning i Stortinget om å respektere det som ofte omtales som det nye budsjettssystemet, det som nå altså har vart i over en periode.

Siv Jensen (FrP): Finansministeren innledet med å snakke litt om prognosene for vekstutsiktene for norsk økonomi, hvor han bl.a. påpekte at det ikke var belegg for min påstand om at Regjeringen hadde nedjustert vekstanslagene for norsk økonomi. Første spørsmål til finansministeren blir da: Betyr det at finansministeren er godt fornøyd med de vekstprognoser vi nå ser for norsk økonomi for de kommende årene, og at han og Regjeringen ikke vil foreta seg noen verdens ting for å bidra til økt vekst? Det ville i så fall være en betydelig avklaring i en så viktig debatt.

Men det finansministeren sa som jeg er enig i, er hvor viktig det er å legge til rette for nyskaping og verdiskapning. Og et virkemiddel som man kan bruke, og som jeg har registrert at finansministeren, dog før han ble finansminister og i valgkampen, var veldig opptatt av å gi uttrykk for, et område vi kunne bruke noe av vår oljerikdom på, er å investere i veibygging, særlig fordi vi hadde ledig kapasitet. Det gikk 3 300 ledige anleggsarbeidere. Det ville være en fornuftig måte å disponere noe av vår rikdom på, ikke minst fordi det også ville bidra til økt verdiskapning. Senest i Brennpunkt på NRK for ikke mange dagene siden var finansministeren – dog før han ble finansminister – sitert på dette.

Da blir mitt neste spørsmål: Mener finansministeren dette fortsatt, eller var det noe han bare mente før han ble finansminister, og mens det var valgkamp? Det kunne også være en ganske interessant avklaring å få på et spørsmål som veldig mange mennesker lurer på hvorfor vi ikke kan, særlig når vi nå har fått resultatene for olje-

fondet for tredje kvartal, som viser betydelig fall, og at investeringene våre er høyst usikre. Kanskje det da kan være fornuftig å se på andre måter å plassere noe av vår nasjonalformue på, slik at den vokser og kommer flere av befolkningen til gode.

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg tror det er ganske viktig å ha nyanser når man skal beskrive økonomi. Det er forskjell på å si at Regjeringen har drastisk nedjustert vekstanslagene og til å konstatere en viss nedjustering av vekstanslagene for innenlandsk BNP med tre tideler. Anslagene for ledigheten er justert opp med to tideler. OECDs prognoser for Norge, som har kommet etter at Regjeringen la frem sine, bekrefter i all hovedtrekk dette. Det er ikke noe drastisk over dette.

Jeg tror også at uttrykk som at norsk økonomi ikke har «råd til en stat som går amok i å samle jordisk gods i form av utenlandske papirer», heller ikke er noen treffende beskrivelse på norsk økonomi. Jeg tror ikke man treffer mange økonomer verken hjemme eller ute som synes at dette liksom bidrar til å gjøre Norge til et attraktivt land å investere i, slik vi alle vil bidra til.

Jeg mener at veiutbygging er et meget fornuftig område for statsbudsjettet å investere i. Sem-erklæringen, som er Regjeringens grunnlag for fire års budsjetter, inneholder ganske ambisiøse satsinger både på veiutbygging og på kollektivsatsing. Det er min hensikt at dette skal følges opp i hvert enkelt budsjett fremover, i tråd med det de økonomiske rammer muliggjør. Jeg tror imidlertid at man er litt på villspor hvis man ser dette som en slags alternativ oljefondsinvestering. Jeg tror også at man er på villspor hvis man bruker en periodisk nedgang i aksjeverdier som følge av terrorangrepet på USA den 11. september, som begrunnelse for veiutbygging. Jeg har mange bedre begrunnelser enn det, men jeg forstår at vi da er enige om konklusjonen.

Øystein Djupedal (SV): Det som slo meg da jeg hørte finansministeren her i Stortinget, var den tonen som han anla, ikke nødvendigvis det han sa.

Jeg er litt forbauset over at en finansminister som ikke har flertall bak sitt budsjett i Stortinget, kan tillate seg å drive harselas på den måten som vi kjenner det fra Per-Kristian Foss den gangen han satt her i Stortinget. For så langt jeg kjenner til det, finnes det ikke flertall bak Regjeringens budsjett, og det må vel nærmest forstås dithen at dette heller ikke var noen invitasjon til at noen eventuelt skulle støtte Regjeringens budsjett. Det kan vel da vanskelig forstås på noen annen måte enn at Regjeringen nå har innsett at det bare er med tvang man kan få et budsjett igjennom i Stortinget. Det er ingen god start for en regjering, og det er heller ingen god start etter min vurdering at finansministeren velger å bruke harselas istedenfor å bruke invitt. Men la nå det ligge. Det får være en annen diskusjon.

I avslutningen av sitt innlegg tok finansministeren opp dette med salg av DnB. La meg bare si følgende: Jeg la merke til at tidligere statsminister Jens Stoltenberg forleden dag i et TV-program knyttet til salget av Kreditkas-

sen sa at hvis man eier 33,3 pst. og egentlig har et blokkerende mindretall, vil situasjonen være slik at når det kommer et bud på en bank, vil ikke staten på tross av det klare å blokkere for de andre private eierens ønske om å realisere en gevinst. Hvis man nå skal selge seg ned til 33,3 pst. i DnB, kan den samme situasjonen oppstå som oppstod i forbindelse med Kreditkassen. Det kan da være at Dresdner Bank, Deutsche Bank eller en eller annen stor internasjonal aktør ønsker å kjøpe DnB fordi dette er en lukrativ bank.

Det som jeg tror må bekymre Per-Kristian Foss – for han er også i sin alminnelighet bekymret for næringslivets rammevilkår – er: Tenk den situasjonen at vi ikke har oppegående forretningsbanker med hovedkontor basert i Norge. Nå har Kreditkassen gått, nå har Fokus Bank gått, nå har andre finansinstitusjoner nesten gått – og det var bare på håret at ikke Storebrand også får utenlands. Ser ikke han fra sitt ståsted det som mange næringslivsledere nå advarer mot i avisene, nemlig at vi ikke må stille oss i en slik situasjon at også DnB havner utenlands?

Statsråd Per-Kristian Foss: Det er mange måter å se på moroa på. Men at jeg liksom skulle ha drevet harselas i mitt innlegg over mulighetene for Regjeringen til å få flertall for sitt økonomiske opplegg i salen, har jeg litt problem med. Jeg prøvde i all enkelhet å peke på at flere partier faktisk har pekt på at det er stort sammenfall mellom den avgåtte regjering og den nåværende regjering på en del viktige prioriteringsområder som jeg nevnte, eldreomsorg, barnehager og helse. Jeg pekte også på at det partiet som har bidratt til at vi har fått et regjeringsskifte, Fremskrittspartiet, også har karakterisert budsjettet som et skritt i riktig retning, men ikke nok skritt, det skjønner jeg jo. De har også fremhevet at budsjettet på et par viktige områder tilfredsstillende de krav som dette partiet har stilt, nemlig lavere utgiftsvekst og historiske skattelettelser – ikke nok, men i riktig retning.

Så til Den norske Bank. Først litt om historieskrivningen: Det var vel ikke akkurat press eller noe lignende som fikk stortingsflertallet til å snu. Jeg opplevde den prosessen som representant fra salen. Jeg tilhørte ikke flertallet, men jeg registrerte jo at flertallet endret oppfatning ut fra endrede synspunkter på hvordan verden, og særlig bankstrukturen i Norden, hadde utviklet seg. Det er tillatt å endre oppfatning, og det førte også til et klarsignal til at staten solgte sine aksjer til det som nå er Nordea, som er en bank som bidrar til et godt tilbud i Norge og til konkurransen i bankstrukturen i Norge.

Jeg har i mitt innlegg fremhevet det som stortingsflertallet har bedt om, nemlig at Den norske Bank blir en ledende finansaktør i Norge. Det er noe man politisk ikke kan vedta. Man kan heller ikke legge frem en plan for det. Men dette er en invitt til Den norske Bank til eventuelt å søke mulige strukturløsninger. Jeg tror på at slike strukturløsninger finnes dersom de ikke dikteres fra politisk oven, men dersom de kommer som et initiativ fra banken selv.

Morten Lund (Sp): Høyres valgløfter var mindre skatt og bedre skole, og skatteløftet holdes til gagns: 5 milliarder kr mindre personskatt påløpt enn i dag – 80 pst. av det til de rikeste.

Skattelettene som vidunderkur også for næringslivet har vi fått hørt om i en del replikkordskifter i dag. Nyetablerere som ikke betaler skatt, har fordel av det, selv om de også mister starthjelpen fra SND og fra kommunale næringsfond. Næringslivet i distriktet, der de får lite av denne skatteletten, har også fordel av det, selv om de også mister mye av den hjelpen de har hatt før.

Men skoleløftene var det kanskje ikke råd til, og det er kanskje også vanskelig å se hvordan skattelette skal gi bedre skole. Når det gjelder grunnskolen, finner vi i budsjettet 100 mill. kr utover det som var lovet i vår, og det skal gå til én time i uken i norsk til 2. og 4. klasse fra høsten. De skal da antakelig lære å skrive takkekort korrekt!

Senterpartiet tror det koster mye å få til en bedre skole, og at det allerede i dag er for lite penger til å få det til. Det trengs flere voksne som gir ungene lyst til å lære. De trenger en god start, og skolen skal også delta for å forebygge kriminalitet.

I dag har kommunene så lite penger at de legger ned grendeskoler, og de har ikke råd til vikarer. Hvis de skal få til noe utover dette, er alternativet deres når de ikke har flere vikarregninger å kutte på, kanskje å kutte på eldreomsorg og barnehager. Spørsmålet til finansministeren er da: Når skal skoleløftet bli konkretisert med økte midler til dem som driver grunnskolen?

Statsråd Per-Kristian Foss: Jeg vil starte med å gi Senterpartiet ros. Det skjer ikke hver dag. I dagens ettermiddagsnyhetssending hørte jeg Senterpartiets leder, Enoksen, var ute og sa at skylden for Senterpartiets kjempe-dårlige valg bare var én: Senterpartiet selv. Med erfaring fra mange års beskrivelser av valgnederlag tror jeg det er en ærlig og god forklaring og en veldig enkel forklaring. Men det enkleste er ofte det beste.

Én ting til vil jeg også gi som et råd, og det er: Hold litt fast på politikken over tid! Når jeg nå hører Morten Lund tale om utbytteskatt, kjenner jeg ikke igjen tidligere finansminister Restad, Senterpartiets Restad, og et parti som jo advarte mot utbytteskatten og understreket at den skulle være midlertidig. Jeg tror man tjener på å holde litt linje over tid, også i slike spørsmål hvor mange taler varmt om forutsigbarhet.

Jeg tar til meg den kritikk eller ros det måtte være å si at skatteløftene er oppfylt til gangs. På skolesiden har vi også gjort en del, men en del gjenstår. Jeg tror det er viktig at vi nå har gitt et økt timetall, som gjør det mulig å styrke undervisningen i norsk. Redskapsfag er viktig. Jeg er helt enig i at skolen har oppgaver også utover det rent undervisningsmessige. En god skole kan ikke bare avleses av bevilgninger og økonomi. Den har sammenheng med kvalitet på ledelse, foreldreoppslutning og stemning i et lærerkollegium, for å si det slik, og den samlede oppslutning om skolen i lokalmiljøet. Det er viktig, men det er ikke alt som kan styres via budsjetter.

Nå starter vi en prosess med skolepolitisk reform, hvor en del av reformen vil være å desentralisere og overlate mer ansvar til den enkelte skole, mindre A4-styring fra sentralt hold. Det tror jeg vil utløse en del lokal kreativitet, som faktisk heller ikke lar seg avlese av budsjetter, men som kan gi bedre skoler, bedre undervisning og et bedre miljø.

Tore Nordtun (A): Det er faktisk mange nye retninger i dette statsbudsjettet som er framlagt. Det jeg har lagt mest merke til, er at Regjeringen i statsbudsjettet legger opp til en omfattende privatisering av bedrifter. Jeg ser at en av grunnene for denne omfattende privatiseringen er at det statlige eierskapet framover skal begrenses til selskap av en forvaltningsmessig karakter og selskap der eierskapet har en klar politisk begrunnelse.

For å ta et eksempel: Vi har Statkraft, som er den desidert største elektrisitetsprodusenten, og som eier og disponerer vannkraftanlegg og magasiner i stor stil. Det har vært et meget godt redskap for den norske stat og det norske samfunn i oppbyggingen av hele industrisamfunnet vårt. Det har etter det jeg kan skjønne, ikke vært noen belastning verken for staten eller samfunnet at vi har hatt dette redskapet. Skal vi også her ha en gigantisk privatisering? Og hva med det norske eierskapet i denne bedriften? Hadde det ikke vært fornuftig å sette noen stolper på plass framover?

Er det slik nå at vi skal få nok kapitalister i det norske samfunn til å ta vare på disse selskapene når de nå skal privatiseres? Hvordan vil det gå med dette selskapet når den historisk sett klare betingelsen om hjemfallsretten kommer inn? Kan finansministeren redegjøre for det?

Finansministeren sa at de hadde hatt veldig liten tid på seg til å få gjort det de ville. Man jammen har de fått gjort mye når det gjelder distriktsstøtten! De kutter ca. 1 milliard kr i SND. Blir det slik, tror jeg at vi ved neste budsjett skal få en varmere runde i dette storting.

Statsråd Per-Kristian Foss: Ja, representanten Nordtun er en velvillighetens mann, så han overøser oss med ros for å ha fått gjort mye på kort tid! Jeg tar det til meg, selv om vel ikke alt var ment direkte positivt.

Spørsmålet var om det ikke snart var på tide å «sette noen stolper på plass», for å bruke replikantens eget uttrykk. Det er jeg helt enig i. Jeg tror det er på tide med en fordomsfri gjennomgang av det statlige eierskapet, og se hva det er vi egentlig fortsatt trenger.

Statkraft var en gang et redskap for bl.a. industrikontrakter. Det er det ikke lenger. Statkrafts forhold til hjemfallsretten er ikke noen nødvendig sammenheng. Vi skal i Regjeringen utrede dette nærmere og legge det frem på egnet måte, men hjemfallsrett kan man jo i prinsippet beholde uten å ha Statkraft som sådan.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiets leder, Jens Stoltenberg, har gitt uttrykk for noe jeg også er enig i, nemlig at det kanskje er behov for et visst statlig eierskap enkelte steder, i alle fall i mindretallsposisjoner, for å sikre tilstedeværelse i Norge, lokalisering av hovedkvarter, osv. Det kan være en absolutt hørbar begrunnelse. Men i for-

hold til Statkraft er vel kanskje ikke faren for utflytting det som er det mest nærliggende! Jeg tror anleggene ligger rimelig fast. Jeg tror derimot det er i forhold til andre typer virksomheter – la oss kalle det kunnskapsindustrien i veldig vid forstand – at faren for utflytting av både forskningsbiter og hovedkvarterer er mer faretruende, for å si det slik. – Vi skal få en bred gjennomgang av det som er av begrunnelser.

Jeg registrerer at den åpenhet som var til stede i Arbeiderpartiet i forrige periode for salg av statsaksjer, ikke i samme grad er der nå. Men la meg si det slik at det skal godt gjøres å få solgt så mye som Arbeiderpartiet gjorde i sin siste regjeringperiode i løpet av rimelig kort tid. Det er ikke noe mål i seg selv, men jeg tror vi skal fortsette på litt av samme linjen.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Heidi Grande Røys (SV): Representanten Øystein Djupedal har i sitt innlegg gitt ein ganske god gjennomgang av det som er SVs hovudprioriteringar i vårt alternative budsjett, så eg skal konsentrere meg om ein del område som han ikkje var inne på.

Eg skulle gjerne ha sett at debatten omkring budsjettet i haust hadde dreidd seg om andre ting enn om kven som gir mest skattelette og kven som har ansvaret for at vi ikkje har fått eit fleirtalsforslag her i dag. Eg skulle gjerne høyrte at fleire var opptatt av kommuneøkonomi og distriktpolitikk òg når det ikkje er valkamp.

I debatten om kven som har skulda for manglande fleirtal, har dei dramatiske forslaga frå Regjeringa når det gjeld distriktpolitikk, nesten ikkje fått sin plass, før i dag. Heldigvis vakna næringslivet etter kvart, og vi fekk eit ras av protestar mot kutta i SND-ordninga spesielt. Regjeringspartia valde så å pynte litt på forslaget i innspurten i finanskomiteen, men framleis er det ikkje tvil om at forslaga når det gjeld distriktpolitikk, er svært dårlege.

SV har derimot valt ein sterk distriktsprofil i sitt forslag. Vi satsar både på næringsutvikling og på tenesteutvikling i distrikta. Det er press i sentrale strøk på både bustader og infrastruktur, mens distrikta tapar i kampen om arbeidsplassar. Det er òg sånn, dessverre, at avstanden mellom folk og tenestetilbodet blir større i distrikta. Vi gjer noko med det. Eit av dei viktigaste grepa er å styrkje kommuneøkonomien. Det hjelper ikkje at bedriftene ute i distrikta kan tilby deg ein interessant jobb, når kommunen ikkje kan stille opp med skular til ungane, ein barnehageplass eller at det er eit rimeleg oppegående kultur- og fritidstilbod å nytte seg av. Folk vert nemleg meir opptatte av å ha kvalitetar på fritida si, og det held ikkje å tilby rein natur åleine. Folk finn det òg lite interessant at ungane må busse fleire mil på dårlege vegar kvar dag, eller at opningstidene i barnehagen er så knappe at ein ikkje kan vere i full jobb, og langt mindre pendle. Å klare å behalde eit godt velferdstilbod ute i kommunane er difor veldig viktig om vi skal klare å stoppe flyttestraumen til sentrale strøk. SV gir kommunane eit sånt lyft. Vi styrkjer kommuneøkonomien med 4 milliardar kr

i frie inntekter og ytterlegare over 3 milliardar kr gjennom diverse andre øyremerkte tilskot. Slik får kommunane ei moglegheit til å halde ved lag grendeskulane sine, ha eit oppegåande barnehagetilbod, gode helsetenester og rike kulturtilbod.

Eit anna tiltak er den differensierte arbeidsgjevaravgifta. Den er eit av våre mest sentrale distriktpolitiske verkemiddel. Den gjer arbeidskrafta billegare i distrikta enn i sentrale strøk. Vi har valt å leggje inn ytterlegare 1 milliard kr i denne ordninga. Sånn blir det lettare å få til både nyetablering, hindre sentralisering av arbeidsplassane og heller flytte arbeidsplassane frå sentrale strøk og ut i distrikta. Det var jo eit ganske vesentleg debatttemne i valkampen, i alle fall ute i distrikta.

Det er elles brei semje om at vi skal ha eit lønsamt og blomstrande næringsliv om vi skal klare å halde oppe velferdsstaten. Den nye regjeringa har høg flaggføring på å tilretteleggje for nyskaping og næringspolitikk, og det har fått ein brei plass i Sem-erklæringa. Det blir difor både uforståeleg og ganske vanskeleg å skjønne at dei mest dramatiske kutta i dette budsjettet kjem på rammen til SND, på dei regionale og dei kommunale næringsfonda og på jordbruksavtalen. Ein representant frå Arbeidarpartiet siterte før i dag ein frå Sandane Næringshage, som er i mitt heimfylke. Ein annan representant, som forvaltar dei kommunale og regionale næringsfonda, uttala då han såg dette budsjettet, at heretter kan vi ikkje drive med noko anna enn prat. Eg trur det er nok prat og litt for lite handling frå før av, slik at å kutte her er veldig dårleg politikk. SND spelar nemleg ei viktig rolle som pådrivar i nærings- og distriktsutviklinga. Spesielt i desse tider når ein opplever tørke i marknaden for risikokapital, er det viktig at vi har dette offentlege instrumentet som stimulerer til nyskaping og utvikling.

Mange andre land stimulerer næringslivet sitt, mens denne regjeringa altså gir oss det mest dramatiske kuttet i distriktsverkemidla nokosinne.

SND er med på å få fram gründerar og småbedrifter i ein vanskeleg oppstartsfase, og vi registrerer at havbruksnæringa og IT-industrien er mellom dei som reagerer skarpast på forslaget. Det er ikkje nokon ukjent høg-repolitikk å ville kutte i selektiv næringsstønning, men at Kristeleg Folkeparti, som i sitt program skriv at ein nettopp må vere villige til å bruke økonomiske verkemiddel for å kunne halde oppe busetnad i Distrikts-Noreg, er med på dette, er meir enn vi kan forstå.

No seier Regjeringa at skattelette og vegbygging skal vege opp mot desse kutta. Men ser vi på utbytteskatten, er den ikkje berre skeivt fordelt, men den er òg mykje uheldig for distrikta. Nesten halvparten av skatteletten på 1,3 milliardar kr går altså til Oslo-området, og for ein stor del til aksjonærar i større, etablerte selskap. Eit fylke som Sogn og Fjordane, der eg kjem ifrå, ville motta 1,2 pst. av lettane i utbytteskatten. Same fylke får òg 15 millionar kr meir til veg, men til saman blir jo dette berre småsummar samanlikna med dei kolossale kutta i distriktsretta tilskot.

Så kan ein jo lure på kor det vart av det kystmanifestet som Høgre presenterte i valkampen. For nettopp opp-

drettsnæringa og ein del av dei maritime næringane, som skipsbyggingsindustri og anna, vert ramma av kutt i SND-midlane. Og i tillegg har ein altså kutta på forskning og utvikling innanfor fiskeri- og havbrukssektoren. SV gjer altså det motsette. Vi går mot kuttforslaga og tvert imot aukar risikolånordninga med 200 millionar kr.

Når det gjeld den næringsretta forskinga, har SV valt å vidareføre den såkalla FUNN-ordninga. Og ikkje berre vidarefører vi den, vi aukar den med 400 millionar kr framfor å opprette ei skatteintensivordning for forskning og utvikling. Ordninga har for så vidt berre eksistert eit halvt års tid, men den er veldig vellukka. Den er føreseieleg, den er ubyråkratisk, den er lite ressurskrevjande, og den er rask. Det er vår oppfatning at ei tilskotsordning vil fungere langt betre enn skatteinsentiv, fordi mange av desse bedriftene ikkje har den nødvendige likviditeten til å gå inn i eit langsiktig forskingsprosjekt. Det går òg for så vidt ei ganske lang tid frå ein puttar inn pengar i eit forskings- og utviklingsprosjekt til det gir ein positiv kontantstrøm tilbake til bedrifta. Difor er eit kontanttilskot mykje betre, og det kunne vere avgjerande for om bedrifta skal kunne gå inn i ei forskingsverksemd.

Sjølv om hovudstadspressa prøver å framstille det som noko anna, og sjølv om det er farleg å snakke om for dårlege vegar når ein kjem frå Sogn og Fjordane, som har hatt Opseth i mange år i denne salen, prøver eg meg likevel, for eg kjenner på kroppen kvar dag i mitt fylke kva ein slit med ute i distrikta med for få og for dårlege vegar og med vegar som er utsette for ras. Det rammar persontransport, og det rammar varetransport. SV nesten doblar rassikringspotten, og vi legg inn 130 millionar kr meir til rassikring det kommande året. Vi aukar òg den fylkesfordelte ramma til vegbygging med 150 millionar kr. Vi har òg lagt på plass den kompensasjonen for autodieselavgifta for ekspressbussane som Regjeringa foreslo fjerna. Desse bussane er nettopp viktige for kollektivtilbodet i distrikta, og det er jo ikkje akkurat godt frå før av. Vi ville ha fått eit redusert rutetilbod om ein ikkje får kompensasjonen på plass igjen.

Samla sett har altså SV ein svært god distriktsprofil, og vi har ein veldig god kommuneøkonomi i vårt budsjettforslag, og vi skulle gjerne ha sett at desse forslaga fekk det fleirtalet vi meiner dei fortener.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Reidar Sandal (A): Representanten Grande Røys la i første del av innlegget sitt stor vekt på at det er viktig å satse tungt på velferd òg i åra som kjem. Det er eg einig i. Det er òg eit av hovudresonnementa til Arbeidarpartiet i denne finansinnstillinga. Vi vil satse tungt på ein klar og god sosial profil gjennom barnehageutbygging, der vi tek eit historisk nytt krafttak, gjennom å forbetre sjukehusvesenet vårt, ved framleis å satse på eldreomsorga og innfri dei forpliktingane vi har gått inn på på dette området, og ikkje minst, som SV-representanten òg var inne på, styrkje kvaliteten i opplæringa vår på alle plan. Det å styrkje velferda og få til meir utjamning er ein politikk som Arbeidarpartiet og SV langt på veg kan vere einige om.

Det som derimot overraskar oss i Arbeidarpartiet, er at SV ikkje vil vere med på den auken i satsen for minstefrådraget som Arbeidarpartiet foreslår i finansinnstillinga, frå 22 pst. til 24 pst. Vårt opplegg vil gi ein skattelette på vel 700 mill. kr i forhold til Bondevik II-regjeringa. SV går berre halve vegen i forhold til vårt forslag. Det forslaget som vi har fremja på dette punktet, vil gi ein skattelette til dei som tener under 200 000 kr i året, og vil verkeleg vere eit handslag til dei som sit nedst ved bordet. Det undrar meg at SV ikkje vil vere med på Arbeidarpartiet sin utjamningspolitikk på dette området, og eg vil utfordre representanten Grande Røys til å forklare oss kvifor dette utjamnings- og solidaritetstiltaket ikkje kan få SVs støtte.

Heidi Grande Røys (SV): Takk til representanten Reidar Sandal for mykje ros for SVs velferdspolitikk! Som han peikar på, er det heilt rett at vi er einige om mykje, og vi er einige om mange av innretningane. Eg er òg veldig glad for at eg i min første periode, i finanskomiteen, opplever at Arbeidarpartiet og SV er einige om såpass mykje i den finansinnstillinga som ligg føre, som det vi faktisk er.

Når det gjeld den direkte utfordringa om minstefrådraget og satsen, er ikkje vi med på Arbeidarpartiet sitt forslag, fordi vi meiner at vi har eit som er mykje betre. Vi aukar minstefrådraget til 49 500 kr. Vi har ein sats på 23 pst., og vi har i tillegg eit frådrag i arbeidsinntekta på 36 100 kr. Dette, i lag med mange andre forslag som representanten Djupedal var inne på før i dag, gjer at vi meiner at vår pakke vil gi ein betre profil og meir skattelette til dei som har inntekt under 300 000 kr, enn regjeringa Stoltenberg sitt framlegg. Så før Arbeidarpartiet kjem med noko som er betre enn vårt, vel vi å stå på vårt eige.

André Dahl (H): Representanten Grande Røys var til dels svært opptatt av kvalitet i skolen, forskning og skatt, men SV kjemper jo med nebb og klør og innimellom også med lakkerte negler mot bl.a. temaskoler, fristilling og økt fokusering på forskning der. Men det er veldig greit hvis man bare kaller det for et eller annet som har med miljø og solidaritet å gjøre.

I Akershus fikk vi nesten lyst til å opprette en par og tretti solidaritetsskoler og så etterpå fylle dem opp med solidaritet i praksis, nemlig Høyres materielle skolepolitikk.

Jeg skal ikke stille spørsmål om skolepolitikk, men trekke noen paralleller til SVs kjærlighet til noen andre ord i språket, som er markert med rene ord for alle de pengene SV ikke tiltror folk flest å råde over med vett og forstand, i SVs merknader om avgiftspolitikken.

I en ekstremt stakket stund av et lite flyvedyktig bevinget øyeblikk trodde jeg at det helt store hadde skjedd. På side 23 i budsjettinnstillingen ønsker SV «en gjennomgang av avgiftssystemet med sikte på en forenkling og forbedring». Men som alle vet, fikk verken Adam eller Eva – eller får en del av oss i denne salen – så altfor lang tid i paradiset. «Målet er ikke at statens inntekter skal

reduseres, men å skape et avgiftssystem som i minst mulig grad skaper unødige vridninger ...». Målsettingen er å ha avgifter som «fremmer miljø, sikkerhet og helse». Kjært barn har mange navn, og barnet var i denne sammenhengen altså uekte, da bl.a. elavgiften skal «økes markert».

Mitt spørsmål til SV er følgende: Når skal SV i distriktpolitikken begynne å bekymre seg for at det manglende sosiale miljøet, redusert helse og manglende følelser av sikkerhet, spesielt i distriktene, er et direkte resultat av at konsekvensen av SVs visjon ser ut til å være at en god avgiftsbetaler er en totalt utmattet avgiftsbetaler?

Heidi Grande Røys (SV): Det er heilt riktig at SV er opptatt av avgifter, ikkje nødvendigvis med den føresetnaden at ein skal få mindre inntekter til velferdsstaten, men for å sjå på korleis dei er bygde opp. Difor har vi også lagt inn eit forslag for å sjå på dei ulike typar avgifter vi har, slik at vi skal vere sikre på at dei avgiftene vi betalar, faktisk har ein misjon. Dette gjeld spesielt særavgiftene.

Sjølv om replikanten er ueinig med meg, meiner eg at dei fleste avgiftene har eit fornuftig formål. Nokre av dei er anten knytte til å fremje miljøvenleg åtferd eller så skal dei betre helsa, som f. eks. tobakksavgifta. Andre har berre til formål å finansiere fellesskapets utgifter, som f.eks. heile momsreforma – og for så vidt òg arbeidsgivaravgifta. Men det eksisterer altså i tillegg eit mylder av store og små avgifter, og det gjer at summen av avgiftssystemet i liten grad vert målretta. Difor ynskjer SV ein gjennomgang av avgiftssystemet, nettopp med tanke på både forenkling og forbedring. Skal folk forstå dei avgiftene dei betalar, må ein kunne ha ei fornuftig forklaring på dei, og då trur eg at eg er einig med replikanten. Målsetjinga for SV er altså ikkje å ha færre avgifter eller færre inntekter til statskassa, men vi skal ha avgifter som fremjar miljø, som fremjar sikkerheit og som fremjar helse. I tillegg skal dei altså bidra til statens inntekter. Det vil føre til at enkelte avgifter nok fell bort, mens andre avgifter faktisk vil auke med SVs forslag.

Per Erik Monsen (FrP): Det ser ut til at det er vanskelig å ta en replikk på en SV-er uten å snakke om avgifter. Men det er et par ting som forundrer meg – og jeg har også tenkt å spørre om avgifter.

Representanten Grande Røys var inne på i hvert fall to ting i sitt innlegg. Det ene var miljø, og det andre var i høyeste grad distrikt.

Når det gjelder bilavgiftene, er jo de skyhøye i Norge. Det har ført til at vi har Europas – i hvert fall Vest-Europas – eldste bilpark, med en gjennomsnittsalder på ti år. Vi har 700 000 kjøretøyer på veiene som ikke har avgassrensing; vi har biler som er – om ikke trafikkfarlige, så i hvert fall – atskillig mindre sikre enn de nye bilene. Og det jeg lurar på, er: Hvorfor kan ikke SV tenke seg å se på bilavgiftene ut fra et miljøaspekt for å fornye den norske bilparken og få disse 700 000 miljøgrisene av vei-

en? Ti år gamle – og eldre – biler forurensar bortimot ti ganger så mye som nye biler. Det var det ene spørsmålet.

Og så har jeg et spørsmål som går på noe beslektet, nemlig bensin- og dieselavgiftene, altså drivstoffavgiftene, som er høye, og som SV ønsker å gjøre enda høyere. Det må være sånn at i et langstrakt land som Norge må bil – og bilbruk – være det mest fornuftige, kanskje det eneste realistiske, fremkomstmiddel i distriktene. Når man velger å ha noen av verdens høyeste avgifter på drivstoff, må jo det bety at man legger store avstandsulemper på folk som bor i distriktene. Dette gjelder ikke bare når de skal inn til sentrale strøk, men de har også ofte stor avstand til sine egne sentre, de må kjøre sine barn, osv. – de bruker antakelig bilen mer enn folk som bor i sentrale strøk, og har ofte ingen mulighet til å bruke kollektive transportmidler. Hvorfor ønsker ikke SV å hjelpe distriktene og ha en bedre distriktsprofil på sine bensin- og dieselavgifter?

Heidi Grande Røys (SV): Eg takkar representanten Monsen for replikken, for det gav meg høve til å kome inn på eit av dei distriktpolitiske verkemidla våre som eg ikkje fekk tid til i mitt innlegg.

Representanten Monsen er opptatt av bilavgifter, kor distriktsvenleg eller -uvenleg dette med bensin- og bilavgifter er. Då kan eg glede representanten Monsen med å seie at han burde jo støtte forslaget frå SV om ei differensiert årsavgift på bil, dvs. at det vert vel ein tusenlapp billigare å eige bil i distrikta enn i sentrale strøk, nettopp ut frå den argumentasjonen at distrikta har eit mykje dårlegare kollektivtilbod som alternativ. Ein tusenlapp i skattelette i året er eg sikker på at folk ute i distrikta ikkje er lei for.

Når det gjeld spørsmålet om kor dyr eller billig bensin eller diesel er, er det for så vidt ein debatt som stadig gjentar seg, og det vert ikkje meir sant sjølv om det vert gjentatt ofte at vi har eit særst høgt avgiftsnivå på bensin og diesel. Målt i forhold til løn og kor mange timar ein må jobbe for å kjøpe ein liter bensin, er det vel berre Russland som er billigare enn Noreg når det gjeld bensinprisen – så eg trur eg lét det liggje.

Men altså: Vi har foreslått å innføre ei differensiert årsavgift på bil, som gjer det 1 000 kr billigare å eige bil i distrikta. I tillegg går vi jo, i motsetning til Framstegspartiet, inn for ei fraktutjamningsordning, sånn at vi som bur der ute, med litt færre bensinstasjonar enn her i det sentrale austlandsområdet, òg skal kunne kjøpe bensin til omtrent same pumpepris som i sentrale strøk. Så fraktutjamningsordninga er ei anna ordning som eg synest Framstegspartiet skal vurdere å verte med på å gjeninnføre.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Björg Tørresdal (KrF): Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har lagt fram sitt forslag til statsbudsjett. Utgangspunktet for budsjettforslaget er Sem-erklæringen,

som er en felles politisk plattform for de tre regjeringspartiene.

En sentrumsregjering, bestående av Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er ikke det samme – og fører heller ikke den samme politikk – som en samarbeidsregjering med Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Kristelig Folkepartis stempel i budsjettforslaget er blitt etterlyst. Har Kristelig Folkeparti sviktet sine hjertesaker? Nei, det har vi ikke. I Samarbeidsregjeringens forslag til budsjett ligger det en formidabel barnehagesatsing, slik som Kristelig Folkeparti lovet i valgkampen. Riktignok er det en videreføring av Stoltenberg-regjeringens forslag – like fullt er det god Kristelig Folkepartipolitikk. For Kristelig Folkeparti er en satsing på barnehager parallelt med en videreføring av kontantstøtten, noe som sikrer valgfrihet for barnefamilieene. Og det er en retning partiet ønsker i familiepolitikken.

Et annet klart Kristelig Folkeparti-stempel er budsjettforslagets satsing på bistand. Økt hjelp til verdens fattigste er og har alltid vært god Kristelig Folkeparti-politikk.

Det samme gjelder satsingen på miljøet. Samarbeidsregjeringen har lagt fram et budsjett med god miljøprofil.

Det er lagt opp til en offensiv satsing på energiforskning ved at det foreslås ytterligere 30 mill. kr til forskning på CO₂-frie gasskraftverk i tillegg til de 20 mill. kr som var foreslått av Stoltenberg-regjeringen. Dette viser at Samarbeidsregjeringen ønsker å gjøre Norge til en progressiv energinasjon. Det ligger potensial både for miljøet og for næringslivet i denne satsingen.

Samarbeidsregjeringen foreslår økte bevilgninger på 65 mill. kr til kollektivtiltak – et første og viktig steg for å styrke kollektivtransporten, særlig i storbyene. Også satsingen på kollektivtransport viser vilje til å redusere utslippene våre.

Regjeringen legger opp til et løft for kalking av vann og vassdrag samt økte bevilgninger til PCB-opprydding.

Samarbeidsregjeringen har lagt fram et framtidrettet budsjett med en klar miljøprofil, og dette vises også gjennom de økte rammene for Miljøverndepartementet samt dobling av miljøfondet til 2 milliarder kr.

Så litt om Regjeringens forslag til reduserte alkoholavgifter. Rusmiddelmissbruk er et av landets største sosialmedisinske problem. En effektiv ruspolitikk krever både holdningsskapende arbeid og en restriktiv alkoholpolitikk. Den relativt restriktive alkoholpolitikken i Norge har på flere områder vært vellykket. Skadeomfanget hos oss er mindre enn i andre land, og de siste årene har flere EU-land begynt å vurdere mer restriktive tiltak som likner norske og svenske. Vinmonopolet må opprettholdes som alkoholpolitisk virkemiddel.

Kristelig Folkeparti vil redusere alkoholforbruket i Norge og arbeide for å kontrollere skjenking og omsetning bedre. Kristelig Folkeparti ønsker en restriktiv og ansvarlig ruspolitikk.

Høye alkoholavgifter er med på å begrense forbruket. Kristelig Folkeparti har ut fra dette stått i første rekke når det gjelder å holde høyt nivå på alkoholavgiftene. Men ulovlig produksjon og smugling av alkohol er et omfat-

tende problem som må bekjempes. Vi har behov for en gjennomtenkt avgiftspolitik for å redusere illegal omsetning av alkohol.

Vi kan ikke lukke øynene for at høye avgifter kan føre til at andelen av ukontrollert omsetning øker. Det er viktig for Kristelig Folkeparti å ha kontrollert omsetning. Regjeringen foreslår at alkoholavgiftene nå senkes. Den viktigste begrunnelsen for å senke avgiftene på alkohol er å begrense uregistrert og ukontrollert omsetning og forbruk. Det uregistrerte forbruket består i smugling, hjemmeproduksjon, taxfreehandel og grensehandel. Ulovlig omsetning av alkohol representerer et økende samfunnsproblem.

Kristelig Folkeparti holder fast ved sin restriktive og ansvarlige alkoholpolitikk og vurderer det som et nødvendig tiltak å gå inn for at alkoholavgiftene nå senkes, slik at en størst mulig del av alkoholomsetningen skal skje i lovlige, kontrollerte og ansvarlige former.

Utfordringen for Kristelig Folkeparti i Samarbeidsregjeringen er både å satse på våre viktige hjertesaker som barnehage, miljø, bistand, skole, frivillige organisasjoner og ruspolitikk og samtidig å finne rom for målrettede skatte- og avgiftslettelser, spesielt til dem med de laveste inntektene og for næringslivet. Det har Kristelig Folkeparti og Samarbeidsregjeringen klart i sitt forslag.

Torny Pedersen (A): Norge har fått en ekte Høyre-regjering med det ytterste av høyrekreftene som ryggsekk. «Som man reder, ligger man», heter det i et gammelt ordtak.

Denne Bondevik-regjeringen har ingen ting til felles med den forrige regjeringen Bondevik, som ble kjent for å styre etter prinsippene for Anderledeslandet. Nå er det et høyt spill om konkurranse og enkeltindividets frihet som gjelder. Heldigvis videreføres skolebyggingen, barnehagepolitikken og også helsepolitikken fra Stoltenberg-regjeringen.

Jeg er faktisk enig i frihet for enkeltmennesket, men de beste demokratiske løsningene får man med frihet i et stort fellesskap. Det er jeg sikker på at Kristelig Folkeparti også mente iallfall fram til 19. oktober 2001. Fellesskapsløsninger betyr også at distriktene skal være medregnet i nasjonalbudsjettet. For meg som kommer fra Nord-Norge, er regjeringen Bondeviks budsjett nærmest distriktsfiendtlig.

Bondevik sier til Verdens gang 19. oktober i år at den nye regjeringen «vil gjerne også føre en aktiv distriktpolitikk». Det nytter ikke bare å ville, selv en statsminister må ha mot til å handle. Men handlingen i budsjettet for 2002 fra Bondevik-regjeringen går i helt motsatt retning av en positiv utvikling for distriktene.

Bare fire og en halv linje i Sem-erklæringen er viet distriktpolitikken. I disse linjene nevnes at primærnæringene vil være de sentrale næringer. Men hva hjelper det når man i samme åndedrag kutter med 300 mill. kr i midler til jordbruksstøtten? Her ligger bl.a. tilskudd til bygdeutvikling og Verdiskapningsprogrammet for mat. Er dette å styrke primærnæringene?

Alle i dette landet har fått med seg Bondevik-regjeringens kutt i SND-midler. For utviklingen av nordnorsk næringsliv er et aktivt SND-apparat av avgjørende betydning. Et utall av prosjekter vil gå tapt dersom forslaget til reduksjon i SND-midler gjennomføres.

Nord-Norge har ikke en kapital- og eierstruktur som kan erstatte et oppegående statlig støtte- og tilretteleggingsapparat. Det er den risikofylte delen av prosjekter som SND må ta. Det gjør ikke bankene. I Nord-Norge er det mange levedyktige bedrifter som aldri hadde sett dagens lys uten støtte og lån fra SND i en sårbar oppstartingsfase. Her står LO og NHO sammen i kampen for å bevare og styrke SND.

Men det svir like mye i små kommuner med bortfallet av kommunale næringsfond. For mange små og mellomstore bedrifter ute i de minste kommunene er disse pengene fra et kommunalt næringsfond et være eller ikke være for bedriften og bosettingen.

Det nytter ikke å komme og si at en halv prosent nedgang i renten oppveier for disse statlige tiltakene. Skal man tro OECD, er ikke rentekutt noen selvfølge, og hvordan skal Regjeringen forsvare kutt i SND og kutt i næringsfond, kutt i pristilskuddet, kutt i tilskuddet til ekspresbussene og kutt i overføringene til kommunene dersom det store rentekuttet ikke kommer?

Pristilskuddet er en sak for seg selv. At et bortfall av tilskudd på olje og bensin kan medvirke til en økning i bensinprisene i Nord-Norge på inntil 50 øre, ser ikke ut til å bekymre sittende regjering i det hele tatt.

Samtidig kuttet særtilskuddet for en del varer til Nord-Norge, bl.a. frukt. Hva nytter det da å snakke om kosthold og ernæring?

Bortfall av tilskuddet til ekspresbussene kan i verste fall få store negative følger. Fra Fauske – den kommunen jeg bor i – og nordover er det ingen jernbanespor, ergo er det ingen konkurranse. Allikevel vil disse ekspresbusse- ne miste tilskuddet, og kanskje kan vi stå uten et kollektivt tilbud fra Fauske og nordover – dvs. vi blir helt uten. Man kan jo selvfølgelig ta fly – med de økningene i flyprisene som Nord-Norge nå får ved at man legger moms på innkjøp til selskapene. Bare Bodø og Tromsø har flyseteavgift, så bortfall av denne avgiften hjelper ikke resten av Nord-Norge noen ting.

Dette er sannheten om satsingen på distriktpolitikk fra den nye regjeringen Bondevik.

Svein Flåtten (H): For et år siden la den da sittende arbeiderpartiregjeringen frem et budsjett med 12 milliarder kr i skatte- og avgiftsøkninger. I år er beløpet det samme i Samarbeidsregjeringens forslag. Men fortegnet er det motsatte. Økningen er snudd til tilsvarende lettelse. Regjeringens forslag til skattelettelser er en av de største skatte- og avgiftsreduksjoner i nyere norsk historie.

Samarbeidspartienes forslag er et budsjett som i tillegg til å gi skatte- og avgiftslettelser til folk med vanlige inntekter, også legger opp til en skattepolitikk som fremmer verdiskapingen og mulighetene for norsk næringsliv. I løpet av 2002 fjernes flypassasjeravgift, investeringsav-

(Flåtten)

gift og ikke minst dobbeltbeskatningen av aksjeutbytte, i tillegg til at avgiftene på grensehandelsutsatte varer reduseres. Samtidig økes minstefradraget, og boligbeskatningen reduseres. Dette gir klare signaler om ny kurs og riktig retning både for norsk næringsliv og for folk flest – en kurs som også var tydelig ønsket av velgerne ved høstens valg og avspeilet seg i regjeringsskiftet, som et flertall i Stortinget faktisk ønsket.

Til tross for store skatte- og avgiftslettelser gir samarbeidspartiernes forslag til budsjett rom for rentenedgang. Norge har et rentenivå på opp mot det dobbelte i forhold til land som vi sammenligner oss med i EU-systemet. Et statsbudsjett med en stramhet som gir rom for rentenedgang, har derfor avgjørende betydning for norsk næringslivs konkurransevne, for familier med stor gjeldsbyrde og ikke minst for økonomien i norske kommuner, som i dag faktisk har en samlet gjeld på opp mot 80 milliarder kr. Et redusert rentenivå er således en sentral målsetting for samarbeidspartiene. For en familie med 1 mill. kr i gjeld vil en rentenedgang på 1 pst. bety en nettobesparelse på over 7 000 kr i året. For norske kommuner kan en tilsvarende rentenedgang bety en forbedring i den totale kommuneøkonomien på opp mot 800 mill. kr. Et redusert rentenivå er ikke minst et viktig element for å få til et moderat hovedoppgjør mellom partene i arbeidslivet denne våren. For å få til alt dette er det avgjørende at budsjettets stramhet bevares, og at balansen ikke svekkes.

På samme måte som skatte- og avgiftsreduksjonene er historiske, er også Arbeiderpartiets snuoperasjoner fra tidligere standpunkter og prioriteringer historiske i forbindelse med denne budsjettbehandlingen – fra massive skatteøkninger særlig for næringslivet i fjor til at man nå også i Arbeiderpartiet ser behovet for lettelser. Valget i september får ta ansvaret – eller æren om man vil – for Arbeiderpartiets raske forflytning til nye standpunkter i så vel skatte- og avgiftspolitikken som i deler av sosialpolitikken. Det kanskje beste eksempel på snuoperasjon både i innhold og retorikk er dobbeltbeskatningen av utbytte, som Arbeiderpartiet nå går helhjertet inn for, etter å ha avvist den iherdig på hele 1990-tallet med bakgrunn i nøytralitet for finansieringsform, som kom i skattereformen av 1992. Etter hvert har Arbeiderpartiet bøyd seg for LOs krav om å ha en såkalt særskatt på avkastning av investeringer i næringslivet, og den tidligere beskrivelse fra Arbeiderpartiet om aksjeutbytte som en ønsket risikovillig investeringskapital for næringslivet har man erstattet med den retoriske betegnelse «skattelettelser til de rike», som vi har hørt fra flere talere her i dag.

Det er verdiskapingen i fastlandsøkonomien som på sikt bestemmer utviklingen av det norske velferdssammenheng. Den overveiende delen av arbeidsplassene i Fastlands-Norge finner vi i små og mellomstore bedrifter. Hvis vi skal opprettholde aktiviteten i næringslivet i denne type bedrifter, må vi styrke langsiktig norsk eierskap, norske investorer og gjennom det norske arbeidsplasser. Vi trenger en verdiskaping på bred front i alle disse mindre virksomheter, som utgjør over 95 pst. av arbeids-

plassene i privat sektor. Da er det ganske vanskelig å forklare for dem som har tenkt å starte noe eget, at skulle man ta ut sin allerede beskattede oppsparte egenkapital i form av aksjeutbytte, må man betale skatt nok en gang – slik at det faktisk er bedre passivt å ha kapitalen stående som bankinnskudd.

Samarbeidspartiene og Regjeringens forslag om å avvike denne spesielle særskatten gir en prinsipiell likhet i skattevilkår for de forskjellige finansieringstyper. Det blir ikke billigere å lånefinansiere enn å finansiere med egenkapital. For den fremtidige verdiskaping og næringslivets konkurransevne er det nødvendig med økt forutsigbarhet. Det er derfor grunn til for næringslivet å hilse velkommen den reform av inntekts- og formuesbeskatningen som regjeringspartiene varsler i Sem-erklæringen.

Det er også grunn til å merke seg at det i finanskomiteens innstilling er et flertall av partier som i sine respektive merknader formulerer i det vesentlige sammenfallende prinsipper for en ny skattereform: flatere og mer rettferdig skattesystem, økte bunnfradrag og redusert toppskatt, fjerning av delingsmodell, reduksjoner i formuesskatten og ikke minst det viktige begrep internasjonalt konkurransedyktig bedriftsbeskatning. (Presidenten klubber.) Hvis ikke minst det sistnevnte prinsipp kan bli liggende som fundament for Regjeringens og Stortingets behandling av et nytt skattesystem, har norsk næringsliv, norske investorer og norske arbeidstakere grunn til å se med optimisme på fremtiden.

Presidenten: Presidenten ber om at taletiden holdes.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Hadde Senterpartiet sitt budsjettforslag blitt vedtatt, ville landet hatt eit statsbudsjett med vekt på førebygging, verdiskaping, distrikt og fordeling. Då ville dei som får dei største fordelane av fjerning av utbytteskatten, hatt nokre hundre tusen mindre kvar til å investera i hytteslott og symjebaseng. Dei 84 som har størst fortene av dette forslaget, ville mista den millionen som dei no er stilt i utsikt av Regjeringa. Samtidig ville mange enkeltpersonar og bedrifter som ser ressursane i distrikta, som ser mogleghetene til arbeidsplassar og busetjing, som ser at ein god distriktspolitikk òg er ein god bypolitikk, fått nødvendig tilrettelegging og risikokapital til det.

Om Senterpartiet fekk gjennomslag, ville langt fleire kvinner og langt fleire lågtlønnte få behalda meir av inntekta si. Senterpartiet føreslår nemleg at satsen i minstefradraget vert auka til 27,5 pst., noko som for den som tener 150 000 kr, utgjør 8 000 kr meir i skattefri inntekt i høve til i dag. Senterpartiet vil dessutan ha eit skattefradrag for einpersonshushald med inntekt under 150 000 kr og føreslår som første trinn i ein opptrappingsplan 500 kr i 2002. Vi senkar trinn 2 i toppskatten og får plass til ein eigen utjammingsmilliard.

Hadde vi fått gjennomslag, ville det medført 150 mill. kr til tak over hovudet til bustadlause, dessutan nye ettervernstiltak for rusmiddelmissbrukarar, opptrapping mot SIFO sine satsar for sosialhjelp, barnehage i staden for

kontantstøtte til sosialhjelpsklientar, og dessutan at alle familiar, òg dei fattigaste, fekk høve til å bruka barne-trygda og eingongsstønaden på ungene. Vi ville òg fått plass til å styrkja barnevernet og snu det usolidariske bustøtteforslaget som Arbeidarpartiet har fremja, og som Bondevik II følgjer opp. Vi er einige i at bustøttetaket i dei fire største byane blir auka, men vi er djupt ueinige i at resten av bustøttemottakarane i dette landet skal betala for det.

Om Senterpartiet fekk fleirtal, ville vi venteleg ha sloppe nokre av dei mange overskriftene som fortel om kvardagen i Kommune-Noreg. Visst vert det gjort svært mykje godt arbeid og ytt mange gode tenester i kommunane i dag, men dei høyrer vi dessverre for lite om. Vi høyrer derimot om utslitne foreldre som må senda sine vaksne funksjonshemma barn på dør fordi dei ikkje orkar meir, fordi kommunane ikkje stiller opp. Vi høyrer om småbarnsforeldre som står i kø og undrar seg over kor dei nye barnehageplassane og oppussinga av alle skulane eigentleg vart av. Kommunane deira har jo ikkje pengar til dette. Det viser budsjettbehandlinga i den enkelte kommunen. Barneombodet ropar varsku i høve til innhaldet i skulane. Og det er dessverre òg skapt stor uvisse i høve til ei verdig avslutning av eldreplanen.

Senterpartiet tar KS – kommunane sin eigen organisasjon – på alvor. Dei melder om eit behov for 7 milliardar kr i år og til neste år for å følgje opp det Stortinget har lova innbyggjarane i den enkelte kommunen. Hadde Senterpartiet fått fleirtal, ville kommunane hatt midlar til dei oppgåvene som kommunane no er pålagde – ikkje med ein gong, men på lengre sikt. Dei ville dessutan som eit første trinn i ein plan for å retta opp den ubalansen som i dag er i kommunesektoren, hatt 12 milliardar kr til sletting av gjeld. Vi skjønar ikkje at det er meir heltemodig å slette gjeld til Gardermobanen enn til kommunane for å halda ved lag tilbod overfor barn, unge og eldre.

Senterpartiet sitt budsjett er eit budsjett for reduserte forskjellar. Kristeleg Folkeparti og Venstre har bytta ut Senterpartiet med Høgre. Bondevik II sitt budsjett er prega av det. Dominansen er så klar at det gir grunn for å stilla spørsmål om den delen av Kristeleg Folkeparti som er opptatt av ei offensiv distriktssatsing, av utjamning, av å redusera forskjellar, faktisk òg er bytta ut med Høgre.

Gjermund Hagesæter (FrP): Framstegspartiet har i sitt alternative statsbudsjett tatt på alvor og lagt vekt på dei utfordringane som Noreg står overfor. Den norske stat har i dag ein særdeles god økonomi. Samtidig har vi eit urimeleg høgt skattenivå, det er blant dei høgaste i verda. Eit høgt skattenivå og eit komplisert skattesystem verkar på mange måtar som sand i samfunnsmaskineriet. Det reduserer produktivitsveksten og dermed også den framtidige verdiskapinga, samtidig som det kostar unødvendig mykje å administrere, både for skattytar og for det offentlege. Eit unødvendig høgt skattenivå vil også medføre større kapitalflukt til utlandet og også at fleire blir avhengige av overføringar frå det offentlege, med dei negative konsekvensane det har. Derfor ser Framstegspartiet på skattelette og eit enklare skattesystem som ein av

dei absolutt viktigaste føresetnadene for ei god og stabil velstandsutvikling. I vårt alternative statsbudsjett har vi derfor foreslått skattelette på nesten 15 milliardar kr meir enn det som Regjeringa har foreslått.

Den største delen av skattepakken vår går på at vi aukar personfrådraget med heile 9 900 kr i klasse 1 og 19 800 kr i klasse 2. Dette kostar totalt 6,2 milliardar kr og vil naturlegvis bety størst prosentvise skattelette for dei med dei lågaste inntektene. Etter vår oppfatning er det også dei som har størst behov for skattelette. Vi synest også at det er direkte feil å bruke administrative ressursar på å skattleggje dei med dei absolutt lågaste inntektene. Derfor har vi i vårt budsjett foreslått at den såkalte frikortgrensa blir sett til 50 000 kr, og at altså ingen som tener under dette beløpet, skal måtte betale skatt. Oppjustering av særfrådraget for eldre og uføre frå 17 640 kr til 25 000 kr har vi også foreslått for å styrkje den økonomiske situasjonen for desse gruppene.

Også auken av fiskar- og sjømannsfrådraget med 15 000 kr er prioritert i vårt budsjett. Dette er eksempel på eit frådrag som ikkje har vore justert sidan 1992. Utanom dette er rammevilkåra for konkurranseutsett sjøfart forbetra på ei rekkje område. Det er også noko som vi ser som absolutt nødvendig for å sikre desse arbeidsplassane.

Vi har også foreslått at innslagspunktet for toppskatt skal setjast til 350 000 kr i klasse I og 403 000 kr i klasse II. Dette betyr at også eininntektsfamiliar får toppskattlette og ikkje toppskattsskjerping slik Bondevik-regjeringa i sitt budsjett har lagt opp til.

Framstegspartiet er sjølvstøtt og imot dei andre skatteskerpingane som Regjeringa har foreslått. Dette gjeld m.a. den urimelege skatteskerpinga når det gjeld firmabil og køyregodtgjersle. Denne skatteskerpinga verkar dårleg grunnjeven og vil openbert medføre auka lønnskrav og dermed auka prispress. Til liks med andre skatteskerpingar vil dermed også denne skjerpinga redusere moglegheitene for ein rentereduksjon.

Etter vårt opplegg skal alle med formue under 800 000 kr i klasse I og 830 000 kr i klasse II bli fritatt for statleg formuesskatt. Etter vår oppfatning bør det nemleg vere mogleg å spare nokre kroner, f.eks. som ein tryggleik for alderdommen, utan å bli straffa for det i form av statleg formuesskatt.

Framstegspartiet sitt alternative statsbudsjett er eit gjennomtenkt, gjennomarbeidd og heilskapleg budsjett som vil kome folk flest til gode i form av betre kjøpekraft og større verdiskaping for framtida. Vi er også ganske trygge på at vårt alternative statsbudsjett gir eit betre grunnlag for lågare løns- og prisstiging, høgare produktivitsvekst, større arbeidstilbod og dermed også lågare rente enn Regjeringa sitt statsbudsjett vil gi.

Tore Nordtun (A): Verdiene som vi bygger vår politikk på, skal ikke bare være til pynt. De skal være rettesnoren for politiske beslutninger, og ikke minst skal det være samsvar mellom det vi sier, og det vi gjør.

Bondevik II-regjeringen sier mye om mangt, og mye kan vi være enig i. Eksempelvis sier spesielt Kristelig

Folkeparti at de er imot økte forskjeller, men i forslagene fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre gir de først og fremst lavere skatt til dem som tjener mest.

Det er dokumentert at de økte forskjellene vi har vært vitne til den senere tiden, skriver seg fra de økte aksjeutbyttene. Utjammingsmeldingen, som den første Bondevik-regjeringen la fram, viste at det nettopp var kapitalinntektene som bidro mest til økte forskjeller i vårt samfunn.

Når nå regjeringen Bondevik II, ifølge finansminister Foss' beregninger, vil gi de hundre personer med høyest inntekt over 1,5 mill. kr i skattelettelse, mens inntekter under 300 000 kr får null i skattelettelse, går regjeringen Bondevik II i stikk motsatt retning i forhold til de analyser som utjammingsmeldingen la opp til.

Arbeiderpartiet har denne budsjettøsten tatt nye og viktige skritt for å fordele bedre og har prioritert skattelette på arbeid – vist i handling at det skal lønne seg å arbeide. Skattereglene må innrettes slik at det virker motiverende å delta i arbeidslivet. Derfor foreslår Arbeiderpartiet å øke minstefradraget til 43 000 kr samtidig som satsen økes til 24 pst. Disse to grepene vil relativt sett gi mest skattelettelse til de med de laveste inntektene.

Arbeiderpartiet viderefører de samme fordelingshensyn også overfor de med lave og middels pensjonsinntekter. Arbeiderpartiet tar initiativ til en skattelettelse på 2 300 kr for en enslig pensjonist med 160 000 kr i pensjon, sammenliknet med skatteopplegget til regjeringen Bondevik II.

Det er viktig at et skattesystem utformes slik at det ivaretar fordelingshensyn.

Men den store overraskelsen i budsjettet er den omleggingen av næringspolitikken vi nå er blitt vitne til. Med et kutt på til sammen over 1 milliard kr i nærings- og distriktsstøtten er dette en dramatisk omlegging.

Satsing på nye næringer får et alvorlig skudd for bygging i Bondevik II-regjeringens budsjettforslag. Spesielt vil reduserte muligheter for risikoavlastning til utvikling av havbruksnæringen få konsekvenser. Dette er en prioritert næring i Norge, fordi det her ligger store potensial i framtiden. Nå vil utviklingen i beste fall ta lengre tid, og i verste fall vil næringen stagnere.

Utviklingsprosjekter innen petroleumssektoren vil også være avhengig av egenkapital, som i dag ikke finnes. Morgendagens næringsliv vil kun formes av etablerte bedrifter i skatteposisjon, mens gründere og personer med pågangsmot og vilje til ny satsing blir nedprioritert. Det ufødte næringsliv overlates til seg selv, og det blir vanskeligere å føre gode ideer fram til kommersialisering.

Det er også et paradoks at mens Bondevik II-regjeringen prediker satsing på internasjonalisering i et globalt marked, avvikes incentivene og stimulerings tiltakene til å gå ut internasjonalt.

Alle må ha lov til å mene noe om utviklingstrekk i samfunnet. Spesielt Kristelig Folkeparti og Venstre hadde sterke meninger om Forskjells-Norge. De mente at de ubemidlede også måtte tas hensyn til. Men det nytter ikke bare med formaninger og besvergelses.

Regjeringen må presentere forslag til tiltak. Det er Regjeringens jobb. Forslaget i budsjettet fra Bondevik II går stikk i strid med det man sa om bedre kår for de som har minst. Det er et tilbakeskritt fordelingsmessig og distriktsmessig.

Elisabeth Røbekk Nørve (H): Jeg vil først få lov til å sitere fra Dagbladet 28. oktober:

«Når en påtroppende sosialminister fra Høyre sier at det viktigste er å avskaffe fattigdommen, da gjør det vondt.»

Det var det tidligere statsråd Grete Knudsen fra Arbeiderpartiet som sa. Ja, det er forståelig. Men jeg kan opplyse om at det føltes heller ikke særlig godt å bli stemplet som hjerteløs av Arbeiderpartiets representanter, som under hele valgkampen hamret kontinuerlig på at velferdsstaten ville bli rasert dersom Høyre kom til makten. Flere av Arbeiderpartiets veteraner har innrømmet og beklaget at Arbeiderpartiet sviktet dem som sitter nederst ved bordet.

For oss fra regjeringspartiene føles det godt å ha en sosialminister som virkelig tar fattigdom og rus på alvor. Regjeringen har en sosialminister som går ut og møter folket, lytter og tar enkeltmennesket på alvor. Regjeringa vil satse på mer person- og målrettede tiltak for bedre å kunne hjelpe langt flere enn i dag. Regjeringen har foreløpig lagt inn ca. 250 mill. kr for å starte kampen mot fattigdom, og det skal videre utarbeides en tiltaksplan.

Det er behov for et felles løft og for å motarbeide fattigdom i fremtida. Det er derfor positivt at Arbeiderpartiet nå er villig til å delta i det viktige arbeidet som må gjøres. Regjeringa vil i første omgang starte med å igangsette tiltak som spesielt vil lette hverdagen for uføre med barn og en del alderspensjonister. Det gjøres ved bl.a. å prisjustere de veiledende satsene for sosialhjelp, heve barnesatsene i de veiledende retningslinjene, øke barnetillegget til uførepensjonister med 5 136 kr pr. år, og prisjustere tilskuddet til lys og varme i bostøtteordningen, som ikke har vært justert siden 1996. Kommunene rådes til å holde kontantstøtten utenfor ved beregning av sosialhjelp. Den skattefrie netto inntektsgrensen for pensjonister økes med 1 000 kr. Dagens egenandelstak på legetjenester og medisiner senkes ned til 1 350 kr, i motsetning til Stoltenberg-regjeringens forslag som innebar en økning til 1 500. Blå resept-ordningen legges inn igjen, til tross for at Regjeringa egentlig ønsket en bedre ordning for kronikere og funksjonshemmede med stort forbruk av helsetjenester. Her vil Regjeringa komme tilbake med et langt mer treffende system. Strømgiftene senkes med 2 øre fra 1. januar.

Vi står dessverre overfor nok en stor utfordring, som vil trenge raske og omfattende handlinger. Velferdsstaten har lenge slitt med et alvorlig samfunnsproblem sett i forhold til rusmisbruk. Stadig flere barn og unge blir hekta på rus, med påfølgende alvorlige psykiske lidelser, som ofte fører til dødelig overdose eller selvmord. Det som tidligere var et storbyproblem, er nå daglig kost over hele landet. Blant mange skremmende eksempler i den senere tida kan jeg nevne at det i VG tirsdag 18. oktober

står at 11- og 12-åringer kjøper heroin på Plata i Oslo. I Dagbladet for fredag 2. november stod det:

«Hver femte ungdom på Røros bruker dop. Skolen ble stengt.»

Hva er galt? Hvem bryr seg? Har vi – voksensamfunnet – sluttet å se barna, se de unge? Har vi sluttet å lytte til barn og unge?

Jeg ønsker å invitere Stortinget til en bred mobilisering og krig mot narkotikaondet. I den sammenheng kreves det tett samarbeid mellom flere faginstanser, herunder psykiatri, rus-, barne- og familievern, i tillegg til de frivillige organisasjonene med flere. Det er viktig med et tett samarbeid innen rusmiddelomsorgen og psykiatrien. Det er derfor positivt at helseministeren og departementet vil la ruskapittelet følge psykiatrien når staten overtar sykehusene. Regjeringen har for 2002 lagt inn i budsjettet 20 mill. kr til lavterskel helsetiltak for rusmiddelmissbrukere og 35 mill. kr legemiddelassistert rehabilitering.

Regjeringen vil komme tilbake med en egen tiltaksplan mot rus, som skal ta for seg både forebygging og rehabilitering. I den sammenheng håper jeg at Stortinget vil få en bred debatt om hvordan vi skal gå til felles krig for å bekjempe narkotikaondet.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): En sosialistisk politikk for Norge det neste året ville vært å bruke pengene våre på omfordeling, internasjonal solidaritet, miljø og utdanning. Dessverre er det ikke det vi kommer til å få. Vi får en borgerlig politikk med stor B. Det betyr større klassekiller, ingen nye løft for å oppfylle våre klimaforpliktelser, ingen løft for gjeldslette, økt bistand eller åpning for bruk av oljepenger til næringsutvikling i u-land. Og det betyr et svik mot de løfter som er gitt norsk ungdom under utdanning.

Nettopp ungdommens situasjon burde vært langt mer framme i denne debatten. Stortinget er fullt av velstående middelaldrende menn. Nok engang er det de velstående middelaldrende mennenes behov som har nådd fram i statsbudsjettet. Hvem er det som tjener på at utbytteskatten fjernes? Hvem er det som tjener på skattelette på opsjoner? Hvem er det det nye innslagspunktet for toppskatt vil tjene? Det er en klar overvekt av nettopp de velstående middelaldrende mennene i disse gruppene. Disse pengene, som øses ut for å gi mer til dem som allerede har mye, vil SV bruke til andre formål, bl.a. til å bedre unge menneskers kår. Hvem er det som ville tjene på bedre studiefinansiering med stipend og høyere kostnadsnorm? Hvem er det som ville tjene på barnehagetakster på 1 500 kr i måneden? Hvem er det som ville tjene på SVs bevilgning på 400 mill. kr til gratis læremidler i den videregående skole? Hvem er det som ville tjene på de 10 milliarder kr SV over fire år vil bruke til å ruste opp ungdomsskolen? Hvem er det som ville tjene på bygging av de 2 500 billige utleieboligene SV vil bygge neste år? Og hvem ville tjent på at frikortgrensen heves til 35 000 kr, slik vi foreslår i vårt alternative budsjett?

Studentene ville tjent på det. Det ville betydd en gjenreising av heltidsstudenten og slutt på studentenes dob-

beltrulle som både mennesker under utdanning og billig arbeidskraft. Småbarnsforeldre ville tjene på billige barnehager og billig SFO. Unge mennesker i etableringsfasen ville tjene på billigere utleieboliger og mindre press i boligmarkedet. Elever i videregående skole ville tjene på gratis læremidler og uavhengighet av sine foreldres lommebok. Elever i ungdomsskolen ville tjene på at det ble brukt penger på opprusting av arbeidsplassen deres. Og ungdom flest ville tjent på at frikortgrensen heves.

Ikke minst nå når millionærene skal få innkassere utbyttet sitt skattefritt, blir urettferdigheten i at ungdom skal skatte for sine sommerjobbsslanter, spesielt påfallende.

Politikk handler om å velge side mellom ulike interesser i samfunnet. De prioriteringer og valg vi gjør, er et uttrykk nettopp for hva vi setter først og hvem som er viktigst. For å prioritere noe må vi velge bort noe annet. Ole Brumm-politikk finnes ikke når det lages budsjett. Det er ingen som har råd til alt, og dermed kommer de virkelige prioriteringene til overflaten.

Vi i SV later ikke som om vår politikk er like bra for alle; det blir ingen kjøpefest i Holmenkollåsen med vårt skatteopplegg. På samme måte er Regjeringens budsjett et uttrykk for prioriteringer: Skattelette er viktigere enn kollektivtrafikk, enn utjevning, enn ungdomstiltak. Ingen kan påstå det motsatte etter å ha sett hvor pengene i Regjeringens budsjett går.

Hva blir konsekvensene av dette, f.eks. for unge mennesker, spesielt de som ikke har en far eller en mor som kan heve store summer i aksjeutbytte? Jeg så en av konsekvensene sist uke. Da var jeg på besøk i Os kommune i Hordaland. Den kommunale fattigdommen i Norge har der gitt seg uttrykk i at flertallet i kommunestyret har kastet øynene sine på kommunens eneste ungdomstilbud, allaktivitetshuset, hvor ungdom kan ha en møteplass, lage arrangementer, ha fester og møter. Ungdomstilbudet skulle bli salderingspost på kommunebudsjettet. For disse ungdommene er det fullstendig uforståelig at det kan skje i det styrtrike Norge.

Nå er Os kommune ikke bare offer for små overføringer fra Stortinget, men også for Fremskrittspartiets styre der og dets noe spesielle pengebruk. Men jeg tror likevel kuttet i Os-ungdommens tilbud er symptomatisk for situasjonen mange steder i Kommune-Norge. Verken den forrige eller den nye regjeringen har vist vilje til å øke overføringene til kommunene til et nivå som kunne forhindret dette.

En annen konsekvens så vi for en uke siden i gatene utenfor her. Elevorganisasjonene og studentorganisasjonene arrangerte da en masseprotest hvor mange tusen elever og studenter krevde at beslutningen om å avskaffe ordningen med utlån til skolebøker og om ikke å heve stipendet til studentene skulle omgjøres. På parolene sine beskyldte de Regjeringen for tyveri. En slik beskyldning er vel ikke så parlamentarisk, så jeg skal ikke gjenta den her, men bare slutte meg til intensjonen i parolegrunnlaget.

Det er uansett et løftebrudd av dimensjoner fra regjeringspartiene. I år etter år har løfte om at læremidlene i

skolen skulle bli gratis, vært gitt. Jeg deltok selv i en masse skolevalg i valgkampen i høst. Det pleide å funge sånn at elevene stilte spørsmålet om vi var for at skolebøkene og læremidlene skulle bli gratis. Det er kanskje den saken elever på norske skoler har vært mest opptatt av. Da pleide alltid hendene å fyke i været fra de aller fleste partiene i panelet, som nok en gang var samstemt enige om at nå skulle det bli gjort noe med situasjonen for læremidlene i skolen. Dette er et løfte som har vært gitt i ti år til norsk ungdom, og fint lite har skjedd. Nå har vi altså faktisk kommet dit at til og med de 100 mill. kr som etter mye om og men var kommet på plass i utlånsordningen, ble tatt vekk. Det er en ordning som vi i SV hele tiden har ment var for dårlig, men som var et skritt på veien mot de bevilgningene som trengs for å gjøre norske elever uavhengig av sin mors og fars lommebok.

De som måtte være bekymret for økende politikerforakt blant ungdom, har grunn til ettertanke. Folk blir sinte når de ser at samfunnet vårt flommer over av penger, at kjøpesentre i glass og marmor bygges ved siden av skoler som ikke har penger til det mest elementære vedlikehold, og at i en situasjon der det private forbruket er i vekst, må folk likevel betale penger – som veldig mange av disse ungdommene har problemer med å skaffe for å få gå på skolen.

Forklaringen om at dette grepet har blitt gjort fordi ordningene ikke var gode nok, holder ikke vann. SV deler som sagt vurderingen, verken den foreslåtte utlånsordningen eller de foreslåtte betingelsene i forbindelse med hevingen av stipendene var regler som vi hadde sans for. Men disse bevilgningene kunne selvsagt vært gitt også med andre og bedre betingelser. Det gjorde ikke Regjeringen, fordi pengene skulle være med på å finansiere helt andre formål.

Mager kommuneøkonomi og innstramminger i offentlig sektor blir ofte presentert som uavvendelige, nærmest som grep Stortinget må gjøre for å tilpasse seg globaliseringen og den nye tid. Men Stortinget er ikke uten handlingsrom. Tvert imot viser SV med vårt alternative budsjett at det også innenfor de rammene de andre partiene mener er ansvarlige, hadde gått an å skape en ganske annen utvikling i Norge – en utvikling som ville skape en helt annen hverdag for de fattige, som ville snu utviklingen slik at vi evner å møte det stadig større behovet for en levende velferdsstad, og som ville gi mange ungdommer en forbedret tilværelse. En urettferdig politikk for større klasseskiller kunne vært erstattet av en rettferdig politikk for fordeling. Dessverre har vi en regjering som ikke vil prioritere slik.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Synnøve Konglevoll (A): Representanten Audun Bjørlo Lysbakken tok i sitt innlegg opp mange saker der SV og Arbeiderpartiet står hverandre nært – studiefinansiering og gratis skolebøker, for å nevne noe.

Jeg skal også ta opp en sak der det viser seg at SV og Arbeiderpartiet står hverandre ganske nært. Den 15. november kunne Dagsavisen nemlig melde at nå har

SV skiftet mening når det gjelder sosialhjelpssatser. «SV har nå bestemt seg for at sosialhjelpsmottakere ikke skal få kontantstøtte,» skriver Dagsavisen, og siterer SVs Karin Andersen: «Ja, for de får en belønning for ikke å bruke barnehagen. Og det er uheldig.»

I tillegg går det fram av det samme oppslaget at SV også vil redusere sitt eget forslag til sosialhjelpssatser som de profilerte i valgkampen, med ytterligere 2000 kr, som de mente går til bilhold.

Nå er det ikke første gang det skjer et løftebrudd her i landet, og det er lov å skifte mening, så jeg skal kanskje ikke bli så provosert. Men dette var altså en av de viktigste sakene til SV i valgkampen og en sak der man moraliserte over Arbeiderpartiet. Vårt argument var hele tida at sosialhjelpsmottakere som har en svært vanskelig økonomisk situasjon, ikke ytterligere bør motiveres til å velge bort et barnehagetilbud. Nå har SV en helt lik argumentasjon, og nå mener SV at de satsene som de gikk inn for i valgkampen, nok var for høye.

Så jeg vil spørre representanten Lysbakken: Hva syns han er moralsk riktig: å være ærlig den dagen alle andre kommer med overbud, eller å være den som lover mer til alle, men galopperer vekk fra løftene når stemmene er telt opp, og det viser seg at man har fått inn flere stortingsrepresentanter?

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Representanten Konglevoll har rett i at det for vår del er et viktig mål å bedre situasjonen for sosialhjelpsmottakere med barn. Vi ønsker primært å heve barnetilleggene, men hvis det ikke er mulig, står vi på vårt forslag om at kontantstøtten ikke må regnes med i sosialhjelpen. Det går nettopp på at det for oss er helt avgjørende å gjøre noe med situasjonen for denne gruppen. Det aller viktigste her er at sosialhjelpsmottakere med barn får beholde barnetrygden, og ikke, sånn som i dag, blir forskjellsbehandlet. Mens alle andre grupper i samfunnet vårt, til og med millionærene og de aller rikeste, får beholde barnetrygden, skal altså de som har aller minst, holdes utenfor. Det er jo et område der vi registrerer at vi foreløpig ikke har fått Arbeiderpartiet helt med oss, men det er selvfølgelig anledning til å komme etter.

Når det gjelder replikantens siste innspill til meg, er det jo ikke sånn at SV har kommet med overbud i forbindelse med dette budsjettet. Tvert imot er det sånn at vi holder oss til de samme rammene som Arbeiderpartiet har lagt opp i sitt budsjett, f.eks. Men vi gjør en del grep som i enda større grad vil snu den skjevfordelingen vi har mellom privat og offentlig sektor, og som vil gjøre noe med den sosiale skjevfordelingen i samfunnet vårt. Det er løfter som vi vil stå ved også den dagen vi blir et enda større parti enn i dag. Det vil nettopp være selve poenget for oss med økt innflytelse å få gjennomført en politikk som er vår egen, og den vi faktisk står for.

Morten Lund (Sp): Jeg skal få ta opp et litt annet ungdomsspørsmål med representanten for SV. Det dreier seg om de ungdommene som ønsker å bli sjøfolk, og som var representert på utsiden her i dag. De føler at mulighe-

tene for å fortsette å ha norske sjøfolk er forverret, det er for uforutsigbart. Den refusjonsordningen vi har for sjøfolk, har kanskje ikke vært god nok. Det har gått opp og ned både med den og med verftsstøtten, og noen har vel hatt problemer med de ordningene, fordi de kanskje har syntes at det har dreid seg like mye om redernes interesser som de ansattes interesser. Men et faktum er det likevel at for at ungdommer skal kunne starte i den næringen og kunne få ledende stillinger innen næringen, må de begynne nedenfra.

Jeg er litt usikker på hvor SV er i det bildet, om en ønsker at vi skal få til tiltak som gjør norske sjøfolk konkurransedyktige i de deler av næringen der en har konkurranse med land der det faktisk er skattesubsidier inne i bildet i forhold til sjøfolkenes lønninger. Det er da en liten utfordring til SV: om de ønsker å være med og sikre ordninger slik at en både i Nordsjøen og på fergefarten i forhold til naboland kan ha skattesubsidier for disse yrkesgruppene.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV): Representanten Morten Lund viser til den demonstrasjonen som var utenfor her tidligere i dag, med representanter for sjøfolkenes fagforeninger.

Vi har all mulig forståelse og solidaritet med dem som har kommet i en vanskelig situasjon i en presset næring. Men for oss er det en del viktige prinsipielle spørsmål i denne saken. Det kan ikke være sånn at norske myndigheter skal gå inn og drive skattesubsidiering av de ulike sektorer i næringslivet som til enhver tid måtte være utsatt for hard internasjonal konkurranse. Og det kan heller ikke være sånn at det er statens oppgave å steppe inn hvis rederiene ikke er i stand til å betale ordinær hyre til norske sjøfolk. Det er jo en rekke næringer som i en internasjonalt økonomi kommer under hardt press når det gjelder f.eks. lønnskostnader. Og det vil være en rekke næringer som i så fall vil kunne rette et tilsvarende krav til oss.

Jeg synes det er et poeng å spørre Morten Lund om vi ikke burde stille et tilsvarende krav til rederiene og til bransjen, om ikke de også har et ansvar for norske sjøfolk, og om det virkelig er sånn at det er et spørsmål som skal skyves over på det offentlige. I tillegg vet vi at selv med refusjonsordningen tilsetter rederiene i veldig stor grad utenlandske sjøfolk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Statsråd Laila Dávøy: Samarbeidsregjeringens familierpolitikk baserer seg på å sette barna i sentrum. Grunnlaget for barns trygghet og personlighetsutvikling legges i familien og gjennom samvær med foreldre. Det er foreldrene som har hovedansvaret for sine barn. I de tilfeller hvor hjemmet ikke makter å ivareta sine omsorgsoppgaver, har imidlertid samfunnet en plikt til å tilrettelegge ordninger som sikrer at alle barn får gode omsorgstilbud og oppvekstvilkår. Regjeringen ønsker i sterkere grad å styrke det forebyggende arbeidet i barnevernet, og vil

spesielt legge til rette for ordninger hvor foreldre og miljøet omkring gis muligheter til å løse oppgavene.

Vi står overfor to hovedutfordringer i barnehagepolitikken: fullføre utbyggingen og redusere nivået på foreldrebetalingen. Jeg oppfatter at det er bred enighet om dette. Det er også bred enighet om at det er nødvendig å tilføre sektoren mer midler for å nå målene. Budsjettforslaget for 2002 er derfor ekspansivt og innebærer en økning på 1 milliard kr. Denne satsingen er viktig for å bedre driftssituasjonen for barnehagene, og bør gjøre det mulig å redusere foreldrebetalingen i både kommunale og private barnehager. I budsjettet er det også funnet rom for å øke satsingen på kvalitetsutvikling for barnehagene. Samarbeidsregjeringen legger dermed opp til å videreføre budsjettforslaget fra Stoltenberg-regjeringen. Samtidig har vi sagt at vi tar sikte på å endre det viktigste virkemiddelet i sektoren: den offentlige finansieringen.

Dagens finansieringsordning har vært tilnærmet uendret siden 1970-tallet. Staten gir øremerket driftstilskudd til alle godkjente barnehager. Kommunal finansiering, derimot, er frivillig. Kommunene er blitt pålagt mange store oppgaver de senere årene, og med trange budsjetter har nok ofte barnehagene tapt i den kommunale prioriteringen av midler. Dette har resultert i at særlig de private barnehagene har fått en vanskelig og lite forutsigbar økonomisk situasjon. For barnefamilieene har resultatet blitt at plassene er blitt dyre, og fortsatt er det altfor mange familier som ikke får det barnehagetilbudet de ønsker til sine barn.

For Samarbeidsregjeringen har det vært viktig å erkjenne at vi ikke tror det er realistisk å nå målene om full behovsdekning og lavere foreldrebetaling dersom vi ikke samtidig gjør noe med virkemidlene for å styre sektoren. Vi tror ikke det er tilstrekkelig bare å bevilge mer penger, vi er også nødt til å ta nye grep. I Sem-erklæringen har vi derfor varslet at vi tar sikte på å legge om finansieringen av sektoren og samle alle offentlige tilskudd i ett statlig tilskudd. En slik omlegging er omfattende og krever et betydelig forarbeid før den kan gjennomføres.

Samarbeidsregjeringen ser på ekteskapet som den beste rammen for barns oppvekst, og vil verne og styrke ekteskapet som samlivsform. Mange familier sliter imidlertid i dagens samfunn og trenger assistanse for å løse sine samlivsproblemer. For disse utgjør familievernets arbeid et viktig bidrag. For å sikre et fortsatt godt fungerende familievern, tilpasset de utfordringer de står overfor, vil Regjeringen i 2002 gjøre en økt satsing på kompetanseutvikling i familievernet.

En fremtidsrettet familierpolitikk må ta hensyn til alle typer familier, og ikke minst må alle mennesker respekteres og behandles som likeverdige, uavhengig av kjønn, alder, religion, hudfarge, etnisk tilhørighet, funksjonsdyktighet og seksuell legning. Kvinner og menn må ha like muligheter til å delta i arbeids- og organisasjonsliv og i familielivet. Og det offentlige har et spesielt og særlig ansvar for å sikre reell likestilling.

Vi opplever i samfunnet i dag et økende kjøppepress blant barn og ungdom, og man ser en klart mer aggressiv markedsføring rettet nettopp mot denne gruppen. Barn

og ungdom må derfor læres opp til å være mer bevisste og kritiske til reklame og den kommersielle påvirkningen de blir utsatt for. Samarbeidsregjeringen vil opprettholde en restriktiv linje for reklame rettet mot barn, og ser det som spesielt viktig at ikke barnehage og skole blir arenaer for markedsføring og kommersialisering.

Jeg mener vi fra Regjeringens side har lagt et godt grunnlag for en offensiv satsing på Barne- og familiedepartementets satsingsområder.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirin Faldet (A): Jeg ser av tilleggsproposisjonen til Bondevik II-regjeringen at forslaget om godkjenning av og krav om kvalitet i barnevernsinstitusjonene blir trukket tilbake. Stoltenberg-regjeringen mente at god omsorg for barn i barnevernsinstitusjon var for viktig til å vente på arbeidet med stortingsmeldingen til oppfølging av Befring-utvalgets utredning om plassering av ansvaret for barnevernet til stat eller fylke. Derfor ble proposisjonen om godkjenning av barnevernsinstitusjonene fremmet. Jeg mener at disse barna har ventet lenge nok.

Kan statsråden fortelle Stortinget når Bondevik-regjeringen vil legge frem saken på nytt, for å sikre disse barna en trygg og god oppvekst og skjerme dem fra dårlige omsorgstilbud som faktisk er styrt av markedskreftene? Jeg håper statsråden er enig i at disse barna har ventet lenge nok, og at noe må gjøres raskt. Når kommer den saken?

Statsråd Laila Dævøy: Det er riktig at vi har valgt å trekke tilbake, foreløpig, odelstingsproposisjonen om godkjenning av og krav om kvalitet i barnevernsinstitusjonene. Men det gjør vi ikke fordi at vi mener at vi ikke skal komme tilbake med denne saken, og ikke fordi at vi ikke mener at kvalitet i barnevernet er utrolig viktig. Grunnen til at vi har trukket den tilbake er at det i kjølvannet av helsereformen, sykehusreformen, er en del områder som vi skal se på, bl.a. barnevern og rusomsorg, i en sammenheng. Dette har også Stortinget vært opptatt av.

I arbeidet med odelstingsproposisjonen om godkjenning og kvalitet i barnevernet og i barnevernsinstitusjonene var ikke problemstillingen knyttet til helsereformen innenfor alle disse områdene vurdert. Det er grunnen til at vi har trukket den tilbake. Vi vil se dette i en helhet. Vi kommer tilbake så raskt vi kan, og vi er i Regjeringen i gang med å se alle disse områdene i sammenheng. Det går på oppgavefordeling i fylkeskommune, kommune og stat.

Karin S. Woldseth (FrP): Det var mye godt i det statsråden sa. Det er godt å høre at statsråden prioriterer forebyggende barnevern, med barnet i fokus. Det var også godt å høre fra statsråden at foreldrene har hovedansvaret. Men ikke ett ord ble nevnt om kontantstøtten, det til tross for at dette er en av Kristelig Folkepartis hjertesaker og helt fram til 1998 var enda mer ytterliggående enn det Fremskrittspartiets forslag er i dag.

I Sem-erklæringen står det:

«En forutsetning for økt valgfrihet og økt likestilling for småbarnsforeldre er at barnefamiliene har økonomi til å velge omsorgsform.»

Videre står det at Samarbeidsregjeringen vil videreføre kontantstøtten og øke beløpet i perioden.

Fremskrittspartiet er, med virkning for det budsjettet som ligger til behandling nå, det eneste partiet som går inn for å utvide kontantstøtten til å gjelde flere og å øke valgfriheten. Så vidt jeg kan se har ikke kontantstøtten økt i Samarbeidsregjeringens forslag til statsbudsjett for 2002. Og det er vel neppe tvil om at signalene fra Sem-erklæringen har skapt forventninger hos mange småbarnsfamilier. Og når man da i forslag til statsbudsjett for 2002 ikke finner igjen de lovnadene, som står svart på hvitt i Sem-erklæringen, er det klart at dette skaper usikkerhet og uforutsigbarhet for dem det gjelder.

Mitt spørsmål til statsråd Dævøy blir derfor: Når har Samarbeidsregjeringen tenkt å oppfylle sine løfter om valgfrihet for småbarnsforeldre og øke kontantstøtten? Er det snakk om å øke beløpet for dem som allerede har kontantstøtte, eller er det også snakk om å utvide kontantstøtten til å gjelde fireåringer?

Statsråd Laila Dævøy: Jeg takker for rosen som kom i forhold til det jeg har sagt. Jeg kan bare gjenta at forebyggende barnevern blir en enormt viktig sak i tiden framover.

Når det gjelder kontantstøtten, så skal den økes, det er riktig. Men hvis det skal være valgfrihet for foreldre, mener vi at det viktigste tiltaket akkurat nå er å få nok barnehageplasser. Derfor er dette også sterkt prioritert.

Dersom representanten Woldseth hadde lest Sem-erklæringen veldig nøye, ville hun også finne en rekkefølge i disse tiltakene. Der står det nemlig at barnehagene skal prioriteres først, dernest en økning av kontantstøtten. Og så er det et tredje punkt som jeg godt kan nevne når jeg først er inne på det, og det er at pappapermisjonen skal økes. Så vi har altså laget en rekkefølge i disse tiltakene.

Når det så gjelder om kontantstøtten skal økes direkte for dem som har det pr. i dag, og eventuelt utvides til også å gjelde nye aldersgrupper, må jeg få lov til å komme tilbake til det når vi har utredet hva dette skal inneholde, og når kontantstøtten skal økes.

Heidi Grande Røys (SV): I Sverige kostar ingen barnehageplass meir enn 1 140 kr i månaden, mens gjennomsnittsprisen her i landet dessverre er fleire tusen kroner høgare.

Regjeringa Stoltenberg foreslo i sitt budsjettframlegg at kommunane skal få ei plikt til å tilby barnehageplass. Det synest vi i SV er ein siger, ikkje berre for dei barna som står i barnehagekø, men òg for SV, som har foreslått det fleire gonger.

Stoltenberg-regjeringa legg òg inn 1 milliard kr til barnehagesatsing, fyrst og fremst til utbygging, men òg ein liten sum for å få ned prisen. Likevel er dette langt frå lovnaden om 1 500 kr.

SV har i sitt budsjett lagt inn pengar slik at ein kan ta det fyrste steget for å nærme seg svenskeprisen. Vår løyving vil gje rom for å redusere foreldrebetalinga til 1 500 kr i månaden neste år.

I valkampen kom Kristeleg Folkeparti med ein lovnad til veljarane sine om at no skulle barnehageprisen ned til 1 500 kr i månaden. Dessverre synest vi at vi ser lite av det i budsjettframlegget frå Samarbeidsregjeringa. Heller ikkje i Sem-erklæringa er det konkretisert kva pris denne regjeringa synest det er rimeleg å betale for ein barnehageplass.

Vil statsråden sørge for at Kristeleg Folkeparti sin veljargaranti om 1 500 kr i månaden blir nådd? Og kan vi få ein tidsplan frå statsråden for korleis Regjeringa skal nå denne målsettinga? Kan statsråden svare på kvifor ein ikkje fann rom for å nærme seg dette målet i Regjeringa sitt budsjettframlegg? Kva var det som var viktigare denne gongen?

Statsråd Laila Dævøy: For å ta det siste først: Jeg vil på det sterkeste avvise at vi ikke nærmer oss. Det er lagt inn en betydelig økning i driftstilskuddet til barnehager som skal sikre at kommunale og private barnehager får mulighet til å redusere foreldrebetalingen.

Når det er sagt, vil jeg si at vi ser for oss at det i perioden blir en tilnærmet halvering av foreldreprisen i forhold til nivået i dag. Stortinget har sagt at de ønsker en 50/30/20-delning når det gjelder betaling av barnehager, 50 pst. fra staten, 30 pst. fra kommunen og 20 pst. fra foreldrene. Dette vil vi følge opp på en annen måte. Vi vil gi ett statstilskudd, som vil være på 80 pst. Hvis vi går ut fra det nivået foreldrebetalingen er på i dag, og tenker oss at foreldrene skulle betale 20 pst. av dette, ville det pr. i dag vært på ca. 1 500 kr. Dette tenker vi å innfri i løpet av en fireårsperiode, selvsagt med forbehold om prisstigning.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ranveig Frøiland (A): Arbeidarpartiet følgjer opp lovnadene til veljarane ved valet: betre sjukehus, utbygging av eldreomsorga, rimelegare medisinar til eldre og uføre, ein betre kvalitet i skulen, opprusting av skulebygg og nei til eigenbetaling i skulen. I tillegg lovde vi fleire barnehageplassar og lågare foreldrebetaling.

Arbeidarpartiet er tilfreds med at Bondevik II-regjeringa følgjer opp desse gode velferdstilboda, for dei er viktige. Og eg synest det er storarta at det i 2002 igjen kan verta bygt tusenvis av nye barnehageplassar, og dessutan at budsjettet gjev grunnlag for å redusere foreldrebetalinga. For den er for høg, det er vi alle einige om.

Vi har fått auka handlingsrom for å bruka fleire kroner. Arbeidarpartiet vil bruka 1,4 milliardar kr på tiltak for dei som har det aller vanskelegast. Og vi vil gje skattelette, mest til dei som tener under 175 000 kr. Kristeleg Folkeparti vil prioritera skattelette til dei som tener mest. Vi ser av tabellar at dei 3 000 med høgaste inntekter vil få ei skattelette på 190 000 kr i snitt. 190 000 kr i skattelette er meir enn svært mange som eg kjenner, tener som

jobbar og har full inntekt, og som altså ikkje tener meir. Men det er viktig å gje desse skattelette, meiner regjeringspartia.

Men det som er mest dramatisk i denne budsjettinnstillinga, er ei omlegging av næringspolitikken, gjennom kutt i SND og kutt i distriktsstøtta. Rundt 15 000 små og mellomstore bedrifter har låna og tilskota sine i SNDs utviklingsprosjekt. 80 pst. av prosjekta som SND er med på, er vellukka, viser rapportar. Sidan 1993 har SND medverka til at mellom 40 000 og 50 000 arbeidsplassar har kome i distrikta.

Det har vore svært brei semje om å satsa stort på t.d. oppdrett av fisk i alle variantar. Skjeloppdrett kunne ha vorte ei ny næring. Det har vore viktig å sjå på denne næringa, og det er delt ut 420 konsesjonar til skjel dyrking. Mange entusiastiske og dyktige fagfolk har starta dyrking av blåskjel, kamskjel og østers, i tiltru til at staten ville vera ein stabil og langsiktig samarbeidspartnar. Men når det vert kutta 30 mill. kr i Fiskeridepartementets budsjett, kan det føra til at svært mange skjelbedrifter langs kysten vår står i fare for aldri å nå det nivået for lønsam drift som dei hadde tenkt seg – som ei følge av kuttet i SNDs program. Svært mange private investorar har satsa store pengar og bidrege med betydeleg kapital. Alle i denne næringa arbeider i randsona mellom forskning og kommersiell drift. Og det er desse verkemidla Regjeringa har foreslått fjerna.

Dette synest eg er veldig trist for ei ny næring, ei næring som kunne ha vorte stor. Vi veit frå oppdrett av laks og nye artar at det tar mellom 15 og 20 år frå ein kan satsa til det vert kommersielt. Denne næringa er no i ferd med å stoppa opp.

Vi har fått mange brev. Sinte, frustrerte og forbanna folk har skrive til oss. Eg har lyst til å sitera frå eitt brev noko som dei fleste har skrive om:

«Vi ser ikke bort i fra at det nye budsjettet samlet sett gir norsk industri bedre vilkår enn tidligere. For nyetablering er imidlertid skattelette for bedrift og aksjonærer virkningsløst. Dette fordi nyetablerte bedrifter ikke utbetaler utbytte og de fleste av oss «gründere» er realistiske nok til å budsjettere med underskudd de første årene. ... Vi forventet dessuten at forståelsen av sammenhengen mellom nyskaping og inntektsgivende industri var større hos denne partigruppen» – det vert referert til regjeringspartia. – «I dag tyder mye på at vi tok feil.»

Slik er svært mange av dei breva som vert skrivne til oss om denne alvorlege, nye situasjonen.

Presidenten: Presidenten ber Ranveig Frøiland passe på ordbruken sin. Et mer høvelig ord skulle vært anvendt forut for sitatet i innlegget.

Statsråd Kristin Clemet: Utdannings- og forskningsdepartementets budsjettforslag er på til sammen 45 milliarder kr. Når vi vet at det går mange milliarder kroner til utdannings- og forskningsformål også over andre departementers budsjetter, forteller det hvilken

enormt stor sektor vi står overfor. I tillegg brukes det store beløp, ja noen sier like store beløp, i privat sektor.

Vurdert i et slikt perspektiv kan selvsagt ikke Regjeringens forslag til endringer i Stoltenberg-regjeringens budsjettforslag for 2002 ses som veldig omfattende. Men de representerer viktige signaler. Vi har sagt at vi vil satse på bedre kvalitet, økt mangfold og tryggere læringsmiljø i skolen. I budsjettet har vi foreslått økte satsinger på alle tre områder.

For det første: Vi foreslår å øke timetallet i norsk med én time i 2., 3. og 4. klasse, og vi foreslår å opprettholde den sentrale eksamen i grunnskolen etter at den var strøket av den forrige regjering. Dessuten fortsetter vi satsingen på IKT i utdanningen.

For det andre: Vi foreslår å styrke de private høyskolene med ca. 18 mill. kr, slik at bevilgningene kommer i samsvar med den kostnadsnormen Stoltenberg-regjeringen fremforhandlet.

Og for det tredje: Vi bevilger mer penger til innsats mot mobbing og problematferd i skolen som et bidrag til å sikre elevene et trygt læringsmiljø, og vi viderefører planen om en offensiv opprustning av skolebygg.

Samtidig opprettholdes satsingen på kvalitetsreformen i høyere utdanning, og vi fortsetter opptrappingsplanen for forskning. Det er en viss reduksjon i den sektorvise satsingen på forskning sammenlignet med arbeiderpartiregjeringens forslag, men samtidig økes Forskningsfondet med ytterligere 2 milliarder kr, og vi utvider ordningen med skattefradrag for privat forskning. Disse endringene må ses i sammenheng med de lettelsene i bedriftsbeskatningen som foreslås, og som gjør det lettere for bedriftene selv å prioritere ny teknologi, kunnskap og forskning. Det er helt nødvendig dersom vi skal nå målet om en FoU-innsats minst på OECD-nivå innen 2005.

Innenfor grunnopplæringen er problemstillingen en annen. Vi er allerede på toppen i OECD i ressursbruk, men skårer bare gjennomsnittlig når det gjelder kunnskap. Riktignok vet vi for lite om hvilket utbytte elevene får av norsk skole, bl.a. fordi vi er for dårlige til å måle og bedømme kvalitet, men det vi vet, tyder ikke på at vi ligger på topp.

Det er ikke behov for å snu opp ned på norsk skole. Mye fungerer allerede bra, og noen steder fungerer det veldig bra. Vi imponerer f.eks. mange andre land med vårt perspektiv på livslang læring og en meget høy andel for høy utdanning i Norge. Men fordi vi også har dårlige resultater, og fordi også andre land i dag satser betydelige ressurser på å forbedre sitt utdanningssystem, trengs det en ny kurs. Vi må satse mer på innholdet i skolen, og vi må interessere oss mer for det utbyttet elevene har av skolen. Og det er ikke bare et bevilgningsspørsmål. Vi må også forandre holdninger, fornye utdanningssystemet og bli flinkere til å lære av de beste.

Skal vi få en bedre skole, er det nå også på tide å se hele grunnutdanningen i sammenheng og sørge for at den holder høy kvalitet og kan gjennomføres uten blindveier, omveier og overlapping. Mer enn 95 pst. av elevene går videre fra grunnskole til videregående opplæring. Den forrige regjeringen nedsatte et utvalg for å vurdere dette,

og det er et arbeid vi vil videreføre, men med større vekt på å vurdere og utvikle kvalitet. Reform 94 og Reform 97 var i stor grad strukturreformer som kom fra oven – nå er det på tide å fylle grunnutdanningen med bedre innhold.

La meg avslutningsvis si et par ord om de mest omstridte budsjettendringene Regjeringen har foretatt, nemlig studiefinansieringen og utlånsordningen for bøker. Jeg har ingen problemer med å forstå at studentorganisasjonene gjerne vil ha en høyere stipendandel allerede nå, men tillater meg likevel å understreke at vi *har* oppfylt tre av de fire mål vi har satt oss for studiefinansieringen i denne fireårsperioden:

- Vi har reversert arbeiderpartiregjeringens forslag om full konverteringsordning.
- Vi innfører ikke vårt eget forslag til konvertering, som altså er en mildere konverteringsordning, før Kvalitetsreformen i høyere utdanning er gjennomført.
- Vi øker kostnadsnormen til 80 000 kr.

I tillegg skal vi, som lovet, øke stipendandelen til 40 pst. i løpet av perioden.

Utlånsordningen for bøker blir ikke fjernet, men den bygges ikke videre ut. Vi synes ikke at det er en god ordning, bl.a. fordi bøker raskt blir foreldet – det er faktisk et kronisk problem i norsk skole – og fordi utlånte bøker ikke kan brukes aktivt. Og de bør jo særlig kunne brukes aktivt i videregående opplæring, som er en studieforberevende skole også. Jeg forstår selvsagt at elevene gjerne vil ha erstattet denne ordningen med en annen ordning umiddelbart, men det har ikke vært mulig. Departementet arbeider nå med alternative løsninger som skal komme elevene til gode, og som vi vil få komme tilbake til.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A): Gjennomgangsmelodien for Høyre i valgkampen var lavere skatter og bedre skole, og selv om mer penger ikke nødvendigvis utgjør alt, så er det en god hjelp.

I Bondevik II-regjeringens budsjett har Høyre fått gjennomslag for store skattelettelsene i milliardkronersklassen, men det kuttes i forsknings- og utdanningsbudsjettet med ½ milliard kr, som Arbeiderpartiet har ment burde gå til høyere stipendandel, billigere læremidler i videregående skole og næringsrettet forskningstilskudd. Og det er ikke bare for å dyrke vondskapen at jeg uttrykker at jeg er skuffet, men jeg skjønner heller ikke at utdanningsministeren faktisk kan være fornøyd med de rammene hun har fått tildelt.

Arbeiderpartiet har fortsatt gratis læremidler for alle i videregående skole som mål. Og i et svar fra Finansdepartementet til Arbeiderpartiet når det gjelder utlånsordningen og kostnader for elevene, argumenteres det med at elevenes utgifter i praksis ikke er så store fordi de både kjøper brukte bøker og selger egne. Er det da kreativt boksalg som vil danne grunnlaget for Regjeringens vurderinger av kostnader for elevene til læremidler i videregående skole?

Spørsmål 2 gjelder en mer spesiell, men aktuell sak som delvis har noe å gjøre med kostnader i videregående skole: I dagens Verdens Gang beskrives en situasjon hvor manglende betaling for kopiering av læremateriell i videregående skole vil få konsekvenser for elevenes karakter i orden og oppførsel. Etter min oppfatning virker det svært urimelig. Hva er statsrådets oppfatning?

Statsråd Kristin Clemet: La meg først få takke representanten Vidar Bjørnstad for opptil flere spørsmål.

Jeg vil bare først si at det jeg er aller mest opptatt av når vi skal lage statsbudsjett, er at vi lager et helhetlig budsjett som legger til rette for verdiskaping. Jeg vet at forutsetningen for velferd, forutsetningen for at vi skal kunne bruke offentlige midler på forskning og på utdanning, er at vi styrker verdiskapingen i Norge. I dag har vi et problem i Norge ved at offentlig sektor vokser voldsomt, mens vi risikerer å ta strupetak på privat sektor og konkurranseutsatt sektor. Gjør vi det, blir det ingenting igjen å bruke for å satse mer på utdanning og forskning over offentlige budsjetter.

Utdannings- og forskningsbudsjettet er et meget omfattende budsjett. Det ligger kraftige satsinger inne. Vi har også foreslått endringer som betyr økte satsinger. Bare satsingen på økt timetall i 2., 3. og 4. klasse betyr ¼ milliard kr i året. Når vi endrer på studiefinansieringen og utlånsordningen for bøker, er ikke det primært for å spare penger. Vi har en annen modell for studiefinansieringen enn Arbeiderpartiet, og jeg vet, og jeg er sikker på at representanten Bjørnstad også vet, at studentene foretrekker den modellen. At de gjerne ville ha hatt den med en gang, er en annen sak, men de foretrekker faktisk vår modell for studiefinansiering.

Når det gjelder forskning, må vårt samlede forskningsopplegg, som også innebærer større skattefradrag for privat FoU, også ses i sammenheng med skatteopplegget. Dobbeltskatning av utbytte bidrar til å låse kapital i bedriftene istedenfor at den frigjøres til teknologi, kunnskap og forskning i nye bedrifter og nye prosjekter, så det er et meget godt tiltak også for å stimulere forskningen i privat sektor.

Når det gjelder bøkene, har vi ikke brutt noe løfte der heller. Vi har sagt at vi ikke er tilhenger av utlånsordningen. Vi ønsker oss i stedet en stipendordning. Men hvis jeg kan være så fri fra Stortingets talerstol, da vil jeg si at det er mulig at tiden løper fra både stipendordning og utlånsordning. Jeg står her med en brosjyre fra Læringssenteret, som viser at det nå kommer gratis læremidler på nett. Det er læremidler som kontinuerlig blir oppdatert, som elevene kan bruke sammen med andre læremidler eller ikke, og som kommer både på bokmål og nynorsk. Her er utviklingen ganske rivende, og den vil jeg følge med i, men forslag skal komme.

Ursula Evje (FrP): Statsråden oppgav at rammen for utdanning og forskning er på hele 45 milliarder kr. Dette er uhyggelig mye penger! Denne rammen skal gå til bedre kvalitet, styrking av private høyskoler og mangfold.

Mangfold gir seg mange utslag, bl.a. studier i utlandet. De studentene som reiser til utlandet, ønsker noe annet eller større utfordringer enn det de får ved institusjonene i Norge. Valg av studieretning kan mange ganger også ses på som en protest mot den styringsglede og dimensjoneringsiver som et flertall på Stortinget utøver.

Ved behandlingen av Mjøs-utvalgets innstilling ble det vedtatt av Høyre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Venstre at dagens system for gebyrstipend for utenlandsstudenter skal videreføres med «forholdsmessig» samme økning i kostnadsnormen som for studenter i Norge. Den tidligere Stoltenberg-regjeringen ønsket ikke å bøye seg for et flertall på Stortinget i denne saken, som er så viktig for disse studentene – kanskje også for nasjonen som helhet. Dette beklager jeg på vegne av Fremskrittspartiet.

Det er da med vantrø jeg ser at den sittende regjering ikke synes å ha foretatt seg noe for å rette opp denne litt trassige holdningen fra Arbeiderpartiet i regjering. Jeg ber statsråden klargjøre om det er et bevisst valg av Regjeringen, eller om det skyldes dårlig tid ved fremleggelse av Tillegg nr. 4 at utenlandsstudentene ikke får en kostnadsnorm som tar hensyn til kostnadene i studielandet, eventuelt om dette forholdet vil bli rettet opp snarest mulig.

Statsråd Kristin Clemet: Jeg er helt enig med replikanten i at studier i utlandet er meget positivt. Det trenger vi mer av – flere utenlandske studenter i Norge og norske studenter til utlandet.

Når det så gjelder dette med studiefinansiering, peker også representanten på noe som er helt riktig, nemlig at det under dekke av den store debatten vi har hatt om kostnadsnormer, stipendandeler og studiefinansiering, i Stoltenberg-regjeringens forslag til statsbudsjett ligger en rekke forslag som avviker eller reduserer enkelte andre ordninger. Det gjelder ikke bare utenlandsstudentene, men det gjelder forsørgertillegg for ektefelle, øvre aldersgrense for reisestipend, kunstfagstipend osv. Og som representanten var inne på, innføres det en felles kostnadsnorm i Norge og utlandet, samtidig som man valutajusterer gebyr og tilleggsstipend. Man har også tatt odontologi inn i gebyr/stipendandelen. Mye av dette representerer forenklinger. Det tror jeg den forrige regjeringen har rett i at det gjør.

Vi har ikke hatt tid til å gå inn i alle disse detaljene i forbindelse med at vi la fram vår tilleggsproposisjon. Disse enkeltspørsmålene i forhold til studiefinansieringen er jeg nødt til å gå inn i i forbindelse med at vi skal videreutvikle den generelle studiefinansieringen for kommende budsjetter. Men dette er altså ett av mange enkeltspørsmål som skjuler seg bak de endringene i studiefinansieringen som Stoltenberg-regjeringen har lagt fram.

Lena Jensen (SV): Jeg vil starte med et sitat fra Semerklæringen, der det står at Samarbeidsregjeringen vil «avskaffe utlånsordningen for lærebøker i videre-

gående skoler og i stedet bygge ut stipendordning for elevene».

SV er glad for at Regjeringen har valgt å gå over til SVs modell for skolebokstipend for dekking av skolematerieell i den videregående skole. SVs modell er mer rettferdig og en praktisk ordning, en modell som også inkluderer utgifter for yrkesfagstudenter. SV foreslo i sitt alternative budsjett 400 mill. kr for å nå målet om lik rett til utdanning og gratis videregående skole.

I Arbeiderpartiets forslag til budsjett lå det 100 mill. kr til skolebokstipend. Dette er en modell som SV ikke ønsker, men som vi ser er bedre enn ingen modell.

Samarbeidsregjeringen har fjernet utlånsordningen fra budsjettet uten å tilføre midler til en stipendordning, og også uten å love at midler skal komme. Dette er et paradoks, om ikke Regjeringen har forlatt prinsippet om lik rett til utdanning. Dette fører til økte utgifter for elevene, uansett hvordan vi ser på det. Elevene er taperne, og det var de som skulle bli vinnerne ved årets budsjett!

I dagens VG var det en artikkel om en jente. Foreldrene hadde ikke betalt papirpengene hennes, og skolen truet med nedsettelse av ordenskarakteren hennes. Økt betaling vil føre til økte forskjeller mellom fattige og rike og føre oss bort fra prinsippet om lik rett til utdanning i Norge. Regjeringens forslag er et enda større paradoks, når Sem-erklæringen og Regjeringen gang på gang gir uttrykk for at det viktige er at fattigdommen skal fjernes.

Mitt spørsmål til statsråden er: Når vil man sette inn midler til skolebokstipend? Og spørsmålet jeg vil følge det opp med, er: Kan vi se en satsing på skolebokstipend i revidert nasjonalbudsjett til våren?

Statsråd Kristin Clemet: Først til det spørsmålet som ble nevnt i replikken her, og som også ble nevnt av representanten Bjørnstad, men som jeg ikke rakk å svare på siden jeg fikk så veldig mange spørsmål. Når det gjelder oppslaget i Aftenposten Aften i går og i VG i dag om papirpenger, ordenskarakteren og ordensregler, så la meg bare si at dette fastsettes lokalt, og at det er et spørsmål som for tiden håndteres av utdanningsdirektøren i Oslo.

Så til spørsmålet om stipendordning: Først vil jeg bare si at Samarbeidsregjeringen ikke har fjernet utlånsordningen i den forstand at vi har tatt tilbake de 200 mill. kr som tidligere er bevilget til utlånsordningen. Midlene eksisterer, de er der ute og kan selvfølgelig fortsatt benyttes til utlånsordning. Men det vi har valgt å gjøre, er å ikke bygge den videre ut. Bakgrunnen for dette er altså ikke primært å spare penger, men at det ikke er noen god ordning. Jeg har i grunnen forstått elevene og elevorganisasjonene slik at de ideelt sett også ønsker seg en stipendordning eller noe annet enn en utlånsordning, formodentlig med samme begrunnelse som vi har, nemlig at en utlånsordning ikke fungerer så bra i forhold til oppdaterte læremidler.

Vi har for tiden hele studiestøttesystemet for elever i videregående opplæring til vurdering, og jeg finner det mest forsvarlig at vi får vurdert det i en sammenheng og i en helhet når vi også skal vurdere en stipendordning for

bøker. Men som jeg sa i stad, vil jeg ikke binde opp tanken helt. Det skjer såpass mye spennende på dette området at jeg også vil ha med meg den utviklingen jeg ser når det gjelder digitale læremidler, som faktisk nå legges ut gratis på nett for enkelte kurs i videregående opplæring. Det må vi også ta med i bildet når vi skal vurdere hva vi skal gjøre i fremtiden.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Arne Sortevik (FrP): Mitt fokus er på flertallet som ikke finnes.

Regjeringen har tilbudt Fremskrittspartiet tiende. Ca. 10 pst. av pakken med tallfestede økonomiske ønsker fra Fremskrittspartiet har funnet nådens lys hos regjeringspartiene. Regjeringens tiende er sviende, en sviende avvisning av et parti som fundert på 363 000 velgere har åpnet veien nettopp for denne regjeringen. Det oppfattes som sviende når den tilbudte rammen på knappe 600 mill. kr også er mindre enn en promille av utgiftene på budsjettet!

Når forslag om systemendringer heller ikke imøtekommes fra regjeringspartiene, blir det samlede utbyttet mindre enn magert.

Det kan neppe komme særlig overraskende på regjeringspartiene at Fremskrittspartiet både ønsket og forventet et godt bytte fra selve budsjettbehandlingen. Mener denne regjeringen virkelig at behandling, forhandling og tilbud er det beste man kan servere sine politiske støttekontakter? Da har den et problem. Det virker faktisk ganske provoserende å bli behandlet som småspurv på det politiske fuglebrettet når Regjeringen aller nådigst legger ut sine politiske smuler.

Det blir også provoserende når Regjeringen opererer med talltrylleri. La meg ta et eksempel: Vi må unngå renteøkning i julegave, blir det sagt når Fremskrittspartiet bl.a. krever en skattereduksjon på 1 milliard kr for lavinntektsgruppene. I forrige uke behandlet vi Innst. S. nr. 22 om hva alle de ekstra asylsøkerne koster i innværende år – henimot 8 000 asylanter til en årskostnad på 100 000 pr. person. Her følger pengene asylantene, og her økes budsjettet for å dekke behovet. Greit nok om det kunne gjelde flere enn lykkesøkende asylanter!

Er det slik at når formålet med pengebruken bare er edel og god, så skånes også økonomien for enhver tenkelig inflatorisk eller opphetende effekt?

La meg ta et annet eksempel: Stortinget skal senere behandle tilleggsbevilgninger for 2001. Også i den saken blir det slik at kartet, altså budsjettet, tilpasses terrenget, altså pengebruken. Da blir det også slik at de rammer som ble lagt ved årets begynnelse, og som på det tidspunkt skulle være både ansvarlige og ikke-inflasjonsskapende, blir overskredet ved årets avslutning dersom det er politisk flertall for det, med andre ord: om den politiske viljen er til stede. Ja, da er det faktisk også slik at ved årets slutt kan det vedtas tilleggsbevilgninger som kan gjøres overførbare, dvs. som også kan brukes året etter. Da går man aktivt inn i de økonomiske rammene for året etter, til og med etter at rammene for neste år er lagt.

Konklusjonen blir derfor at regjeringspartiene bruker talltrylleri. De avviser ønskene fra Fremskrittspartiet med henvisning til overoppheting og inflasjon. Men når Regjeringen selv mener formålet er viktig, svinger de tryllestaven og skaffer til veie penger som det åpenbart ikke hefter økonomisk uansvarlighet ved. Bedre kan neppe selveste Harry Potter gjøre det! Utenfor salen og ute blant velgerne står imidlertid slikt talltrylleri lite til troende!

Også regjeringspartienes systemendringsvegring er uforståelig. For eksempel: Hvorfor vil ikke Regjeringen endre regnskapsforskriftene, slik at de kommuner som vil benytte adgangen til å låne penger til opprustning av skolebygg også slipper å avsette avdrag som de ikke skal betale før om fem år, i sine årlige regnskaper? Uten denne endringen får avdragsutsettelsen ingen økonomisk virkning.

Et annet eksempel: Hvorfor vil ikke Regjeringen øremerke de 100 millionene til den ene ekstra norsktimen for 2.–4. klassetrinn fra høsten 2002? Regjeringen må da skjønne at med den stramme økonomien mange kommuner opplever, vil mange elever ikke se snurten av denne undervisningstimen.

Slik kunne jeg fortsette, eksemplene er dessverre mange. Åpenbar manglende evne og vilje til å samarbeide med den part man er avhengig av å støtte seg på, tyder på sterkt og akutt behov for etterutdanning.

Jeg trodde faktisk at de første rundene i denne regjeringens tilblivelse hadde gitt de tre regjeringspartiene læringseffekt. Enten har man likevel ikke lært, eller så har lagringen av læringen sviktet. Det som står igjen er et skammelig tiende til Fremskrittspartiet, og samtidig nok et politisk spark til det partiet Regjeringen baserer sin eksistens på. Det er å leve farlig, talltrylleri gir nemlig ingen politisk immunitet.

Finn Martin Vallersnes hadde her overtatt presidentplassen.

Torstein Rudihagen (A): Stoltenberg-regjeringa sitt budsjettopplegg var ei oppfølging av reformer og tiltak som regjeringa anten hadde sett i gang eller ville gjennomføre i tråd med det Arbeidarpartiet hadde lova før valet. Den nye handlingsregelen for bruk av oljepengar gir eit noko større handlingsrom. Det gav rom for ei samla skatte- og avgiftslette på ca. 3,5 milliardar kr, minste-frådraget vart heva, frådraget for fagforeiningskontingenten dobla, innslagspunktet for toppskatten heva og el-avgifta senka. Samstundes låg det her ei satsing på barn, utdanning, helse og tiltak for dei mest vanskelegstilte, m.a. meir til barnehagar for å bygge ut 10 000 nye plassar og redusere foreldrebetalinga, eit opplegg for opprusting av skuleanlegg, ein auke til helsevesenet på 3,5 milliardar kr, ei oppfølging av psykiatriplanen og ei utviding av eldreformenta.

For dei som slit mest økonomisk, er tilgangen på billigare barnehagar, gratis leirskuleopphald og utlånsordning for lærebøker viktig. Arbeid og tilgang på bustad er avgjerande. Derfor er det ein auke i tiltaksarbeidet, i bu-

stadtilskot og bustøtte, og låneramma for Husbanken vart foreslått utvida med 2 milliardar kr. Da Bondevik II-regjeringa auka innslaget på inntekter og reduserte anslaga på utgiftene, gav det oss rom i budsjettforhandlinga for å styrkje tiltak for dei mest vanskelegstilte og redusere skattane for dei lågtlønte, utan å bryte handlingsregelen for den økonomiske politikken.

Ein føresetnad for at skuta skal bere, er eit konkurransedyktig og verdiskapande næringsliv. For å styrkje næringslivet ligg det i budsjettforslaget frå Stoltenberg-regjeringa ei ordning med skattereduksjon for forskingsutgifter, lågare avskrivingsattsar, ei meir fleksibel SND-ordning og ei styrking av samferdsla. Det norske folk skal gle seg over at Bondevik II-regjeringa har følgd opp mange av desse områda. Men så har Regjeringa gjort dramatiske endringar i retning av eit usosialt og distriktsfiendtleg budsjett. Skattelette som er ytterlegare auka med 3,4 milliardar kr, kjem mest dei rikaste til gode. Dei 10 pst. rikaste i landet tek ut 90 pst. av aksjeutbyttet. Det er dei som dreg nytte av at skatt på aksjeutbytte blir fjerna. Det er feil at dette er ein skattelette for å hindre ei innlåsing av kapital, og at dette er ein lette som kjem næringslivet til gode. Aksjeutbytte som blir reinvestert i ny verksemd blir ikkje utbytteskatta. Det er ikkje noko ille i skattelette i seg sjølv, den skal vi gjerne unne folk, men det er konsekvensane, kutta som må gjerast for å finansiere dette, som blir ille, òg for næringslivet.

Bondevik II-regjeringa sitt budsjettframlegg betyr 1,7 milliardar kr mindre til utviklingsprosjekt i norsk næringsliv. Dette vil ramme små og mellomstore verksemdar, spesielt nyetablert og ufødd verksemd som satsar sterkt på innovasjon og nyskaping. Dette kjem i ei tid da vi treng nyskaping og innovasjon, og der vi slit med å få nødvendige etableringar i Distrikts-Noreg. Etterspørse-len etter risikokapital er stor og den private kapitalmarknaden liten. Derfor treng vi den statlege risikokapitalen. Skatteincentiv hjelper ikkje mykje for nyetableringar og småbedrifter i ei tidleg utviklingsfase. For dei er det meir spørsmål om å få til eit overskot som gir skatt. Dessutan viser det seg at SND har gjort ein god og nødvendig jobb for utvikling av kompetanse og innovasjon. Det konkluderte eit stortingsfleirtal – inkludert Kristeleg Folkeparti og Venstre – med så seint som i vår. Reaksjonar frå næringslivet i distrikta har heller ikkje late vente på seg, heller ikkje når det gjeld kuttet på verdiskapingsprogrammet i skogbruket og 300 mill. kr på neste års landbruksopp-gjer. Det siste gir ein årsverknad på det doble, og det er òg ei undergraving av forhandlingsinstituttet for landbru- ket.

Med ei aukande sentralisering i samfunnet vil både by og land vere tente med ei sterk distriktssatsing. Dessverre ser det no ut til at det blir fleirtal for det motsette.

Rolf Reikvam (SV): Politikerforakten er økende. Folks tillit til politikere og det politiske system er sveket. Dette ytrer seg på forskjellige måter: en dramatisk svikt i medlemstallet i politiske partier og organisasjoner, og i at folk velger å holde seg borte ved valgene. Ved lokalvalg har vi vært nede i en deltakelse på under 60 pst.

Det er flere grunner til denne utviklingen. Utviklingen er likevel så alarmerende at vi har plikt til å ta den på alvor. Ett forhold er åpenbart: manglende samsvar mellom det vi sier når vi behandler en melding, og det vi gjør når vi i budsjettet skal vise våre prioriteringer.

De siste årene har vi behandlet flere store utdanningsmeldinger. Midt oppe i alle de gode formuleringene, som er nedfelt i form av prinsipper og lovnader, har vi hatt en valgkamp der utdanning og skole ble hovedtemaet, og der de store ordene og lovnadene ikke ble mindre. La meg derfor ta et kort tilbakeblikk for å minne om noen saker:

For to år siden behandlet vi en melding om likeverdige utdanningstilbud. Meldingen påviste forskjeller mellom kommuner og mellom skoler. Selv om flertallet mente det ikke var grunn til å gripe inn, var meldingen klar på at utviklingen måtte følges nøye. Etter det har vi fått dokumentert at det foregår en omfattende egenbetaling i grunnskolen. Utviklingen er så dramatisk at skoler gir elevene nedsatt oppførselskarakter dersom foreldrene ikke betaler i tide, jf gårsdagens oppslag i Aftenposten Aften.

Vi har fått vedtatt en forskningsmelding med klare mål, som vi to år etter at den ble vedtatt, ikke har beveget oss i retning av. Det var tendenser til det i budsjettforslaget fra Stoltenberg-regjeringen, men etter det nye forslaget er vi tilbake til status quo i forhold til målet.

Vi har vedtatt en kompetansereform, der livslang læring er lovfestet, og der lovfestede rettigheter for voksne både til grunnskoleutdanning og til videregående opplæring er gjennomført. Stortinget understreket at staten skulle fullfinansiere de nye rettighetene. I det budsjettet som vi skal vedta, finnes det ikke fem øre som kan tilbakeføres til disse vedtakene.

For fire måneder siden vedtok vi en omfattende reform av høyere utdanning. Det er både en innholds-/kvalitetsreform og en strukturreform. Vi fikk servert reknestykker som viste at dette ville koste flere hundre millioner kroner bare for de statlige høyskolene. Komitemedlemmene nikket og sa at dette skulle tas i budsjettet for 2002. Dessuten ble det lovet en ny studiefinansieringsordning med høyere kostnadsnorm og stipendandel. Kostnadsnormen blir økt, men det skal komme som økt lån for studentene. I stedet for økt satsing på de høyere utdanningsinstitusjonene reduserer vi rammene fordi årskullene blir noe mindre, som om utgiftene varierer proporsjonalt med antall studenter! Alle som har vært innom en utdanningsinstitusjon, vet at marginalkostnadene er null i mange tilfeller, og i beste fall beveger de seg i trappe-trinn. Reduserte bevilgninger under dekke av at studenttallet går ned, er ikke en satsing på høyere utdanning, slik alle partiene lovet for fem måneder siden.

I vårt budsjettforslag har vi fulgt opp det vi har sagt i forbindelse med disse meldingene. Vi foreslår å lovfeste gratisprinsippet i grunnskolen: Det koster noe over 200 mill. kr. Vi tar et løft for heving av kvaliteten i grunnskolen ved å foreslå et minstetimetall som skal sikre kvalitet, og ikke minst redusere forskjellene. Vi foreslår gratis lærebøker i videregående skole, slik at vi slip-

per at elever gis nedsatt oppførselskarakter fordi foreldrene ikke har pengene når skolene krever det. Vi foreslår mer til høyere utdanning, slik vi lovet i juni. Og det var en lovnad som vi gav sammen med resten av partiene her på Stortinget. Vi foreslår økt forskningsinnsats fordi det er det vi skal leve av i årene fremover, og det var det vi lovet da vi behandlet den stortingsmeldingen. Men det betyr at vi ikke har penger til skattelette for dem som har mest i utgangspunktet. Dessuten må vi omprioritere og nedprioritere visse områder. Men det var det vi lovet i valgkampen, og derfor følger vi det opp. Jeg er ganske overbevist om at folk mener dette er redelig, og derfor er det også det beste middel mot økt politikerforakt.

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Forrige gang jeg var statsråd, skjedde det et skifte i internasjonal politikk. Fra å være et område som var uinteressant for de fleste, beveget utviklingspolitikken seg fra en randsone inn mot sentrum av det som man i internasjonal politikk var opptatt av, og stod på øverste del av dagsordenen under G8-møter. Amerikanske presidenter og franske desslike var opptatt av gjeldslette og av å få et gjennombrudd for fattigdomsbekjempelse.

Nå, halvannet år etter, har det skjedd enda mer. Forrige helg var jeg i Ottawa på et møte med IMF's og Verdensbankens styrende organer. Der var det to saker som stod på dagsordenen: For det første konsekvensen av den 11. september for internasjonal økonomi, ikke minst for de mange utviklingsland som er meget hardt rammet av den nedgangen man har opplevd, og for det andre hvordan vi i fellesskap kan nå tusenårsmålene, som det heter, målene om halvering av antall mennesker som lever i ekstrem fattigdom, innen 2015. Det er åtte ulike mål, bl.a. på områdene grunntdanning, barnedødelighet, mødre-dødelighet osv. Ja, her er det klart at alle må gjøre sitt, enten det er utviklingslandene eller oss.

Det som er gledelig, er at det er større enighet enn noen gang, og større enighet enn på lenge. Her satt altså Kofi Annan, James Wolfensohn, som er president i Verdensbanken, og Horst Köhler, som er president i Det internasjonale valutafondet, IMF. Alle har gjort det å nå fattigdomsbekjempelsesmålene til en felles sak og til en felles dugnadsjobb.

Det er større enighet, men det er også store utfordringer. Og det er tre ting som har skjedd de siste par årene som har bidratt til dette:

For det første begynte det i 1999/2000, da vi fikk et gjennombrudd for gjeldslette internasjonalt. Og selv om det er langt igjen – og det er svært langt igjen for de landene som ennå ikke har fått en løsning på sine gjeldsproblemer – må vi likevel si at det har skjedd et betydelig skifte. Gjeldsplanen fra norsk side var den første, og vi er med det budsjettet som nå behandles i Stortinget, rede til å gjøre nye utvidelser når det gjelder gjeldsplanen, slik den foregående regjering la opp til, og slik denne regjering legger opp til.

For det andre: På handelsområdet har vi fått et nytt rammeverk for forhandlingene gjennom toppmøtet nå i Doha, hvor en har lagt mye større vekt på utviklingsland-

enes mulighet til å få mer rettferdige handelsvilkår og til å få større markedsadgang. Rammene er på plass, men det betyr ikke at vi er ferdig med jobben. Også her gjenstår det svært mye før en har nådd mål, og rammeverket må følges opp i konkrete forhandlingsresultater.

Det tredje er tusenårsmålene, altså målene om en halvering av antallet mennesker i ekstrem fattigdom, en forpliktelse for utviklingslandene selv og en forpliktelse for oss. Det er ingen tvil om at gjeld og handel vil være svært viktig for å kunne nå disse målene. Internasjonale rammevilkår er avgjørende for utviklingslandenes mulighet til det. Derfor er også slike rammevilkår satt i fokus på Regjeringens dagsorden.

Men vi kan ikke greie det uten bistand. Verdensbanken har regnet ut at internasjonal bistand må dobles internasjonalt for å nå dette målet. Det er altså ikke «trade not aid», men «trade and aid» – ikke et enten – eller, men et både – og.

I Sem-erklæringen har Regjeringen forpliktet seg til å nå 1 pst. av BNI innen 2005. Det er vårt bidrag til å nå disse målene. Og i forslaget til statsbudsjett er vi kommet noen skritt nærmere målet. Vi har videreført satsingen fra den foregående regjering, og vi er nå oppe i et forslag på 0,92 pst. av BNI. Samtidig skal vi få mer bistand, mer fattigdomsbekjempelse for hver krone. Det betyr at vi må konsentrere innsatsen, og det betyr at også i dette budsjettet fra den foregående regjering, som vi følger opp, er det lagt til rette for et sterkere fokus og en sterkere konsentrasjon om de fattigste landene.

En felles dugnadsinnsats er tvingende nødvendig. Og her er det faktisk ganske løfterike utviklingstrekk på gang. Flere land øker nå sin bistand, og flere land deltar aktivt i å sette internasjonal utviklingspolitikk på dagsordenen. Selv om nye meldinger som har tikkert inn i kveld, tyder på det motsatte i Danmark, er likevel trenden blant likesinnede land svært positiv. Og det er ikke minst viktig nå som veldig mange utviklingsland er hardt rammet av de internasjonale nedgangstidene, for noens vedkommende 30 pst. inntektstap bare på grunn av endringer i råvarepriser og tap av turistinntekter.

Klarer vi å nå målene om å gjøre mer for fattigdomsbekjempelse, klarer vi å gjennomføre den dugnadsinnsatsen, vil vi også ha større mulighet til å vinne kampen mot terrorisme, og iallfall til å redusere rekrutteringsgrunnlaget for terrorisme. Dette er kjempeviktig. Kofi Annan og andre internasjonale støtter har understreket at selv om det ikke er en automatisk sammenheng, er det liten tvil om at fattigdomsbekjempelse – det å bli inkludert, tatt med og å oppleve å bli tatt på alvor i det internasjonale samfunn – det forebygger terrorisme. Derfor henger dette sammen, og derfor er dette også fokus for Regjeringens fattigdomspolitik.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gunhild Øyangen (A): Først vil jeg slå fast at det er gledelig at Bondevik II-regjeringen følger opp Arbeiderpartiets satsing på bistand. Det innebærer en økning også i år. Det betyr at det er bred enighet om norsk utviklings-

politikk, og det skaper forutsigbarhet for dem som trenger det mest i verden.

I Norden har vi lange tradisjoner for en felles profil og felles holdning i bistandspolitikken. Den nye statsministeren i Danmark, Anders Fogh Rasmussen, presenterte i dag sin nye Venstre/konservative regjering. I den nye regjeringen er utviklingsministerposten fjernet. I tillegg har de i regjeringserklæringen varslet at de vil redusere bevilgningene til utviklingsbistand og miljøbistand til utviklingslandene med 1,5 milliarder kr i forhold til den sosialdemokratiske regjeringens forslag. Formannen i det danske Kristeligt Folkeparti, Jann Sjursen, har i dag i media uttrykt sterk utilfredshet med at regjeringen legger ned utviklingsministeriet.

Hvilke følger mener utviklingsministeren regjeringendringen i Danmark vil få for den nordiske profilen på den internasjonale bistanden?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Jeg vil kreditere representanten Øyangens replikk med å si at det faktisk er større enighet om utviklingspolitikken nå enn noen gang, også med den nye regjeringen som inkluderer Høyre og som stiller seg bak målsettingene om 1 pst. innen 2005. Det er veldig gledelig. Det interessante er i og for seg at i nordisk sammenheng nå – hvis jeg bare skal ta en helt objektiv presentasjon av sakens fakta – er det slik at det bare er i Norge det er en ren utviklingsminister. Danmark har, som Gunhild Øyangen sa, signalisert å fjerne posten i dag. Finland har en kombinasjon med miljø, og Sverige har en kombinasjon med immigrasjon. Det interessante er at dette er en utvikling som har pågått over tid, mens utviklingen har vært motsatt på Kontinentet, hvor man faktisk har oppgradert utviklingsposten og utviklings-satsingen.

Man skal selvsagt være varsom med å gå inn og kommentere andre lands indre anliggender og andre regjeringers prioriteringer, men det er ingen tvil om at min partifelle, Jann Sjursen, satte som en klar premiss at dersom det skulle bli aktuelt for Kristeligt Folkeparti å gå inn i regjering, var det meget viktig at det ikke skjedde kutt i bistanden, og at man beholdt en offensiv satsing på dette området. Det betyr at Kristeligt Folkeparti er gjenkjennelig, enten man er i Norge eller Danmark, og man ser også konsekvensen av det nå: Kristeligt Folkeparti er ikke med i den regjeringen som er i Danmark.

Vi håper at vi til tross for disse endringene på nordisk side kan opprettholde en høy profil og den tradisjonelle nordiske pådriverrollen både når det gjelder omfang og ikke minst når det gjelder innretning i forhold til å sette fattigdomsorientering og fattigdomsbekjempelse i fokus.

Jeg håper ikke at dette betyr at Danmark ikke blir med på laget. Jeg vil gjøre hva jeg kan fra mitt ståsted for å ta Danmark med på laget i det nordiske utviklingsminister-samarbeidet som vi har. Der vil også Danmark være representert, men da med en annen type representasjon enn det som har vært tilfellet før.

Christopher Stensaker (FrP): Fremskrittspartiet mener at bundne blandede kreditter er en form for u-hjelp

som gagner både norsk næringsliv og mottakerlandene, men vi ser at statsråden nå går inn for at denne ordningen avvikles. Vi er så godt som det eneste av de land som gir bistand, som vil gjøre denne endringen fra bundne til ubundne. Slik vi ser det, vil næringslivet kunne falle helt ut, og dette vil være uheldig og kan vel ikke være meningen? Vi registrerer også at man nå går inn for å innføre ubundne kreditter fra årsskiftet uten at fungerende garantiordninger er på plass.

Dette er lite seriøst hvis man vil ha norsk næringsliv aktivt deltakende i utviklingshjelpen. Jeg ser også at Teknologibedriftenes Landsforening ikke kan anbefale industrien å engasjere seg innenfor dette området slik som virkemidlene har utviklet seg innenfor bistandspolitikken de siste årene – til det er rammebetingelsene for dårlige og ustabile. Å vri innsatsen overfor næringslivet fra eksportbistand til direkte investeringer i lokal produksjon samsvarer dårlig med industriens egeninteresse.

Mener statsråden at det gagnar Norge og norsk industri at andre lands næringslivsaktører får særfordeler fra sine myndigheter, mens Norge er det første landet i Vest-Europa til å avvikle bundne kreditter, når vi ser bort fra England, som har en rekke andre særfordeler med sine tidligere kolonier?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Det er ikke korrekt som representanten sier, at dette er et særnorsk tiltak. Det er OECDs utviklingskomite – DAC – som i fellesskap har gjort et vedtak om avvikling av såkalt bundet bistand, bundne kreditter og annen bistand for MULLand, altså for de fattigste utviklingslandene. Det er heller ikke korrekt at Norge er først ute. Andre land som er likesinnet, har vært ute før oss, og blant dem er Storbritannia, som avvirket sin bundne bistand tidligere i år.

Det er heller ikke slik at denne regjeringen er den som er først ute med dette. Dette lå i arbeiderpartiregjeringens budsjett som oppfølging av OECDs utviklingskomites – DACs – vedtak, og dette er vedtak som vi tilrår fortsetter. Og da er det heller ikke slik at næringslivet vil falle helt ut. Tvert imot er det slik at norsk næringsliv nå kan få delta i en konkurranse om et mye større bistandsmarked enn det som har vært tilfellet før. I takt med den avviklingen som nå vil skje av bundne kreditter i OECD, vil altså bistandsmarkedet bli vesentlig større. Og i budsjettet har vi sagt at vi vil bistå norske bedrifter til å vinne anbuds-konkurranser i den sammenhengen.

Vi har også lagt opp til et partnerskap med NHO og andre næringslivsorganisasjoner for å sørge for at vi forserer strategien for næringsutvikling i sør. Man ser ikke at norske bedrifter melder seg ut. Tvert imot, vi har hatt en fornuftig, god og tett dialog. Det vil vi ha i fortsettelsen for å sikre deltakelse og skape arbeidsplasser i sør i forhold til oppfølgingen av strategien.

Når det gjelder garantiene, arbeider vi hardt med å få en løsning på dette, og det vil vi komme tilbake til Stortinget med.

Til slutt: Det er alltid et paradoks for en person som i alle år fra Fremskrittspartiets representanter har hørt om fri konkurranse, at man skal unnta noen områder fra fri

konkurranse – da skal det altså være slik at man skal akseptere en høyere kostnad. Det er ca. 30 pst. dyrere med slike bundne kreditter, så det er ineffektiv bruk av bistandsmidler. For det andre er det altså slik at man ikke ønsker konkurranse her. Jeg er for konkurranse, og jeg mener at norske bedrifter kan vinne mange nye kontrakter i dette markedet.

Bjørn Jacobsen (SV): I sitt alternative budsjett foreslo SV 5 milliarder kr til eit solidaritetsfond. La oss bruke litt av dei ressursane som vi har, til å bidra til ei betre verd.

Eg vil vise til at blant andre parti var Kristeleg Folkeparti og Venstre i samband med behandlinga av statsbudsjettet for 2001 med på å be regjeringa om å utgreie eit utviklingsfond. I Budsjett-innst. S. nr. 3 for 2000-2001 uttrykkjer eit fleirtal:

«Dette flertallet ser fram til at Regjeringen så snart som mulig kommer tilbake til Stortinget med en nærmere vurdering av både prinsipielle og praktiske sider av en slik fondsordning. Dette flertallet forventer at utredningen belyser hvilke utviklingsformål et eventuelt slikt fond kan brukes til, hvordan forvaltningen kan organiseres og hvilke retningslinjer en kan legge til grunn for tilføring av midler til utviklingsfondet.»

I SV seier vi oss sjølvsagt leie for at dette ikkje er følgt opp verken av Stoltenberg-regjeringa eller Bondevik-regjeringa.

Eg vil spørje statsråden om når ho kan kome til Stortinget med ei brei vurdering av eit slikt utviklingsfond.

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: SV er og har alltid vært en god alliert for Kristelig Folkeparti i arbeidet for mer midler til dem som står svakest i verdenssamfunnet, og for internasjonal solidaritet. Det ønsker vi fortsatt skal være tilfellet – fra begge sider.

Kristelig Folkeparti er for et utviklingsfond. Vi har arbeidet for et fond og for utredningen av et fond. Og det ble altså vurdert av den foregående regjering, altså arbeiderpartiregjeringen, og i budsjettproposisjonen som ble lagt fram i høst, konkluderte man med at man ikke gikk inn for dette, og man la opp til litt andre løsninger i forhold til hvor oljefondet skulle investere geografisk. Dette var den konklusjon som Arbeiderpartiet kom fram til som en oppfølging av den merknad som SV-representanten ganske riktig refererte til, og som bl.a. jeg var instrumentell i å få på plass.

Vi har ikke forandret oppfatning. Vi er fremdeles for et utviklingsfond. Vi har også forsøkt å få gjennomslag for dette. Men i en helhet hvor tre partier skal fremforhandle sine standpunkter, har vi altså ikke klart å få gjennomslag for dette.

Dette er et av de områdene hvor SV og sentrumspartiene står for meget fornuftige standpunkter, men hvor vi ikke har flertall i denne sal. Så jeg kan ikke love at jeg vil komme tilbake med et forslag fra denne regjering om et utviklingsfond. Jeg kan imidlertid love at vi skal bruke tiden og jobbe for realiseringen av et slikt forslag på sikt,

men som en del av denne regjeringens plattform ligger ikke utviklingsfondet inne.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Heidi Larssen (H): Den økende globaliseringen åpner nye muligheter, muligheter som vi bør vite å utnytte. Samtidig gjør den økende konkurransen at ideer realiseres, bedrifter investerer og ressurspersoner flytter dit rammebetingelsene er best. Vi må hevde oss i denne konkurransen, en konkurranse som ikke kjenner noen landegrenser.

Globaliseringen bringer også utfordringer, for heller ikke miljøproblemer og forurensing kjenner landegrenser. Norsk industri kan ikke pålegges strengere miljøkrav enn andre land. Industrien flytter, men miljøproblemene blir de samme. Vi vil at bedrifter og ressurspersoner skal bli værende i Norge, ja, vi er også helt avhengig av det. Det er verdier næringslivet skaper, som legger grunnlaget for velferdsstaten, og som er en forutsetning for å nå de målene vi har satt oss. Bedriftene er ikke lenger avhengig av nasjonalstaten, men nasjonalstaten er avhengig av bedriftene. Derfor skjerpes kampen mellom nasjoner og regioner om investeringer, arbeidsplasser og skatteinntekter.

En av grunnene til at vi senker skatter og avgifter, er at andre land gjør det eller kommer til å gjøre det. At vi i tillegg ønsker at mindre skal gå gjennom det offentlige, at den enkelte person og bedrift skal bestemme mer selv og ta mer ansvar for seg og sine, er et ekstra argument.

Jeg er stolt over Samarbeidsregjeringen, som har ført Norge inn på en ny kurs. I fjor fikk vi et budsjettforlik som økte skattene med nesten 12 milliarder kr. I år får vi et budsjett som senker skatter og avgifter med omtrent det samme. Det er godt å ha fått en regjering som holder arbeiderpartiregjeringens løfter fra i fjor om å fjerne dobbeltbeskatningen av aksjeutbytte, når den ikke selv klarer det.

Det er ikke usosialt å fjerne dobbeltbeskatningen av aksjeutbytte, snarere tvert imot. Vi trenger mennesker med kapital som kan settes inn i nye arbeidsplasser. Den beste sosialpolitikken er som kjent å skape arbeidsplasser. Norge trenger flere kapitalister, ikke færre. Norge trenger mer norsk privat eierskap, ikke mindre. I tillegg er det heller ikke klokt å skattelege kapitalinntekter som oppjtjenes i bedriftene, hardere enn andre kapitalinntekter, som f.eks. fra bankinnskudd.

Vi ønsker også et rentenivå som er mer på linje med våre handelspartnere. Da må vi føre en stram finanspolitikk. Fremskrittspartiet tror ikke det er nødvendig. De vil bruke 20 milliarder kr mer av oljefondet neste år. Advarsler fra økonomer i finansmiljøer og sentralbanksjefen om at en mer ekspansiv finanspolitikk vil gi en overoppheting med økende lønnsvekst, inflasjon og økende rente, biter ikke på dem.

Jeg synes det er litt trist at Fremskrittspartiet står for en økonomisk politikk som vil føre til høyere rente til skade for enkeltpersoner, bedrifter og kommuner. Siv Jensen sa i debatten tidligere i dag, at Fremskrittspartiets

politikk over tid ville føre til lavere rente. For det første vil det være et gigantisk eksperiment som ingen i det økonomiske miljøet tror på. Og for det andre vil det ikke hjelpe de unge som i dag skal etablere seg på boligmarkedet, eller den bedriften som i dag har problemer med å håndtere sin gjeld. De eneste som kanskje har glede av høy rente, er pensjonister med penger på bok og nedbetalte hus. Er det bevisst og villet politikk?

Marit Nybakk (A): Som Arbeiderpartiets finanspolitiske talskvinne understreket på formiddagens møte, får Arbeiderpartiet gjennomslag for det meste av sitt budsjettforslag – når alt kommer til alt. Det gjelder gledelig nok på de viktigste velferdsområdene, bl.a. på barnehagesektoren.

Mer overraskende er det at Bondevik II også slutter seg til Stoltenberg-regjeringens framlegg til økonomiske rammer for forsvarsbudsjettet. Jeg ser da bort ifra de midlene til bevilgninger til sivilt beredskap som er begrunnet i antiterroriltak etter 11. september, som også vi naturligvis gir vår tilslutning til.

Da Stoltenberg-regjeringen våren 2001 la fram sin langtidsplan for Forsvaret, var anbefalingen en dobbel omlegging: en betydelig reduksjon i Forsvarets volum ledsaget av en modernisering, og fornyelse av den gjenværende strukturen i samsvar med dagens og framtidens sikkerhetspolitiske utfordringer.

Stortinget gav gjennom behandlingen den 13. juni 2001 støtte til de aller fleste overordnede grep i omstillingen av Forsvaret. Stortinget gav også sin tilslutning til arbeiderpartiregjeringens overordnede mål med hensyn til driftsinnsparinger, herunder en årsverksreduksjon tilsvarende 5 000 personer. Det var også enighet i debatten om at Forsvaret i en årrekke har befunnet seg i en dyp og strukturell krise. Men stortingsflertallet ønsket å opprettholde en større struktur enn foreslått, noe vi advarte imot – rett og slett fordi vi mente at da ville Forsvaret fortsatt forbli underfinansiert, noe som gjør at omstillingene neste gang ville bli enda mer dramatisk.

Høyres nyslåtte forsvarsminister gikk svært høyt på banen rett etter at hun tiltrådte, og lovte 3 milliarder kr i tillegg til det framlagte arbeiderpartibudsjettet, for ikke å snakke om de beløpene deres talspersoner snakket om i juni. De skal jeg forbigå i stillhet her – de som ønsker det, kan slå opp og se.

Da tilleggsproposisjonen fra Bondevik II kom, viste det seg altså at Høyre, ved den samme statsråd Krohn Devold, sluttet seg til vårt budsjettframlegg i sin helhet og varslet at hun vil komme tilbake med en egen proposisjon som tar for seg nødvendige endringer i forsvarsstrukturen og forslag til bevilgninger av denne, i tillegg til tiltak mot terrorfare. Og man kan spørre seg: Betyr det en tilnærming til det Arbeiderpartiet opprinnelig kom med?

Dermed har Regjeringen, ved forsvarsministeren, i løpet av noen uker greid å skape full forvirring både om neste års forsvarsbudsjett, om budsjettrutiner i sin alminnelighet og om takten i og omfanget av omorganiseringen av Forsvaret. Tusenvis av ansatte sitter nå og lurer på

(Nybakk)

hva som kommer til å skje, og hva slags økonomiske rammer de kommer til å få.

I omleggingen som Forsvaret skal gjennom, er det muligens en ting som er viktigere enn noe annet, og det er at det er overensstemmelse mellom vedtatt struktur, pålagte oppgaver og forventede økonomiske rammer. Kun da vil Forsvaret makte å gjennomføre den høyst nødvendige omleggingen på en god måte. Den oppgaven og det ansvaret hviler på flere partier i denne sal.

For å få gjennomført de nødvendige endringene er det sikkert at vi bør få et bredest mulig flertall, et bredest mulig forlik, mellom de politiske partiene på Stortinget. Dette har man fått til i Danmark, og jeg mener at det vil være formålstjenlig også i Norge. Jo bredere et slikt forlik er, jo bedre er det.

Mangel på forutsigbarhet er en vesentlig årsak til de vanskelighetene Forsvaret har hatt i de senere år. Vi trenger nå et robust og moderne forsvar og en sikkerhets- og forsvarspolitik som skaper trygghet i hverdagen for folk flest. Det framtidige forsvaret må også ta innover seg at de nye trusselbildene betyr et økt samarbeid mellom militært og sivilt beredskap. Et stort, men umoderne forsvar vil ikke være til noen hjelp for Norge, verken nasjonalt eller internasjonalt, og vil heller ikke på en hensiktsmessig måte kunne samarbeide med våre allierte.

Det bør vi ta innover oss når tilleggsproposisjonen kommer, samtidig med at vi også får Sårbarhetsutvalgets innstilling til behandling.

Kenneth Svendsen (FrP): Den beste måten å sikre et allsidig og lønnsomt næringsliv på er sammen med skatte- og avgiftsreduksjoner å bygge ut veinettet. Dette ønsker NHO og de andre næringslivsorganisasjonene. I et langt land med spredt bosetting, slik som Norge, er satsing på veibygging helt avgjørende for at næringslivet skal kunne utvikle seg. Det trodde jeg også Høyre innså. En kan få et feilaktig inntrykk hvis en leser hva Høyre mente før, f.eks. i fjorårets budsjettbehandling. I Budsjett-innst. S. nr. 13 for 2000-2001 står det på side 33 under Høyres merknad:

«Disse medlemmer vil vise til Høyres alternative budsjett der det foreslås å øke bevilgningene til riksveginvesteringer med 1 mrd. kroner. Høyre vil blant annet bruke disse midlene til å få ferdigstilt påbegynte veganlegg hvor det er anleggsstopp eller liten fremdrift på grunn av manglende bevilgninger.»

Når en leser budsjettforslaget fra Regjeringen, der som kjent Høyre også er med, kan en konstatere noe som er lite kjent, nemlig at heller ikke de pengene Høyre ville bevilge i fjor, er med. Kanskje det er slik at Høyre mener at Stoltenberg fant opp en mirakelkur i løpet av fjoråret og fikk fremdrift i veibyggingen uten å bevilge mer penger, for en grunn må det jo være når Høyre i år ikke vil bruke det samme som i fjor.

Jeg skal fortsette å sitere fra Høyres merknader og forslag som ble behandlet i fjor. På side 46 i samme budsjettinnstilling har Høyre og Fremskrittspartiet en felles merknad under «Tilskot til ekspressbussar»:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er meget overrasket over at Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre reduserer bevilgningen til ekspressbussene.»

Jeg må innrømme at jeg om mulig er enda mer overrasket over at Høyre da de kom i Regjering, foreslo å fjerne hele ordningen som de i fjor var så for.

Jeg ser i finansinnstillingen at de delvis har snudd og lagt inn 25 mill. kr for neste år. Det er selvfølgelig bedre enn ingenting, men når en vet at det for fjoråret ble bevilget 50 mill. kr og at Høyre foreslo å øke dette til 76,7 mill. kr, så kommer ordtaket «Det er langt mellom liv og lære» til sin rett.

Som om dette ikke skulle være nok, har jeg lyst til å nevne hva Høyre sammen med de to andre næringsvennlige partiene på Stortinget, Kristelig Folkeparti og Venstre, klarer å få seg til. En stor del av énmannsbedriftene i Norge bruker samme bil i arbeid og privat. Dette er i stor grad litt større biler med totalvekt opp til 6 tonn. Disse bilene ønsker selvfølgelig disse næringsvennlige partiene å ta fra denne delen av næringslivet, som er snekkere, teppeleggere, flisleggere og andre små håndverkere. Det betyr i praksis at mange av disse små næringsdrivende nå har valget mellom to onder: enten å kjøpe seg en personbil og en liten lastebil eller å gå opp i bilstørrelse. Begge disse alternativene fører til økte kostnader og økt forurensning, og som om ikke det skulle være nok, vil disse små bedriftene måtte nøye seg med en enda mer ukomfortabel arbeidsplass.

Hvor mange ganger har vi ikke i denne sal hørt Høyre og Venstre diskutere hvem av dem som er mest vennligsinnet overfor småbedriftene i dette landet? Jeg er redd for at hvis disse partiene får fortsette å være næringsvennlige, så er det ikke så mange småbedrifter å være næringsvennlige mot lenger.

Men det stopper ikke her, for også de som har sin daglige arbeidsplass på veien, selgere og andre som bruker bilen i sitt arbeid, skal tas av disse næringsvennlige partiene, for nå skal også de som har firmabiler, tas kraftig. Mange av dem som bruker firmabil, rammes virkelig hardt, først fordi de fleste av dem er bundet til leasingkontrakter som de ikke har mulighet til å komme seg ut av, og for dem er dette ikke noe annet enn en ekstra beskatning. For det andre vil de fleste av beskatningshensyn tvinges til å velge seg en mindre og billigere bil i fremtiden. Nå vet jeg at flertallet i denne sal ønsker at det skal skje, men disse næringsvennlige partiene, Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti, bør tenke på at denne typen bil er en arbeidsplass der brukerne tilbringer arbeidsdagen sin.

Rett skal være rett – jeg er klar over at mange av disse forslagene opprinnelig kom fra Arbeiderpartiet. Men hvorfor tror Regjeringen at Fremskrittspartiet bidrog til at den nye regjeringen Bondevik kom på plass? Tror den det var for at den skulle fortsette med den næringsfiendtlige politikken som regjeringen Stoltenberg la frem? Det er derfor med skuffelse jeg registrerer at disse forslagene får regjeringen Bondeviks støtte, og da lurer jeg på hvorfor en skal fortsette å støtte en slik Regjering.

Trond Helleland (H): Den 11. september går inn i historien som en gruffull dag, en dag som endret vårt verdensbilde. Synet av World Trade Center i flammer og ruiner sitter klistret til netthinnen på alle.

Terroraksjonene i USA har konsekvenser også for Norge. Terrorangrepene mot USA den 11. september satte et kraftig søkelys på samfunnets sårbarhet og behov for ekstra innsats for økt sikkerhet og beredskap.

Det er derfor med stor tilfredshet jeg konstaterer at Samarbeidsregjeringen i sin tilleggsproposisjon har satt et kraftig og på et bredt spekter for å redusere samfunnets sårbarhet. Regjeringen Stoltenberg hadde små muligheter for å følge opp dette i sitt budsjett, men jeg håper at et samlet storting vil følge opp de tiltak som er foreslått av Bondevik-regjeringen. Jeg merket meg med interesse det Marit Nybakk sa i sitt innlegg, at Arbeiderpartiet selvfølgelig ville støtte Bondevik-regjeringens forslag mot terroristbekjempelse.

Etter nyttår vil Sårbarhetsutvalgets innstilling bli lagt fram for Stortinget. Oppfølging av denne blir uhyre viktig. Jeg vil understreke behovet for en koordinert innsats for samfunnets sikkerhet. Her må alle relevante sektorer samarbeide.

Regjeringen foreslår en rekke tiltak for å forebygge lignende hendelser i Norge. Justisdepartementet arbeider med å få oversikt over det samlede ressursbehovet for sivil beredskap og Politiets, inkludert POTs, nødvendige beredskapstiltak. Dette er et omfattende arbeid. Regjeringen vil derfor komme tilbake med en ny vurdering av det samlede ressursbehovet senere, i tilknytning til en egen stortingsproposisjon som Forsvarsdepartementet vil legge fram våren 2002. Men i denne omgang foreslås det altså en styrking i bevilgningen til Politiet og til samfunnsikkerhet og beredskap på 140 mill. kr til de mest presserende behov i 2002. Blant tiltakene som foreslås, er videreføring av iverksatte sikkerhetstiltak på Gardermoen hovedflyplass med 3,9 mill. kr. Oslo politidistrikt har ansvar for ambassadevakt og livvaktjeneste. En videreføring av det økte vaktholdet og de øvrige sikkerhetstiltakene som er igangsatt, vil påføre Oslo politidistrikt betydelige utgifter, gjennomsnittlig en merkostnad på 1,5 mill. kr pr. uke. Dette gir behov for en tilleggsbevilgning på 39 mill. kr for første halvår 2002, noe Regjeringen også foreslår. Dette er tiltak som vil styrke vakthold og øke samfunnets sikkerhet, og dermed øke borgernes trygghet.

Regjeringen vil også ta andre grep, grep for å forebygge terroranslag og grep for å stå bedre rustet dersom katastrofen skulle ramme Norge.

Det vil bli foretatt en egen vurdering av ressurs situasjonen i POT, bl.a. på bakgrunn av terroraksjonen i USA. Dette er et stort og viktig arbeid som har høy prioritet. I denne omgang fremmes tiltak for å løse de mest prekære behovene. De akutt tiltakene som er beskrevet i St. prp. nr. 7 for 2001-2002 om merutgiftene for dette, er anslått til 9 mill. kr første halvår neste år. I tillegg foreslås å styrke bemanningen i POT, bl.a. for å øke kapasiteten innen analyse og teknologi. Det foreslås også en bevilgning på 10 mill. kr til nødvendig teknologisk utstyr.

Vi er som nasjon helt avhengig av at overvåkingstjenesten har tidsmessig teknologi og gis adgang til å bruke de nødvendige metoder for raskt og effektivt å kunne avdekke virksomheter og grupper som er en trussel mot samfunnets sikkerhet.

Dersom Norge skulle bli utsatt for terroranslag av ulik art, er det viktig å ha en beredskap for raskt å kunne iverksette tiltak som gjenoppretter tryggheten og sikkerheten for befolkningen. Et av de nye tiltakene Samarbeidsregjeringen foreslår, er å øve politireserven, noe som ikke har skjedd på svært mange år. Politireserven består av 5 400 mannskaper, og det foreslås å øve 600 av dem i 2002. I tillegg er det påkrevd med en utstyrsmessig opprusting av mannskapene. For å trene og ruste opp 600 mannskaper blir det totale bevilgningsbehov 10,8 mill. kr.

Sivilforsvaret har også store behov, og noe av det viktigste er å øve de såkalte innsatsgruppene til Sivilforsvaret. Det var foreslått å øve 3 000 mannskaper ved utgangen av 2001. I tillegg foreslår Regjeringen å øve 15 000 mannskaper neste år. At disse blir øvd, er et viktig element, slik at man kan ta utgangspunkt i den gjeldende trusselsituasjon. Det bevilges 15 mill. kr til dette tiltaket.

Direktoratet for sivil beredskap skal også styrke sitt samarbeid med fylkesmennene for å styrke kommunenes evne til å håndtere kriser. Tidligere trusselvurderinger har avdekket at gassmaskene er for dårlige. En må skifte ut én av sju gassmasker. Dette foreslås det bevilgninger til. Og det foreslås bevilgninger til andre tiltak, bl.a. å oppgradere varslingsystemene i Norge. Dette er tiltak som vil styrke beredskapen, redusere samfunnets sårbarhet og styrke innbyggernes trygghet. Samarbeidsregjeringen vil følge opp disse tiltakene og komme tilbake med nødvendige tilleggsbevilgninger i 2002.

Svein Roald Hansen (A): De største utfordringene vi står overfor i den økonomiske politikken, er å håndtere oljerikdommens forventninger og fristelser.

Møte med folk gjennom valgkampen viste at det er stor utålmodighet etter å bruke av de store oljeinntektene for å få bort barnehagekøene, sykehuskøene og sykehjemskøene. Det er betydelig mindre forståelse for at vi trenger å samle inn så mange penger gjennom skatter og avgifter som før, når oljefondet fylles opp i det tempo det gjør.

I en situasjon hvor det ikke er knapphet på penger, men hvor problemet er mangel på ledige hoder og hender, består utfordringen i å ta i bruk de voksende oljeinntektene på en måte og i et tempo som kan styrke verdiskapingen, bygge ut velferden og bidra til en rettferdig fordeling.

Det er dette som ligger til grunn for Stoltenberg-regjeringens budsjett og for de justeringer som er gjort i Arbeiderpartiets budsjettforslag: flere og billigere barnehageplasser, en bedre skole, et bedre helsevesen og en bedre utbygd eldreomsorg. Det er bra at disse prioriteringene overlevde regjeringsskiftet.

Det som ikke overlevde regjeringsskiftet like godt, var statsbudsjettet som virkemiddel for fornyelse og næringsutvikling og en rettferdig fordeling.

Gjennom kuttet i SND-apparatets virkemidler rammes omstillings- og utviklingsmulighetene i hele landet. Bedriften AxxessIT i Halden har gjennom et tidligere utviklingsprosjekt med SND-støtte skapt 100 arbeidsplasser og en eksport verdt 2 milliarder kr. Nå står bedriften foran et nytt utviklingsprosjekt, og lederen sier til Halden Arbeiderblad:

«Kuttet i SND-ordninger kommer på det verst tenkelige tidspunktet ...

...

Lån og tilskudd fra SND er en viktig faktor for næringslivet i en tid der kostnadsnivået øker, rentenivået er høyt og krona sterk, og der det er stor usikkerhet og treghet i markedet.»

Skal oljerikdommen brukes på en måte som trykker og øker verdiskapingen, bygger velferden og bidrar til en rettferdig fordeling, må den benyttes til å fornye og utvikle vårt næringsliv. Da er store kutt i ordninger som SND et alvorlig skritt i feil retning.

Like viktig er det å forhindre at oljeinntektene brukes på en måte som presser lønninger og priser i været her hjemme, slik at våre tradisjonelle eksportbedrifter ikke lenger får solgt sine varer fordi de blir for dyre.

Derfor må en stor andel av de ekstra milliardene oljefondet gir oss å bruke hvert år, benyttes til å redusere skattene og avgiftene. Det fornuftigste vi kunne gjøre, var å se dette i sammenheng med inntektsoppgjørene, slik at lavere skatter og avgifter kunne kombineres med nøkterne lønnstillegg. Da ville vi få en situasjon hvor økt reallønn for den enkelte kunne kombineres med økt konkurransevne for bedriftene. Det ville gi tryggere arbeidsplasser og økt verdiskaping.

En forutsetning for en slik tenkning er en rettferdig fordeling, og at skattelettelsene må innrettes i tråd med dette, slik vi gjør i Arbeiderpartiets budsjettpropplegg.

Regjeringen prioriterer annerledes når den bruker 1,2 milliarder kr på å fjerne utbytteskatten. Det gir både titusener og hundretusener i skattelettelse til noen få personer, som vel i hovedsak har én ting til felles: De får en skattelettelse de kunne greid seg godt foruten.

Vi må i årene framover fortsette slik Arbeiderpartiet har gjort de siste to–tre årene, nemlig redusere skattene for de som tjener lite og for de med vanlige inntekter – altså for de som har størst behov for å sitte igjen med en større andel av sin inntekt.

Det er også behov for å foreta en opprydding i og redusere nivået på mange av våre særavgifter. Med unntak av Fremskrittspartiet er det bred enighet om særavgiftene i de budsjettforslagene som ligger til behandling. Det er faktisk bred enighet om alle særavgiftene, inkludert en reduksjon av alkoholavgiftene, som jeg tror vi må se på som en begynnelse på en tilpasning til våre naboland. En slik tilpasning er nødvendig både for at vi skal kunne beholde Vinmonopolet som et fornuftig alkoholpolitisk redskap, og for å kunne bevare en viss respekt for de begrensninger som gjelder ved grensepasseringene etter handleturene hos våre nordiske naboer.

Å møte de forventninger og den utålmodighet som eksisterer i forhold til raske forbedringer i våre velferdsord-

ninger og lavere skatter og avgifter, er en felles utfordring for alle partier som ser faren ved å ta inn for store oljeinntekter i norsk økonomi for fort. Den eneste muligheten vi har, er å bruke de økte oljeinntektene på en måte som folk flest opplever som rettferdig og riktig i forhold til de viktigste problemene de står overfor i sin hverdag. Og Regjeringens endring i forgjengers budsjettforslag var ikke noe godt bidrag til dette.

Hans Kristian Hogsnes (H): Samarbeidsregjeringens forslag til 2002-budsjett er faktisk ganske hyggelig lesning for Kommune-Norge. Noen vil kanskje si at det ikke er så flust at det flyter over av velstand, men budsjettet inneholder en reell økning av de samlede inntektene til kommunene. Dette vil komme godt med. Svært mange kommuner sliter med økende utgifter, voksende gjeld og fortsatt store uløste oppgaver. Etter min mening har Samarbeidsregjeringen et offensivt opplegg for å styrke kommuneøkonomien, og Sem-erklæringen er meget klar på forpliktelsen om en fortsatt realøkning av kommunesektorens rammer i årene som kommer.

Kjernepunktet i en slik strategi er samtidig at det må være samsvar mellom de oppgavene som blir pålagt kommunene og fylkeskommunene, og de midler som blir avsatt for å gjennomføre dem. Jeg tror det er en riktig linje å redusere tallet på øremerkede tilskudd og la disse være forbeholdt viktige nasjonale prioriteringer i en startfase. Videre må overstyringen av kommunesektoren gjennom stadig nye lover, forskrifter og de nevnte øremerkede tilskudd reduseres. Dette handler om å revitalisere det kommunale selvstyret. Det skal rett og slett lønne seg for kommunene å ta ansvar for egne prioriteringer, og en slik politikk vil definitivt stimulere til nye og bedre løsninger av lokale oppgaver. Derfor er det viktig når vi nå får forslag om å utvide momskompensasjonsordningen. Det vil stimulere til konkurranse og til fornuftig samarbeid. Jeg hører til dem som har klokketro på positive virkemidler, på en politikk som gir incitament til å forbedre egen situasjon – en politikk som stimulerer kommunene til å forsøke nye løsninger, til å forenkle sin organisering og sette innbyggerne mer i fokus for kommunens aktivitet og tilbud.

Kjernen i en god distriktspolitikk må ligge i utvikling og etablering av verdiskapende og variert næringsliv med produktive og lønnsomme arbeidsplasser. Det gir grunnlag for bosetting og for levedyktige lokalsamfunn. En rekke av de skatte- og avgiftspolitiske tiltak som foreslås i Samarbeidsregjeringens budsjett, vil helt klart gi bedre rammebetingelser for næringslivet. Vi trenger ikke flere arbeidsplasser der de har som hovedoppgave å administrere distriktspolitikken mange støtteordninger. Derfor er Samarbeidsregjeringen på et helt riktig spor når den nå iverksetter tiltak som sikrer en mer effektiv bruk av virkemiddelapparatet og en bedre kontroll i forhold til at oppnådde resultater er i tråd med målsettingene.

Jeg er også tilfreds med at Samarbeidsregjeringen varsler at den i revidert nasjonalbudsjett for 2002 vil komme tilbake til problemstillingene rundt økte pensjonsutgifter i kommuner og fylkeskommuner. Dette er

et sammensatt problem, og den akutte situasjonen når det gjelder ekstra pensjonsutgifter i 2001, er svært langt på vei ivare tatt gjennom at kommunene får beholde merinn- gang av skatt. Hva som blir situasjonen for 2001, vil vi altså komme tilbake til.

Men dette handler om flere ting. For det første har økte forpliktelser, utløst av gode lønnsoppgjør og avtaler, påført kommunene store omkostninger. Her er vi flere om ansvaret. Det andre er at mange kommuner har fått en interessant leksjon i hvilken risiko det innebærer å ha et eieransvar i selskaper som skal konkurrere i et internasjonalt marked. Det kan være meget hyggelig i medgangstider, men innebærer altså et ansvar og en risikoeksponering i tider hvor avkastningen ikke er like imponerende. Det er ikke gitt at det er Stortinget som skal ta hele regningen når utviklingen på børsen ikke ble som noen håpet. Mye av det ansvaret ligger faktisk hos de som eier forsikringsselskapet, og som selv har valgt å eksponere en dobbeltrisiko.

Ingvild Vaggen Malvik (SV): Utgangspunktet for SVs politikk er ønsket om en rettferdig verden i økologisk balanse. Jeg synes det er på sin plass i denne finansdebatten å minne om at et statsbudsjett er et virkemiddel for å nå politiske mål, og slett ikke noe mål i seg selv – selv om det i media kan synes som om dette er det store spenningsmomentet.

Jeg føler meg overbevist om at voteringen i morgen vil gi oss et budsjett. Jeg er ikke like overbevist om at det er et budsjett som vil være et egnet virkemiddel for å realisere SVs overordnede politiske mål. Men det mest interessante er jo spørsmålet om dette budsjettet vil være et redskap for å nå Regjeringens egne målsettinger, slik de er skissert i Sem-erklæringen: Er dette et budsjett som vitner om en offensiv miljø- og ressurspolitikk basert på målet om en bærekraftig utvikling?

Når man har jobbet en stund med miljøproblemer, blir man etter hvert vant til å lese rapporter om hvordan tingenes tilstand stadig forverres. Man blir vant til å se kurver som enten går rett i været eller rett nedover. Utslippen av farlige stoffer øker, antallet arter dør ut i rekordfart, og urskog og naturen forgiftes i økende grad. Avskogingen fortsetter – tropisk regnskog vil kunne være en saga blott i løpet av våre levedager.

Vi bombarderes jevnlig med rapporter om tingenes tilstand. Vi sjokkeres ikke lenger av rapporter om dioksin i brystmelk. Vi rister bare på hodet når vi hører at fisk ikke kan spises på grunn av miljøgifter, eller at tang utenfor sørlandskysten nå inneholder radioaktive stoffer fra Storbritannia.

Det er et faktum at det er de fattigste som vil bli rammet av miljøproblemer først. Mange hundre millioner som i dag ikke har tilgang til ferskvann, vil få langt større problemer i fremtiden. Det er de fattige som ikke vil kunne beskytte seg mot malaria og kolera og andre sykdommer som kommer i kjølvannet av en stadig varmere verden. Det er ikke vi i Norge og andre rike land som først og fremst blir rammet. Vi bare forårsaker problemene.

Det virkelig ironiske er at det jo faktisk er i vår interesse å gjøre noe med disse problemene. Biologisk mangfold representerer faktisk en verdi. Bare spør en som har fått livet sitt forlenget etter en transplantasjon som gikk bra på grunn av den lille sopptypen norske forskere fant på Hardangervidda for 25 år siden. Bare spør den grunneieren som mister sin hovedinntekt fordi villaksen forsvinner fra vassdraget hans. Men flertallet i denne sal synes ikke å ha noen god forståelse for hvordan virkelige og bærekraftige verdier skapes.

Ikke at det mangler på informasjon. Vi vet hva som skjer om vi ikke tar problemene på alvor. Vi har sett flere eksempler i historien på følgene av feilslått forvaltning og av det ikke å ta varsler på alvor. Faktum er at vi har nok kunnskap til å redde miljøet på ti planeter. Problemet er først og fremst at flertallet i denne sal ikke har den politiske vilje som kreves.

Vi diskuterer i dag finanskomiteens innstilling til budsjettet for 2002. Som vanlig, må jeg dessverre si, er det ingenting som tyder på at flertallet i denne sal er villig til å ta naturens signaler alvorlig. Alarmen gikk for flere tiår siden, og nå står røde lys og blinker verden over. Flertallet i denne sal er imidlertid mer opptatt av å redusere skattene til historiens rikeste og mest privilegerte gruppe. Det er etter min mening rett og slett skammelig.

Når vi i SV har foreslått å øke rammene for Miljøverndepartementet med ca. 200 mill. kr, er det et beskjedent tall i forhold til hva det virkelige behovet ligger på dersom man skulle foreta den snuoperasjonen som er nødvendig, og som SV ønsker, nemlig en omstilling til et bærekraftig samfunn.

SV har mange ganger understreket viljen til å samarbeide med Regjeringen om en bedre miljøpolitikk. Vår bekymring for hvilken miljøpolitikk vi får når Regjeringen har valgt seg Fremskrittspartiet som støtteparti, er ikke blitt mindre etter å ha fulgt denne debatten. Og vi vil nok en gang sette spørsmålsteget ved hvordan Regjeringen ser for seg at de skal få vedtatt et statsbudsjett med en troverdig miljøprofil, når man er avhengig av et godkjentstempel fra Fremskrittspartiet.

Den beskjedne økningen på Miljøverndepartementets budsjett som Regjeringen foreslo, skapte ingen entusiasme i SV, og etter at forslaget fra regjeringspartiene om å kutte 33 mill. kr på det samme budsjettet kom på bordet, ble den svake økningen faktisk til en reell reduksjon i forhold til forslaget fra Stoltenberg-regjeringen.

Jeg føler meg fristet til å sitere den danske Storm P., som gav to av sine personer sittende på en benk følgende dialog:

«Si meg, hva synes du om verdenssituasjonen?» Den andre svarte: «Ingenting – jeg har et rusk i øyet.»

Et rusk i øyet gir som kjent problemer med gangsynet, og det er vel problemet med det rådende flertall.

Odd Holten (KrF): Årets budsjetttrammer tar utgangspunkt i Stoltenberg-regjeringens og Samarbeidsregjeringens forslag.

Samarbeidsregjeringen hadde meget kort tid på seg til sitt justeringsarbeid i forhold til Sem-erklæringens inten-

sjoner for de kommende fire år. Samarbeidsregjeringen må derfor på en rekke områder føre videre Stoltenberg-regjeringens forslag. Det blir først ved neste års budsjettframlegg at Samarbeidsregjeringen kan legge fram et helhetlig budsjettforslag.

I Sem-erklæringen heter det bl.a. at de politiske prioriteringer som er fastlagt i dette dokumentet, vil bli muliggjort gjennom strukturendringer, modernisering, omfordeling og en mer målrettet bruk av den merverdi som blir skapt i det norske samfunn i fireårsperioden. På denne bakgrunn var det helt naturlig å satse på enkelte områder, som f.eks. et bedre tilbud for spesielt utsatte grupper innen helsesektoren, bl.a. innenfor psykisk helse, og til gjennomføring av kreftplanen, som også er et område hvor det har vært stor forsømmelse. Begge disse områdene må bli tatt på alvor på grunn av det behov som foreligger.

Videre er det grunn til å glede seg over at frivillige organisasjoners økonomi blir styrket i kampen mot fattigdom med 100 mill. kr mer enn Stoltenberg-regjeringens forslag – ut fra kampen mot fattigdom nasjonalt og internasjonalt er et viktig saksfelt for Samarbeidsregjeringen. Herunder kommer opptrappingsplanen for bistand, som en ønsker å øke med hele 250 mill. kr utover arbeiderpartiregjeringens forslag. Denne opptrappingsplanen må ses i sammenheng med de betydelige utfordringene vi står overfor i den fattige delen av verden.

Som medlem av samferdselskomiteen finner jeg også grunn til å tilkjenne den visjonen som ligger i Regjeringens forslag, om å redusere antall drepte og hardt skadde i trafikken, dels ved økte investeringsrammer og dels ved å prioritere satsing på utbygging av kollektivtransport. I dette arbeidet vil en forsøke å ta i bruk økt konkurranseutsetting og utvidet bruk av OPS-ordninger for prioriterte tiltak. Dog må en også på dette saksfeltet se forslaget til budsjettjustering fra Samarbeidsregjeringen i et fireårsperspektiv.

Utfordringene er mange – herunder investeringer i og oppgradering av ferdsleder, merker og fyr for økt sikkerhet innen sjøtransport, men man må også være villig til å prioritere sentrale områder med stor trafikkbelastning langs våre stamveitraseer. I denne forbindelse er det naturlig for meg å rette oppmerksomheten mot utbyggingen av Østfoldpakke fase 1, Oslopakke 2 og E18s videreføring fra Vestfold via Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder.

For Østfoldpakke fase 1 er det viktig å kunne holde anleggstempoet oppe ut fra at ca. 75 pst. av all godstransport på vei går over E6 og E18 via Østfold. Her bør en unngå at anleggene stopper opp i budsjettåret 2002 – dette ved at spørsmålet drøftes videre via revidert nasjonalbudsjett, herunder muligheten for opptak av lån med forståelse om økte rammer for budsjettåret 2003.

Det har svært liten hensikt med store veiinvesteringer for å få fram viktige godstransporter fra Kyst-Norge til Europa dersom fremkommeligheten på østlandsområdet skaper forsinkelser. Men dypest sett må vi erkjenne at satsing på økt kollektivtransport er et svært viktig element for å mestre de store trafikale problemer østlands-

området har til daglig. Målet må derfor være å få flere trafikanter over på jernbane, buss og lokalbaner.

Utvilsomt må vi fort kunne enes om at det norske folk ønsker en ny politisk kurs med nye prioriteringer. Hovedmålet må være full sysselsetting og en positiv videreutvikling av det norske velferdssamfunnet med rettferdig fordeling og en bærekraftig utvikling til beste for enkeltmennesket.

Reidar Sandal (A): Stortinget behandlar i dag ei finansinnstilling som iallfall på eitt punkt har ein klar arbeidarpartiprofil. Neste år skal det nemleg brukast 1 milliard kr til å byggje fleire barnehageplassar og til å redusere foreldrebetalinga. Regjeringa Stoltenberg foreslo det. Eg vil gi Bondevik-regjeringa ros for at den har halde fast ved den same politikken. Her er Regjeringa på rett kurs.

Det er også positivt at det blir satsa tungt for å få betre sjukehus, og at eldreomsorga skal forbetrast slik regjeringa Stoltenberg foreslo. Skulebygg blir rusta opp, og det skal leggjast betre til rette for opplæring. Arbeidarpartiet og regjeringspartia står i lag om desse sakene. Det er det positive med finansinnstillinga. På andre felt derimot legg regjeringa Bondevik opp til ein svært uheldig politikk, ein politikk som skapar større forskjellar i samfunnet vårt.

Skattelette vil regjeringa Bondevik gi i rik mon. Skatteletten går til dei som har mest frå før. Dei mest velstående i samfunnet vårt blir vinnarane. Personar med store aksjeutbytte høvar inn nesten 1,5 milliardar kr i skattelette. Ein slik skattepolitikk kan ikkje Arbeidarpartiet godta. Det har vi ikkje sosialt samvit til. At Kristelig Folkeparti har det, vekker faktisk betydeleg oppsikt.

Arbeidarpartiet gir det største handslaget til dei som tener minst. Vi vil auke satsen i minstefrådraget med 2 prosentpoeng, til 24 pst. Dermed får personar som tener under 195 000 kr i året, vesentleg skattelette. Dei rikaste skal framleis betale skatt på aksjeutbyttet sitt, meiner Arbeidarpartiet.

Bondevik-regjeringa riv grunnlaget unna distriktpolitikken. Kutta i løyvingane til SND og distrikts- og regionalpolitiske tiltak er dramatiske. Offentlege forskings- og utviklingsmidlar blir reduserte med 60 pst. Utviklingstilskot blir kutta med 60 pst. Løyvingane til å skape arbeidsplassar i distrikta blir skorpe ned med 350 mill. kr i forhold til forslaget frå regjeringa Stoltenberg.

Som om ikkje dette var nok: Bondevik-regjeringa kuttar dramatisk i fiskeriforskinga, og programmet for utvikling av fiskerinæringa blir fjerna. Slikt er næringsfiendtleg. Havbruk og fiskeri er framtidsnæringar i landet vårt. Vi må gi dei vekstvilkår – ikkje stikke kjeppar i hjula for desse næringane.

Reaksjonane på distrikts- og regionalpolitikken til regjeringa Bondevik har vore uvanleg sterke, ikkje minst frå folk som til vanleg står regjeringspartia nær. Fleire næringslivsleiarar seier det slik: Vi treng stimuleringstilskot for distrikta og næringslivet, ikkje skattelette.

Å gi skattelette fører ikkje til at det blir satsa meir på nyskaping. Erfaringane viser at SND nettopp har sin styr-

ke i denne viktige fasen av arbeidet. Investorane held seg vekke til prosjekta blir mindre risikable. Staten har altså ei overmåte viktig oppgåve med å yte såkorn og hjelpe fram entreprenørane og gründerane. Det kan i neste runde vere med på å auke verdiskapinga i samfunnet vårt.

Næringspolitikarane i mitt eige fylke kallar regjeringa Bondevik sitt forslag for dramatisk. Reelt sett vil det innebære ei avvikling av SND, slik vi kjenner det i dag. Det meste av utviklingsaktiviteten ved hovudkontoret vil falle vekk. SND som inngang til statlege verkemiddel som Forskingsrådet, Eksportrådet og Designrådet blir dermed nokså uinteressant, hevdar næringspolitikarane i Sogn og Fjordane. NHO i fylket går langt på veg like hardt ut i sin kritikk av regjeringa Bondevik sin distrikts- og næringspolitikk.

Endringane kjem på eit svært ugunstig tidspunkt. Det er nedgang i den internasjonale økonomien. Marknaden for mange norske eksportvarer fell. Arbeidsløysa vil kanskje auke, seier Regjeringa. Næringslivet vårt er på jakt etter risikokapital i ei tid då private utlånarar ikkje vil stille opp. Når Bondevik-regjeringa byggjer ned statlege støtteordningar og svekkjer risikokapitalen, går det i feil retning. Verdiskapinga vil li.

Regjeringa Bondevik sin distrikts- og næringspolitikk fører til sentralisering av kapital og arbeidsplassar. Ein slik politikk vil Arbeidarpartiet motarbeide. Næringslivet treng stimulans i nyskappingsarbeidet. Det trengst derfor nok midlar både til SND og til sentrale distrikts- og regionalpolitiske tiltak.

Anne Berit Andersen (H): En godt utbygd samferdselssektor er en viktig forutsetning for en god distriktspolitikk. God framkommelighet, både når det gjelder bil, båt, bane og lufttransport, er viktig for å redusere distriktenes avstandsulemper. Et bedre transporttilbud er nødvendig for å skape ny virksomhet og utvikle eksisterende næringsliv i distriktene.

Det er nødvendig å få ned transportkostnadene. Samarbeidsregjeringen ønsker en omlegging av distriktpolitikken, med en sterkere vekt på utbygging av samferdselstilbudet og et lavere skatte- og avgiftsnivå, mens bevilgningene til offentlige støtteprogrammer blir redusert.

Et av de viktigste tiltakene Samarbeidsregjeringen foreslår, er å fjerne passasjeravgiften fra 1. april 2002. Det vil bety en vesentlig forbedring av rammevilkårene for luftfarten, noe som igjen vil bety lavere priser for passasjerene.

Samarbeidsregjeringen foreslår å øke riksveibevilgningene med 100 mill. kr mer enn Stoltenberg-regjeringen. En godt utbygd veisystem har ikke bare stor betydning for utviklingen i distriktene, gode forbindelsesårer knytter også kommunene sammen til sterke regioner. Lister-pakken vil f.eks. ha en slik virkning internt i Vest-Agder når dette prosjektet blir realisert.

Det er også viktig å prioritere veistrekninger med store trafikkmengder og høye ulykkestall. Eksempler på slike strekninger er E18 og E39 gjennom Agderfylkene. Det er derfor et positivt signal Samarbeidsregjeringen gir

ved å øke bevilgningene til E18 i Aust-Agder med 40 mill. kr.

Det er også nødvendig å styrke kollektivtilbudet, spesielt i og rundt de store byene. Det er derfor gledelig at Samarbeidsregjeringen foreslår å øke bevilgningene til kollektivtransport med 65 mill. kr i forhold til regjeringen Stoltenberg.

I tillegg til å øke bevilgningene til veisektoren må vi også få mer igjen for de midlene vi har til rådighet. På veisektoren, som på alle andre områder, må vi ha en kritisk gjennomgang av vår organisasjonsstruktur. Jeg er derfor veldig fornøyd med Regjeringens forslag til omorganisering av Statens vegvesens forvaltningsdel. Her er det store effektivitetsgevinster å hente ut ved en ny organisering. Mindre ressurser vil gå til administrasjon og tilsvarende mer til veiformål.

Når det gjelder produksjonsvirksomheten i Statens vegvesen, foreslår vi denne omgjort til et statlig aksjeselskap. Dette er viktig for å få full konkurranseutsetting av produksjonsoppgavene. Her vil vi ha et klart skille mellom bestiller- og utførerrollen, slik at det blir lik konkurranse mellom aktørene.

Sem-erklæringen har fokus på hvordan statlig sektor skal organiseres. Vi må følge nøye med, det er en nødvendighet. Vi lever i et samfunn i endring og omstilling. Da må vi også være villig til endring og omstilling innenfor de områder som vi som politikere har ansvar for.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for kveldsmøtet er straks over. Presidenten vil foreslå at møtet fortsetter til taler nr. 41 på talerlisten har hatt ordet. – Det anses bifalt.

Eirin Faldet (A): Det er begrenset hvor store endringer man kan få til i løpet av en uke, sa Per-Kristian Foss da han la fram regjeringen Bondeviks budsjettforslag. Etter å ha sett dette budsjettet priser i alle fall jeg meg lykkelig for at Bondevik II-regjeringen ikke hadde flere dager til disposisjon. For grovt regnet er det vel bare Aksjesparerforeningen som har grunn til å glede seg over dette budsjettet. I Hedmark har vi i alle fall ingen grunn til å ta bølgen.

Bondeviks og Høyres forslag til kutt i Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, SND, vil få dramatiske konsekvenser for næringslivet i Hedmark. Innlandet har få kapitaleiere som er villige til å ta risiko ved å investere i næringslivet i Hedmark. Det er altså Kristelig Folkeparti og Høyre som ønsker å redusere når det gjelder nyskaping og bedriftsutvikling i distriktene. Det er trist.

Like håpløst er det når denne regjeringen også hadde planer om å fjerne tilskudd til drivstoff for bussruter. Det ville ha medført at ekspressbusser måtte redusere rutetilbudet eller legge ned. Mange ekspressbusser fjerner nå også rabattordninger for pensjonister og studenter. Jeg kan som eksempel nevne at Trysilekspressen hadde måttet halvere sitt rutetilbud dersom Bondevik-regjeringen hadde fått vedtatt sitt budsjettforslag. At Bondevik-regjeringen også kutter i penger til landbruket før det er innle-

det forhandlinger, må vel tolkes som et rent diktat til hele næringen.

Jeg er stolt over at regjeringen Stoltenberg fant rom for en skikkelig økning på kulturbudsjettet. Gode kulturtilbud er god distriktspolitikk. Et levende kulturmiljø skaper trivsel og tilhørighet i Bygde-Norge, men det er samtidig viktig å understreke at kultur har en verdi i seg selv. Den utfordrer oss, den utvikler oss, den underholder oss, den gir oss noe å leve for, og den gir oss tid til ettertanke. Det er derfor viktig at vi nå legger til rette for at både profesjonelle og amatører får gode vilkår.

Det som er trist, men som egentlig ikke er noen overraskelse, er at Bondevik II-regjeringen kutter i pressestøtten. Nordmenn er et avislesende folk, og nettopp nordmenns interesse for sin lokalavis og lokale nyheter er unik. Med Regjeringens opplegg går det mot avisdød for nr. 2-aviser, noe som svekker mangfoldet i den norske avisfloraen.

Arbeid for alle er fortsatt et hovedmål for Arbeiderpartiet. Og da mener vi alle. Arbeiderpartiet mener det er viktig at folk som har stått på i mange år i arbeidslivet, mange i tungt arbeid, kan gå av med avtalesfestet pensjon og æren i behold. De aller fleste har en restarbeidsevne som samfunnet trenger, og som kan gi den enkelte verdighet og en følelse av å være til nytte. Regjeringen Bondevik I endret muligheten for å kombinere arbeid og trygd fra 1G til 4 000 kr. Samfunnet har behov for den kompetanse og livserfaring som eldre arbeidstakere har, ikke minst i politikken. Derfor bør vi stimulere folk til å delta i lokalpolitikk og i samfunnsnyttig arbeid uten at de blir straffet økonomisk. Derfor vil jeg be regjeringen Bondevik II om å komme tilbake til Stortinget med forslag om at avtalesfestet pensjon kan kombineres med mulighet for arbeidsinntekt inntil 1G.

For å oppsummere: Med Bondevik II-regjeringens budsjetttopplegg for 2002, herunder kulturbudsjettet, må jeg si at Kristelig Folkeparti nå har begravd sin distriktsprofil en gang for alle. Og jeg er ikke så sikker på at det er nok å be til høyere makter for å få gjenopprettet tilliten hos distriktene.

Torbjørn Hansen (H): Stortingsvalget gav velgerne muligheten til å gi signaler om skattepolitikken. Den muligheten benyttet de fullt ut. Når Samarbeidsregjeringen nå legger opp til en historisk kraftig kursendring i norsk skatte- og avgiftspolitik, er dette i tråd med de forventninger velgerne har signalisert.

Frustrasjon er nok en del av forklaringen på den sterke meldingen til Stortinget. Da Stoltenberg-regjeringen la fram statsbudsjettet for 2001 i november i fjor, inneholdt dette skatte- og avgiftsøkninger på 12 milliarder kr.

Stoltenberg-regjeringen foreslo bl.a. konjunkturavgift på all byggeaktivitet. Forslaget rystet en samlet byggenæring og samtlige entreprenører og utbyggere i Norge.

De særnorske flyseteavgiftene økte også kraftig. Det ærverdige norske flyselskapet Braathens er nå i ferd med å bli slukt av konkurrenten, bl.a. som følge av det særnorske skattetrykket.

Stoltenberg-regjeringen innførte dobbeltbeskatning av næringslivet. Dette rammer familiebedriftene. Skattemessig er det mer gunstig å sette penger på en bankkonto og å investere i eiendom enn å eie aksjer i norsk næringsliv. Arbeiderpartiet har i en årrekke argumentert mot dobbeltbeskatning. I 2001 skiftet holdningen over til en populistisk retorikk om hardere beskatning av rikfolk, dvs. egenkapitalen i norske bedrifter. Arbeiderpartiets omstillingsevne når det gjaldt dette standpunktet, imponerte meg.

Stoltenberg-regjeringen innførte også moms på tjenester. Noen tjenester, som f.eks. treningsaktiviteter, fikk så momsfritak i form av utspill i selve valgkampen. Vi husker vel alle daværende utenriksminister Jagland da han møtte ansatte i en industribedrift, iført joggedress, og annonserte at treningsaktiviteter skulle få momsfritak. Andre tjenester, som førerhortopplæring og trygghetsalarmer, fikk derimot ikke momsfritak. Folk oppfattet dette som klart urimelig.

Stoltenberg-regjeringen skrudde også opp boligskatten med 15 pst. Avgiften på elektrisitet ble økt kraftig. Det ble dyrere å bo, uavhengig av inntektsnivå. Alt dette bidro til en sterkt økende frustrasjon i velgermassen.

Da så valgkampen 2001 kom i gang, kokte det rundt skatte- og avgiftsspørsmål. Folk og bedrifter merket effektene av forhandlingene på Hotel Plaza. Sosialkontorene kunne melde om en flom av henvendelser fra folk som ikke kunne betale sine strømregninger. Elavgiften hadde økt med nesten 100 pst. de siste to årene. Over halvparten av strømregningen er avgift.

Midt i valgkampen prøvde derfor regjeringen Stoltenberg å korrigere. Dette resulterte i relativt panikkartede valgkamputspill om skatter og avgifter, bl.a. om elavgiften. Så sent som 26. juli lovet Stoltenberg at avgiften skulle settes ned med 1 øre, og det med tilbakevirkende kraft fra 1. juli. Folk flest kjøpte dette utspillet, og folk flest tror faktisk i dag at regjeringen satte ned elavgiften med 1 øre fra 1. juli.

Som saksordfører for St.prp. nr. 100 for 2000-2001, om endring av elavgiften i statsbudsjettet for 2001, kan jeg bekrefte at avgiften fremdeles er 11,30 øre. Det har vist seg at det er meget kostnadskreven og komplisert å gjennomføre en avgiftsreduksjon på elektrisitet med tilbakevirkende kraft. Forbrukerne måtte ha betalt denne kostnaden.

Videre het det i forslaget at avgiftsreduksjonen skulle belastes 2001-budsjettet med 130 mill. kr. Det er ikke korrekt. Avgiftsreduksjonen kan først avregnes etter Stortingets vedtak. Det er i første faktura etter årsskiftet. Hele kostnaden med valgkamputspillet måtte dermed tas i 2002.

Konklusjonen fra en samlet finanskomite er at det ikke blir noen avgiftsreduksjon fra 1. juli i år. Saken vedlegges protokollen, og avgiftsreduksjonen behandles heller i statsbudsjettet for 2002.

Her foreslår derimot Samarbeidsregjeringen enkelt og greit å senke elavgiften med 2 øre fra årsskiftet. Dermed får forbrukerne kompensert for manglende gjennomfø-

ring av det urealistiske valgkampløftet fra Stoltenberg og samtidig redusert elavgiften med ytterligere 1 øre.

Samarbeidsregjeringen har iverksatt en skattepolitisk kursendring etter bare tre uker i posisjon. Skatte- og avgiftskutt på 12 milliarder kr er et meget godt skritt på vei mot målsettingen i Sem-erklæringen. Kuttet er like stort som regjeringen Stoltenbergs skatteskjerpelser for 2001. Samarbeidsregjeringen foreslår bl.a. å oppheve dobbeltbeskatning av utbytte, fjerne flyseteavgiften, redusere boligskatten, rydde opp i momsreformen, redusere skatt på arbeid og øke fradragene for forskning og utvikling. Og som nevnt ordnes det opp i rotet rundt elavgiften.

I tillegg til skatte- og avgiftslettelser vil Samarbeidsregjeringen sørge for at skatte- og avgiftspolitikken blir mer langsiktig, gir stabile rammevilkår og oppfattes som troverdig, forutsigbar og rettferdig. Dette er i seg selv en viktig del av kursendringen.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Regjeringa Stoltenberg la i haust fram eit budsjett i god sosialdemokratisk ånd. Den økonomiske situasjonen tilsa eit nøkternt budsjett, men gav rom for auka satsing på velferd og på skatte- og avgiftslette. Bondevik II fann etter ny vurdering grunn til å justera nokre inntekts- og utgiftspostar. Det gav oss i Arbeidarpartiet rom for ytterlegare satsing på velferd og på skattelette for dei som tener minst. Rammene ligg til rette for rentenedgang. Framstegspartiet tykkjast ikkje å ta dette alvorleg. Dei tykkjast å ha gløymt at for sterkt press i økonomien fører til renteauke. Det rammer urettferdig dei som har mest lån og minst inntekter, oftast ungdom, i tillegg til at det fører til ein vanskelegare konkurransesituasjon for norske bedrifter. Slik sett er eg glad for at Regjeringspartia ikkje har gitt etter for Framstegspartiet sitt press for å bruka meir av oljefondet. Etter same logikken skulle ein venta at regjeringspartia ville venda seg til Arbeidarpartiet for å få fleirtal, men Bondevik ser det visst som eit betre alternativ å stilla kabinettsspørsmål.

Arbeidarpartiet har fått gjennomslag for viktig satsing på barnehagar – fleire plassar og lågare pris – på helsevesen, eldreomsorg og opprusting av skulebygg. Bondevik går diverre imot viktige tiltak som auka stipenddel og gratis skulebøker. Og når Bondevik får meir pengar til disposisjon, brukar han brorparten til dei som har mest frå før, medan Arbeidarpartiet styrkjer innsatsen ytterlegare overfor dei som har minst. Eg kan nemna skattelette til lågtlønte og pensjonistar, auka tilskot til utleigebustader, styrking av bustøtteordninga, auka innsats på rusfeltet og fleire arbeidsmarknadstiltak.

Ikkje nok med det: Medan Bondevik har laga eit distriktsfiendtleg budsjett, syner Arbeidarpartiet seg igjen som distrikts beste ven. Bondevik vil nærast rasera dei distriktsretta løyvingane til SND, Arbeidarpartiet vil halda fram ei høg satsing. Aktiviteten har vore stor rundt i landet for å synleggjera konsekvensane av dei foreslåtte kutt. Sokndal Næringsforening hevdar m.a:

«Sokndal kommune har i en 4 års periode hatt stilling som omstillingskommune. Flere prosjekter er igangsatt og en del prosjekter er under prosjektering.

Med de forslagene som foreligger til kutt i rammene for distriktene, er vi redd en stor del av det arbeidet som er nedlagt og de pengene som allerede er brukt vil være til liten eller ingen nytte.»

I staden for å leggja til rette for næringsutvikling og verdiskaping i distrikta nullar Bondevik II i verste fall ut effekten av pengar som alt er løyvde. Når dei i tillegg tek bort fraktutjanningsordninga og reduserer løyvingane til jordbruksoppgjæret, forstår eg at det vert opprør i Distrikts-Noreg. Når det gjeld ekspressbussane, har Regjeringa heldigvis snudd. Eg kjenner mange lokalsamfunn der ekspressbussane har svært mykje å seia for busetnad og for trivsel.

Samferdsel er viktig for busetnad, for trivsel og ikkje minst for arbeidsplassar og næringsverksemd i det ganske land. Mange hadde store forventningar om auka løyvingar då me fekk ny regjering. Dei hadde nemleg overbydd oss med milliardbeløp i vår då me handsama Nasjonal Transportplan. Lovnadene vart gjentekne i Sem-erklæringa. Resultatet vart 150 mill. kr meir enn hjå Stoltenberg-regjeringa. Situasjonen no er at Arbeidarpartiet vil løyva litt meir enn Regjeringa til samferdselsføremål. Sist periode var det òg slik at sentrum og Høgre lova monaleg meir enn oss, men dei løyvde mindre. Arbeidarpartiet lova i Nasjonal Transportplan ein kraftig auke i løyvinga til samferdselsføremål. Det skal me følgja opp.

Arbeidarpartiet vil av dei 200 ekstra millionane bruka 60 mill. kr til kollektivsatsing i våre fire største byar, mest i Oslo, 15 mill. kr til utvida rabattordning for elevar og studentar, 10 millionar meir til rassikring og 60 mill. kr til auka løyvingar til einskilde vegstrekningar som òg Regjeringa vil auka løyvingane til.

I tillegg vil me i Arbeidarpartiet løyva 40 mill. kr til nye prosjekt på E6 og E18 gjennom Østfold og 5 mill. kr til oppstart av ny innfartsveg til Kragerø. Det er svært mange alvorlege ulukker i Østfold. Dei siste 10 åra har 52 menneske mista livet på E6. Dette må me ta på alvor. Nå som reguleringsplanen er klar, gjer me framlegg om å løyva 40 mill. kr til nye prosjekt i tillegg til dei 230 millionane som ligg inne i budsjettet frå før, og me inviterer alle parti til samarbeid om dette i komiteen.

Situasjonen i luftfarten er svært usikker. Saman med SV og Senterpartiet har me difor bede om snarast å få ei sak om dette tilbake til Stortinget. Arbeidarpartiet er reie til å ta ansvar i denne vanskelege situasjonen og hindra at flyplassar vert heilt eller delvis stengde, eller at naudsynt utbetring vert utsett på grunn av dårleg økonomi i Luftfartsverket.

Raymond Robertsen (H): Det store spørsmålet i høstens politiske debatt har vært om man kan gjennomføre skatte- og avgiftslettelser samtidig som man bygger ut velferden. Etter få uker ligger svaret i Stortinget gjennom Samarbeidsregjeringens tilleggsproposisjon til statsbudsjettet. Det er mulig å sette ned skatter og avgifter, bedre rammevilkårene for konkurranseutsatt sektor og samtidig øke innsatsen på prioriterte velferdsoppgaver slik som f.eks. fattigdomsbekjempelse og utdanning.

Utdanning var et stort og viktig tema i valgkampen, og Samarbeidsregjeringen leverer etter bare tre uker i regjering.

Nivået på lese- og skriveferdigheter blant elever i den norske skolen er et problem vi må ta på alvor. Derfor foreslår Samarbeidsregjeringen i sin tilleggsproposisjon å øke norskundervisningen for elever fra 2. til 4. klasse med en time pr. uke. Til sammen vil disse barna få over 120 timer mer norskundervisning, sammenlignet med i dag. 240 mill. kr foreslås brukt på å styrke norskundervisningen for de aller minste.

Det å vokse opp uten å kunne lese og skrive skikkelig er en skjebne ingen bør oppleve i Norge. I mitt hjemfylke, Finnmark, møtte jeg for en stund siden en godt voksen mann som hadde levd hele sitt liv nettopp uten å kunne lese og skrive. I den grad man kan snakke om tapte muligheter, er vel han et godt bilde på det. Hans personlige evner fikk aldri vokse, da han var avskåret fra videre utdanning og inngangsbillett til arbeidsmarkedet. Dette er et eksempel på hvorfor større fokusering på lese- og skriveferdigheter nettopp er så viktig i utdanningspolitikken.

Samarbeidsregjeringen foreslår også å videreføre dagens ordning med obligatorisk eksamen ved avslutning av grunnskolen. Stoltenberg-regjeringen foreslo å kutte 12 mill. kr på ordningen med sentralgitt eksamen i grunnskolen. Høyre vurderer det som viktig for en målrettet undervisning at eksamensordningen videreføres.

Testing gjennom eksamen er en metode elevene vil møte i senere utdanningsløp.

Studentene er fremstilt som budsjettets tapere, men det er ikke riktig. Studentene er kanskje den gruppen som til neste år vil få den største prosentvise økning av sin kjøpekraft og levestandard. Kostnadsnormen for studentene økes med nærmere 15 pst. for neste skoleår. I tillegg fjernes taket på 5 200 kr pr. måned som studenter kan tjene før de mister sin utdanningsstøtte, og erstattes av en øvre grense på 100 000 kr pr. år. Samarbeidsregjeringen avviser også å innføre en konverteringsordning før man er ferdig med gjennomføringen av kvalitetsreformen i høyere utdanning. I Stoltenberg-regjeringens forslag lå det en risiko for studenter som ikke fulgte normal studieprogresjon, for å miste hele sitt utdanningsstipend. Samlet sett er det nye forslaget fra Samarbeidsregjeringen bedre for alle studenter.

Samarbeidsregjeringens utdanningspolitikk er fundamentert på Sem-erklæringen, og viktige stikkord er, som statsråden har vært inne på, kvalitet, mangfold og læringsmiljø. Regjeringens tilleggsproposisjon er bare en begynnelse, og Stortinget vil i fremtida få seg forelagt mange forslag til forbedring av utdanningssystemet i Norge.

Presidenten: Presidenten foreslår at debatten nå avbrytes. – Det anses vedtatt.

Første taler i Stortingets møte i morgen blir statsminister Kjell Magne Bondevik.

Møtet hevet kl. 22.20.
